

NYITNIKÉK PRÁGA

TÁNCBA SZÓTT TÖRTÉNETEK

Feljegyzések, visszaemlékezések 1974–1980

Szerkesztette
LACZA TIHAMÉR

Nyitnikék • Prága

Nyitnikék Prága

TÁNCBÁ SZÓTT TÖRTÉNETEK

Feljegyzések, visszaemlékezések 1974–1980

Szerkesztette
LACZA TIHAMÉR

LUMINOSUS CIVIL SZERVEZET
Nagykapos • 2017

Szerkesztette
LACZA TIHAMÉR

*

Lektorálta
LACZA ÉVA

Tipográfia
NAGY BALÁZS

*

Megjelent 800 példányban,
a LUMINOSUS civil szervezet kiadásában
és a könyvben szereplők anyagi hozzájárulásával

Kiadó
LUMINOSUS CIVIL SZERVEZET
Fő utca 142/21, 079 01 Nagykapos, Szlovákia

Felelős kiadó
BÁLINT ANNAMÁRIA

ISBN: 978-80-972657-0-0

*

Nyomás
TRADEORG NYOMDA KFT., Balatonfűzfő

Felelős vezető
TÓTH ZOLTÁN

*

Az első borítón:
A Nyitnikék táncegyüttes 1978-ban Gombaszögön
PRANDL SÁNDOR felvétele

A hátsó borítón:
Idézet a könyvből
LACZA TIHAMÉR

KEDVES OLVASÓ!

Egy együttes megalakulásának a körülményei mindig egyediek, de a NYITNIKÉK létrejöttének a története ezek között is figyelemre méltó, mivel ezt az elmúlt évszázad 70-es éveiben a valamikori csehszlovák főváros (Prága) egyetemlein tanuló felvidéki magyar diákok alakítottuk meg.

Elkötelezettséggel, hittel és odaadással egy szürrealisztikusnak látszó gondolatot valósítunk meg, amikor 1974-ben cseh környezetben minden előzmény nélkül a semmiből teremtve elindítjuk útjára a NYITNIKÉK népi együttest, amely jelenleg is működik. A történések olyan láncolata rajzolódik ki, amit legjobban egy modern kori meséhez illik. Elindul sok-sok középiskolás fiatal a Felvidékről a messzi Prágába, hogy egyetemi diplomát szerezzen. Színes a „felhozatal”, mert más tájegységekből (Csallóköz, Mátyusföld, Bars, Ipolyság, Nógrád, Gömör, Bodroghöz és Ung-vidék), más közegből érkezünk, más tapasztalatokkal és érthetően egyéni életúttal a hátunk mögött és indulunk el az ismeretlenbe. A cél, a feladat, a szülők és a volt tanítók által megfogalmazott elvárás egyértelmű: sikeresen befejezni az iskolát és egyetemi diplomát szerezni. Neki is látunk, csak közben váratlan lehetőség kerül az utunkba: az embert megtartó gyökerek erősítésének a lehetősége a magyar kultúra ápolásának a formájában. Ki így-ki úgy jut el ehhez a felismeréshez, de megismerve mélységeit elkötelezettjévé válunk ennek az életszemléletnek és cselekvő részeseivé a prágai és a felvidéki magyar kultúrának.

Kultúránk ápolása, megismerése és fejlesztése volt a célunk, mert tudatosítottuk, hogy aki csak megmaradni akar, biztosan elpusztul: gyarapodni kell, mert ebben rejlik a jövő. A minden területen bomlasztó, pusztító és züllesztő erkölcsi válság ellenére és ellenében is képesek voltunk közösséggé szerveződni és azt megtartani a mai napig. Tudatosan vállaltuk kultúránkat, magyarságunkat és ezzel kivívtuk más népek megbecsülését. Ez az alapja annak, hogy tartást adjunk az embereknek.

Az 1974-es megalakulástól 1980-ig terjedő időszakig szeretnénk be- és megmutatni ennek a mai napig életerős közösségnek a megszervezését és megtartását, ami szemlé-

letformáló volt. Ez egy alulról építkező sikeres kezdeményezésnek a története, ahol a tagok egymást erősítették és gazdagították. A rengeteg közös együttlétnek köszönhetően kialakult egy együtt cselekvő-gondolkodó baráti társaság, amelyhez jó volt tartozni.

Ember nélkül semmi nem lehetséges, de összefogó keret nélkül semmi nem tartós. Létrehoztuk ezt a keretet és a prágai szórványban működve alkottunk kimagaslót a magyar kultúra területén. Manapság a gyávaságot diplomáciának, és a félelmeinket pedig bölcs megoldásnak szokták tartani. A gonosz győzelméhez (a beolvadáshoz) csak annyi kell, hogy a jók tétlenek maradjanak: mi felmutatunk egy lehetséges utat, amelyet végigjártunk. Ezen az úton magunkra voltunk utalva, mert a hivatalos Magyarország anynyiban „segítette”, hogy legalább nem gátolta a tevékenységünket.

A könyv krónikája szeretne lenni azoknak a reményt adó történeteknek, amit nemzeti életerőnek, életképességnek, nemzeti karakternek és/vagy önazonosság-tudatnak – no meg: emberi tartásnak! – nevezünk. A világot szeretni nagyon könnyű, a szomszédot nehéz: mi a cseh közegben kivívtuk megbecsülésünket. Egy olyan értéket mutattunk fel a cseh főváros közönségének, amellyel a maga valóságában nem találkozott, nem élt meg, személyes élményük erről nem volt.

Minden alakul, folyamatos változásban van, de mi megpróbáltuk alakítani a történeteket, hogy azok ne tőlünk függetlenül történjenek. Az út nagyon nehéz volt, buktatókkal teli és az első nekifutás nem is volt sikeres, de tanulva az elkövetett hibákból, leszűrve a tanulságokat, és mintegy ezzel gazdagodva újra nekikezdtünk és a kitartás, a sok munka lassan meghozta a gyümölcsét. A célokat pontosan kitűztük és elképzeléseink megvalósításhoz szövetségeseiket kerestünk, akikkel közösen megtaláltuk a célravezető, a sikerhez vezető utat. A jóban, az értékesben, a teremtésben való hit segített a nehéz helyzetekben.

E gondolatoknak a jegyében ajánljuk kedves figyelmébe történetünket.

Az alkotócsoport

Mihályi Molnár László:

ÖRDÖGŰZŐ

körös körül körbe körbe
ördögűző varázskörbe
bűvös szokat morzsolgatva
asztal lapját kocogtatva
csizma kender ostor lánc
ördögűző ördögtánc
karika ködmön furkósbot
egyenes görbe új és rossz
három fecske famadár
se nem tavasz se nem nyár
körös körül körbe körbe
ostorszíjjal összekötve
egyet jobbra kettőt balra
egyet mennél magasabbra
kettőt balra egyet jobbra
csizmaszárát csattogtatva
csizma kender vessző lánc
szakadásig forgó tánc
rövid hosszú szélesebb
jár a lábad és kezed
körös körül körbe körbe
együtt járjuk mindörökre

inged hajad lobogjon
minden csontod ropogjon
faluvégén fakereszt
ahol nincs ott ne keresd
kertek alatt pocsolják
fekete ló koponyák
erdőn túl az aranyrét
találd meg a magadét
körös körül körbe körbe
jöjj a körbe ne ököltre
kertedben száz vadmalac
nem bírsz vele egymagad
moly eszi a szűrödet
patkány rontja csűrödet
kánya ül a házadon
ne ijedj meg vágd agyon
szalmában van nyughelyed
ott a kecske rág mekeg
körös körül körbe körbe
mintha téged mind gyötörne
csizma kender ostor lánc
halálig tart ez a tánc

1977 márciusában, a szenci üdülő mólóján hajnalban a Nyitnikék táncháza után, amit Quittner Jancsi vezetett a pozsonyi fellépés másnapján. Megjelent teljes terjedelmében a beregszászi Vörös Zászló-ban 1987-ben. Ezen a fellépésen beszéltük meg a gömöri túra és a fellépések egyeztetését.

ANYITNIKÉK LÉTREJÖTTÉHEZ VEZETŐ ÚT

Egy apró gömöri falu (Csoltó) közösségébe születtem bele és váltam fokozatosan ennek a tagjává. Gyermekkorom meghatározó élményét jelentette általános iskolai tanítóm Török László tevékenysége, aki szintén a falu szülőtte volt és rajta tartotta a kezét a falu érverésén. Nevelt a szó igazi értelmében. Falunkban sok cigány lakott és ezek között sok volt a zenész, akik egyszerre 2-3 zenekart is ki tudtak állítani. Gyakran előfordult, hogy tanítás közben a cigány gyerekeket hazaküldte a hangszerekért, akikkel aztán együtt zenélt, mi pedig velük énekeltünk. A falusi ünnepségeket is Ő szervezte és ennek keretében léptem először a nagyközönség elé. A falusi mulatságokon és a lakodalmakban a helyi cigány zenekarok játszottak, akik a falusi társadalom megbecsült tagjai voltak. Varázslatos világ volt ez, ahol mindenkinek meg volt az őt megillető helye, amelyet tevékenységével érdemelt ki.

Csoltó és a környező települések színmagyar falvak voltak, ahol még a kitelepített őslakosok helyébe érkező „prídelek”¹ is magyarul beszéltek. Pelsőcön a 6-9 tagozat közös igazgatóságú magyar-szlovák iskolaként működött, ahol az iskola igazgatója természetesen szlovák volt és a mai napig kellemetlenül gondolok vissza azokra a pillanatokra, ha az iskola tantestületi szobájába kellett valamiért mennem és Ő nyitott ajtót, mert csak szlovákul volt hajlandó beszélni. Ezt én nem értettem, mert falunkban az egyetlen idekerült szlovák asszony a szomszédunkban lakott és ő is magyarul beszélt.

Otthon az ének, a tánc, a zenehallgatás a mindennapos tevékenységek közé tartozott és szüleim, nagyszüleim jókedvűen énekeltek a rádióval közösen, vagy csak a maguk örömére. Nagy családi összejövetelek elképzelhetetlenek voltak dalolás nélkül. Ezek még azok az idők voltak, amikor a bálók alkalmával kötelezően meg kellett táncoltatnom a nagymamáimat!

Kassára kerülve az ipariban² másodikos voltam, amikor egy történelem óra keretében az osztályunkban tagtoborzást tartottak az Új Nemzedék³ néptánc együttesbe és mivel senki sem jelentkezett, Kovács Miklós tanár úr egyszerűen hármunkat kijelölt és bejelentett tagoknak. Így indult a táncos pályám és ismertem meg a fellépések izgalmát, a

közönség ragaszkodó szeretetét és az esetleges sikerek ízét. Különös hangulatú világ volt ez, ahol közösen dolgozva, egymáshoz csiszolódva próbáltunk minél jobb és tetszetősebb produkciót létrehozni.

Prága sok tekintetben egy új világot jelentett, ahol a nagy változást elsősorban az idegen nyelvű közeg jelentette, de mivel ez befogadó jellegű volt, ezzel nagyon gyorsan megbarátkoztam. Mivel sokan voltunk magyarok, ezért hamar jelentkezett és megfogalmazódott bennem az a felismerés, hogy jó lenne a saját kultúránkat mélyebben megismerni, abban tökéletesedni és így megmutatni az értékeinket, a másságunkat, a különbözőségünket. Ekkor ugyan még nem tudatosult bennem, de ennek a folyamatnak az eredményeként ismertem fel később, hogy csak a saját kultúráját ismerő és becsülő ember tudja tisztelni más népek kultúráját, mert ugyan különböző nyelven, de mégis csak közös nyelvet, a kultúra nyelvét beszélük.

Az alakuló és formálódó együttes tagjai is ráéreztek a paraszti kultúra mély érzelmi világára és ebben nagy segítséget jelentett a Kárpát-medencében ezekben az években formálódó táncház mozgalom, amely zenéjében a Kodály-Bartók örökséget folytatta és táncanyagában visszatért az adatközlők autentikus anyagához. Az ehhez vezető utat Quittner János⁴ mutatta számunkra, aki felismerte a bennünk rejlő lehetőséget és amit úgy fogalmazott meg, hogy „nem minden nap alakul felvidéki magyar egyetemistákból álló néptáncsoport”. Az ő és az általa delegált koreográfusok, táncosok szakmai segítségével meghatározó volt az együttes szempontjából és ez abban is testet öltött, hogy tudatosan csak felvidéki anyagot táncoltunk. Az 1977–78-as felvidéki tavaszi turnéinkalatt tartott szenci előadásai és az ezt követően a Szöttes⁵ próbatermében zajló mindennapos intenzív gyakorlások nagyban hozzájárultak a 78-as sikerünkhöz.

Az együttes alapításának a gondolata megszületett, de ez önmagában kevés volt, mert a működéséhez szolgáló feltételeket is meg kellett teremteni. Helyzetünkben fenntartónak és működtetőnek az egyetem ifjúsági szervezete jöhetett szóba, ahová be is nyújtottam a kérésünket. Eléggyé különleges és érdekes volt ez a helyzet, hiszen egy cseh műszaki egyetem szervezetének a vezetőségét arra kértem, hogy támogassa egy magyar néptáncegyüttes megalakulását és működését. Sorsdöntő volt ez a pillanat, amikor rövid tanácskozás után az elképzelés mellé álltak és felvállaltak minket. A helyzet mindkét oldalról nagyon érdekes volt, hiszen az egyetem mindeddig nem rendelkezett néptáncegyüttessel és ráadásul számára személyem és múltam nem jelentett referenciát, nem volt mögöttem szakmai múlt, csak az elképzeléseimre, a bizonytalanra mondtak igent; mint ahogy én is egy ismeretlen úton kezdtem el haladni: a célt ugyan ismertem, de az oda vezető utat nem. A „szép jövőt” könnyű felvázolni, megvalósítani annál nehezebb... A vállalás, az ígért szó betartásának a kötelezettsége aztán sokszor a segítségemre volt és átsegített a nehéz helyzeteken és tevékenységünkkel bizonyítottuk, hogy

rászolgálunk a támogatásra, amelynek eredményeként a folytatásban minden segítséget megkaptunk nem csak az ifjúsági szervezet, hanem a Cseh Műszaki Egyetem Gépészkar⁶ vezetőségének a részéről is.

A tánckar és a zenekar megszervezése rendkívül élménygazdag tevékenység volt és számtalan érdekes esemény kapcsolódik hozzá, ahogyan ez a későbbiekben kiderül az egykori tagok visszaemlékezéseiből. A rengeteg gyakorlásból adódóan sok időt töltöttünk közösen és egymáshoz csiszolódtunk. Ez köszönhető volt annak is, hogy ez egy tökéletesen alulról szerveződő társaság volt, ahová mindenki saját elhatározásából lépett be vagy éppen ki. Viszont ennek köszönhetően kialakult az a csoport, amelynek a tagjai örömmel voltak együtt és amelyhez jó volt tartozni. Rendkívül erős emberi kapcsolatok jöttek így létre. Ennek bizonyítéka a sok házastársi kapcsolat, hogy évtizedek távlatából is összejárunk, találkozókát szervezünk, ahol nem érződik a több évtizedes közvetlen kapcsolatnak a hiánya és a beszélgetést úgy folytatjuk, mintha a tegnap esti táncpróba után álltunk volna föl valamelyik prágai kocsmáasztalától: jó érzés Nyitnikékesnek lenni...

Együttműködését és küldetését szüleink odaadóan segítették és támogatták. Erre nagy szükség is volt, mert Prágában különböző rendezvényeken ugyan gyakran szerepeltünk, de az igazi működési terültünknek a Felvidék magyar lakta településeit tekintettük. Fellépéseinket elsősorban azokra a településekre szerveztük, ahol megvolt a megfelelő szülői háttér és azokba az oktatási intézményekbe, ahol népszerűsíteni szeretnénk volna a prágai egyetemeken való továbbtanulásnak a lehetőségét. Egy nagyon különös folyamat játszódott le a lelkünkben, amikor is hazavittük, visszavittük szülőföldünk táncait és dalait az otthon maradtoknak. Ezt tükrözték a Felvidékre irányuló fellépés sorozatainknak a címei (*Hegyen-völgyön járogatok vala, Vendégként itthon*) és a tudatos műsorválasztásunk is, amikor szülőföldünk táncait és dalait adtuk elő. Nyaranta fellépéssorozatokat szerveztünk, amelyek nem igényeltek különösebb szervezést, mert júniusi utolsó próbánkon megegyeztünk, hogy hol találkozunk, a fellépésre kiválasztott helyszínekben, a szülők pedig mindenben a rendelkezésünkre álltak. Köszönet érte!

Történetünk az 1974–1980-ig tartó időszakot öleli fel, amikor is 1977-ben megosztva az Országos Népművészeti Fesztivál (ONF) 2. díját, 1978-ban az ONF nagydíját nyertük el és 1979-ben egyetemünket képviselhettük a Taskentben (Üzbegisztán fővárosa) megrendezett nemzetközi diáktalálkozón. Sikerekben és elismerésekben gazdag volt ez az időszak, de legfontosabb a lelkieken való gazdagodás jelentette.

Az alapító tagok részére az egyetemi tanulmányok befejeződtek, új tagokkal folytatódott a munka és folyik a mai napig Prágában.

KOZSÁR MIKLÓS
a Nyitnikék alapítója

NYITNIKÉK-KRÓNIKA⁷

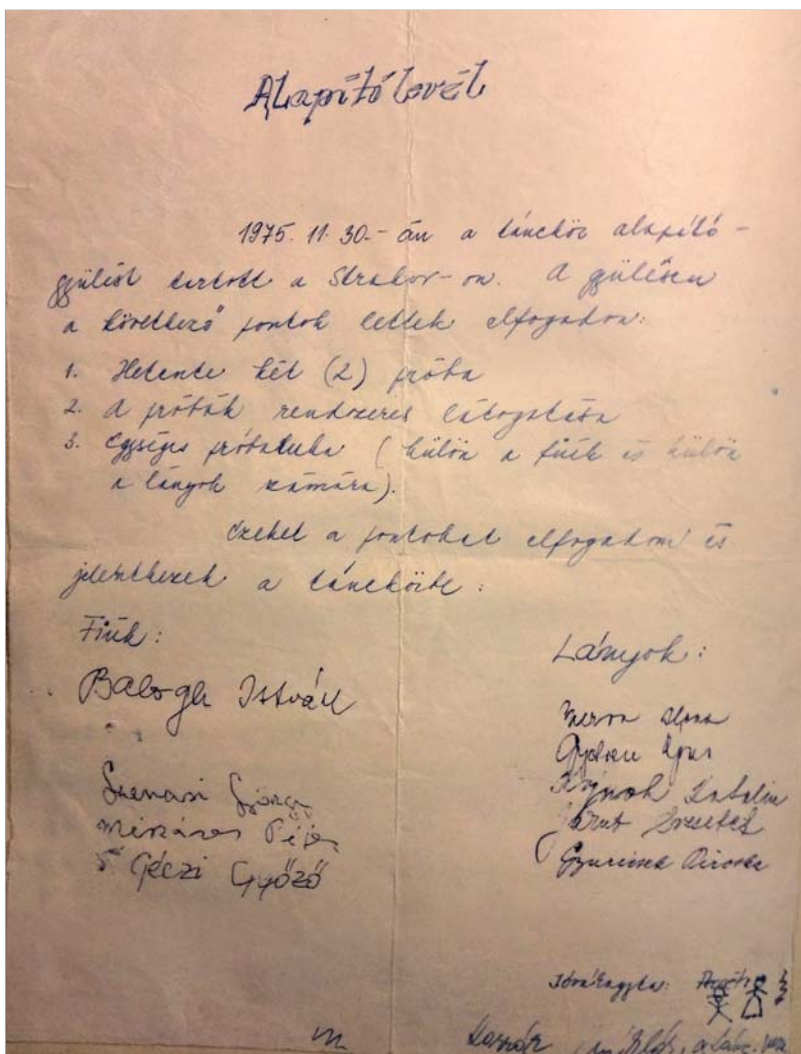
A történet természetesen azzal indult, hogy elmentünk a prágai egyetemekre tanulni, mert a 70-es években ennek nagy hagyománya volt a Felvidéken egy nagyon egyszerű oknál fogva: határsértés nélkül ide lehetett szabadon „emigrálni” a szlovák sovinizmus elől. A mi 73-as évfolyamunk ugyancsak népes volt és a „tömeg” felét (az elsősöknek) a kassai iparisták alkották. Négy év közös iskola, iparista szellemiség, ismeretség: ez már biztosítéka volt annak, hogy itt valami történni fog. Történt. Becsukták a Duna-parti⁸ klubunkat: kellett valamilyen helyiség, ahol havonta összejárhatunk és a Jezirkó⁹ erre nem felelt meg. Voltak kísérletek, aztán 1974-ben én is megpróbáltam tánccsoportot alapítani. Az első próbán voltunk vagy negyvenen. Alig fértem be a gépészklubba. Azt se tudtam, hogy fiú vagyok-e vagy lány. Aztán elkezdtünk beszélgetni, próbálni, és a következő próbára már csak vagy harmincan jöttek és így tovább... a végén pedig csőd és szpartakiád¹⁰.

A sikertelen próbálkozás következtében elbizonytalanodtam, de akik igazán táncolni akartak, azok nem hagytak békén. Nem mozdultam első szóra, csak amikor már Güzü is megígérte, hogy eljön, akkor meginogtam. Leszűrtem az első kísérlet tanulságait: Először: barátokból nem lehet tánccsoportot csinálni, ha a próbán is haverok; másodsor: csak munkával lehet eredményt elérni; harmadszor: ne raboljuk egymás idejét!; negyedszer: feleslegesen ne menjünk egymás agyára!; és végül: hetente két próbát kell tartani.

A strahovi kollégium 3. számú épületének 25-ös szobájában 1975. november 30-án egy fontos összejövetelre került sor, ahol „vagy tíz adys találkozott (...) és úgy határozott, hogy tánccsoportot alapít”. Előadtam terveimet, elképzeléseimet, tisztázva, hogy mit várunk el egymástól, önmagunktól és azonnal próbát is tartottunk a „tv teremben”, amíg a zaj miatt el nem kergettek minket. Alapítólevelet is készítettünk.

Ezt követte egy nagysikerű Mikulás est a strahovi kollégium 1-es klubjában, ahol az est egyik fő attrakcióját az jelentette, ahogyan Güzüvel¹² az Alapítólevéllel körbejárunk és gyűjtöttük a tagokat. Izzadtan és kimerülten sokan elátkozták ezt a mámoros pillanatot, mert nem sejtették, hogy mire kötelezik el magukat.

Tapasztalatokban gazdagodva és okulva az első próbálkozásunk sikertelenségén intenzív és következetes munkába kezdtünk, mert el szerettem volna hitetni a tagokkal, hogy ezen az úton haladva eredményesek lehetünk. Eredmény alatt értve a néptánc közelebből való megismerését, a közösen átélt élmény örömét és a későbbiekben az ebből eredő sikereket és a meg-

Nem bíztunk semmit sem a véletlenre és írásban köteleztük el magunkat:

„Alapító levél

1975. 11. 30-án a tánckör alapítógyűlést tartott a Strahovon.

A gyűlésen a következő pontok lettek elfogadva:

1. Hetente két (2) próba
2. A próbák rendszeres látogatása
3. Egységes próbaruha (külön a fiúk és külön a lányok számára).

Ezeket a pontokat elfogadom és jelentkezek a tánckörbe:

Fiúk: Balogh István, Szénási György, Mészáros Péter, Géczy Győző

Lányok: Merva Ilona, Gyetven Ágnes, Kojnok Katalin, Jakub Erzsébet, Gyurics Piroska

Jóváhagyta: (pecsét)¹¹

Kozsár Miklós, a tánc. vez.”

mérettetések esetleges eredményességét is. Ekkor ez még nagyon messze volt, hiszen rengeteg feladatot kellett megoldani, pld. fenntartót kellett találnunk, de ezt az egyetem ifjúsági szervezete felvállalta. Ennek köszönhetően megoldódott a próbat terem kérdése is. Kedden este a Károly téren a gépész klubban gyakoroltunk, szombaton először a strahovi kollégium 3-as számú épületének a pingpong termében, de itt nem sokáig tűrték a „dobogásunkat” és átmentünk egyetemünk Dejvice-i¹³ épületének a 409-es terembe. Keddi próbáinkat egy ideig Gigi¹⁴ és Simon Jancsi kísérte zongorán, de ha Ők sem voltak, akkor ezt énekel oldottuk meg.

A tánckar mellett a zenekar megszervezése jelentette a következő kihívást, mert ugye táncos elvben bárkiből lehet, de a zenésszé válás folyamata az egy kicsit bonyolultabb és csak bizonyos alapképzettség után válik lehetővé. Az AED klubestéin már korábban is voltak zenés műsorok, amelyeknek szervezése a 70-es években a Gubán testvérekhez kötődik. Ilyen volt az 1975 áprilisában Poděbradyban megrendezett klubest, ahol József Attila megzenésített versei lettek előadva és itt már a zenészek között feltűnik Pölhös Árpi zenekarunk későbbi vezetője. Ősszel ebbe a munkába kapcsolódnak be az újonnan jött, zenész képzettséggel és adottsággal rendelkező diákok: Hegedűs Géza (hegedű) és Tóth János (bőgő). Ebben az időszakban játszódik le az a folyamat, amelynek eredményeként az eddig megzenésített verseket játszó zenészek fokozatosan a népzene irányába fordulnak és válnak Tekergők néven az együttes zenekarává.

Viszonylag rövid felkészülés után az AED 1976. április 9-i nagytalálkozóján mutatkoztunk be műsorunkkal, amelyet a *Falusi találkozó*, a *Kállai kettős* és a *Kalocsai páros* táncok valamint zenekari betétek alkottak. (A *Falusi találkozó*t aztán a Kalonda-i fellépés után *Tanyasira*¹⁵ kereszteltünk.) Első fellépéseink körülményeiről viszont részletesebben kell szólni. Kezdő együttesként természetesen népviselettel nem rendelkezünk, de valahogyan a kérdést meg kellett oldanunk. A diák nagyon leleményes lélek és általában mindenre talál is megoldást. Nem tudom honnan jött és kinek volt az ötlete, de a színházi kosztümkölcsönzőből vettünk ki ruhákat, amelyek köszönő viszonyban sem voltak a magyar népviselettel, de legalább nem utcai viseletben léptünk fel! Ahogyan kinéztünk, de ahogyan akkor fogalmaztam:

„Sokaknak nem jelentett az április nagytalálkozó semmivel sem többet vagy kevesebbet, mint az előzőek. De annak a pár embernek, akik ezen az estén a műsort adták, egy új szakasznak a kezdetét jelentette. És nem csak nekik, az AED-nek is egy új szakasza kezdődött el. ...az akarat mindenén átsegített bennünket. De jó volt! És milyen jó volt ezen az estén szépen táncolni és hallani a tapsot az embereknek. Abban a teremben, amit ők izzadtak ki... Én, mint a táncsoport »főnöke«, itt szeretném minden táncosomnak – magaménak tulajdonítom őket, hiszen olyan »szépek és bolondok« velem együtt – megköszönni a bizalmat, a lelkesedést és azt, hogy szeretik ezt a csodálatosan szép magyar népi táncot, és azt is, hogy tenni akarnak, nemcsak kenyeret rágni, »mert csak a dolgozó, a munkabíró ember életrevaló, a többi korcs marad (Illyés Gyula)«.”¹⁶

Zenészeink a zenei kíséret ellátása mellett önálló népzenei feldolgozásokat is játszottak, amelyek az egyes régiók zenei anyagát mutatták be. A táncosok első fellépését követő hónapban e munkájuk eredményét mutatták be, amelyről Gubán József a következőt írja:

„Örömmel tölti el az ember szívét az a tudat, hogy egy olyan találkozóról számolhat be, mint a májusi. Már korábban is voltak a klubestéken zenés műsorok, de ezek csak elvétve, egyéni próbálkozásként, amelyek nem találtak visszhangra a hallgatóság körében, feledésbe merültek. Most egy olyan kincset sikerült megtalálnunk, amely valamennyinké, amelynek hallatára mindannyiunk vére megpezsdül. Ősi hagyatékunk ez a kincs, a dal és a tánc, s ahogy ezt fiaink és lányaink ropják, semmi korábbi dologhoz nem hasonlítható. Sikerült végre megtalálni kultúránk e csodálatos gyöngyszemeit, ami nélkül a leggazdagabb ember is a koldusok legnyomorultabbja.

Annak a tanúságtétele volt ez az est, hogy valamire még képesek vagyunk, hogy tudunk valamit, ami esetleg nemcsak bennünket érdekel, de mások is felfigyelhetnek rá.

Az AED irodalmi színpada Pozsonyban

Most pedig arról, kik mivel szórakoztatták a közönséget:

Zenészek: Pöhlös Árpád – furulya, ének; Gubán József – citera, ének; Demeter István – nagybőgő; Hegedűs Géza – hegedű.

Az előadott énekszámok: Rézpáva, Cinege gágu – csángó dalok; Cinegemadár; Születésnapra – (a Sebő Együttes repertoárjából); Kiment a ház az ablakon (népdal).

A dalok saját feldolgozásban, 2 szólamban kerültek bemutatásra.”¹⁷

Mindebből érezhető, hogy rátaláltunk a helyes útra, hiszen munkánknak, igyekezetünknek jelentkezett a szerény művészi eredménye. A próbákon való közös táncolás és éneklés viszont kifejtette hatalmas közösségépítő erejét, amit tovább erősített a cseh közeg „magyar tömbjeként” való megélése.

Közeledett a nyár és haza szerettünk volna menni megmutatni magunkat, de az önálló műsorunk erre egyelőre kevésnek bizonyult, így az AED többi diákjával közösen színpadra állítottuk Saint-Exupéry *A kis herceg*¹⁸ c. regényét Ozogány Ernő feldolgozásában.

A Felvidék keleti végét céloztuk meg és 1976. július 30-án összejöttünk Borsiban, a Rákóczi kastély mögött.

Márta¹⁹, Zsó²⁰, Mona²¹, Ica²², Pedró²³, Güzü, Pista²⁴, Andris²⁵, Pöhlös, Bőgős²⁶, Hegedűs, Csuki²⁷ és Pali (Csukinak a testvére). Elkötelezettségünket mi sem jelzi jobban, mint hogy mindenki saját költségére vett részt a fellépéssorozaton. A fellépő ruhák kérdése ismét komoly kihívást jelentett, amit a következőképpen oldottunk meg: a fiúknak a szülőfalumban szedtem össze csizmákat, a lányoknak Pelsőcről csizmát és ruhát (piros színűt) és Piri²⁸ is küldött az Ifjú Szívek ruhatárából kiegészítő kellékeket.

A Borsiba tervezett fellépés számomra ismeretlen okok miatt elmaradt, így felvidéki bemutatkozásunkra (a „tűzkeresztségre”) végül a Tisza parti Kistárkányban került sor egy szombati napon. A helyi kultúrházat először kitakarítottuk, aztán a zenekarral közösen egész nap gyakoroltunk azokban a csizmákban, amelyekben kb. húsz éve nem jártak és a padláson száradtak. Zenekarunkat (Pöhlös, Hegedűs, Tóth) ekkor Csuki és testvére Pali is erősítette gitár- és köcsögduda játékaival és az egy hónapos kihagyás után próbáltuk lendületbe és formába hozni magunkat. Holtfáradtan, sajgó, imitt-amott kisebesedett lábbal vártuk az este hétre meghirdetett fellépést és a terem a hírünkre megtelt: vajon kik azok a Prágából jött magyarok? Műsorunk első részében *A kis herceget* mutattuk be, aztán következett a táncosok és zenészek színrelépése a már említett három tánccal és zenekari betétekkel. A kezdeti nagy izgalom fokozatosan oldódott és felváltotta a fiatalos jókedv és lendület. Ebben nagy segítségünkre volt a közönség, amely kitartó tapsal jutalmazta a messziről jött vendégek előadását mintegy jelezve: érezzük, hogy ezt nekünk, értünk is műveitek és így biztatunk titeket a további munkára. Az est további részében ezt sok-sok köszöntéssel fejezték ki és az egyezségre a neves „tárkányi szilvával” ütöttünk pecsétet.

Másnap (vasárnap) a Tisza partjáról a Latorca partjára költöztünk, mert Kaposkelecsényben volt fellépésünk. Útközben egy kedves epizód játszódott le, amely jól jellemzi az akkori hangulatunkat. A Latorca hídján áthaladva Nagyapos felé gurult az erdőn Horti Andris kocsija, amikor egy biciklis került a látószögükbe és Güzü megszólal: „Ezt a krimplénadrágot ismerem!”. És igaza volt, mivel kerékpárján Szekeres Lajos diáktársunk keresett minket „a térben”, aki tudott az ittlétünkről, de a helyszínváltozások miatt pontosan nem tudta, hogy merre is leledzünk és csatlakozni szeretett volna hozzánk.

Kelecsényben egykori prágai diáktársunk szolgálta a református gyülekezetet²⁹ Fülöp Sándor személyében és az ő hívószavának is köszönhetően ismét megtelt a kultúrház és a siker sem maradt el. A rendezvényre a koronát az tette fel, hogy a helyiek a tiszteletünkre reggelig tartó bált rendeztek.

Hétfőn haladtunk tovább Szepsibe, ahol a Zachariás családnál ütöttük fel tanyánkat. Itt csütörtökön volt fellépésünk és ennek az volt a különlegessége, hogy a nézőtérén csak prágai diáktársaink (Orosz István és László) és családjuk volt jelen. Kamara jelleget kapott itteni bemutatkozásunk, de ugyanolyan odaadással táncoltunk, mintha teli lett volna a nézőtér.

Pénteken megérkeztünk Gömörbe és páskaházi bemutatkozásunkat megtekintette egy akkori elsős gimnazista kislány, aki már prágai egyetemistaként³⁰ erre így emlékszik vissza:

„Ez a bejegyzés utólagos. Ma már 1984. ápr. 8-át írnak, de ezek az üres helyek a lapokon nem hagynak nyugodni. A próbálkozásom, hogy valamiképpen hangot adjak a pár néma felvételnek. Kb. 8 éve készültek, én akkor első éves gimnazista voltam Rozsnyón. Rozsnyótól nem messze (kb. 20 km) van egy kis falu: Páskaháza (Pašková). Ott láttam vendégszerepelní az ADYsokat először. Két kilométert kell elgyalogolni Kuntapolcáról Páskaházára az »új kultúrházba«, hogy megnézhessem és megcsodálhassam a pár prágai magyar főiskolás produkcióját. Exupéry Kis Hercegét tátott szájjal néztem végig és lelkes tapssal jutalmaztuk mindnyájan a szereplők előadását. Sokat kuncogtam a gitáron, amely »no-uzový východ«³¹ megjegyzéssel volt ellátva, s amely diákos ízt adott az egész estnek. Most tulajdonképpen nagyon örülök, hogy ezt ide írhatom, bár akkor eszembe sem jutott ilyesmi, csak valamiképpen remélni kezdtem, hogy lehet, talán egyszer én is hozzájuk tarthatom majd.

Úgy tudom, a műsor több dél-szlovákiai magyar városban, faluban szerepelt³² ezen a nyáron, és biztosan mindenütt olyan lelkesedéssel fogadta a közönség, mint Páskaházán.³³

A páskaházi előadásra késő délután került sor, mert este Csucsomban léptünk fel. A következő napon (szombaton) szülőfalum ölelt magához minket és nagyszerű érzés volt ki-menni és meghajolni a színpadon. Vasárnap délután Ajnácskőn (Zsó szülőfaluja) megpróbáltuk azt is, hogy milyen kihívásokkal jár egy szabadtéri előadás.

Nyíló virágszál

Nyilvánvalóan rengeteg élmény és benyomás ért bennünket ez alatt a 2 hét alatt, amikor is a kezdeti félénkség (vajon hogyan fogadnak minket?) után szinte lubickoltunk a szervezők, a rólunk gondoskodók és a közönség szeretetében és ragaszkodásában. Egy olyan élménnyel gazdagodtunk, amiről sejtettük, hogy létezik, de ezt mi a mindennapokban éltük meg. Valahol itt kell keresni a gyökerét az itthon maradottak és a „kiküldöttek” kölcsönös

felelősségérzetének: ugyan most messze vagytok, de tudjuk, hogy számíthatunk rátok és köszönjük. És ez igaz volt fordítva is: ugyan most messze vagyunk, de tudjátok, hogy számíthattok ránk és köszönjük.

Szakmai oldalon is gyarapodtunk, hiszen a 7 fellépésnek köszönhetően rengeteget gyakoroltunk, táncoltunk, fejlődött a tánctechnikánk, magabiztossá vált szerény tánctudásunk, tapasztalatot szereztünk műsorszervezésből, azok lebonyolításából. Megtanultuk a fellépésekre való felkészülés mikéntjét, kezelni a színpadok különbözőségét és nem utolsósorban szokni a közönséget, a szereplést.

Mindezekkel a tapasztalatokkal a hátunk mögött összeel folytattuk a gyakorlást és célként határoztuk meg a következő év tavaszán részt venni a felvidéki néptáncgyűtesek zselízi se-regszemléjén az Országos Népművészeti Fesztiválon (ONF, Zselíz). A fesztiválon való részvétel eleve rangot jelentett, biztosította a felvidéki néptáncmozgalom vérkeringésébe való bekapcsolódást és számunkra is megfelelő tájékozódást jelentett tevékenységünk szakmai színvonalát illetően.

Tánckarunk új tagokkal bővült és a műsorunkat férfiverbunkkal, egy leánykarikázóval és egy ballada feldolgozással („*Bakony erdő gyászban van...*”) bővítettük.

A zenekar életében is változást hozott egy szerény, csendes, göndör hajú fiatalember megjelenése, aki állítólag tudott hegedülni: Ő volt Ursula³⁴, aki fokozatosan átvette a prímás szerepét, aki lendületes játékaival hosszú éveken keresztül szolgálta a zenekart és annak meghatározó egyéniségévé vált. Ebben az évben csatlakozott a zenekarhoz Tóth László „Tasak” is, aki a Göndörkének³⁵ becézett kisbögőjén járult hozzá a ritmusszekció „zsongásához”. A zenekar benevezett és részt is vett a főiskolások amatőr versenyén.

Népviselettel, felszereléssel azonban még mindig nem rendelkezünk, ezért nagyon megörültünk annak a lehetőségnek, hogy a pozsonyi Ifjú Szívektől kaphatunk ruhákat. A nincstelenség után reménnyel és várakozással utaztunk el hárman Pozsonyba (Güzü és Pedró jött velem), hogy bírjuk cipelni a rengeteg ruhát. Megjártuk Pozsonyt, beszéltünk minden illetékessel és a végén éhesen, összefagyva, holtfáradtan és üres kézzel tértünk vissza: így lehet visszaélni a fiatalok lelkesedésével és hiszékenységével.

Munkánkat következetesen végeztük, rendszeresen próbáltunk és igyekeztünk folyamatosan csiszolni műsorszámainkat. Prágában helyel-közzel elő is adtuk műsorunkat, azonban éreztem, hogy nagyobb szakmai kihívást jelentő előadásokra is szükségünk van. Az elgondolás alapján így megszületett egy nyugat-szlovákiai fellépéssorozatnak a gondolata és itteni bemutatkozásunk, az itt szerzett tapasztalatok és támogatók meghatározóvá váltak együttesünk további szakmai irányultságában és fejlődésben.

Műsorunk két részből tevődött össze: az első részben irodalmi színpadunk Ady versösszeállításal tiszteltgett az akkor száz éve született költő emlékének és ezt követte a zenekar és a táncosok bemutatkozása. A turné helyszíneinek a kiválasztása a bevált recept szerint történt, amikor is táncosaink egy-egy szülőfaluját céloztuk meg és ez 1977-ben a követke-

zöképpen alakult: március 24., csütörtök – Tardoskedd; március 25., péntek – Pozsony; március 26., szombat – Taksonyfalva; március 27., vasárnap – Bős.

Utazás vonattal, és mivel az együttes anyagiakkal nem rendelkezett, ezért úgy állapodtunk meg, hogy mindenki a saját pénzéből finanszírozza meg a vonatjegyet és a fellépéseinkből származó bevételből ezt visszafizetjük. Szállást a Csemadok szenci nyaralójában biztosítottunk, a fellépő ruhát pedig a Szótttes együttese kölcsönözte erre az időre. Ez volt az elmélet, amibe aztán beleszóltak a körülmények és nagyon kalandossá vált az első napunk.

Kezdődött azzal, hogy vonatunk Prágából jó 2 órás késéssel indult, így nyilvánvalóvá vált, hogy a pozsonyi személyvonat csatlakozást, amellyel tardoskeddi fellépésünkre folytattuk volna az utunkat, lekéssük és nem érkezünk meg. Mit tegyünk? Pozsonyba való érkezésünk előtt elpanaszoltuk bánatunkat a vonat kalauzának, akivel ekkorra már jó ismeretséget kötöttünk, és az ő tanácsára és segítségével átmentünk a vonat első osztályú kocsijába („az úgy is üres!”) azzal a céllal, hogy elutazunk Érsekújvárig és onnan visszautazunk Tardoskeddre. Ezzel a szándékkal kényelmesen folytattuk az utunkat, de a Tardoskedd előtti település előtt (Jató község) a nemzetközi gyors elkezdett lassítani és csak lassult, lassult, míg meg nem állt. Mi ekkor már csomagjainkkal a kezünkben az ajtók előtt álltunk és már a kis sebességgel mozgó vonatból el kezdtünk kiugrálni. Mint később kiderült fölöslegesen, mert a vonat teljesen megállt 1-2 percre. A vonat ablakai sorra nyíltak ki és mindenki kíváncsian nézte a jókedvű fiatalokat és nem értették, hogy minek örülünk annyira. (Az utasoktól döbbenetebb arccal csak a jatói forgalmista nézett minket.) Viszont úgy nézett ki, hogy a vonatos ütközetet a Csehszlovák Államvasutakkal szemben megnyertük, mivel az állomásból kihajtó gyorsvonat nyomában befutott az a pozsonyi személyvonat, amit lekéstünk.

Viszont így is egy kicsi késéssel futottunk be a falu kultúrházába, ahol az előadásunkra várakozó alapiskolások már nemcsak a mozi székeiben okoztak maradandó károkat, hanem a mozi vezetőjének az idegrendszerében is. A „gyorsan, gyorsannak” a tökéletes fejtelenség és káosz lett az eredménye, amit az is tetézett, hogy a megígért fellépő ruhák nem érkeztek meg.

A fiúk még be sem öltöztek, a lányok már színre léptek, a zenekar csődöt mondott – tökéletes káosz... Magatehetetlenül szemléltem az eseményeket és úgy éreztem, hogy a hullámok átcsapnak fölöttem és akkor Ursi odaállt elé: „Miki, én Vivaldit fogok játszani!”. És megtörtént a csoda! A gyerekek lenyugodtak, figyelemmel kísérték Ursi játékát és közben befutott a Szótttes kocsija is a ruhákkal, amit maga Quittner János vezetett. (Ezek után Tardoskedden áthaladva szégyenünkben jelképesen mindig a szék alá bújtunk az autóbuszban.) Mint kiderült, a teherautó sofőrje helyett be kellett ugrania és útközben kétszer állt meg a koci. Mindezek után a felnőtt előadás rendben lement.

Pénteken ismét két előadás várt ránk, amikor is délután a valamikori Mier moziban a Duna utcai magyar iskolának tartottunk előadást és este a pozsonyi felnőtt közönségnek, amelyeket

elsősorban az ottani egyetemisták képeztek. Az esti előadást a József Attila Ifjúsági Klub (JAIK) akkori elnöke Mihályi Molnár László³⁶ szervezte és a fellépés szervezése körüli nehézségekre a következőképpen emlékszik vissza³⁷:

„Az egy hónappal előre lefoglalt termet három nappal a fellépés előtt lefújták, amikor meglátták a Csemadok pecsétjét. Már éppen be akartam adni a lemondásomat a klub éléről, amikor utolsó nekifutásként megpróbáltuk a ligetfalusi Matador kultúrtermét. Sikerült. Még aznap, kedden éjszaka újabb hétszáz meghívót címeztünk meg a szobánkon, mert előtte már elment egy ilyen széria a másik helyre. Pénteken már nyugodtan néztem a moziban (azt hiszem a Mier mozi volt) a gimnazisták részére adott műsort. Délután kimentünk Ligetfalura. Ursula (Császár László) az asztalon aludt, a többiek szanaszét. Dusik Éva (Laczáné) riportot akart csinálni a rádió részére. A végére valahogy sikerült.”

A történet, mint ahogyan sötétben a villám kirajzolja a tárgyak körvonalát, rámutat a magyarság helyzetének különbözőségére a prágai és a pozsonyi viszonyok között.

Műsorunkat megtekintette Quittner János, aki a műsor után röviden értékelte a látottakat, majd másnap Szencen részletes szakmai elemzést tartott.

A CSEMADOK szenci üdülőjében balról Pásztor Szilvia, Császár László, Pásztor Márta és Kozsár Miklós (guggol)

Ezt meghallgatva és elfogadva irányváltást hajtottunk végre. Ennek az volt a lényege, hogy szoros szakmai együttműködés alakult ki közöttünk és a következőkben az Ő általa delegált koreográfusok, táncosok készítették számunkra a táncokat. Ennek köszönhetően közelebb kerültünk ahhoz az áramlathoz, amelyet ebben az időben a kibontakozó táncházmozgalomra volt jellemző és tudatosan felvidéki zenei és táncanyagból építkeztünk. Ennek óriási jelentősége lett az elkövetkező időszakban, mert ezzel egy új gondolat- és érzésvilág jelent meg a felvidéki együttesek között. A hatást fokozta az a tény, hogy nálunk a zenekar szerves egységet alkotott a táncokkal, ami az együttesek többségénél nem így volt. Ezeket cigányzenekarok kísérték, amelyek ugyan jó zenészekből állottak, de esetükben hiányzott az az érési folyamat, amely a közös munka eredménye. A fellépés előtti pár együttlétet csak arra volt alkalmas, hogy megtanulják a dalok és azok ismétlésének a sorrendjét.

Taksonyfalván és Bősön nyugodt körülmények között léptünk fel és nem ismétlődtek meg az előbbi két helyszínen tapasztaltak. A fellépéssorozattal rengeteg új tapasztalatot szereztünk elsősorban a szervező munka területén, amelyeket igyekeztünk munkánkban hasznosítani. Az újabb fellépések segítségével tovább tudtuk építeni kapcsolatunkat a közönséggel, lassan oldódott a fellépés előtti görcs és egyre felszabadultabban tudtuk előadni műsorunkat.

Visszatérve Prágába a zselízi műsorunk elkészítéséhez láttunk hozzá. Varga Ervin irányítása alatt kialakult a „Kéméndről jövünk”, amely Vág menti és Garam menti anyagra épült és ezután Kovács Tibor (Tojó) irányítása mellett betanultuk a *Csallóközi férfi verbunkot*. Műsorunk kiegészült két leánykarikázóval és két zenekari betéttel. Mindeközben áprilisban ünnepeltük az AED fennállásának 20. évfordulóját, amelyen a galántai Vág Irodalmi Színpad és mi léptünk fel. Mondanom sem kell, hogy ez sem ment problémamentesen, mert ismét a fellépő ruhával volt gond. Ugyanis Pozsonyban való fellépésünkkel megegyeztem Quittner Jánossal, hogy a Szóttas ruhatárából kapunk kölcsönbe ruhát, amit postán küldenek el számunkra. Ők rendben fel is adták a küldeményt, de egy üveg bort is tettek ajándékként a csomagba, ami aztán a küldemény ideiglenes veszét okozta. Többször elmentem a postára a csomagot keresni, de mindhiába. Hétfőn aztán kiderült, hogy egy szemfüles postai alkalmazott „ráérzett” az üvegre, azt kivette, viszont így a küldemény a „megrongált küldemények” kategóriájába került, amit külön kezeltek és erről külön eljárásban értesítettek. A lányoknak már volt egy öltő ruhájuk és csizmájuk, de mi legyen a fiúkkal? Elhatároztuk, hogy farmernadrágban, fehér ingben lépünk színpadra és így lépett elő a farmernadrág népviseletté. Mindezek ellenére egy kitűnő hangulatú fellépéssel szórakoztattuk az ünnepség résztvevőit az egykori AED tagok nem kis meglepetésére, akik rácsodálkoztak szervezett tevékenységünkre.

Az elkövetkező hetekben felfokozott hangulatban készültünk az Országos Népművészeti Fesztiválra, amelyet 1977. június 3–5-e között rendeztek meg. Feszült izgalommal utaztunk Zselízre az első megmérettetésünkre: vajon jó úton járunk-e, jól csináljuk-e? Na és ho-

Egy kényszerhelyzet NYITNIKÉK-es, farmeres megoldása

gyan művelik ezt mások? A körülményekről és a feltételekről meg szeretném jegyezni, hogy mi voltunk az egyedüli együttes, amelyik nem autóbusszal, hanem vonattal, a felszerelést kézbe cipelve érkezett meg és a helybeni mozgásunkat úgy oldottuk meg, hogy bekérekedtünk valamelyik együttesnek a buszába.

A versenyen a résztvevő együtteseknek 20 perc hosszúságú műsort volt kötelező bemutatni és a mi a következővel készültünk:

»Kéménдрől jöttünk« – az összeállítás címe

Csallóközi verbunk – Kovács Tibor koreográfiája, Kiss László zenéje

Lánykarika

Martosi dalok – zenekar

Lánykarika

Gömöri dalok – zenekar

Kéménдрől jöttünk – páros tánc, Varga Ervin koreográfiája.

A gyakori fellépéseknek köszönhetően műsorunkat olajozottan adtuk elő és a fellépés előtti izgalmat és lámpalázat színpadra lépésünk pillanatával felváltotta egy egészséges önbizalom, aminek a segítségével a minél jobb előadásra tudtunk figyelni. Ezt alátámasztotta az előadásunkat értékelő zsűri véleménye is, amelyet módunkban volt meghallgatni. Vásárhelyi László elnök véleménye szerint „együtt él, együtt lélegzik ez a társaság!”. Szereplésünkről Pásztor Márta a következőt írta:

„Nem kis izgalom előzte meg a verseny napját, magát a bemutatót, amelyre Léván a kultúrházban került sor. A lelkesedés, bizakodás, az, hogy megmutatjuk, mit tudunk, emelte a kar teljesítményét. Bár hibák (kisebbség) itt-ott akadtak, de a bemutató nagyon jó hangulatú volt és látszott, később ez az értékelésnél is elhangzott, hogy a társaság együtt él, lélegzik teljes mértékben. Leírhatatlan az öröm, amit közvetlenül a verseny után, az után, hogy lejöttünk a színpadról, éreztünk – sejtettük, hogy jók voltunk. Leírhatatlan ezen kívül az az öröm, amit az eredményhirdetésnél éreztünk, a szűk körű eredményhirdetésnél, meg akkor, amikor már Miklós a színpadon vette át az oklevelet. Sajnos, hogy vizsgagondok miatt több tagnak vissza kellett utazni Prágába rögtön a verseny után, így a zselízi nagyszínpadon a vasárnap délutáni bemutatón nem táncolhattunk (3-4 párral nem lehet ugyanis kiállni oly nagyszámú közönség elé).

Első szereplésünk a gombaszögi nagyszínpadon

Köszönet a CSEMADOK KB SZÓTTES népművészeti csoportja vezetőjének, Quittner Jánosnak a mindennemű segítségért, az említett koreográfusoknak, akik betanították nekünk ezt a gyönyörű műsort.³⁸

A fesztiválon a Hét munkatársaként Lacza Tihamér is ott volt és az eseményről szóló újságikkben többek között a következőket írja³⁹:

„Szakmai szempontból a legtöbb tanulságot legjobb táncscsoportjaink Léván rendezett (...) versenye hozta. A tavalyi tapasztalatok alapján a zsűri minden együttestől egy-egy húszperces, kerek egészet alkotó műsort tekintett meg (...) Megállapítható, hogy az idén is folytatódott öntevékeny néptánc-mozgalmunk megújulási folyamata. Az utóbbi két-három esztendő ez irányú tapasztalatait összegezve egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy néptánc-mozgalmunk – úgy tűnik – véglegesen kilábaltsa korábbi, néhány esztendeig meglehetősen stagnáló s önnönmagát ismételtető állapotából. Ennek egyik elsőleges jele, hogy az utóbbi időszakban több új, ígéretteljes tánc- és folklórcsoport alakult; a régebben ismert együttesek munkájában pedig különböző stílári útkereséseknek lehetünk tanúi. Egyre izmosabbá váló néptánc-mozgalmunk külön erénye, hogy koreográfusaink és csoportvezetőink többsége ma már eredeti szlovákiai magyar, sőt sok esetben saját gyűjtésű folklórányagot jelenít meg színpadi formában.”

Az ONF díjazottjai:

Az 1977-es Zselízi Országos Népművészeti Fesztivál Nagydíját a zsűri a martosi HAJNAL TÁNCGYÜTTESNEK ítélte oda. A második díjat két együttes: a prágai magyar egyetemisták NYITNIKÉK táncscsoportja és a diószegi ÚJ HAJTÁS TÁNCGYÜTTES kapta. A harmadik helyen a fülekpüspöki PALÓC TÁNCGYÜTTES és a féli KIS-DUNA TÁNCGYÜTTES végzett.

Az év legjobb koreográfiájáért kiírt verseny végeredménye:

A zsűri az első díjat nem ítélte oda. A második díjat HLAVICKA LÁSZLÓ kapta a Martosi lakodalmi képek című kompozíciójáért (előadta a martosi Hajnal Táncgyüttes). A harmadik díjat a zsűri három koreográfusnak: TAKÁCS ANDRÁSNAK (Tardoskednek falujában, előadta a fülekpüspöki Palóc Táncgyüttes), CZINGEL LÁSZLÓNAKÍ (Kiszehajtás, villőzés, előadta a féli Kis-Duna Táncgyüttes) és VARGA ERVINNEK (Kéméndről jöttünk, előadta a prágai Nyitnikék) ítélte oda.

Összefoglalóan megállapítható, hogy együttesünk köszönhetően az irányváltásnak és a ki-magasló szakmai segítségnek új szint jelenített meg ezen a versenyen és berobbant az élvonalba. Fontos kiemelni az Új Hajtás táncgyüttesnek a verseny alatt számunkra nyújtott segítségét, akikben új barátokra is találtunk. A győztes martosiai autóbusza fuvarozott el minket az érsekújvári pályaudvarra és este örömmel eltelve és boldogan indultunk vissza Prágába.

A sikeres zselízi szereplés folyományaként részt vehettünk az Országos Dal- és Táncünnepeken, amelyet a Csemadok KB 1977. június 24–26-án rendezett meg Gombaszögön.

A rednevezvény kiemelkedő része volt az a vasárnapi 1 órás műsor, amelyet élő adásban közvetített a televízió és ebben mi is szerepeltünk. Egy ilyen adás előkészítése körül nagy a felhajtás (hang- és kamera próba) és nagy élvezettel kapcsolódtunk be ebbe a számunkra eddig ismeretlen új világ történeteibe. E mögött a „külsín” mögött azonban sokkal nagyobb jelentőséggel bírt az a tény, hogy a közvetítésnek köszönhetően az egész ország hírt kapott egy Prágában működő magyar néptánc együttesről, amelynek azért volt-van egy pikantériája.

Nyáron egy gömöri fellépéssorozatot szerettünk volna megvalósítani, ez azonban felemásra sikeredett. Gombaszögre tűztük ki a találkozót, de sajnos kevesen jöttünk össze, így az első fellépések elmaradtak. A táborhelyünket ezután áthelyeztük a Losonc melletti Kalondára, páran érkeztek a mieink közül is, de a műsor szerkezetén igazán nem tudtak javítani, mert Pölhös Árpi hiányában az énekes betéteket nem tudtuk megoldani.

És ekkor eszembe jutott az a gimnazista kislány, akit a zselízi Országos Népművészeti Fesztiválon (ONF) mint a fülekpüspöki Palóc Néptáncegyüttes szólistájaként hallottam énekelni. Fülek itt van a közelben, így azonnal indultam és szerencse is mellém szegődött, mert édesanyjával együtt otthon találtam őket. Kérésem meghallgatásra talált és gyönyörű énekével gazdagította a fellépéseinket. Akkor még csak azt tudtuk, hogy nagyon tehetséges és sejtettük, hogy szép jövő előtt áll. Ő volt a ma már Kossuth-díjas Szvorák Katalin.

Az a bizonyos „new yorki csángó magyar” népviselet

Tajtiban, Ragyolcon és Kalondán adtunk műsort, de közben szórakozásra is találtunk időt.

Az előadások nagyon emlékeztetésekre sikeredtek, de a kalondai ezek közül is kiemelkedik. Egy hétig élveztük a helyiek vendégszeretetét és ezt műsorunkkal szerettük volna megköszönni, amely az esős idő ellenére is tényleg fergetegesre sikeredett: egymásra találtak az előadók és a közönség. Ebben nagy szerepet játszott az is, hogy két helyi fiatal is (Tóth János és Simon János) a tagunk volt.

Az elért sikerek óriási motivációt jelentettek az együttes számára, aminek köszönhetően még bátrabban kezdtünk el gondolkodni és cselekedni. A megújulás és a változás kora következett. Új tagokkal bővült a tánckar és 10 párral gyakoroltunk. Változáson ment keresztül a zenekar is, mert ekkor érkezett Prágába tanulmányainak a megkezdésére Kanóc Csaba, akinek az útja egyenesen hozzánk vezetett és hegedűn játszott. (Ő a zenélést az egyetemi évek után is tovább folytatta és a 90-es években profi népzeneásszé vált.) A zenekar vezetője Pölhös Árpi a furulya mellé felvette a brácsát, Tasak⁴⁰ pedig kisbőgőre váltott és így kialakult a zenekar végleges felállása és hangzása. Műsorunk repertoárját újabb táncanyagok betanulásával bővítettük tovább. Gömöri táncanyagból elkészült a *Gömöri lassú, friss és körcsárdás*, egyik lánykarikázónk anyagát a keleten fekvő Szirénfalva község szolgáltatta, a másiknak Zoboralja és a kezdőének szövege számunkra nagyon sokatmondó és kedves volt: „*Hazám, hazám édes hazám, Bárcsak határid láthatnám...*” – mindig odaadással és tiszta szívvel énekelték a lányok.

A sikereinken felbuzdulva az iskola elkezdte „menedzselni” az együttest és ennek köszönhetően az ősz folyamán többször is felléptünk Prágában. Így kaptunk meghívást a szovjet nagykövetség egyik nemzetközi diákrendezvényére is, amelyre a megadott időben gyülekeztünk is a Sparta⁴¹ stadion tőszomszédságában található nagykövetség épülete előtt. Kezdetben minden rendben volt, de amikor már az együttes nagyobb része megérkezett a fellépés egyik táncához segédeszközként szolgáló botokkal felszerelve, akkor megjelentek a biztonságiak és meglehetősen komor arccal „érdeklődtek” gyülekezésünk célja felől. Mondtuk, hogy mi ide tényleg be szeretnénk menni, de azért, mert minket ide hívtak. Mind a két oldalon megkönnyebbülés és kiderült, hogy nem itt, hanem a pár száz méterre található Kulturális Centrumban lesz a fellépés. Az est következő pikáns jelenete az volt, amikor az üveges tánc befejezéseként a színpad oldalára Güzü által nagy lendülettel kihajított üveg belevágódott a zongora fém lábába és óriási robajjal millió darabra tört – de ekkor már nem jöttek a biztonságiak, mert ez a „műsor” (bár nem tervezett) része volt. Pár héttel ezután a „DPHMP”-ben⁴² megrendezett nemzetközi egyetemista diákesten szerepeltünk nagy sikert aratva és ezek a Prágában és egyúttal nemzetközi közegben megrendezett rendezvényeken való sikeres részvételek jelentették az alapját az egyetem életébe és a nemzetközi térbe való sikeres beágyazódásunknak.

Mindennek első kézzelfogható jele az volt, hogy a Cseh Műegyetem Gépészkarának SZISZ-szervezete kérésemet az együttes megfelelő népviselettel való felszerelésére teljes mértékben

támogatta. Ennek köszönhetően megfelelő minőségű népviseletet (ruhákat, csizmákat) tudtunk a táncosok méretére varratni lányoknak, fiúknak egyaránt. A gömöri népviseletet (amelyben a könyv borítóján is szerepelünk) Méry Margit tervezte, a megfelelő minőségű ruhaanyagot pedig a Prágai Színházi Szolgálat raktárában válogattuk össze. Csizmáinkat is itt készítették és mindenki számára emlékezetes pillanat volt, amikor a karton lapra letett talpukat körberajzolták, hogy ez alapján méretre elkészítsék. Véget ért tehát a kosztümös mizéria időszaka és végre saját ruhatárral rendelkezünk. Elkészült a gömöri népviselet, az ehhez tartozó blúzok, alsószoknyák, a fiúknak bőgaty, csizmanadrág, kalap, kötő és persze 24 pár frissen szabott csizmát kaptunk. Ezzel párhuzamosan kiegészítettük a Tekerők hangszerállományát is: brácsa, kisbögő, nagybögő, 2 citera, köcsögduda.

Örömmel hoztuk haza Prágából népünk kultúráját

Az 1978-as ONF-re készített műsorunk februárra már kész volt és igyekeztünk haza megmutatni és gyakorolni. Műsorunk címválasztása találó és kifejező volt: *Vendégként itthon*.

Műsorunkból egy rövid összeállítást március 8-án mutattunk be a számunkra otthonnak számító Gépész Klubban a fakultás női alkalmazottainak a számára a Nőnap tiszteletére. Bemutatkozásunkat nagy örömmel fogadták és jó hírünket vitték az egyetem többi alkalmazottja felé.

Az egyetem anyagi támogatásának köszönhetően fellépéssorozatunk az előző évitől eltérően már nyugodtabb körülmények között zajlott le. A megduzzadt felszerelésünket kézben már elképzelhetetlen lett volna szállítani és bérelt autóbusszon utaztunk, amelyet Benda úr vezetett rendkívül nagy nyugalommal és biztonsággal. Életében először találko-

Egy élő közösség tenni akarásának az eredményeként vált ez lehetővé

zott magyar népzenevel és tánccal, így az első előadásra érdeklődéssel üt be, de ezt követően az övé volt a „rendezői jobb” első sorának első széke, ahonnan minden előadásunkat végignézett.

A bemutatók egyes helyszíneinek kiválasztásánál ezúttal is a már az előzőekben említett szempontokat vettük figyelembe, de budapesti fellépésünk szervezésében jelentős segítséget kaptunk Salamon Líviától, az AED akkori elnökétől, Havas Judit előadóművésztől, az Egyetemi Színpad tagjától és Firon András ujságírótól. Mindennek köszönhetően programunk így alakult ki:

Április 5. Komárom, magyar gimnázium (jelenleg Selye János Gimnázium);

április 6. Barsbaracska;

április 7. Deáki;

április 8. Búcs;

április 9. Budapest, Egyetemi Színpad.

Az előadások rendben zajlottak nagy közönségsiker mellett, de napközben sem pihentünk, hanem minden nap délelőtt beutaztunk Pozsonyba, ahol Quittner János vezetésével a Szóttes próbatermében gyakoroltunk és finomítottuk műsorunkat és mindezek után következett az aznapi fellépés.

Nagyot sóhajtottunk, amikor elindultunk Pozsonyból Budapest felé, mert nagy kihívást jelentett számunkra az este hétkor kezdődő budapesti fellépés, amikor is a plakát a következőt adta hírül:

Az eddigi rengeteg fellépésnek és gyakorlásnak köszönhetően nagy lelki nyugalomban és magabiztosan tartottuk meg a színpad bejárását és térpróbát, a fellépésünkről a hétfői *Esti Hírlap* a következőképpen tudósított:

„Nyitnikék és Tekergők

Prágai magyar diákok Pesten

Kedves vendégeknek tapsolt tegnap este az Egyetemi Színpad közönsége: a Prágában tanuló szlovákiai magyar egyetemisták két amatőr együttesének zúgott a taps. Az alig két és fél éves Nyitnikék táncegyüttes és a Tekergők zenekara szép, tiszta élménnyel szolgált. A prágai műgyetem által patronált és az ottani Ady-diákkörrel együttműködő, szlovákiai magyar diákok együttese szülőföldjéről szinte érintetlen folklórt hozott el Budapestre. Nagy szó ez, hiszen a művészileg csaknem teljesen magukra utalt prágai magyar diákok évszázados dallamokat és táncelemeket őriznek, ápolnak. A közönség megértette és forró tapssal köszöntötte tiszta forrásból merített művészetüket. A Kozsár Miklós vezette táncegyüttes és a Pölhös Árpád irányította kis népi zenekar, valamint a megragadóan éneklő Pásztor Szilvia számait egyenesen szülőfalujukból vitték Prágába, illetve hozták Budapestre a lelkes villamosmérnök- vegyész-, építész-, orvostanhallgatók.

XXIII. évfolyam, 83.
1978. április 10.,

ÁRA 80 KFT.

Esti Hírlap

POLITIKAI NAPILAP

Tinódi kamarazenekar

Április 14-én, pénteken este 7 órakor Európa kedvenc hangszere a laúd című sorozatban Eszterházi vigasságok címmel, a Tinódi Kamarazenekar hangversenye lesz az Egyetemi Színpadon. A közreműködő zenekar nemrég alakult főhivatású együttes, amely a reneszánsz és barokk napjainkban újra felfedezett hangszereit, pontosabban a múzeumokban őrzött példányok ma készült másolatait játssza a koroknak és a hangszereknek megfelelő zeneműveket. Alapvető célkitűzésük a műveknek minden vonatkozásában hiteles, egyben mai értelemben vett korszerű interpretációja.

A hangverseny első részében különböző hangszerszállítású kamaraművek szerepelnek, olyan zenevezetők, akik Eszterháza kialakuló hangversenyein is gyakran megszólaltak. A kíséretet viola gamba, blockflüték, harsonkák, ütődobok és csembellók szolgáltadják meg.

Az Állami Pénzverő ötvösműhelyei olyan dísz tárgyakat készítenek, amelyek a világ minden tájára eljutnak. Képünkön Rausch Endre egy barokk hintón dolgozik

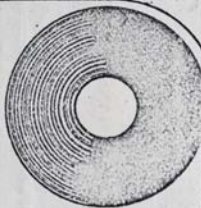
(MTI-fotó Balaton József felv.)

ZALATNAY SAROLTA A CENTRUM ÚJPESTI ÁRUHÁZBAN

A népszerű énekesnő április 11-én délután 3 és 5 óra között dedikálja azokat a hanglemezeit, amelyeket Önök a helyszínen megvásárolnak.

VIGYEN EMLÉKET ÚJPESTRŐL, A KEDVENCÉTŐL!

Az első emeleti hanglezemosztályon nagy választékban kaphatók lemezek.

Nyitnikék és Tekergők'

PRÁGAI MAGYAR DIÁKOK PESTEN

Kedves vendégeknek tapsolt tegnap este az Egyetemi Színpad közönsége: a Prágában tanuló szlovákiai magyar egyetemisták két amatőr együttesének zúgott a taps. Az alig két és fél éves Nyitnikék táncegyüttes és a Tekergők zenekara szép, tiszta élménnyel szolgált. A prágai műgyűjtemény által patronált és az ottani

Ady-diákokkal együtt működő, szlovákiai magyar diákok együttese szülőföldjéről szinte érintetlen folklórt hozott el Budapestre. Nagy szó ez, hiszen a művészileg csaknem teljesen magukra utalt prágai magyar diákok évszázados dallamokat és tánclelmeket őriznek, ápolnak. A közönség megértette és forró tapsai köszöntötte tiszta forrásból merített művészetüket. A Kozsár Miklós vezette táncegyüttes és a Póthos Árpád irányította kis népi zenekar, valamint a megragadóan éneklő Pásztor Szilvia számait egyenesen szülőfalujukból vitték Prágába, illetve hozták Budapestre a lelkes világművészek, vegyész-, építész-, orvosstanhallgatók.

Ezzel a sikeres tegnapai fellépésükkel megszabták a kapcsolatot közöttük és a budapesti ELTE diákjai között. Látogatásukat valószínűleg hamarosan követi a budapesti diákok prágai vendégszerzése. E' biztató első lépés, s főleg a tegnap esti siker azonban további kérdést sugall. Vajon nem lehetnek-e őket, ezt a nemcsa hagyományokat őrző, kitérő népi együttest legközelebb a magyar folklorisztikával meghívni?

(Giron)

Az Esti Hírlap hétfői számában megjelent méltatás

Ezzel a sikeres tegnapi fellépésükkel megszületett a kapcsolat köztük és a budapesti ELTE diákjai között. Látogatásukat valószínűleg hamarosan követi a budapesti diákok prágai vendégszereplése. E biztató első lépés, s főleg a tegnapi siker azonban további kérdést sugall. Vajon nem lehetne-e őket, ezt a nemes hagyományokat őrző kitűnő népi együttest legközelebb a magyar folklórfesztiválra meghívni? (firon)”

A műsor után a két együttes közös vacsorán vett részt, ahol oldott hangulatban beszélgettünk a fellépésen tapasztaltakról. Jó volt hallani az elismerő szavakat, amelyek az előadott táncanyag eredetiségét (autentikusságát) és az együttes kompaktságát emelték ki. Meggyezés született a további együttműködésről, valamint kértük egy köszönő levél elküldését az egyetemünk részére. Másnap egy sikeres fellépéssorozat után fáradtan, de elégedetten indultunk vissza Prágába.

Meglepetést váltott ki a kollégiumban, amikor az egyetem titkárságáról hívtak, hogy legyek szíves befáradni a Károly térré. Én sem tudtam mire vélni a dolgot és ilyenkor először mindig a kellemetlen lehetőségek jutnak az ember eszébe, de aztán kiderült, hogy a kért levél érkezett meg az ELTE-től, amelyben kifejezték elismerésüket egyetemünknek a tánc csoportunknak nyújtott támogatásért. A levél magyarul volt írva és a fordításra kértek meg, de egyúttal megköszönték a munkánkat.

Ursi nem „csak” a zenekar primása volt...

A későbbiekben a kapcsolatépítésnek nagy jelentősége lett. Mert visszatérve a fellépéssorozatunkról kiderült, hogy az autóbusz költsége a tervezettnél a kétszeresére rúgott. Ismét hívtak a gazdasági osztályról és közölték, hogy ilyen többletköltség mellett ezt ők nem tudják elszámolni. A kiállított számlával átmentem a titkárságra, ahol minden kérdezősködés nélkül azonnal láttamozták és jóváhagyták a számlát.

1978-ban az ONF június 9-11-e között volt megtartva Zselízen és a napok számával megegyezően három részre tagolódott. Az első napon (pénteken) egy másik együttesel közösen műsort kellett adnunk egy Zselízhez közeli faluban, amit előre nem közöltek velünk, hanem Zselízen tudtuk volna meg a szervezőktől. Azonban a Prágából való indulásunk nem volt zökkenőmentes, mert a reggel 6 órára megrendelt autóbusz csak 11 órára érkezett meg hosszas telefonálgatás és ígérgetés után. A várakozást az együttes felhőtlen szórakozással töltötte, ahogyan ezt az alábbi kép is bizonyítja:

Már esteledett, amikor Zselíz környékére értünk, de nem tudtuk, hogy hol kell szerepelnünk. Az egyes falukon áthaladva figyeltük, hogy nem találunk-e fellépésre áruoló jelekre és Nagysallón áthaladva a kultúrház környékén mozgásra lettünk figyelmesek. Megálltunk és a gondviselés úgy rendezte, hogy itt kellett műsort adnunk a királyhelmei Bodroghöz Táncegyüttesel közösen. Érkezésünkkor ők már színpadon voltak, így jelképesen mi az autóbusból egyenesen a színpadra léptünk.

A tulajdonképpeni megmérettetésre másnap Léván került sor, ahol bizonyítani szerettük volna, hogy egy évvel nem véletlenül díjaztak minket. Én ennek terhe alatt feszültem léptem színpadra és nem táncoltam felszabadultan. Az együttes többi tagjaiban viszont ez a teher nem munkált, aminek köszönhetően remek előadást produkáltunk⁴³ és ez volt a csúcspont minden szempontból. Az előadott műsorunk összeállítása: *Kéménдрől jöttünk (nyitótánc); Martosi népdalok; Szirénfalvi karikázó; Csallóközi férjeverbunk; Gyertyás tánc; Zoboraljai karikázó; Gömöri népdalok; Gömöri lassú, friss és körcsárdás.*

Este kiszivárgott a hír, hogy nagydíjasok lettünk és az öröm a Schubert-park mellett az egekig ért.

Vasárnap délután a Schubert park nagyszínpadán megtartott díjkiosztó ünnepségen vehettem át az elismerést és járhattuk el díjnyertes táncunkat.

Az elért siker tudatával utazhattunk vissza Prágába. Örültünk a sikernek, amelyet következetes és odaadó munkával értünk el. Ennek értékét növelte az a tény, hogy közben az egyetemi kötelezettségeinknek is eleget kellett tennünk: teljesíteni a vizsgakövetelményeket, diplomamunkát írni és azt megvédeni. A kettő nem zárta ki egymást, mert a néptáncgal gazdagított életünk tartást adott és következetességre nevelt mindenkit. Megtartó és a nehézségeken átgátló volt ez a közösség, amelyhez érdemes és jó volt tartozni. Ehhez viszont prágai diáknak kellett lenni, amihez általában a tanulást is komolyan kellett venni – esetleg megszakítani a tanulmányokat, kihagyni 1-2 évet, új egyetemen kezdeni el tanulni... stb.

Egy álom beteljesülése: a zselézi ONF nagydíjasai lettünk

Mint az ONF nyertesei ismét szerepeltünk a június 23-25-én megrendezett Országos Dal- és Táncünnepélyen Gombaszögön a tv közvetítette élő adásban, de az írott médiában ekkor kaptuk a legnagyobb felületet, amikor is a *Vasárnapi Új Szó* címlapját a rólunk készült felvétel borította be:

A zselézi és a gombaszögi ünnepélyről a *Hétben* közös tudósítás jelent meg több mint egy hónapos késéssel, ebben csak szükséges megállapítások olvashatók a Nyitnikék szerepléséről. Miklósi Péter⁴⁴ ezt írja:

„Feltétlenül dicséret illeti a versenyben szerepelt valamennyi együttest, de a legnagyobb fejlődésről a Prágában tanuló magyar főiskolások mindössze két esztendeje alakult Nyitnikék Táncegyüttese tett tanúbizonyságot, amit a közönség körében aratott sikerük és a fesztivál nagydíjának elnyerése is bizonyít.”

Takács András⁴⁵ felvezetően a gombaszögi ünnepély előtt a következőket írta:

„A Nyitnikék táncegyüttes, mint tél után a tavasz, úgy robbant be hazai néptánc-kultúránkba. A prágai magyar egyetemisták, főiskolások Ady Endre Diákkörét már régen ismerjük. Többször találkozhattunk nevükkel a hazai sajtóban, rádióban, rég kívázták elismeré-

sünket. Összetartó és egymást támogató erőt jelentenek a prágai magyar diákság számára. Néptáncgyűttesük tavaly szerepelt először Zselízen. S ahogy mondani szokás – jöttek, láttak és győztek: az Országos Népművészeti Fesztivál nagydíjának megosztott II. fokozatával a tarsolyukban tértek haza. (A diószegi Új Hajtás táncgyűttessel osztoztak a díjon.) Ezek után jobban felfigyelt rájuk Prága is. A Cseh Műszaki Főiskola SZISZ-bizottsága erkölcsi és anyagi támogatást biztosít a munkájukhoz, s az együttes »cserében« fellép műsorával a főiskola ünnepélyein, rendezvényein.

Az őszi-téli felkészülés idején komoly munkát fejtettek ki. Március végére elkészültek új önálló műsorukkal, és a félévi szünetben hazajöttek a Csallóközbe és a Mátyusföldre, hogy számot adjanak tudásukról. Pesten pedig az Egyetemi Színpad vendégeként arattak megérdemelt sikert.

Most másodszor üdvözljük őket Gombaszögön. Vezetőjük »Gömörország« szülöttje, Kozsár Miklós Csoltóról.”

A Vasárnapi Új Szó címlapját betöltő felvétel

Zárókép a gombaszögi színpadon: sokunknak ez jelentette az utolsó szereplést

Az egyetemi tanulmányok befejeztével számomra és több alapító tag számára (Jakubcsík Mónika, Jakub Erzsébet, Pásztor Márta, Balogh István) a gombaszögi színpadon való táncolás jelentette a búcsúfellépést és lezárult életünk egyik szép korszaka. A többség azonban maradt és általuk tovább élt és él a NYITNIKÉK jelenség a mai napig. Él, hiszen az együttes létezik tevékenykedik. Él ennek a generációnak a lelkében is, akik felléptek az AED megalakulásának 50. és 55. évfordulóján megrendezett találkozókön (remélem a 60-ason is ott leszünk 2017 áprilisában), de találkozunk rendszeres összejöveteleinken is (Pered – 1992, Nagykapos – 2004, Abony – 2008, Komárom – 2015 és 2016), ahol a beszélgetést ott folytatjuk, ahol évtizedekkel ezelőtt abbahagytuk. Mindannyiunk szívügye volt és marad a Nyitnikék szeretetközössége.

Az idő kegyetlen és többen eltávoztak az élők sorából: Hóka László, Serédi Gertrúd és Gyuricsék Piroska. Isten nyugtassa őket békében!

Befejezésül köszönet a többéves munkáért, kitartásért, lendületért, s ezt tartsátok meg a jövőben is.

KOZSÁR MIKLÓS

ANYITNIKÉK ÁZSIÁBAN

Az 1978-as esztendő kétségtelenül a Nyitnikék csúcsra érkezésének az ideje volt. Prágában gyakran szerepeltek különböző nemzetiségi rendezvényeken, AED találkozókra és pl. 1978. november 10-én egy grúz együttes társaságában a Szovjet Klubban táncoltak. Az időszak kiemelkedő eseménye volt, amikor a Cseh Műegyetem Gépészkarának SZISZ-szervezete a Nyitnikéket nevezte be a taskenti nemzetközi folklórfesztiválra, amelyet 1979 áprilisában rendeztek.

Üzbegisztán a múlt század hetvenes éveiben a Szovjetunió egyik tagköztársasága volt (1991-ben vált függetlenné), és a prágai magyar diákok számára megtiszteltetést jelentett, hogy ebben a távoli közép-ázsiai országban képviselhették a csehországi egyetemistákat, valamint a közép-európai folklórt. Utazásuk óriási élményt jelentett, hiszen egyetemistaként jutottak el egy távoli, zárt világba. Ottlétük során a kulturális különbség következtében rengeteg élmény érte őket, amelyek természetesen keveredtek az akkori „szocialista világ” furcsa jelenségeivel is, de fiatalokként ezen könnyen túltették magukat. A következő fejezetben olvashatunk az üzbegisztáni élményekről.

TASKENT: NEMZETKÖZI DIÁKTALÁLKOZÓ, 1979

Maga a tény, hogy egy cseh egyetemet egy nemzetközi fesztiválon magyar anyanyelvű és kultúrájú diákok képviselnek, nem mindennapi.

Igen nagy elismerése volt ez a lehetőség a tánccsoportnak. Gondoljunk bele: a ČVUT egyike volt a legszínvonalasabb európai műszaki egyetemeknek.

Most, hogy történetünk (Nyitnikék) összefoglalásakor összeszedjük emlékeinket és kialakul az idő távlatából egy rálátás, izgalmas megfogalmazni, csokorba szedni a gondolatokat, remélve, hogy ez a fajta láttatás elgondolkodtatja az olvasót és lehet hozadéka is. Ami a legszembetűnőbb, hogy folyamatosan olyan helyzetekbe kerültünk, eseményekkel szembesültünk, melyekkel addig nem. Olyan volt az egész, mint egy álom.

Nos, próbáljuk meg az emlékezést, amely nem lesz teljes, hiszen oly messze van már. Sok eseménynek már csak a töredékei bukkannak fel az idő homályából.

1979-ben a boldog diákeveket éltük Prágában. Ki tanult, ki vizsgázott, volt, aki táncolt vagy éppen zenélt. Volt egy közös nyelvünk, a Nyitnikék. A Prágában tanuló magyar diákok néptánc együttese.

Abban az időben már ismertek voltunk, Prágában sok alkalommal felléptünk különböző diákrendezvényeken. De nem csak ott, Szlovákiában, Magyarországon is többször szerepeltünk. Meg a zselízi első díj is a zsebünkben volt.

A Cseh Műszaki Egyetem vezetői pátyolgattak bennünket, ide járt a tánckör legtöbb diákja, de volt orvostanhallgató, vegyész, régész, építész, nyelvész és még több más szakon tanuló egyetemista is.

1979. április 16-22. között Taskentben Nemzetközi Diákfesztivált rendeztek. A Taskenti Műszaki Egyetemmel a prágainak ún. baráti szerződése volt, s így legnagyobb örömünkre a mi néptánc együttesünk utazhatott el a fesztiválra, képviselvén az iskolát. Ezt nem lehetett félvállról venni.

Mivel az információáramlás akkoriban még nem a mai módon zajlott, az egyetem illetékesei elég későn hozták meg a szükséges intézkedéseket, és ezért nekünk alig 10 napunk maradt az iratok elintézésére. Akinek volt „zöld” útlevele, az rendben volt, de a személyi igazolványhoz csatolható betétlap már nem felelt meg. Így sokan hazautaztak ennek elintézésére. Akkoriban ez nem kis időt és fáradságot igénylő sportteljesítmény volt.

Bevagonírozás a nagy útra

Vajon mit magyarázhatnak a fiúk?

Maga a „becsekkolás” sem ment zavartalanul. Egy „jóakaró” diáktársunk, aki ugyan nem utazott velünk, valószínűleg viccből, elkiáltotta magát a repülőtéren, hogy az a sok kolbász meg húsvéti sonka, amit magunkkal hoztunk otthonról – mondván biztos, ami biztos – nem kerülhet fel egy darabban a gépre. A kolbászt fel kell karikázni, a sonkát szeletekre vágni! Hogy volt-e benne valami vagy sem, mindenesetre a 22 diákból álló csapat nekiállt a rep-téri hallban kolbászt karikázni. Ez volt a kezdet.

Többségünk addig nem utazott repülőn, legfeljebb vasárnaponként a ruzyně-i repülőteraszáról nézegettük vágyakozva a hatalmas vasmadarakat. S íme, megadatott az alkalom.

Kanóc Csabát többször is visszafordították a fémdetektoros kapun, míg kiderült, hogy csak az övcsatja miatt füttyöl a gép. Akkoriban a veszélyeztetettség mértéke és az ellenőrzés is alacsonyabb szinten volt – sajnos, ma már más a helyzet.

Felszálltunk a gépre, de nem voltunk egyedül. Több biztonsági ember láthatatlanul őrizte nyugodt repülésünket. És aztán is mindig és mindenhol a nyugalomunkat.

Moszkvában leszálltunk s mivel a belföldi járatra másnap reggelig kellett várni, így az éjszakát a nemzetközi repülőtéren, padon ülve vagy fekvé töltöttük.

Másnap reggel betuszkoltuk magunkat a Taskentbe induló repülőbe. Abban az időben volt rendkívül sikeres az „Életben maradtak” c. könyv. Azt latolgattuk, ki fog életben maradni ez után a repülőút után, mert igencsak összerázott bennünket a gép. Viszont a kilátás a felhők felett csodálatos volt. Négy órát töltöttünk a fellegekben, de végre elértük a célt.

18°C, -2°C, + 28°C, 4 óra időeltolódás, a repülés – ez mind egy nap alatt. Üzbegisztán–Tas-kent. Más arcok, színek, illatok, szagok, ritmusok hipnotizáltak bennünket. Rengeteg gyümölcs, zöltség és addig soha nem látott gránátalma és füge a forró napsütésben.

A helyi kollégiumban szállásoltak el bennünket, és mint kiderült, nem csak a mi csapatunkat. Velünk laktak a lengyel diákok is. Gitározós, éneklős társaság volt. Rajtuk kívül volt még egy magyar pantomim együttes és egy cseh zenélős-táncos együttes is, de ők nem ott laktak. Róluk csak később vettünk tudomást.

A kollégium már jobb napokat is megélt. Kicsit spártai körülmények uralkodtak, ami a helyi fürdőszobát és toalettet illeti. Egy szál zuhanyozó árválkodott, amiből néha a víz is folyt. De hogy a fürdőkád minek volt ott? Erre nem jöttünk rá. A guggolásban viszont versenyezni tudtunk volna. Viszont fiatalok voltunk, közös erővel legyőztük a legyőzhetetlent. Amikor már harmadik napja az eszmének megfelelő városnézésen, múzeumok látogatásán – ennyi Lenin szobrot még sohasem láttunk – estünk keresztül, szenvedvén az ottani konyha varázsától, megtörtént a csoda.

A taskenti egyetem meghívott bennünket egy baráti találkozóra, ami megvendégeléssel volt egybe kötve. Belépvén a terembe hosszú, telített asztal várt bennünket. Két hatalmas rizshegy tornyosult az asztalon, de lehet, hogy három – piláf volt a neve. A mi rizottónknak megfelelő rizses-húsos étel – csak egy kicsit más formában. Nagyon finom volt, és tekintettel arra, hogy akkor már néhány napja nem ettünk rendesen, pillanatok alatt elfogyott. A helyi diákok, akik nagyon kedvesek voltak és minden lehetőt megtettek, hogy jól érezzük magunkat, nem győzték kapkodni a fejüket. De elfogyasztottuk a rengeteg szőlőt, fügét, almát meg mindent, ami az asztalon volt. Áprilisban Prágában ennyi gyümölcsöt abban az időben még álmodni se mertünk. Azt se tudtuk, hogy létezik gránátalma.

Időközben megismerkedtünk a további résztvevőkkel is. Megtudtuk, hogy ki mikor, hol lép fel. Különböző színházakban egész Taskent területén. A szervezés tökéletes volt, semmit nem bíztak a véletlenre. Minden csoport egyszerre, más-más színházban.

Nagyon szerettük volna látni a többiek produkcióját is, ami kísérőinknek egy kis szervezési bonyodalmat okozott. De bólintottak. Így sikerült látnunk a magyar csapat *Csodálatos mandarin* pantomimját, a lengyelek fellépését, a csehek éneklését, valamint további nemzeti produkcióját. Mi viszont a táncunkkal örvendeztettük meg őket.

Egy nagyszínházi fellépés emléke-izgalma maradt meg bennem, szép emberekkel a nézőtéren. Sikerünk volt. Érdekes az is, hogy nem a helyieket kerestük igazán, hanem a többi európaihoz csapódott a társaság. Másságunk a helyieket is „szóra bírta”. Nem tetszett nekik a kigombolt ingünk, a fedetlen kar, a lányok lenge öltözeke.

Azonban esténként a kollégiumban egy kis vodka kíséretében barátkoztunk, beszélgettünk, zenéltünk egészen hajnalig. Az ottani diákok Szamarkandba is elvittek bennünket, csodálatos mozaikkal kirakott épületeket, virágos kerteket láttunk, amiket addig soha.

A néhány nap gyorsan eltelt, a helyi kenyér és „pirozka” nagyon ízlett nekünk, táncoltunk a téren, apró emléktárgyakat vásároltunk, megnéztük a város nevezetességeit. De ettől sokkal több esemény volt. A legfontosabb, hogy együtt voltunk, ismerkedtünk, sikeresen szerepeltünk. A rendezvény végén egy hatalmas téren még közös felvonulás is volt és annak rendje módja szerint népviseletbe öltözve integettünk a tömegnek. No, így kellett, így volt szép.

Újra helyi járat, leszállás Moszkvában. Hóesés fogadott bennünket, amire nem voltunk felkészülve. Volt, akinek a kabátja is előkerült, de a többség igencsak vacogott. Ott a Vörös téren. Fénykép is készült róla. Nos, berohantunk a helyi GUM áruházba egy kicsit melegedni. Meg egy kis kávé inni.

Az együttes a taskenti nyárban...

A prágai gépre való felszállás néhány akadályba ütközött. Volt, aki elhagyta a táskáját útlevelestől, több üveg vodkástól, meg a fényképezőgép se volt sehol. Villámgyors intézkedés után sikerült felszállni a gépre. Volt olyan, aki saját lábán kissé billegve ment fel a gép lépcsőin, mert a sok elfogyasztott nedű kissé elfárasztotta.

No, de minden jóra fordult. Két óra múlva landoltunk a prágai repülőtéren. Tele sok szép élménnyel, tanulsággal.

Csak érdekességképpen mondom, hogy kb. két hónap után az útlevél és a fényképezőgép megtalálta a gazdáját – egy taskenti diák utazott Prágába és elhozta. De hogy a vodka hová párolgott el, az örök titok marad.

...és a moszkvai télen

UTÓHANG

Egy esemény elemzésekor a visszaemlékezésekbe utólag belemagyarázunk olyasmiket is, amelyekre akkor nem is gondoltunk. Ezért van nehéz dolgunk a múlttal. A múlt, a ma szembenállásainak forrása... Mert értékelése szubjektív, és így konfrontatív is lehet.

A civilizáció-sokkos állapotban az ottani fellépések nem maradhattak meg úgy bennünk, mint az itthoni fellépések s talán már az idő is elmosta az emlékeket. Mennyire volt fontos ez a megmutatkozás számunkra? Nyitnikékes múltunk egy kuriózuma, mely nem volt szerves része létünknek, talán nem is tudunk igazán vele mit kezdeni. Méltóan szerepeltünk, vagy csak egy „jó buli” volt? Nos, mindkettő. A ami napig emlegetjük, hogy „bezzeg akkor Taskentben!”. Minden átélt kisebb-nagyobb kellemetlenség ellenére jól éreztük magunkat. Nagy élmény volt, rengeteg esemény, melynek csak egy töredékét sikerült papírra vetni. Abban az időben ez nem adatott meg mindenkinek. Köszönet az akkori ČVUT vezetőinek.

Nos, valahogyan így volt.

MÉG EGY MEGJEGYZÉS

Taskentet az 1966-os nagy földrengés után közös összefogással újra építették. Szinte minden épület más architektúrájú, ami egyedivé, színessé tette a várost.

Császár László, Illés István, Pölhös Árpád és saját visszaemlékezéseit „összegyúrta”
TOLVAJ ANNI (Y), 2016 októberében.

AZ IPOLY MENTÉN

A tavaszi taskenti turné után az 1979-es ősz a sorok rendezésével kezdődött, mert az együttes életében több problémát is kezelni kellett.

A taskenti út ugyanis nemcsak testi, hanem egyben szellemi és erkölcsi kihívást is jelentett az együttes számára. Adott volt egy létszámkeret, amelybe az együttes minden tagja nem férhetett be, így személyi döntéseket kellett hozni és ez súrlódásokhoz vezetett. Az útra zömében az együttesben régebben tevékenykedő tagjai utaztak, amelyet kiegészített néhány új táncos is, de az új táncosok többsége itthon maradt, és akik ezt nem tudták feldolgozni, nem vettek részt a további munkában. Ezzel párhuzamosan jelentkezett a generációváltás problémája is, mert a táncosok közül sokan befejezték tanulmányaikat és végleg elhagyták Prágát. Bármilyen furcsán is hangzik, de az együttes „nagy hírneve” is gondot okozott, mert viszatartóan hatott a prágai magyar diákság körében. Az újonnan jött diákok közül mindenki tudott az együttes létezéséről, de a hírnév a megközelíthetelenség bénító erejével hatott és meg sem próbálkoztak az együttesbe való jelentkezéssel. Az együttes vezetése is bizonytalanná vált, mert a próbák vezetése Illés Pista, Ivanega Iván és Paholics Gábor hármastáncosok tudására és tapasztalatára épült, ahol a zenei kíséretet többnyire a két hegedűs egyike biztosította.

A nagytalálkozókon többször is elhangzott az együttes tagtoborzásra való felhívása, amelynek meg is lett az eredménye. Bővült az együttes (Szabó Ildikó, Szemán Valéria, Bagócsi Rózsa ...), akiknek a táncos alkalmasságát egy szakmai válogatóbizottság (Lojzi, Vili és Ursula) vizsgálta meg: lábméretet vettek és elhatározták, hogy ezek pedig táncos lábak! A próbákön való közös együttlét és a szellemiség, az a csoda, hogy ennyi diák összefog és képes egy cél érdekében tenni és együtt alkotni, valamint az ezt követő sörözések újra összehozta a csapatot.

Ebben az időszakban nagy szerencse érte az AED-et, mert az Óváros téren (a Rott féle vaskereskedéssel szemben) egy ódon ház második emeletén klubhelyiséget kaptunk, ahol próbáinkat tartottuk, de a Budapestről kapott könyveket is itt helyeztük el és klubösszejeveteleket is rendeztünk.

A Nyitnikék már bejárta csaknem egész Dél-Szlovákiát és a tagok nagy többsége volt már otthon fellépni, de az Ipoly mentiek nem, így az innen származóktól (Pöhlös Árpád, Paholics Gábor és Tóth László-Tasak) jött az ötlet, hogy menjünk haza mi is megmutatni kis ha-

Így is toboroztuk a közönséget Ipolynyéken

zánkat, a szülőknek, rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek pedig megmutatni az otthonról magunkkal vitt értékek gyarapodását. A fellépéssorozat jó alkalom volt a taskenti trauma kezelésére is, hiszen ezen az együttes minden tagja részt vehetett.

A turné időpontját tudatosan a Húsvét utáni napokra terveztük (1980. április 10–13.), mert az ünnepre Prágából úgy is mindenki hazautazott és így csak otthonról kellett a saját költségünkön a gyülekezési helyre, Ipolyságra utazni. Az otthonlétet kihasználva páran a felszerelés hiányosságait igyekeztek pótolni és Szabó Ildikó is felkereste az érsekújvári Csemadok szervezetet, mivel tudomása volt arról, hogy valamikor működött tánccsoportjuk. Megígérték a segítséget, de így Érsekújváron meg kellett szakítani az útjukat, azonban egy épület padján látottakat a mai napig nem felejtik el, mert ott halomban heverték a gyönyörű táncos csizmák. Választottak és mindhárman boldogan utaztak tovább, de a kitérő miatt egy nappal később érkeztek meg a gyülekezőre és ez a szervezők körében nem aratott osztatlan sikert. Mobil még nem volt...

A nagybőgő szállítása is mindig komoly fejtörést okozott, amit erre az alkalomra Ursulának a nővére kölcsönzött ki a nyitrai zeneiskolából és a Pozbáról érkező táncosok autójával szállítottunk gyülekezési helyünkre az ipolysági Mezőgazdasági Szakközépiskola kollégiumába. Elhelyezésünkről Árpinnak az édesapja gondoskodott, aki épülő házukban vendégül is látta az együttest és az alagsori pincében fellelhető nagycsalomjai borokat is megkóstolhattuk.

Az ipolysági turnén is hűséggel szolgált minket Ursiék „KODÁJA”

A turné nagyon jó hangulatban zajlott, Ipolyságon, Ipolynyéken és Ipolykeszin is telt házas nézőterek előtt mutattuk be műsorunkat, amely osztatlan sikert aratott. Ipolyságon délután diákelőadást is tartottunk, amely után a teremben maradt diákokat tájékoztattuk a prágai továbbtanulási lehetőségekről és az ottani diákéletről. Ezt követte este egy újabb előadás a felnőttek részére. A rendkívül sikeres és eredményes nap betetőzéséként este nagy bulit csaptunk a magunk örömére: a lányok festett bajusszal csapásoltak, a fiúk karikázót jártak. Meleg volt és a nyitott ablakokon keresztül olyan hangerő áradt ki, hogy a rendőrök jóindulatúan szóltak, csendesebben vigadjunk.

Ipolynyéki fellépésünk előkészületeit és lebonyolítását a kultúrélet akkori vezetői Cseri Gábor és Böjtös János vállalták magukra. Jutalmunk egy katlan bográcsgulyás volt jó ipolynyéki borral megtoldva és a belépti díjból jutott az autóbusz költségének a támogatására is.

Fellépéseink összességében elnyerték a közönség tetszését, ami nagy részben annak volt köszönhető, hogy mindenki igyekezett a legtöbbet kihozni magából és lelkesedésünk átragadt a közönségre is. Mindennek köszönhetően sikerült tolmácsolni üzenetünket is: a magyar kultúrát ápolni és művelni kell, bárhol is élsz a világon. Ugyanis a Nyitnikék akkor sem – és most sem – nem mese volt, hanem egy élő emberi alkotás, teli emberi érzéssel, szenvedélyekkel, súrlódásokkal, problémákkal, amely a közös cél érdekében képes volt mindezen túllépni és együtt utazni a „gyorsvonattal” Ipolyságra.

Nyelvtörvény híján csak magyarul

A Nyitnikék-alapító, „nagy” generáció tagjainak döntő többsége 1980-ra befejezte tanulmányait és életének új szakaszába lépett. Utánpótlás volt, de általában kezdő táncosokból kellett építkezni. Az fel sem merült, hogy a táncsoport megszűnjön, a próbák nagyon jó hangulatban teltek továbbra is. A sok iskolai elfoglaltság, tanulás mellett fontos volt számunkra az itt megélt magyar környezet, a magyar (élő!) népzene, az éneklés, de maga a mozgás, majd az utána következő megérdemelt sörözés is... Továbbra is barátságok, szerelmek szövődtek, a prágai Ady Endre Diákkör számára a Nyitnikék egy biztos pont maradt. Itt-ott

A NYITNIKÉK első korszakát lezáró fellépés Ipolynyéken

voltak még kisebb fellépéseink is, pl. a rendszeres nagytalálkozókon, illetve más népcsoportok (pl. a ciprusi görögök) rendezvényein, a gépész fakultás felkérésére május 1-én is, de nagyobb, egész estét betöltő műsort már nem tudtunk összeállítani.

*Császár László, Paholics Gábor, Koleszár Béla és
Szemán Valéria írásaiból összeállította, kiegészítette
PÖLHÖS ÁRPÁD*

NYITNIKÉK 2003–2016

Először 2003-ban jutottam el a Nyitnikék próbájára, véletlenül, sosem táncoltam, néptáncot talán csak a tévében láttam. A próbára nem emlékszem. Az utána levő sörözésre annál inkább, mivel hajnalig tartott és egy I. P. Pavlova – Sztrahov gyalogtúrával fejeztük be, Császár Dáviddal és Héder Zolival.

A következő próbára csak 2006 márciusába mentem újra, ezúttal tudatosan a magyar kultúrát, magyar közösséget hiányolva, keresve. És barátokat, szinte családot találtam a kis tornateremben. Attól kezdve sosem gondoltam máshogy a Nyitnikékre.

Ki is volt ott akkor? Bakó Kati, mindenki anyuja, Kohúth Judit, Mikes Mimi. Bartal Gábor – „Sir” és Szarka Szilvi, Vrbos Szabolcs, Tóth Peti, Paál Sanyi, Hlavács Pali és Brockó Tünde, Homoly Éva, Császár Dávid – Csé, Tóth Tamás – Tomasz.

A 2003-2006 közti időszakról csak másoktól tudok. A Nyitnikék újraalapítása Bakó Kati érdeme, 2003-tól ő adta a ritmust, energiát. Elmondásból tudom, hogy Homoly Éva nagy támasza volt és az első tagok egyike. Bartal Gábor vette magára a tanító szerepét – megtanulta és átadta a táncanyagot, főleg a fiúknak, ebben Vrbos Szabolcs volt segítségére. Furik Rita, Richtarcsík Misi látogatásai Prágában és a nyári erdélyi táborok egészítették ki az autodidakta tanulási módszert. Közben megalakult a Kukorica zenekar, Kohúth Judit prímás, Szűcs „Bogyó” Csaba brácsa, Csatlós Flórián bőgő. 2005-ben csatlakozott a csapathoz Paál Sanyi, a Szóttas táncosa és a lévai Garammenti Táncsoport vezetője és koreográfusa. A 2006 márciusában tartott bemutató volt az újraalakult Nyitnikék első komoly egész estés, színházas bemutatója, mely szép, de egyben kimerítő élmény volt – 2006 nyaráig megcsappant a próbára járók száma, sok volt ez egyszerre, ki kellett pihenni.

A 2006 -tól négy állandó párja mindig volt a csoportnak, a fellépések száma az évi 3-4 körül mozgott, tanultunk új táncokat is, Sanyitól és Oláh „Nyuszi” Attilától, az Ifjú Szívek táncosától. A próbákat általában Sanyi vezette, Kati után Tóth Peti lett a csapat vezetője. A Nyitnikék legkevesbé aktív szakasza talán a 2009-2011 közti évek. Heti egyszer próbáltunk csak, sokszor túl kevesen voltunk ahhoz, hogy táncoljunk.

Valahol itt kezdődött a tudatosabb csapatépítés korszaka. Visszaolvasva Kozsár Miki krónikáját érzem, hogy a Nyitnikék mindig is csak részben volt a kedvező csillagállás eredménye, kellett a tudatos irányítás, a célok keresése, megfogalmazása. Nem lehet egy ilyen dolgot a véletlenre hagyni. Megpróbáltunk ezért fektetni némi energiát a szervezésbe is.

Peti elköltözött Dunaszerdahelyre, Kati családot alapított és Renczés Anikóval ketten folytattuk a szervezést. 2011 őszén összeültünk a legrégebben táncolókkal – Szabolcs, Éva, Sanyi, Tomasz – és megbeszéltük, hogy a Nyitnikéknek a közeljövőben két célja lesz. Az egyik a táncházon leggyakrabban táncolt táncok megtanítása mindenkinek. A második egy jubileumi 2013-as fellépés.

A jubileumra való felkészülés hosszú volt, de élveztük. Igyekeztünk fokozatosan készülni, elkerülni a túl nagy kimerültséget, és bár az utolsó hónapban naponta együtt voltunk, jó volt a hangulat. A műsor címe „*Sose halunk meg*” lett, a Dobeška színházban tartottuk júniusban.

Bár a táncosok ingadozó létszáma valószínűleg a Nyitnikék örök témája marad, nem akarjuk, hogy ez bármiben akadályozzon. Jelenleg igyekszünk a néptáncot és a néphagyományokat közelebb hozni az ittlévő magyarokhoz úgy, hogy ne csak lássák, hanem megélik is azt. A rendszeres próbákon, fellépéseken és táncházakon kívül gyerekszoportunk is van – a Picinkék – Jenes Alíz és Molnár Bálint vezetésével. 2015 októberétől pedig felnőtteknek is nyitottunk néptáncanfolyamot, ahol a Nyitnikék minden tagja tanít vagy segít – Marton Sári, Tari Dávid, Molnár Bálint, Tóth Tamás és Alíz. A hagyományokat pedig az adventi és húsvéti műhelyeken együtt próbáljuk megélni – táncosok, nemtáncosok. Lassan újraalakul a zenekar is, reméljük mihamarabb együtt tudunk majd fellépni.

Nagy köszönet jár minden egyes embernek, hogy energiát, időt áldoz a csapatnak – most és a múltban. A Nyitnikék változik, máshogy szólítja meg az érdeklődőket, de a családias légkör megmaradt. Remélem nemcsak nekem, hanem mindenkinek, aki a Nyitnikék részének érzi magát, a Nyitnikék több, mint néptánc.

AMI – BOHUNICZKY ANNAMÁRIA
Prága, 2017. február 6.

RÓLUNK ÍRTÁK

Egykori segítőkink és közreműködőkink

SZVORÁK KATALIN,
Kossuth-díjas népdalénekes

PRÁGAI EMLÉK-KÉP FOSZLÁNYOK

Az ember kora ifjúsága teljében, főleg, ha anyaországon kívül született, még erőteljesebben keresi gyökereit, honnan hová tart, mi végre van e világon... Gyermekkoromban, az akkori Csehszlovákiában mindenbe belekapaszkodtam, ami erősíthette kötődésemet az édes anyanyelvhez, a kultúránkhöz, legyen az költészet vagy zene. Igen boldog voltam, amikor 15 évesen tagja lehettem a jó hírű fülekpüspöki Palóc Táncegyüttesnek. Néptáncos koreográfusként feledhetetlen Taki, azaz Takács András, akinek köszönhetően ráérezhettem a népzene igazi ízére, erejére. Péntekenként még az egyórás gyaloglást is örömmel felvállaltam Fülekről Püspökibe, hisz itt érezhettem rá igazán a népzene erejére, amit a lábamban is éreztem, de a dallamok szintjén a lelkemben is. Nem beszélve arról, micsoda erős közösség kovácsolódott össze! Jóleső érzés volt az is, amikor táncok közben – míg viselet váltás volt – én a táncból kipirultan, dalra fakadhattam. Minden porcikám érezte, a kettő jól megfér egymás mellett, sőt, erősítik egymást! Táncolás közben éreztem meg azt az ősi erőt a népzeneinkben, ami erőt ad a mindennapok terheinek elviselésében, színesebbé teszi életünket, gazdagítja lelkünket. Így utólag, biztos vagyok abban, hogy a tánc hozta ki belőlem a maga felszabadultságával az énekesi énemet, ami azóta is vigasz, öröm, megnyugvás, mind nekem, mind a hallgatóknak. Csak zárójelesen jegyzem meg, a 70-es években a Palóc Táncegyüttes jegyzett névként jeleskedett a zselízi fesztiválokon, ahonnan általában díjjal tértünk haza, így a gombaszögi fesztiválról se hiányozhattunk. Fesztiválokon és ötórai teákon táncdalokat is

énekeltem, természetesen Kovács Kati számait. Különösek voltak ezek: rólunk szóltak, magyarul és ez volt a fontos. Már gimnazistaként énekeltem szononokat, közben tagja lettem az iskolai énekkarnak is, énekeltem orosz népdalokat szovjet laktanyákban. Sokszor kísért harmonikán Gál Jenci, aki később Prágában egyetemi tanár lett és egy ideig ő volt a Cseh Kulturális Intézet igazgatója Budapesten. Minden prágai utamon őt is felkeresem.

Egy idő után rádöbbsentem, hogy a népzene mellett kell döntenem. A nehezebb, a göröngyösebb utat választottam, és ezen az úton haladok a mai napig.

Az egykori Csehszlovákiában élő magyarság elsősorban „vigyázó szemét” Prágára vetette. Az érettségi előtt már biztosan tudtam, hogy a szívem Prágába húz. Ez a vonzalom csak erősödött, amikor megtudtam, hogy létezik egy igazi magyar oázis a csehszlovák fővárosban: az Ady Endre Diákkör és az annak berkeiben működő Nyitnikék. Sikerült leérettségiznem, pedig Kálosi tanár úr egyszer meg akart bizonyítani matematikából, mégis a matematika érettségít az ő kérésére dallal kezdeztem el, majd következett a prágai egyetemi próbálkozás.

Az Arany Prága mindmáig az egyik legkedvesebb városom, ha csak tehetem, próbálom évente meglátogatni, s nemcsak történelmi múltja miatt, a szántoronyú Prága mindig elkápráztatott szépségével, de az ott élő, tanuló szórvány magyarság miatt is, akik távol szülőföldjüktől is megmaradtak magyarnak, példát mutatva, hogy a szellemi haza bárhol megteremthető, ha van rá lelkiület és szándék.

A Nyitnikékkel való találkozás és a kalendai vendégszereplésem számomra – az akkor még szinte ismeretlen énekesnek – nagy megtiszteltetés volt és hihetetlen megerősítést jelentett a tekintetben, hogy amit addig megéltem, elértem, azt tudatosabban kell felvállalnom. Nagyon szimpatikus volt számomra ez a közösség, mely vibráló oázisként működött Prágában, hiszen távol a szülőföldtől kellett őrizni a lángot, az anyanyelvi zenei kultúra erősítését. Anynyira jó kisugárzású csapatot ismerhettem meg, hogy számomra természetes volt az érettségi utáni felvételizésem Prágába a Károlyi Egyetem népművelés szakára. Szerettem volna közétek tartozni. Az külön boldogság volt, hogy személyesen megismerhettem a magyar tanszék vezetőjét, a nagy tudású, bölcs Rákos Pétert s a magyar nyelvészetben otthonos Breddár Gyuszi bácsit, akik igen sokat segítettek a felvételi előtti többhetes prágai tartózkodásom idején. Elláttak szakirodalommal, tanácsokkal és otthonossá tették az ott létemet. Kitágult egyszerre a világ számomra, szívtam magamba mindent, amit csak lehetett.

Mindmáig bennem él Ursula szarkasztikus humora, rengeteget nevettem akkoriban, a humor mindnyájunkat túlszolgált sok mindenben. Ládáim aljában mindmáig ott lapulnak azok a levelek, fotók, melyek Prágából érkeztek. Például a napokban előkerült egy 77-es gombaszögi fesztiválos csoportkép is, melyen örömmel fedeztem fel: Güzüt, Ursulát, Kozsár Mikit, Monát, Pölhös Árpit, Katit, Gyapjast, Hegedüst, Balogh Pistát, Ivánt. Milyen érdekes, hogy a Tekergők tagjai között 1977 őszétől ott található az a Kanóc Csaba, akivel az 1990-es évek elején Csámborgó-s korszakomban bejártuk turnéinkkal szinte egész Európát. Valahol egy dosszié aljában még nem régen megtaláltam azt a levelet, melyben a 78-as fellépéseitekre

invitáltak, mint énekest. Erre már nem kerülhetett sor, mert időközben felvettek a budapesti ELTE magyar-könyvtár szakára.

Feltehető a nagy költői kérdés, vajon hogyan alakult volna életem, ha felvesznek a prágai egyetemre? Úgy gondolom, a sorsunk könyvében minden előre meg volt írva. Későbbi éveimben Fortuna szekere ide-oda röptetett, hogy megtaláljam életem értelmét a családon, a daloláson és tanításon keresztül: szolgálni és örömet, vigaszt, reményt nyújtani az embereknek. Mindenesetre életem egyik meghatározó szegmense a prágai emlék, mely erőt adott mindig az újrakezdéseknél.

KATONA ISTVÁN

A „NYITNIKÉK”?!

A Magyar Állami Balett Intézetből azzal a tudattal jöttem „haza” a szülőföldemre Budapestről, hogy az ott tanultakat tovább adjam. Nem volt könnyű! Egy olyan tudást hoztam a tarisznyámban, amit ma csak úgy tudnék jellemezni: a tánc ház szellemiségét. Egy frenetikus erővel, óriási tömegeket megfertőző mozgalom kellős közepéből csöppentem egy „másik” világba. Abba világba, ahol néhány táncegyüttes kivételével a néptánc színpadi feldolgozását formailag a „nagy” hivatásos együttesek profiljáról próbáltak lemásolni. Hozzá teszem, sikertelenül. Ez természetes, hisz a műkedvelő mozgalom csoportosulásai technikailag képtelenek voltak erre. Maguk az oktatók hasonlóképpen. Ugyan hangoztatták a „csak tiszta forrásból” merítés fontosságát, de nem volt miből meríteniük, vagy nem vették a fáradságot, hogy alámerüljenek az eredeti anyag alapos megismerésébe. Pedig a 70-es években még élt a falvakon a néptánc. Elég volt kimenni egy lakodalomba és helyben, teljes pompájában kaphatta a vassvári verbunkot s csárdást a mindenkori együttes vezető.

Az MTA Zenetudományi Intézetében viszont a több évtizedes kutató munka összegzése eredményeképp már a rendelkezésünkre állt az a hatalmas, eredeti néma és hangosított filmfelvétel, amely az akkor kimagaslóan magas szellemi szintet képviselő tudósok munkáiból

napvilágot látott kötetek, tanulmányok, tánc típus-elemzések lehetővé tették a néptánc színpadi alkalmazásának hiteles ábrázolását. (Martin György, Lányi Gusztáv, Pesovár Ferenc, Pesovár Ernő, Olsvai Imre, Vargyas Lajos és sokan mások. A Felföldön Ág Tibor, Erdélyben Jagamas János és Kallós Zoltán).

Az 1972-ben kirobbant magyarországi Táncház mozgalom egyszerűen néhány keserves, de boldog év alatt leseperte a színpadról a népieskedést. Csehszlovákiában még hosszú évekig uralkodott ez a kettősség. Az egyik oldalon a városi ifjúság helyel-közzel már megfergőződött a népiséggel, míg a vidéken élők tovább ropták a mű magyar táncokat műdalainkra. Minden fordítva történt. A városokban táncházak alakultak, a falvakban magyar nótákra műmagyar táncokat táncoltak.

Ebben a faramuci Janus arcú miliőben ismerkedtem meg a Kozsár Miklós nevével fémjelzett prágai Nyitnikék együttesével.

Kozsár csoltói születésű. Saját falujában, környezetében élt a tánc és zenei hagyomány. Természeténél fogva, amiben „otthon volt” – helyén valóan – ahhoz nyúlt. Csak ki kellett lépnie a portájuk kapuján és szembe találkozott az áhított csodával... Tegyem hozzá, sikeresen. Olyannyira, hogy az országos versenyt megnyerte együttesével. Az egy másik dolog, hogy mindezen csodákat szinte a semmiből teremtette. Siker volt már az is, hogy az akkor Prágában tanuló magyar fiatalokat meg tudta győzni, hogy álljanak fel és alapítsanak néptáncegyüttest és hozzá illő zenekart. Na de, hogy az akkori szemlélettel merőben ellentétesen táncház szellemiségű koreográfiával nyerjenek, egyáltalán nem volt jellemző. Mégis, újra és újra azt kell mondom, véletlenek márpedig nincsenek.

Ág Tibor – nagy népzenekutatónk és tudósunk – már 1967-ben életre hívta a „Tavaszi szél vizet áraszt” népzenei mozgalmat. Ez a mozgalom közel 30.000 embert mozgatott meg az országban. Azóta sincs hozzá hasonlítható Szlovákiában...! Tudva lévő, hogy abban az időben a Csehszlovákiai Magyar Tanítók központi kórusának karnagya Vass Lajos volt. Vass Lajost teljesen lenyűgözte Ág Tibor „Tavaszi szél” mozgalma, s egy évvel később e népzenei seregszemle némi módosítással átültetett Magyarországra, és megszületett a „Felszállott a páva”! Mindkét országban mintegy előszele már ez a hamarosan megszülető táncház mozgalomnak. Mint ahogy az sem véletlen, hogy napjaink Repülj pávája oly lelket melegítő, szemet gyönyörködtető, magyarságunkat megtartó mozgalma lett e meghasonlott kor kozmopolita, fogyasztói társadalmának.

A „Nyitnikék” pionír volt az adott korban – bezárt, államilag erősen felügyelt kisebbségi létünkben. Szemléletváltást sürgetett tevékenységével, amely példaértékűvé vált sokak számára.

Felmérni nehéz lenne napjainkban fontosságát. Azt tudniuk illik az utánunk jövőknek, akik ma viszik tovább ezt a fáklyát, hogy a 70-es évek táncház mozgalma a korban mindent tűzbe hozott. Szemléletváltást, életformát kényszerített ki az emberek milliőiből. Mint üstökös jelent meg életünk horizontján. Ez a tűz, erejénél fogva mindent lázba hozott. Ennek okáért

természetszerű, hogy önmaga el kellett égjen... De amerre járt, ott lenyomatát hagyta az irodalomban, klasszikus zenében, piktúrában, epikában, építészetben, viseletünkben, viselkedésünkben, világszemléletünkben.

Jó nekem, mert ismerem s barátomnak mondhatom Kozsár Miklóst. Éltesse a fennvaló egészségben!

Kodály Zoltán egy örökéletű gondolatával fejezem be: „A népművészettel sok mindent lehet helyettesíteni, de a népművészetet semmivel!”

Kelt Martoson, 2016. november 3-án

MIHÁLYI MOLNÁR LÁSZLÓ

EMLÉKEIM A NYITNIKÉKRŐL

Nem voltam Nyitnikékes, de egy kicsit annak érzem magam, bár legtöbbször csak úgy ismernek, hogy az Apus⁴⁶ öccse. Így jártam én Prágába 1971 óta. Akkor ismerkedtem meg Ozo-gánnyal, Szalóval. 1973-ban már a JAIK-ot vezettem, Apus meg az AED-et. Ekkor készültünk az első közös táborozásra, az 1971-ben megszakadtakat folytatni. Csak hát éppen konszolidálódottunk. Az 1975-ös tábortervet keresztülhúzták, ezért szedtük minden másnap a sátorfánkat és túráztunk. Először a Csallóközben (Csuki, Ködmön, Merva, Filkó, Mösze⁴⁷, Balassa, Zsófi Klári, Kopasz, Kraxner a prágaiak közül) 1975-ben. Akkor határoztuk el, hogy egy év múlva folytatjuk és a prágaiak ígérték valami kultúrbrigádot is megszervezni. Ez volt talán a Nyitnikék egyik kedvező előszele.

Balassa szervezte a '76-os Rákóczi túrát. Levelek, szervezés. Még akkor úgy volt, hogy a táncsoporttal együtt járunk, de mire én 1976. július 30-án Borsiba értem, már csak három sátor és a füstölgő tábortűz jelezte, hogy megfogyatkozott a társaság. Aztán Szepsiben mellőztük egymást. '77-ben aztán Merváék hozzám fordultak, hogy kellene egy fellépés Pozsonyban. Az egy hónappal előre lefoglalt termet három nappal a fellépés előtt lefűjták, amikor meglátták a Csemadok pecsétjét. Már éppen be akartam adni a lemondásomat a klub

éléről, amikor utolsó nekifutásként megpróbáltuk a ligetfalui Matador kultúrtermét. Sikertelenül. Még aznap, kedden éjszaka újabb hétszáz meghívót címeztünk meg a szobánkon, mert előtte már elment egy ilyen széria a másik helyre. Pénteken már nyugodtan néztem a moziban (azt hiszem a Mier mozi volt) a gimnazisták részére adott műsor. Délután kimentünk Ligetfalura. Ursula (Császár László) az asztalon aludt, a többiek szanaszét. Dusik Éva (Laczáné) riportot akart csinálni a rádió részére. A végére valahogy sikerült. Estére kezdett telni a terem, amitől a táncosok kicsit begazoltak, hogy a szakma: Quittner, Varga, meg a Szóttesek megjelentek. A műsor sikerült. Este vonattal Szencre, a Szóttos kocsiját sikerült valahogy beindítani. Ekkor éjszaka beszélünk a nyári Gömöri túráról, próbáltuk a lehetőségeket egyeztetni. Másnap Quittner magyarázta a paraszti táncok szikárságát, keménységét és szépségét. Be is mutatta, azt hiszem Mártát [Pásztor Márta] kapta el, aki először feljajdult a szorítástól az ugráskor. Ekkor értettem meg a tánc igazi lényegét.

A nyáron összegyűltünk Gombaszögön vagy nyolcvanan. Persze előtte volt a prágai 20 éves AED találkozó. Foci a Strahovon, sörözés, fellépés. A gombaszögi első tábortűzkor felvillant egy másik kis tüzecke. No, gyerekek, mondom, nem lesz az jó, ha már ebben a kis völgyben is két tüzet rakunk, ha nem férünk meg egymás mellett. Aztán kiderült, hogy a Nyitnikék koncentrált és szalonnát süített. Végül Kalondán minden együtt volt, összerázódtunk. Néhányan átmentek a Tajtiban és Ragyolcon tartott fellépésre is. Így lett két újabb becenév: Kis Sártaposó és Nagy Sártaposó. Mert a hegyen át, mezei úton jöttek haza. Aztán még egy név: Szimat, Hóka felfedező útja után. Szép volt az az est Kalondán. Hát akkor valloztam szerelmet Sáríkáknak, gyermekeim anyjának (de ez majd csak később).

Persze az egész kezdéshez hozzátartozik, hogy Gombaszögre menőben a zápor Csoltó tájkán kapott el, volt egy címem. Bementem. Nem volt otthon Miki, de Balogh Pistát a kocsmában találtam, aki szintén, mint én is a Kozsár Hotelban tanyázott éjszaka.

Aztán Kaposon újra összehozott a sors Mikivel. Komócsát szervezett. Azzal is megütötte a zselízi mércét, én meg énekeltem hozzá, konferáltam: a zene Kanóc és Ursula. Nem rossz banda ez, sose volt az.

AZOK A HETVENES ÉVEK

Talán nem kell részleteznem, hogy milyen nyitást jelentett Csehszlovákiában 1968. Sokan már-már abban reménykedtek, hogy teljesen megszabadulunk a kommunista diktatúra minden nyűgétől, ha már egyszer emberarcú lesz, ám a szovjet birodalmi érdekek még lazítani sem engedtek, ezért a katonai megszállást követő keményvonalas kommunista visszarendeződés idején mindenkit félreállítottak, aki korábban a változás mellett nyilatkozott meg. Az egyetemista diákok vezetőit is elhallgattatták, köztük a magyar ifjúsági klubok vezetőit, illetve a nyári táborokat sem engedélyezték többé (Duray, Duka Zólyomi, Szabó Rezső háttérbe vonult, de nem tétlenségbe). Volt viszont 1968-ban egy középiskolás nemzedék, amely még nem tu-

dott igazán színre lépni, de már nyitott szemmel figyelte az eseményeket, és nem lehetett többé a korábbi hazugságokkal megtéveszteni. 1972 után ők próbálták folytatni elődeik gondolatait a magyar egyetemisták klubjaiban Kassán, Nyitrán, Pozsonyban, Brünmben és Prágában is.

Ám a hatalom, ha csak valami kis szervezkedést is észlelt, rögtön lecsapott a mozgólódásra. 1974-ben a pozsonyi JAIK évfordulós összejövetelén a prágai AED kezdeményezte a nyári ifjúsági tábor (NYIT) megújítását, de abban az évben még nem sikerült tető alá hozni. Ám egy év múlva konkrét lehetőség nyílt egy csallóközi tábor megvalósítására Nyárasdon. A megbízott besúgó hálózat viszont ismét aktivizálhatta magát, mert a legfelsőbb szinten megszületett tilalmat a közegészségügyi hatósággal vitték véghez, de éppen ezzel járultak hozzá az azóta is működő és közösség-szervezői szempontból nagyon hatékony honismereti kerékpártúrák elindulásához, amihez egy-két napos helyszínekre nem kellett egészségügyi hozzájárulás...

A csallóközi túrának gerincét a prágai szervezők adták (Lépes – „Ködmön”, Zachariás, Balassa, Filkó, és persze az ötletgazda Merva Laci). Rá egy évre a prágaiak már egy táncscsoportot is szerveztek kis nyári turnéval a Bodroghözbe, ahol Rákóczi szülőhelyén Borsiban gyülekezett a Balassa Zoli által szervezett túrázó csapat is. A két csoport még csak az első napon találkozott, s mindenki indult a maga szervezett útvonalán, ám jó ötletnek bizonyultak a tapasztalatok. Az 1977-es esztendő elején az AED nevében Zachariás Pisti (Csuki) keresett fel Pozsonyban, és egy turnét szervezett a Nyitnikék táncscsoportjuk részére. Délelőttre a Duna utcára a magyar iskolában sikerült biztosítani. Jómagam az esti fellépést a pozsonyligetfalui Matador kultúrteremben tudtam elintézni, és a rendezvény nagyon jól sikerült. Quittner János felkarolta őket, és pár napot a szenci üdülőben próbáltak, ami számomra, mert ott lehettem velük, nagy élmény volt. Még egy vers is őrzi ennek az emlékét. Ez is hozzájárult az események felgyorsulásához, a szorosabb és termékenyebb kapcsolatok kialakulásához, hiszen mindegyik klubban jelen voltak a felvidéki magyarok minden tájegységéről. (Hogy csak egy olyan apróságot említsek, hogy amikor a kerékpártúra gombaszögi helyszíné felé kerekedtem, az eső elől Csoltónál megállva a címjegyzékemben megtaláltam Kozsár Miklós nevét, akinek az édesanyja szállást adott a „menedékkérőnek” a jó palócok vendégszerető hagyományai szerint... Ilyen apró történetekből több tucatot össze lehetne gyűjteni, ami azt is mutatja, hogy milyen barátságok, kapcsolatok, szövetségek tápereje volt ez a mozgalom...)

Ekkor, 1977 áprilisában ünnepelte az AED 20. évfordulóját Prágában, ahová meghívták a klubvezetőket. Megegyeztünk, hogy erőnket egyesítve közös nyári tábor és kerékpártúra is szervezünk. A tábor a vágsellyei Vörösmarty Klub elnöke Tóth Lajos és a komáromi Bajnok István vállalta Őrsújfalura. A gömöri túrát pedig jómagam vettem a nyakamba, Gombaszögtől Kalondáig, s bár a táncscsoport nem tudott nagy műsort adni (csak a zárónapon Kalondán, ahol egy füleki diáklány, Szvorák Katika énekelhetett velük), de a tagjai közül sokan jelen voltak, és csodás esti tábornüzek, népdalestek valósultak meg. Valójában ez a hangulat, ezek az ötletek alapozták meg annak igényét, hogy már stratégiát és taktikát is kidolgozzunk az együttműködésre, a nyári kerékpártúrákra és táborozásokra, hogy mit, mi-

ért és hogyan akarunk tenni a felvidéki magyarság megmaradása, gyarapodása érdekében. És bár olyan kiváló táncegyüttest, mint a Nyitnikék nem sikerült egy-egy túrára összehozni, de hogy ne menjünk üres kézzel a falvakba, legalább egy kisszínpadi mesejátékkal, énekekkel vagy vendéglőadóval kedveskedtünk a szíveslátásért.

Később pedig Kozsár Miklós után én is Nagykaposra kerültem egy kis időre. Ő ott sem maradt tétlen, s a Komócsa táncsoporthoz jómagam is elszegődtem, olykor szervezőnek, de még szólóénekesként is szerepeltem Zselízen ill. Kárpátalján az együttesrel.

Szép időszak volt: teher alatt, a megszálló és elnyomó rendszer terhei alatt, de mély gyökereket eresztve, az ég felé kapaszkodva a megmaradásért!

TAKÁCS ANDRÁS,
a táncosok Takija, Taki bája

EMLÉKFOSZLÁNYOK

„Nyitnikék”, hát nyitottak. Az 1970-es évek közepén létre hozták a Nyitnikék magyar táncegyüttest, a Prágában tanuló magyar főiskolások és egyetemisták táncegyüttesét. Próbálkozások, kezdeményezések a tánc kultúra művelésének érdekében Prágában már voltak korábban is. Én az 1960-as évek elején találkoztam velük. Egy volt komáromi diáklány – Rigó Sára – került fel Prágába, és jutott be az orvosira. A kislány komáromi gimnáziumi táncos volt az 1950-ben alapított, és akkorára már nagy hírre szert tett gimnáziumi táncsoportnak, mely 1952-ben a Trenčán, a trencsényi szlovák gimnáziumi táncegyüttesrel a szlovákiai országos néptáncgyűjtési versenyen megosztott első helyezést ért el. A komáromiaknak én voltam az alapítójuk és később a Szlovák Állami Népművészeti Együttesből gyakorta visszajáró vendégkoreográfusuk. Sáríka magával vitte a Komáromban tanult táncokat, ezeket tanította be. Akartak, de nem tudtak megerősödni.

Aztán Prágába került, a Sajó parti Csoltó kis gömöri palóc faluból Kozsár Miklós, aki Kassán iparít végzett. Ő már nem adta fel, ő erőteljesebben kopogtatott a szlovákiai magyar köz-

pontban, a Csemadokban. Engem is meg akart győzni, aki abban az időben ennek a kultúrának voltam Szlovákiában a központi irányítója – hivatkozott még a családi rokonsági kapcsolatunkra is. Nagyon rámenős volt a legény. Aztán, mégsem én mentem, hanem javaslatomra Varga Ervint, a kassai iparista fiút, az Új Nemzedék Táncegyüttes meg a Szóttas jó táncosát, az ambiciózus fiatal koreográfust küldte a Csemadok több alkalommal segíteni hozzájuk.

Nagyon eredményes lett az együttes munkaszeretete, szinte berobbantak a prágai, illetve a cseh táncéletbe. Okleveleket, díjakat, támogatókat szerezni versenyekre jártak. A magyar kultúrát aktívan képviselve részt vettek a prágai és a csehországi társadalmi kulturális életben. Prágai magyar bázissá erősödtek. Megalkották egyik legjelentősebb koreográfiájukat, a Gömöri táncokat. A Csemadok meghívta őket Zselízre, az országos népművészeti fesztiválra, ahonnan 1977-ben a Varga Ervin vezette diószegi Új Hajtás Táncegyüttessel megosztott II. díjat vittek haza. Ugyanott 1978-ban a Prágai Ady Endre Diákkör Nyitnikék táncegyüttese szuverénül I. díjat nyert. Ezeknek az eredményeknek az alapján meghívták őket Gombaszögre, az Országos Kulturális Ünnepelet a Szlovák TV 2 is közvetítette Népművészeti ünnepi műsorban. Óriási lett a visszhangja, és elismertségük a cseh táncegyüttesek között is jelentősen megnőtt, sőt nemzetközi elismertségre is szert tettek. Mi több, még „Csótó”, a szülőfalu is fogadta őket – lett is belőle nagy, egészfalura szóló igazi nagy „lakodalom”.

Kedves Barátaim, volt Nyitnikék táncosok, meg adysok, nekem is, akit csak a szele érintett meg a nagy munkátoknak, igen jól esik visszaidézni a múltatoknak/múltunknak ezt a fénylő időszakát. Tisztelettel köszöntelek Benneteket.

SALAMON LÍVIA

Harmadikos gimnazista voltam szülővárosomban, Révkomáromban, a méltán híres Magyar Tannyelvű Gimnáziumban (ma: Selye János Gimnázium), mikor egy iskolai kiránduláson vettem részt drezdai úti céllal. Az útiterv szerint egy napot töltöttünk Prágában! Ez az egy nap mindent eldöntő volt az életemben, ahogy sétáltunk Prága utcáin, ültünk a Vencel tér pad-

jain. Beleszerettem. Döntésemben megerősítettek a visszajáró régi gimnazisták, akik a negyedik évfolyam elején bejöttek hozzánk az osztályfőnöki órára és meséltek...

1975 júliusában felvételiztem a VŠE-re, vagyis a „közgázra”. Felvettek! Nem hittem el! De ősszel megkezdtem tanulmányaimat. Csodálatos, szerető és védő családból szakadtam ki, nehéz volt – és hiányzott a magyar közeg. Fájt. Mint egy mentőöv, megtalált Végh (Molnár) Kati, aki szintén közgázos volt, és a segítségével lassan megtaláltam önmagam és azt, ahova tartozni akartam. Kezdődött az Arcóval péntek esténként. Azok a beszélgetések! Igaz, hogy sör és egyebek mellett, de mégis formáltuk és segítettük egymást. Hét közben csak ezt vártam! Amióta az eszemet tudom, mindig ott voltam, ahol valami érdekes, fontos történet és pörögtem (pl. alapból 12 évig voltam osztályelnök és sorolhatnám...). Egyre jobban érdekelt az AED, és minden, ami ezzel járt. 1975–76 telén már tudtam, hogy van egy tánc-csoportunk, melynek tagjai minden szabadidejükben próbálnak és készülnek! A tudatomig eljutotta kérdés, hogyan tudják ezek a fiatalok ezt megoldani?! Tanulni is, táncolni is? Hogyan fér ez bele az idejükbe? Figyeltem. Rájöttem, lelke és szíve van a csoportnak, és ez Kozsár Miklós! Hihetetlen hatással volt az emberekre, egyszerűen követni kellett. Tudta mit akar, miért és hogyan. Elkötelezettje volt (most is az) magyarságunknak. 1976-ot írtunk, az AED fennállása óta a legtöbb magyar diák tanult ekkor Prágában, kb. 300-an. Egy arcói találkozón Merva Laci, akkori AED elnök és Zachariás István vagyis „Csuki” félrehívtak egy asztalhoz, és elmondták, hogy itt az idő az elnökváltásra, rám gondoltak. Megint nem hittem el.

A legközelebbi nagytalálkozón ketten voltunk, akik az elnöki megbízatásért síkra szálltunk, Miklós Béla Dunaszerdahelyről és én. A jelenlevők szavaztak, tele volt a „gépészklub”, engem választottak. Megint nem hittem el, de belevetettem magam a sűrűjébe. Csukiék részéről megkaptam a felvilágosítást, hogy óvatosan és megfontoltan, mert figyelnek minket, a ténykedésünket. Elég naiv voltam előtte, gyorsan fel kellett nőni, de vettem a „lapot” és az akadályokat az új vezetőséggel együtt.

Kezdetben Laci, Csuki, Molnár Imre (Apus) segítségére is támaszkodhattam. Megválasztásom után nem sokkal találkoztam Kozsár Mikivel, aki megjegyezte: jó, jó, de ha még táncolnál is a Nyitnikékben, az lenne az igazi!!! Tudtam, hogy ez a végemet jelentené, ami az egyetemem illeti. Így maradtam annál, amihez értek: szervezni, tárgyalni, kapcsolatokat teremteni és megtartani, utazni Prága–Pozsony–Budapest vonalán oda és vissza, néha megállni drága szüleimmél. Nem a színpadon állva, de igyekeztem segíteni a Nyitnikék munkáját és fellépéseit.

Égetően szüksége volt az AED-nek és a prágai magyar diákságnak, hogy legalizáljuk tevékenységünket, hisz már sokan voltunk, bizonyos szervek érdeklődtek irántunk, mert eléggé láttattuk magunkat! Ilyen volt például az AED fennállásának 20. évfordulója 1977-ben, amit már én vezettem. Akkor ismerhettem meg nagy elődeimet: Bajnok Istvánt, Kovács Tibort, Lacza Tihamért, Szaló Bélát és még sorolhatnám, akikről addig csak hallhattam. Meg-

ismerhettem Blaskovics Józsi bácsit, a méltán elismert turkológust, aki (akkor még nem tudtam) későbbi apósom legjobb barátja volt.

Fergeteges előadásával szerintem akkor és ott volt a Nyitnikék igazi áttörése. A kosztümök hiánya, és a sok más nehézség ellenére sem lankadt a lelkesedésük, amellyel magukkal ragadták a résztvevőket. Azóta is szívesen nézem meg az ott készült fényképeket. A Nyitnikék hírért országszerte elvitték az ünnepség résztvevői. Tehát dolgom volt: rendezni sorsunkat. Számtalan kört futottam le a pozsonyi Csemadok központi vezetésénél, megoldást keresve. Hiába. De jött Sidó Zoltán (1939–2013), aki akkor a Csemadok érsekújvári helyi szervezetének elnöke volt, segítségével a „Csemadok Érsekújvári Helyi Szervezetének prágai székhellyel működő klubja” lettünk. Lett *pecsétünk*, ami nélkül már nem tudtuk volna tevékenykedni, dolgozni.

Minden tisztelem és hálám mindannyiunk nevében néhai Sidó Zoltánnak. Megnyíltak a lehetőségek: Prága főpolgármesterénél elértük, hogy a főváros szívében klubhelyiségünk legyen, ahol később elhelyezhettük a budapesti Országos Széchényi Könyvtártól ajándékba kapott könyvtárunkat. Könnyebben szervezhettük programjainkat, pl. a kerékpártúrákat a Felvidék falvain keresztül. Szereplésével a Nyitnikék hatalmas sikert aratott; és még sorolhatnám. Az 1977-es és az 1978-as esztendő meghozta a Nyitnikék sikersorozatát. Nagyon megérdemelten! 1977 júniusában került sor a „Zselízi Országos Népművészeti Fesztiválra”, ahová a Nyitnikék a szó legszorosabb értelmében berobbant, és szinte teljesen ismeretlenül elnyerte a második díjat. Ezt követte az első tévészereplés, Gombaszög, III. Honismereti Kerékpártúra, Budapest: Egyetemi Színpad, sorolhatnám... Aki ezen a bizonyos kerékpártúrán részt vett, nem felejtí el soha: Ajnácskő, Kalonda, Ragyolc, Tajti, kedves emberek szeretete, sikeres fellépések sorozata. Közben úgy mentünk át késő este, vaksötétben az egyik faluból a másikba, kerékpárjainkat tolva, hogy azt figyeltük, hol az út széle és hol kezdődik az árok, semmit sem láttunk. Általában lábszákokban kultúrházak padlóján aludtunk, de ez nem számított. Ezen a kerékpártúrán sokat adtunk, még többet kaptunk, tanultunk.

Szép volt, és értelmes cselekedetek sorozata.

Azóta sok év telt el, és a mai napig él a Nyitnikék!!! A együttes tagjai az elmúlt évtizedek során váltották egymást úgy, ahogy tanulmányaik befejeztével az „öregek” elhagyták Prágát, de minden évben meghallják Kozsár Miki hívó szavát – és jönnek! Egy ilyen alkalommal 2015-ben Komáromban én is részt vehettem a Nyitnikék találkozóján. Csodálatos élmény volt: újra együtt a lelkes csapat, amely anno „történelmet” írt szürke világunkban.

Köszönet érte Kozsár Miklósnak és a Nyitnikék néptáncsoport minden tagjának! Szerepével és elismeréssel gondolok Rátok!

Révkomárom, 2016. május. 5.

EMLÉKEK SZÁRNYÁN

A Nyitnikék egykori tagjai visszanéznek

A szereplők, az „alkotó bizottság” tagjai:

KOZSÁR (Kozsár Miklós – a Nyitnikék alapítója). Mellette balról: ICA (Harsányiné Merva Ilona – táncos). Szemben Mikivel: VILI (Méhes Vilmos – táncos). Vili mellett jobbról: PÖLHÖS (Pölhös Árpád – a Tekergők zenekar alapítója). A házigazdák: Zsó (Cséfalvay Erzsébet – táncos), Anni (Domonkos Anna – táncos), Ursula (Császár László – primás).

A jelenet:

Az asztalnál a szereplők körbe ülve könyvünk előkészületeiről beszélgetnek, a visszaemlékezők írásainak helyét, sorrendjét kezdik megvitatni. A hangulat könnyed, közvetlen, tárgyilagos.

ICA *Hogyan legyen az írássok sorrendje? ABC szerint vagy másképp?* – röviden, tárgyilagosan fogalmaz, ilyen hangon, ilyen arckifejezéssel.

KOZSÁR *ABC sorrendben...* – elgondolkodva, mint aki ezzel még érdemben nem foglalkozott, maga elé nézve félhangosan... – *Igen, ABC sorrendben!* – magát megerősítendő ismétli már hangosan.

PÖLHÖS *„K” betűvel fog kezdődni az ABC?* – tettetett, bugyuta arccal és hangon, mint aki magának sem hiszi el, hogy amit kérdez, mit is jelent... Mert ilyen igazságtalanság nem lehet a könyvben, hogy ne Miki (Kozsár) legyen a sor elején.

VILI *Nem! A-val!* – azonnal, határozott, elutasító, a „világ rendjét nem lehet megbonítani” hangon. Az arcán sokatmondó kifejezés – jóindulat, kis irónia, szarkazmus, a megoldás öröme – mosoly, mert az első névnek A-val kell kezdődnie... – *Akocsár, nagy A-val* – arcán egy pillanatra elégedettség, hogy a Nyitnikék „rendje” mégis csak megtaláltatott! Még nevetnek, egy új gondolat is kifejezést kap, lehajtott fővel, maga elé, csendben: – *A többiek kis a-val.*

PS: pillanat-sűrítmény. Szinte megfeythetetlenül, de benne volt minden. Minden, ami azokkal történt, akikről ez a könyv szól, mert valahogy mindannyian elsők voltunk – valaki nagy A-val, valakik kis a-val!

Történt Salgótarjánban 2016. május 14.-én, szombaton
Lejegyezte PÖLHÖS ÁRPÁD

A KOZSÁR

Az 1973-as évben a kassai magyar Ipariból 13-an jelentkeztünk Prágába a Cseh Műszaki Egyetem Gépészeti Karára, ahol a fővárosi közegben egymásba kapaszkodva igyekeztünk a felszínen maradni. Érdekes és látványos volt ez az új világ, ahol hamar ráéreztem arra, hogy itt a magyar nem ellenség, akivel éreztetni kell a rossz lelkiismeretből eredő szlovák felsőbbrendűséget, hanem megbecsült „külföldi”, aki felszabadultan mozoghat a cseh környezetben. Érdekes módon itt a nagyvárosban újra megélhettem azt a biztonságot, amit az otthon és a szülőfalum közössége nyújtott számomra, és szorongás, félelem nélkül vállalhattam magyarságomat, amely felszabadította a lelkemet. („Ne féljetek!” L k, 2, 10.) Ilyen szívet jelentett Kassán az Ipari közege is, a város magyar történelmi múltja, amely meg-

mutatta és ráirányította figyelmemet az együvé tartozás és a közösség fontosságára. Prágában nem volt egyszerű folyamat az anyanyelvi művelődés után cseh nyelvre váltani, de mivel itt nem éreztük a magyarságunkból ránk nehezedő lelki nyomást, a befogadó egyetemi közeg is új minőséget jelentett, ahogyan a szülőföldtől való távolság is cselekvési szabadságot biztosított, így feltárult előttem egy új világ, amelyben én dönthettem arról, hogy milyen utat választok.

Ezzel a háttérrel indultam ismerkedni a várossal, az egyetemmel és a cseh közeggel: a város lenyűgöző volt, az egyetem légköre varázslatos. A Károly téri épület ódon falai között a „pane studente” (diák úr) megszólítás egy letűnt, de mégis még létező világot varázsolt körém. Az emberek barátságosak és segítőkészek voltak, tehát minden adott volt ahhoz, hogy otthonosan érezzem magam. Ezt erősítették az AED által szervezett nagytalálkozók is, ahol legalább egy estére magyar többségűnek éreztem a várost. A nagytalálkozókban mindig volt valamilyen kultúrműsor, megemlékezés, verses-zenés összeállítás, ami egy bizonyos szervezettséget, a közös célok kitűzését és a megvalósításukért való elkötelezettséget igényelt. Persze ezek igen szerény célok voltak, de csírájában ott hordozták a nagy dolgok megvalósulásának is a lehetőségét.

A magyar néptáncsal a falusi lakodalmak és bálók alkalmával spontán módon találkoztam. Tudatosan Kassán kerültem közelebbi kapcsolatba vele, ahol a Csemadok kassai városi szervezete középiskolás éveim alatt indította újra az Új Nemzedék együttes mű-

ködését, és itt táncoltam együtt és kerültem közelebbi kapcsolatba megboldogult Varga Ervinnel, aki aztán sokat segített Prágában, mert ő egy évvel alattam koptatta az Ipari padjait. A gömöri táj, a falum, annak népe, a parasztvilág és a nagyvárosban a néptáncsoport volt az a közeg, ahol otthonosan mozogtam és jól éreztem magam.

Másodikos egyetemista koromban (1974) az AED vezetésében generációváltásra került sor, és az elődök nyomdokaiban haladva folytattuk az addigi tevékenységünket, de néhányan éreztük, hogy valami többre van szükség. A kényszer is e felé szorított minket, ugyanis az 1975-ös évtől a nagyitalálkozóknak rendszeresen helyet adó Építésügyi Minisztérium klubhelyiségét sem használhattuk többé, és különféle szükségmegoldásokkal rendeztük az összejöveteleinket.

Mindezekből, mint mozaikkockákból a kép, rajzolódott ki az elképzelés és fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy a tanulás mellett jó lenne közös kulturális tevékenységet is folytatni, amely még szorosabban összetartaná az itt tanuló magyarokat. A leírtakból teljesen egyértelmű volt, hogy esetemben a néptánc jöhet szóba. A rengeteg egykori iskolatárs jó kiinduló alapot jelentett, ráadásul ezek mind fiúk voltak és tudjuk, hogy az akkor működő táncsoportokban a zenekar biztosítása mellett mindig a fiúhiány jelentette a legnagyobb gondot. Másodikos voltam (1974/75) amikor a Strahovon és a Károly téri gépészklubban (Klub strojařů) el is indult a munka, de tapasztalatlanságom folytán ez a próbálkozás nem járt sikerrel. Nem volt ezt egyszerű feldolgozni, de levontam a tanulságokat és a ta-

pasztalatokat, amelyeket az AED Krónikában is megtalálható Nyitnikék Alapító Okiratban meg is fogalmaztam. Ennek lényege, hogy ha sikeresen szeretnék jól működő közösséget alakítani, akkor ezért nekem sokkal többet kell tennem: hittel, szilárd elhatározással és meggyőződéssel kell dolgoznom, mert csak így tudom a közös cselekvés értelméről meggyőzni az elgondolásomhoz csatlakozókat. A sikertelen kezdeményezés idején próbáinkat a Károly téri Gépész Klubban is tartottuk, ami számomra azt a felismerést is hozta, hogy itt a nagyitalálkozóinkat is megtarthatnánk, és tevékenységünk mintegy „melléktermékeként” végre újra állandó helyet tudnánk biztosítani a nagyitalálkozóknak.

Így érkeztünk el 1975 őszéhez, amikor is fokozatosan érett a gondolat és egyre többször szóba került az együttes újraindítása. Erre november 30-án a Strahovon lévő kollégium 3-as blokkjában került sor, amikor is „alapítógyűlést” tartottunk. Jelen voltak: Merva Ilona, Gyetven Ágnes, Kojnok Katalin, Jakubcsík Mónika, Gyuricsek Piroška, Balogh István, Szénási György (Güzü), Mészáros Péter (Pedró) és Géczi Győző. A blokk pincéjének egy 5x3x2 méteres „hasábjában” azonnal próbát is tartottunk, és elindult az a műhelymunka, amelynek eredményeként megszületett az együttesünk.

Az elszántságunkról álljon itt az a történet, amely egy héttel később a strahovi kollégium 1-es klubjában megtartott Mikulás-esten játszódtott le. Szerveződünk, ezen az esten is népszerűsítettük magunkat, hogy újabb tagokkal gyarapodjunk, de rám súlyos teherként nehezedett a felelősség a töb-

biek iránt, hiszen másodszor már nem lehetett hibázni. Güzüvel beszélgettem erről és kétségek között mondtam, hogy „ugyan minden szép és jó, most már úgy néz ki, hogy emberek is vannak, de műsort kell csinálnunk!” A szemembe nézett és ezt mondta: „Miki, ha Te letolod és én ki..., de műsor akkor is lesz!” Elnézést, de ez így történt.

Fiatalok voltunk, bohémek, de dolgozott bennünk a bizonyítás, az alkotás és a tenni akarás vágya. Az őslélekkel együtt született dal és a ritmikus mozgás egy más szférába juttatja el az embert, és ez az érzés kerített hatalmába mindenkit, aki kapcsolatba került velünk. Erre kiváló példaként szolgál Molnár Laci barátomnak a szenci mólón született verse, amelyet mi „ihlettünk” és csak ebben az „ősi révülésben” lehet és szabad mormolni.

Tevékenységünket az 1976-os év elején sikerült hivatalosan elismertté tenni, amikor is a gépészfakultás SZISZ ifjúsági szervezete kérésünket befogadta és együttesünket felkarolta. Akkor még nem tudtam ennek a jelentőségét felmérni, de minden tevékenységhez a szándék és az elhatározás mellett a körülmények és az anyagi feltételek biztosítására is szükség van. Ma is érdemes elgondolkodni azon, hogy a magyar hagyományok és népi kultúra ápolását támogatásra méltónak találta egyetemünk, amely minden tőle telhetőt biztosított számunkra és ennek „farvizén evezve” hosszú évekre megoldódtak az AED teremproblémái is.

Nagy lendülettel vetettük magunkat a munkába, intenzíven gyakoroltunk és a tán-

cosok méltó társakra leltek az Árpi vezette zenekarban. Ezt a szimbiózist legjobban Vársárhelyi László híressé vált mondása fejezte ki: „Együtt él, együtt lélegzik ez a társaság!” (Idézet a zsűri elnökeként tartott értékeléséből, Zselíz, 1977.) Eljött a nagy nap! Nagyon szerény műsorral, de az 1976. április 9-i nagytalálkozó keretében bemutatkoztunk a gépész klubban.

Így kezdődött. Bizonytalan lépésekkel, de elindultunk. Jöttetek ti, akik különféle indíttatásból, de az ügy mellé álltatok, mert nélkületek a Nyitnikék „történet” nem íródott volna meg. Ki kell emelni a Szóttas akkori vezetőjét, Quittner Jánost, aki az együttesben rejlő lehetőséget pozsonyi fellépésünk alkalmával azonnal felismerte, mert az ő szakmai segítsége alapjaiban határozta meg további tevékenységünket.

A bemutatkozó fellépésünk után akkor így írtam:

„Én, mint a táncsoport „főnöke”, itt szeretném minden táncosomnak – magaménak tulajdonítom őket, hiszen „szépek és bolondok” velem együtt – megköszönni a bizalmat, a lelkesedést és azt, hogy szeretik ezt a csodálatosan szép magyar népi táncot, és azt is, hogy tenni akarnak, nem csak kenyeret rágni, „mert csak a dolgozó, a munkabíró ember életrevaló, a többi korcs marad» (Ilylyés Gyula).”

Most sem tudok mást mondani és a jó Istent áldását kérem minden egykori Nyitnikékre!

Nagykapos, 2016. április 23.

KOZSÁR MIKLÓS

Személyi adatok

1954. október 31., Rozsnyó

Tanulmányok

Általános Iskola, 1960-65, Csoltó

Általános Iskola, 1965-69, Pelsőc

Középfokú Gépészeti Szakközépiskola,
1969–1973, Kassa

Cseh Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Kar,
1973–1978, gyártó gépek és berendezések –
vegyi és élelmiszeri gépek

Miskolci Egyetem Bölcsész tudományi Kar,
Politológia Tanszék, 2002–2007

Munkahelyek

Slovnaft, n.v., Vaján-i üzem, 1978–1980; SZISZ Kassa, 1980–1988

SEZ Korompa, Királyhelmece-i üzem, 1978–1991; Ekoung Kft., 1991–2016

Család, gyerekek, unokák, jelenlegi lakóhely

Elváltam, volt felségem Jakubcsík Mónika

Gyerekek: Csaba, 1979 és Miklós, 1984

Unokák (Csaba fiamtól): Zsombor 2008, Zalán 2011, Zétény 2015

Füveskert utca 33., Nagykapos

Mikor kezdett el a néptáncal foglalkozni?

Kassán 1971-től az Új Nemzedékben táncoltam.

Prága NYITNIKÉK alapítás, 1974–1978

Nagykapos Komócsa alapítás, 1980–1987

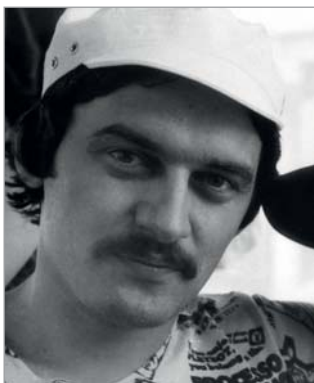
Társadalmi aktivitás, hobbi, közéleti tisztség

Csemadok 1980-tól.

Pro traditio civil szervezet 2010-től

Selye János Egyetem, 2008–2010 – meghívott előadó

Miskolci Egyetem Bölcsész tudományi Kar, Politikatudományi Intézet, 2014-től
– meghívott előadó

BALOGH ISTVÁN

✱

Nagyszelmencen, a határfaluban születtem, ott is jártam alapiskolába. Pechemre vagy szerencsémre édesapám volt a magyar tanító. Ő szeretett meg velem a magyar irodalmat, sok verset megtanultam, verse nyekre is jártam.

Ekkor volt még színészi ambícióm, de édesanyám azt mondta: fiam, hogyan akarsz színész lenni, amikor nem szeretsz tanulni, pedig a színészek életük végéig tanulnak. Mivel az sem volt biztos, hogy gimnázium után egyetemre kerülök, inkább a Kassai Ipari Szakközépiskolába jelentkeztem (legyen legalább szakma a kezemben!). Nagyon sok barátot szereztem ott, sokakkal még a prágai műszaki egyetemen is együtt tanultunk.

Prága jó volt, sokat köszönhetek neki, többek között Julcsit, a feleségemet is ott ismertem meg. Egyetem után katona voltam, amikor összeházasodtunk.

Egy lányunk és egy fiunk van. 15 évvel

ezelőtt megtértünk, bemeztünk, azóta minden problémánkat Isten segítségével igyekszünk megoldani!

A Nyitnikék csodálatos korszak volt az életünkben. Jókor voltunk jó helyen. Jól éreztük magunkat, alapító tag is voltam, de hősnak nem érzem magam.

Már mindketten nyugdíjasok vagyunk, jól érezzük magunkat és nektek is ezt kívánom.

Áldjon meg mindnyájatokat a jó Isten!

Személyi adatok

Született: Nagyszelmenc – 1954. július 15.

Tanulmányok

Alapiskola: Nagyszelmenc – 1960–1969

Középiskola: Kassa Gépipari Középiskola – 1969–1973

Egyetem: Cseh Műegyetem Gépészeti Kar, Prága – 1973–1978

Sorköteles katonai szolgálat – 1978–1979

Munkahelyek

1979–1991 – Agrozet n. v., Komárom –

konstruktor, osztályvezető, szakszervezeti vezető

1991–2016. július 15. – magánvállalkozó, jelenleg már nyugdíjas

Család

Felesége – Papp Júlia

Gyermekek: Balogh Júlia (sz.: 1980. augusztus 5.); Balogh István (sz.: 1981. szeptember 2.)

BALOGHNÉ PAPP JÚLIA

Búcsón születtem, földműves családban. Az alapiskola után a révkomáromi gimnáziumban tanultam, ahol negyedikben meglátogatta az osztályt Holczheimer Viktor, aki már akkor prágai diák volt. Beszélt nekünk az ottani életéről, az Ady-klubról, így felkeltette érdeklődésemet és oda is jelentkeztem egyetemre. Az őszi gólyabálon már tagja is lehettem a klubnak, de szerettem volna többet magyar társaságban tölteni. Örömmel vettem a hírt, hogy táncsoport szerveződik. El is mentem az első két alkalomra meghirdetett próbára, de ott senkit sem találtam, mert közben a táncosok zöme a Strahovon mindig megváltoztatta az időpontot.

Azért ha nehezen is, de összejött a dolog és így én is Nyitnikékes lettem. Szerettem a próbákat, a fellépéseket. A szovjet nagykövetségi és a vasutasoknál történt alkalmakra emlékszem leginkább. Itt ismertem meg jobban Balogh Pistát, akivel örömmre a „Vendégként itthon” turné búcsi fellépésén Kozsár Miki engedélyével együtt is táncoltam, hogy láthassa a falu, kivel is járok... Aztán 1979-ben összeházasodtunk és egy évig Búcsón laktunk. A falu kultúrfelelősei, a Szobi házaspár rábeszélésére alapítottunk egy táncsoportot; tagjainak sikerült továbbadni valamit a Prágában tanultakból. Volt néhány fellépésünk otthon, legmesszebbre a szomszéd faluba ju-

tottunk el, május elsejére. Nem egy nagy karrier, de a fiatalok ezt is élvezték. Utána 1980 augusztusában megszületett a kislányunk, beköltöztünk Révkomáromba – közel a munkahelyünkhöz – így lassan elmaradtak a búcsi próbák. A következő évben megszületett a fiunk, majd a nagy rendszerváltás után megszűnt mindkettőnk munkahelye. Így kényszerből mindketten vállalkozók lettünk. Én egy gazdaboltot nyitottam, férjem egy kft-ben dolgozott tulajdonosként.

Befejeztük a munkát, nyugdíjasként elvagyunk kettecskén, a gyerekek már kirepültek a családi fészekből. Prágára gyakran emlékezünk.

Személyi adatok

Született: Búcs – 1955. február 1.

Tanulmányok

Alapiskola: Búcs – 1961–1970

Középiskola: Magyar gimnázium, Komárom – 1970–1974

Egyetem: Agrártudományi Egyetem Növényvédelmi Kar, Prága – 1974–1979

Munkahelyek

1979–1992 – Hetény, Agrokémiai vállalat (ACHP)

1992–2016. január 1. – Komárom magánvállalkozó - Gazdabolt

Jelenleg nyugdíjas

BENČÍKNÉ KOJNOK KATALIN

✱

Hogyan is lettem néptáncos Prágában?

Erre a kérdésre nagyon egyszerű a válasz: szerettem táncolni. S bár korábban nem kerültem közelebbi kapcsolatba a néptáncsal,

negyven évvel ezelőtt, rövid gondolkodás után beléptem egy akkor alakuló tánc-együttesbe, amelyet valamivel később, Gyuszi javaslatára Nyitnikéknek nevezünk el.

Úgy gondolom, annak a csoportnak, amelynek én is tagja voltam, egyik nagy sikere az volt, hogy részt vehetett a taskenti diákfesztiválon. A fényképeket nézegetve eszembe jutott az indulás napja. Már a reptéren várakoztunk, amikor valaki az együttesből felhívta a figyelmünket arra, hogy élelmiszert tilos külföldre vinni. Már nem emlékszem rá, ki volt ez a jól informált kolléga, de megjegyzése gyors cselekedetre ösztönözte a társaság egy részét. Mi, akik úgy döntöttünk, hogy vészirtalék nélkül nem indulunk el a nagyvilágba, pillanatok alatt felszeleteltük az otthonról hozott házi füstölt kolbászt abban bízva, hogy ilyen formában elkerüli a vámosságok figyelmét.

Sajnos, a folytatás már nem volt ilyen humoros. Röviddel a megérkezésünk után Székely Pista bélpanaszokkal a taskenti kórházba került. Hogy elejét vegyük további megbetegedéseknek, úgy döntöttünk, hogy a megelőzésnek sokkal nagyobb figyelmet fogunk szentelni. Lehetőségeink eléggé korlátozottak voltak, de hála a kubai rum fertőtlenítő hatásának, ill. a házi füstölt kolbász „egészségmegőrző” tulajdonságának, a többiek szerencsésen túléltek a találkozót. Székely Pista csak az utolsó napon szabadult az ottani egészségügy fogságából.

Most bizonyára csalódást fogok okozni, de ha a fellépésekre gondolok, akkor csak ilyenek jutnak az eszembe, hogy alig férünk el a színpadon a hatalmas bársony függönyök miatt, szenvedtünk a friss levegő hiányától és izzadtunk, mint a helyi szamarak...

De így is megérte!

Az alábbi rímeket Zsófi, Gyuszi unokahúga faragta:

*Távol a hazánktól művelődtünk, csehül,
magyar ajakkal és magyar szívvel, belül.*

*Közel állt hozzánk a kultúra és mozgás,
hogy ne legyen mindkét lábunk rozsdás.*

*Sokat hozott nekünk a 75-ös év:
most sincs bennünk több öröm, ugyanannyi hév.*

*Megszületett Prágában a Nyitnikék csoport;
a táncosok felkavartak sok színpadi port.*

*Régen volt már, kevés az emlékem,
de egy-kettőt megemlítenék ekképpen:*

*A legszebb emlék volt a keleti fesztivál
a tarka, színes, táncos Űzbeisztán.*

*Hogy ne legyen a kalandokból kevés,
ím egy „prófuszról” a bölcs figyelmeztetés:*

*egészen az élelmiszer a poggyászába nem fér,
kolbász-szeletelő szintér lett ezért a reptér.*

*Székely Pistát, szegényt, az ország rabul ejtette,
hogy kórházi ágyon, bizony nem sejtette.*

*Mi többiek rummal mondtunk fohászt:
gyomrunk eméssze meg jól a füstölt kolbászt!*

*Gyorsan járt az idő, szaladt, suhant s futott,
de még egy-két emlék mostanra is jutott.*

*A hatalmas függöny, a szűk, szorító tér,
a levegőtlen színpad emléke visszatér.*

*Hogy egy pár sort írkak, engem is kértetek,
szebb lett az életünk, ugye egyetértetek.*

*Bár a lába kopott és az arca ráncos,
szívében örökifjú a Nyitnikékes táncos.*

Magamról

Rimaszombatban születtem és ebben a gömöri városban jártam alap- és középiskolába is. Szüleimmel és három testvéremmel Osgyánban, a szerpentinjeiről híres faluban éltem. Érettségi után felkerültem Prágába, és a diploma megszerzése után – az eredeti tervekkel ellentétben – itt léptünk be az első munkahelyünkre is. Akkor még úgy gondol-

tuk Gyuszival, hogy ez csak egy néhány évig tartó szükségmegoldás, amit majd a Szlovákiába való visszatérés követ. Az elmúlt majdnem negyven év során azonban az érvek mindig amellelt szóltak, hogy maradjunk. Így lettek belőlünk azok, akik itthonról hazamennek. A prágai házunk a családi fészek, ahová négy év után az informatikus és közgazdász Dani fiunk is visszatért. Pilís, a határmenti kis település olyan csodálatos hely, ahol az embernek mindig jó a kedve. A falu szívében található a nagyszülők portája (hagyatéka), az a hely, amelyhez a gyökereink által olyannyira kötődünk, hogy a szabadságunk minden napját itt töltjük.

BENČÍK GYULA

✱

Losoncon születtem 61 évvel ezelőtt. Csodálatosnak mondható gyermekkoromat testvéremmel, szüleimmel és nagyszüleimmel Pilís faluban töltöttem. Az alapis-

kola első öt évét is itt jártam ki, és csak azután lettem a losonci magyar tannyelvű iskola diákja. Műszaki beállítottságom korán megmutatkozott, így nem volt vélet-

len, hogy tanulmányaimat a kassai ipari iskolában folytattam. 1974-ben leérettségiztem és még abban az évben felvettek a prágai Cseh Műszaki Egyetem Villamos-

mérnöki Karára. Szakmai pályafutásom legjelentősebb mérföldköve a rendszerváltás volt. Azóta dolgozom a bankszakmában.

CSÉFALVAY (JAKUB) ERZSÉBET, ZSÓ

✱

„Egyszer volt szép az anyám tánca”

Az én táncos múltam a falusi bálókra, teadélutánokra korlátozódott, de a tánc mindig ott volt bennem. A táncban benne van minden, szeretet, odaadás, szenvedély, nőiesség, mosoly sok-sok mosoly.

Hogyan lettem Nyitnikékes?

Azon az emlékezetes Mikulás-napi nagytalálkozón jött oda hozzánk Miki (Kozsár), ha emlékeim nem csalnak (de lehet, hogy már igen). Többek között Kojnok Katival, Gyetven Ágival, Gyuricsek Piroskával (nyugodj békében Piri!)) ültünk egy asztalnál.

Miki az ő sajátos, meggyőző, lelkes stílusában előadta táncos tervét és a „*volna ked-*

vetek táncolni, no akkor jönnötök kell!” monológot. Ő már akkor hit benne meg talán bennünk is, nekünk még csak kedvünk volt táncolni.

1977-es nyári turnénk gyülekező helye Gombaszög, nagyon kevesen vagyunk az elején, voltak, akik csak később tudtak csatlakozni. A környező falvakban tervezett fellépések ilyen-olyan okból elmaradtak. Szállásunk a gombaszögi nagyszínpad melletti stábépületben van, amely két helyiségből áll.

Kb. három napig „semmit teszünk”.

Várjuk a többiekét!

Várjuk, hogy Kozsár Mikiék Csoltóról meg hozzák az ebédet – az a finom csoltói lecsó!

Várjuk a gombaszögi vihart, ami pontosan délután háromkor megérkezik.

Várjuk, hogy elmúljon a vihar!

Várjuk az estét, akkor kinyit a büfé – ott lehetett mosakodni, no meg sörözni.

Várjuk, hogy végre felléphessünk – mindkét esetben nagyon jól érezzük magunkat. A nagyszínpadot már széttáncoltuk saját magunk szórakoztatására, meg vég nélkül társasjátékozunk (dokumentum csatolva).

Egyik este, mialatt mi a büfében „mosakodtunk”, inkognitóban megérkezik a zenekar is Ursi képviselőjében, fáradtan, túl a dinnyeszezonon, keresi a helyet, ahol végre ledőlhet. Kiszimatolja az én hálósákomat, mert elmondása szerint az volt a legjobb illatú (Camea dezodor). Nem volt szívem felébreszteni, azóta is hálás érte.

Várjuk végre a buszt! Irány Kalonda, Ragyolc! Fergeteges fellépés, fergeteges hangulat! Itt nevezte el, ha jó emlékszem talán Güzü, a „Falusi találkozó” c. táncunkat „Tanyasinak”, mert csak három pár táncolta. Itt próbáltam ki én Simon Jani biciklijét, amivel aztán olyat estem, hogy orvoshoz kellett menni, de szerencsére csontom nem tört, de bekötözött kézzel táncoltam.

Emlékek. Sok van! Szép emlékem, amikor szülőfalumban, Ajnácskőn felléptünk a gesztenyefákkal övezett szabadtéri színpadon. Ott lehettek a szüleim, nagyszüleim, testvérem, a falu apraja-nagyja.

Szép emlékem az euforikus hangulat, amikor megnyertük a zselízi fesztivált. Másnap az Új Szó címdalán Lakatos Palival ott fe-

szítettünk, meg is jegyezték a többiek: Zsó, lefizettétek a fotóst! Hát igen, így lesznek az utolsókból az első.

Mikor megkaptam az első igazi, lábamra méretezett csizmát meg a gyönyörű gömöri népviseletet! Szép emlékem minden tánc, amit eltáncolhattam, minden partner, akivel táncolhattam, minden együttlét, amit veletek tölthettem, no meg a zenekarral, jaj ki ne hagyjam őket, ők a „keresztapák”, általuk lettem Zsóból Kedves Zsó, de ez már egy másik történet.

A Nyitnikék számomra nem csak azt jelenti, hogy most már van táncos múltam, hanem legfőképp azokat az embereket, barátokat, akiket ott megismertem, akikkel átélhettem az együttlét örömét, akikkel, ha különbözőek is voltunk is, a cél érdekében mindig tudtunk egyfelé menni.

Nem tudom hányan, kik fogják majd olvasni ezeket az írásokat, de remélem, hogy egyszer talán a gyerekeink, unkáink is elolvassák. Előbb vagy utóbb! Majd ha számukra is fontosak lesznek a múlt emlékei, *„hogya miért is volt szép egyszer az anyám tánca”* Reménykedem.

Salgótarján, 2016. május 30.

Ahonnán indultam

Egy kis gömöri faluban, a Medvesalja kapujában, Ajnácskőn születtem. Itt mindenki név szerint ismert mindenkit, a nevek az emberek ugyanúgy a táj részei voltak, mint a falu közepén álló Várrom, gyermekkorom megannyi játékanak színtere. Mi itt élőben játszottuk el az éppen aktuális népszerű sorozatokat, voltunk a Tenkes kapitánya kurucai-labancái vagy éppen Tell Vilmos csa-

pata. Estefelé zsíros-lekváros kenyérrel a kézben gyülekeztünk, sokan voltunk és sokat játszottunk. Tanítottuk egymást biciklizni, korcsolyázni vagy a futballpálya végén a Gortva patakban úszni.

Gyakran tartottuk a természetrajzórákat a vároldalban, növényeket gyűjtve, rendszerezve. A tanítási órákat mindennap népdalénekléssel kezdtük és fejeztük be. Én az irodalmat, a történelmet és a természetrajzot szerettem. Verset mondtam, sokat jártam szavalóversenyekre és a versek szeretete azóta is megmaradt. Nagyon jó tanítóim voltak, lelkesek, fiatalok, örömmel tanítottak, foglalkoztak velünk és mi örömmel, játszva tanultunk, jó alapokat kapva tőlük a folytatásra a rimaszombati magyar gimnáziumban. Itt mi voltunk az utolsó hároméves humán tagozatos osztály, a „futottak még osztály”, ahonnan aztán négyen kerülünk fel Prágába továbbtanulni. Az osztálytársakkal nagyon jó közösséget alkottunk, mai napig évente rendszeresen találkozunk.

Ajnácskőn nagyon élénk volt a közösségi élet, amelyben édesapám és édesanyám is nagyon aktívan részt vettek. Tagjai voltak a helyi énekkarnak is. Gyerekként és később felnőttként is gyakran elkísértük őket a felépésekre, versenyekre, kirándulásokra, ahol mindig vidám, jó hangulat volt, nótáztak, vicceltek, ugratták egymást és ezt mi gyerekek nagyon élveztük és szívesen voltunk velük.

Családunkban eléggé „pezsgő” volt az élet; többgenerációs együttélés, szüleim, nagyszüleim, húgom és később, férjhez menvén, még mi is itt éltünk hét évig. Ez sok mindenre megtanított: türelemre, toleranciára,

de legfőképp megbecsülni azokat az értékeket, amelyeket a család és az együttlét szeretete ad.

A nagyapámnak volt citerája (ez aztán még Prágát is megjárta) meg „gombos hermonikája” – ahogy ő hívta –, néha elővette és játszott rajta, a húgomnak meg zongorája, mivel a családban ő volt a zenei tehetség, én meg a táncos. Vasárnaponként gyakran szólt a Kossuth rádióból a *„Jó ebédhez a nóta”* és mi lányok, édesapámmal gyakran táncra is perdültünk. Ebből a meghitt családi ölelésből és sok barátot hátra hagyva indultam aztán Prágába a jogi karra, ami számukra és számomra is akkor az ismeretlent, az Óperenciás tengeren túlt jelentette. Akkor még nem is sejtve, hogy az AED-ben és a Nyitnikékben mennyi mindent és mindenkit megtalálok, és mennyi minden megtalál.

Házasságom révén Salgótarjánba költöztem, ahol ma is élek. Családi vállalkozásban gépgyártással (nyomdaipari gépek, transzfer hőprések) foglalkozunk. Az én feladatom a külkereskedelem, főleg a cseh és szlovák területeken. Tamás fiam is itt dolgozik és kis családjával itt élnek a közelben. Két unokám van: Tamás (7 éves) és Lilla (1 éves). Az ő községük is öröm számomra. Szeretem a természetet, szívesen túrázom és indulok zárandokútra. Meg talán még máig megmaradt a gyermeki kíváncsiságom az új dolgok, meg az emberek iránt.

Már három évtizede, hogy elhagytam a szülőfalum. A szeretteim: a szüleim, nagyszüleim, húgom, a sok-sok rokon ismerős arc lassan eltűnt az életemből; beköltöztek a faluvégi temetőbe. Ott vannak, várnak rám,

akár a falu és a szülői ház. Ha átlépek a falu határát és kibukkan a vár, tudom, hogy ott-hon vagyok, mert sehol nem lehetsz annyira otthon, mint ahol megszülettél, én így vagyok ezzel.

Tanulmányok

Általános iskola – Ajnácskő 1961–1970

Gimnázium – Rimaszombat 1970–1973

UK-PF– Prága 1973–1976

Vyšší Odborná škola sociálně právní (Prága) 1976–1978

Külkereskedelmi Főiskola (levelező, Budapest) 1992–1995

Munkahelyek

SLZ Hnúšťa

Rimavan – Rimaszombat, Meta Team – Salgótarján

FARKASNÉ BAGÓCSI RÓZSA

✱

1959. január 22.-én születtem Barsbarackán, az érsekújvári járás szélén egy zömében magyarok lakta kis faluban, két fiú után harmadikként a családba. Az 1-5. osztályt otthon végeztem a falunkban. Hatodiktól már Pozbára kellett járni, ott volt a felső tagozat 4-5 környékbeli magyar falucska számára. (Itt lettem Pásztor Szilvi osztálytársa 4 évre).

A falunkban van egy kastély (Kelecsényi – Mirbach kastély, ép. 1880-as években). Nagy színház terme van (valaha bálterem) és gyermekkoromban szabadtéri színpad is volt a kertjében. Aktív volt a Csemadok is a falunkban, sok előadást szerveztek télen-nyáron, így a falunk a környék magyarságának amolyan kulturális központja volt. Én is mindig ott nyüzsögtem apu és a többi „Cse-

madokos” körül. De énekar vagy táncsoport nem volt a falunkban, ilyen típusú előadás is csak nagyon ritkán, viszont Gombaszögre és Zselizre gyakran szerveztek kirándulásokat a fesztiválokra. A közeli Zselizre én is többször elmehettem szüleimmel és ezt nagyon szerettem. Ennél közelebbi kapcsolatom a népművészetekkel akkoriban nem volt, ha csak azt nem vesszük, hogy Szilvit minden iskolai vagy falusi ünnepségen énekeltek, amit szintén elbűvölve hallgattam (lévén, hogy nekem fa-hangom volt/van).

Aztán ’74 őszétől jött Pozsony, a Magyar Tannyelvű Gimnázium, Duna utca, matfizess osztály. Nagyon jó kis osztály volt – benne Putyera Karcival és Pölhös Ildivel is. (A 4 év után mi hárman Prágába mentünk tanulni – sajnos Ildi, aki gimnáziumi kollégiumi szobatársam is volt, csak egy évig maradt, aztán átment Gödöllőre). A gimnáziumban a sulis újítás (Rosta) szerkesztésétől a különböző versenyeken keresztül sok mindent csináltam, de a néptáncsal közelebbi kapcsolatba még itt sem kerültem, gyakorlatilag eszembe sem jutott, annak ellenére, hogy egyébként táncolni nagyon szerettem.

Viszont Prágából folyamatosan jöttek a hírek, merthogy az én bátyám is, meg az Ildi is ott volt egyetemista. Jöttek a hírek a diáklubról, a néptánc csoportról, a zenekarokról, aztán fel-felbukkant a Nyitnikék élében is a délvidéken. Ahányszor láttam a fellépésüket, mindig lelkesen megtapsoltam, de nem gondoltam, hogy egyszer majd én is köztük fogok táncolni. Akkoriban még erős harcokat vívtam édesapámmal a „mi legyen, ha nagy leszek?” témára. Én állatorvos sze-

rettem volna lenni, édesapám azt mondta, kizárt dolog, az nem nőnek való, menj gyógyszerésznek. Erre én mondtam, hogy kizárt dolog. Édesapám kitartóbb volt ebben a társasjátékban, így aztán mérges daccal egy huszárvágással megoldottam a kérdést, jelentkeztem Prágába a villamosmérnökre. (Érdekes, erre nem mondta, hogy nem nőnek való!) Felvettek gond nélkül, mégsem kerültem közelebb a Nyitnikékhez, mert sok más elektrós sorstársammal együtt Poděbradyban kezdhettük meg tanulmányainkat, ott végeztük az 1. évet (no azért ott sem volt olyan rossz!). Aztán ’79 őszétől végre!! prágai diák lehettem. Innét úgy felgyorsultak az események, hogy pontosan már nem is emlékszem hogyan történt, kedves barátnőim, Szabó Ildi és Szemán Vali (két vehemens, energikus teremtes) nyakon csíptek és már benn is voltam a táncsoportban. Innét kezdve egy csapat voltunk: együtt izzadtunk, együtt neveltünk, együtt kínlódottunk, ki azért, mert még csetlett-botlott, ki meg azért, mert tanítgatta, de küzdöttünk, magunkért, egymásért: a csapatért, és élveztük és örültünk, ha lehetőséget kaptunk a fellépésre és sikerünk volt. Részt vehettem az Ipolyság környéki turnén is. Máig hatalmas élmény. Fiatalok voltunk, bohók és bolondosak, vidámak, gondtalanok – így volt szép.

Hamar elröppent. 1983-ban lediplomáztam és búcsúznom kellett. Akkor még úgy tudtam, hogy az érsekújvári új kórházban fogok dolgozni (3 éve ösztöndíjas szerződése volt velük). Aztán mégsem: nem épült meg időre az épület, nem voltak számítógépek, egyszerűen szerződést bontottunk. Hirtelenjében, hogy legyen szeptemberre állásom, elfogad-

tam egy ajánlatot Prágában a Gépipari Kutatóintézetben (VÚSTE – Praha). Visszakerültem újra Prágába (szűk két évre) nagy örömmel, de ez már nem volt ugyanaz: a barátok, ismerősök egyre fogytak és én sem voltam már az a szabad kötelmek nélküli egyetemista. Közben kapcsolatam az akkori párommal egyre erősödött, végül '85 nyarán összeházasodtunk és (nyolc hónap szlovák hivatalokkal való küzdelem után) hivatalosan is kitelepülhettem Magyarországra, Paksra.

Új munkahely: atomerőmű, oktató szimulátor. Két gyerek – lányok, 4 év GYES, utána újakezdés szimulátornál, már ez sem volt ugyanaz, mint a gyerekek előtt, ezért váltás cégen belül – Reaktorfizikai Osztály. Hurrá!, új csapat, új munka, rövid eufória, özvegyiség (nincs köze az erőműhöz – autóbaleset), két év kínlódás, talpra állás, újakezdés. Munka mellett tolmácsolás, fordítás (anyagi talpra állást segítő).

Új házasság, Gáborral (Istennek hála, máig nagyszerű társ, jól kiegészítjük egymást), 38 évesen harmadik gyerek – fiú. Házépítés, hitel, GYES mellé tolmácsolás, fordítás, újra vissza munkába, munka, mellé tolmácsolás, fordítás, lányoknak tánccsoport (sajnos nem maradtak sokáig), zeneiskola, nyelvórák, fiúnak zongora 8 évig, nyelvórák, egyetem, külföldi ösztöndíj... Szóval a mókuserék, a jó kis kelet-közép-európai valóság, ami megkoptatta, megszakította, felőrlötte a kapcsolatokat a barátokkal (nem volt elég energiám nem hagyni).

Néhány éve begubóztam, belefeledkeztem a hobbijaimba, a kertünkbe, a könyveimbe, számomra ez a mentsvár, a pihenés.

Örülök, hogy vannak ilyen nagyszerű, nálam sokkal nyitottabb, tettekre később energikus emberek, mint Ti, akik megpróbálják égvé tartani a lángot, felrázni a tespedőket, leporolni az emlékeket és újra meg újra összehozni a csapatot.

Köszönöm, hogy akkor anno' közétek tartozhattam és hogy újra megtaláltatok.

RÓZSA

Személyi adatok

Születés: Nagysurány – 1959. január 22.

Származási hely

Barsbaracska

Tanulmányok

Alapiskola: Baracska, 1-5 o. 1965–1970; Pozba,, 6-9. o. 1970-1974.

Középiskola: Pozsony, Duna utcai magyar tannyelvű gimnázium – 1974–1978

Egyetem: Prága, ČVUT villamosmérnöki kar, orvosi műszertan – 1978-1983

Munkahelyek

Prága, Gépipari Kutatóintézet (VÚSTE) – 1983-1985

Magyarország, Paks, Paksi Atomerőmű – 1986–

Család

férjezett, férjem Gábor

gyerekek: Mónika 1986, bölcsész; Gyöngyi 1988, közgazdász; Dávid 1997, egyetemista (anyja nyomdokain épp villamosmérnöknek készül)

Hobbi

olvasás (főleg történelmi témájú), kertészet (virág-, zöldség-, gyümölcs-, gyógynövény) és gasztronómia

FARKASNÉ DOMONKOS ANNA

✱

1954. szeptember 30-án születtem, egy Péder nevű, Szepsihez közeli kis faluban, negyedik gyermekként. Harmadik lányként, de van még egy húgom is. Gyermekkoromra a falusi gyerekek szabad élete volt jellemző, akiknek az iskolai szünidőben a déli és az esti hangszó az órájuk. A zene születésemtől fogva része lett az életemnek, mert édesapám zenészkedett. Egy cigányzenekar cimbalmosa volt csaknem húsz évig. Valójában csak a bőgőjük volt cigány. Apám a kottát nem ismerte, de bármit eljátszott a cimbalmon, hallás után.

A másik szenvedélye az 1936-os gyártású 500 cm³-es Guzzi motorbiciklijé volt. Sokszor voltam a segédje amikor javította. Többször vitt magával a motorra vigyázni is, mert ahol megállt vele, percekben belül körülállták, ő pedig nagyon féltette. Ezt élveztem is, míg jobban kamaszodni nem kezdtem. Akkor már egyesek nem csak a motort bámulták, és ettől kényelmetlenül éreztem magam.

Édesapám tanult szakmája szerint kovács volt, de mint buszsofőr dolgozott éveken át a Kassa–Losonc vonalon is és utasaként ismerte meg Putankó Emil bácsit. Így („fiúsítottan”) kerültem Kassára, az akkor méltán híres Ipariba, gépésznek. 1974-ben érettségiztem. Ebben az időszakban az Iparira jellemző volt, hogy végzős diákjainak egy része Brünnben és Prágában folytatta tanulmányait. Harmadikos iparista koromban osztályfőnökünk (Nyárfás Károly) Prágába szervezte az év végi kirándulásunkat. Ez meghatározó volt a választásomban.

Az 1974/1975-ös tanévben lettem a prágai Cseh Műegyetem („ČVUT”) Gépészkarának a hallgatója és 1980-ban végeztem technológusként, metrológiai specializációval. Az első („letní aktivita”⁴⁸ ismétlődő kurzus) egy-két hónap elég nehézkesen indult a nyelv megfelelő ismerete nélkül. Szerencsémre olyan kollégiumi barátokra, cseh lányokra találtam, akik tanítottak engem

mindenféle mondókákra is, hogy a lehető leggyorsabban megtanuljam a nyelvet. A szemeszter kezdetével a volt iparistákkal is egymásra találtunk, így mindjárt könnyebb lett az élet. Aztán a nagytalálkozó és az Arco révén új ismeretségekre, barátokra is találtam. Minderre, mint tejszínhab tetejére a kandírozott cseresznye, jött később a Nyitnikék. Az egyetemi gyötrelmeket leszámítva Prága örökre a szívem csücske maradt, marad. Ezek az évek megerősítették emberi és női önbecsülésemet (utóbbira nem merném állítani, hogy falvaink és falucskáink református kis- és nagylányait bármiképp is nevelnék vagy készítenék), paradox (?) módon még a magyarságomat is. Ugyanakkor toleránsabbá és elfogadóbbá tettek más nációkkal szemben. (A Strahovi koleszokon⁴⁹ valahány nemzet fiai-lányai csak tízen-húszan tolongtak.) Itt találtam meg életem párját is, (nem) hiába ültem előtte az Ipariban négy évig. Házasságom révén kerültem Fülekre, ahol a Kovosmalt alkalmazottja voltam öt éven át. Innen hívtak tanítani és tizennégy évig tanítottam a helyi gimnáziumban: a gépészet alapjait, ábrázoló mértant és fizikát. A Prágába vágyó érettségizőknek meg-súgtam, hogyan lehet ottani karokra eljutni. (Ez akkoriban hivatalosan nem volt sem ajánlott, sem publikus.) Ekkor napvilágot látott egy rendelet, ami szerint a gimnáziumokban nincs szükség szaktantárgyakra meg ábrázoló mértanra, fizikát pedig itt csak az taníthat elismert szakosként, aki pedagógusként végzett fizika szakon vagy „matfizen”⁵⁰. Mivel a gimnáziumon kívül bárhol taníthattam a fizikát, ál-

lamvizsgám lévén belőle, további tizenhat évig tanítottam alapiskolában (fizikát, matematikát és informatikát, meg ami jött, a technika alapjaitól kezdve munkára nevelésen át az etikáig.) Ez utóbbira képesítést – harmadik diplomát – még gimnáziumi tanár koromban szereztem. Felneveltünk három gyermeket (egy fiút és két leányt). A fiunk már nő, van egy hároméves fiú unokánk is. 2015 júliusában nyugdíjba vonultam. A családi ház, az udvar, a kert ad bőven elfoglaltságot, továbbá rengeteg a pótlandó olvasnivalóm.

Hogyan lettem Nyitnikékes?

Ha emlékeim nem csalnak, egy délután megjelent a kollégiumi szobámban (a szomszéd épületben lakván) Balog Pista, Kozsár Mikivel. Előadták nagy tervüket, hogy alapítottak egy népi tánccsoportot, de kevés a leány, menjek táncolni. Nem tudom, sokat kellett-e győzködniük vagy sem, de végül is beleegyeztem, megpróbálom annak ellenére, hogy még sohasem táncoltam semmiféle csoportban. Aztán eltelt egy kis idő és szóltak, hogy „pénteken próba a Károlyon!”⁵¹. Eljött a péntek és néhányan együtt indultunk el a Strahovról, kb. talán vagy hatan-heten, pontosan már nem emlékszem. A Károlyon először (talán) az előcsarnokban, majd az épület előtt ácsorogtunk, hátha jön még valaki. Megunva a várakozást, Miki azt mondta, gyerünk haza! Ekkor valaki felvetette, hogy „ha már le-másztunk a Strahovról, menjünk el legalább moziba!” Miklós és Mónika hazamentek, mi pedig páran valamelyik közeli moziban kötöttünk ki. Ez volt az én első táncpróbám.

Aztán azért csak összejött a dolog!

Emlék és élmény, az van rengeteg. Pl. ahogyan varrtuk az ingvállakat a lányoknak és a bő gatyákat a fiúknak a Kraxner Gyuritól megörökölt legalább ötvenéves Singer varrógépen. Tardoskedden a már induló vonatról ugráltunk le, mert elnéztük az állomást. Galántán a gimnázium előcsarnokába lépve, a minket váró, számomra ismeretlen fiatal tanárnő (Szanyi Mária) megrökönyödésemre a nevemen szólított. „Ugye te Domonkos lány vagy Péderből, a Domonkos Joli húga?” Kiderült, hogy szomszéd falubeli és a hét évvel idősebb nővérem iskolatársa volt a gimiben. 1977 Zselíz: szoknya a Szótttestől, majd csizmadadászat a színpadról lejövő Új Nemzedék-beli lányoktól. 1977 nyara: gyülekező Gombaszögön, alvás a padlón hálózsákban (Zsóval „különszobát” kaptunk). Budapesten fellépés az Egyetemi Színpadon. Szencen zuhanyozás hideg vízben (valahogy soha sem volt meleg). 1978, Zselíz: *elsők lettünk!*

Sorolhatnám tovább, ami éppen eszembe jutna. A Nyitnikékes múlthoz kötődik, hogy amikor gyermekeim kicsik voltak, sokat énekeltek. Igaz a fiam inkább a verseket szerette, de a lányaimnak voltak kedvenc népdalaik, amiket sohasem hagyhattam ki. A nagyobbiké a „Hej menyecske” volt, amit Pista egyszer átköltött úgy, hogy „azért vagyok szépecske, mer a hajam szalmácska” (szalmaszőke és kékszemű volt a kislány).

Ez után már csak így énekelhettük. A kisebbiké a „sárga lilimos” dal volt. A 2004-es nagykaposi találkozónkon velünk voltak és azóta is emlegetik, hogy milyen szerencsés (szerencsések) vagyok (vagyunk), mert egy ilyen csapatnak lehettem (lehattunk) a tagja (tagjai), még ha nem voltunk is mindketten Nyitnikékesek.

Üdv mindenkinek,

FARKASNÉ DOMONKOS ANNA

Személyi adatok

Születés: Péder – 1954. szeptember 30.

Tanulmányok

Alapiskola: Péder – 1961–1966, Szepsi – 1966–1970

Középiskola: Kassa MTNY Középfokú Ipariskola,
gépészet 1970–1974

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem Gépészmérnöki Kar
1974–1980.

Munkahelyek

Fülek Kovosmalt – 1980–1985; füleki gimnázium – 1985–1999; Nagydaróc Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskola – 1999–2015. Jelenleg nyugdíjas.

Család

1979 augusztusában házasságot kötöttem egykori osztálytársammal, Farkas Istvánnal, aki szintén Prágában tanult a gépészmérnöki karon.

Gyerekek: Ferenc (1981) nős unokánk Péter, Annamária (1982), Júlia (1988)

GAÁL JÓZSEF

✱

3773 – ennyiféle különböző csomagolású sört ittam eddig az írásig. Igaz, hogy a szám szimmetriája miatt gyorsan lenyomtam kettőt soron kívül, de egyáltalán nem esett nehezemre. A sörszámláló talán furcsa cím egy életrajznak, de azt hiszem 3500 fölött már erősen jellemző az elkövetőjére.

Elkövettem egy életrajz- vagy inkább családrajzfélét is 2008-ban, ami megjelent: a *Gimnázium Mátyusföld központjában* című, a galántai gimi 55. születésnapjára kiadott kötetben. Jobbat azóta sem hoztam össze, ezért ennek az írásnak egy rövidített változatával „nyitnikolok” egyet.

Csak ennyi?

Az évek során többször is felvettem az út szélén stoppoló fiatalembert, mondhatni ifjú barátomat, mert nem idegen, még a nagyszüleit is ismerem. Közös témánk a gimi (mivelhogy ő is ide járt, utánam vagy 20 évvel) meg a főiskola. Világlátott, egzotikus

főiskolát is megjárt ember. Legutóbbi találkozásunkkor is elmondta szokott kérdésemre, hogyan látja a jövőjét, mik a tervei. Tele volt energiával, egészséges önbizalommal, határozott képe volt az önmegvalósításról, nagy tervei, céljai voltak. Mégis megkérdeztem: mi leszel, ha nagy leszel? Meghökken, hisz már jó pár éve felnőttkorban van, nem értette, mit kínlódom. Mondtam, nem látom a családot, a gyerekeket a képedben. Erre is megvult a válasza. Mikor kiszállt, visszakérdezett – maga mi lesz, ha nagy lesz. Nem is titkoltan arra célzott, nem vittem valami sokra. Azt válaszoltam, elégedett lennék, ha minden gyerekem elvégezne legalább egy egyetemet és mind megtalálná a helyét az életben. Csak ennyi? – kérdezte, pedig tudta, hogy öt gyerekünk van.

1977-ben érettségizem a galántai gimnáziumban. Érettségi után voltam a Károly Egyetem diákja, táncoltam a Nyitnikékben,

évet ismételtam a „matfizen”, a legelméletibb karról átléptem a leggyakorlatibb egyetemre (prágai mezőgazdasági), itt szereztem informatikusi diplomát, Nyitrán meg pedagógusit matematikából és közgazdaságból – szintén a mezőgazdaságin, letettem a vadászvizsgát Kostelec nad Černými Lesy-ben, Prágában diákként voltam tolmács és tanzéki segéderő, segédmunkás építkezésen, útkaparó, postai rakodómunkás és házitanító. Az egyetem elvégzése után voltam programozó Vágsellyén, informatikus a Galántai Járási Hivatalban, voltam az egyik FMK-s (a kettőből) a VPN járási bizottságában, az egyik magyar a 89–90-es politikai kerakasztalnál (aztán választottam – politika helyett a családot és a nyugodt lelkiismeretet). Maszekolok 88-tól; árultam számítógépet és programot, kibiceltem egy villamosági szaküzletben. A hivatalban nem éltem túl Mečiar harmadik kormányzását, hát voltam takarító kisiparos, parkettcsiszoló, festő és mázoló, kerestem pénzt csempézéssel és könyveléssel, voltam műszaki fordító a Siemensnél, oktattam gimnáziumban és munkaügyi hivatalban, építettem házat és kutyáólat, pozsonyi üzletközpontot és falusi járdát, irodaházat és úszómedencét.

Soha nem unatkozom. Néhanapján elveszem a fényképezőgépet – egy fél falusi kiállításra tellett eddig a képeimből. Minden nap olvasok szépirodalmat, érzem, ha könyvek között vagyok. Egy-két rövidebb írásom megjelent nyomtatásban is.

Érzem azt is, hol vagyok otthon. Nem egy országnyi terület – a Vág és a Duna köze – meg a Vág bal partján a hosszúfalui Miklósdombtól a sóki kompig húzódó part – de a

bősi tenger már idegen. Nekem ez a legszebb táj. Több fényképemre mondták helybéliek – ez nem nálunk van, itt ilyen szép hely nincs. Van, csak meg kell látni, egy kicsi lélek is kell a szemhez.

Éreztem nemegyszer az Isten jelenvalóságát is.

Ifjú barátomnak igaza van, nem vittem valami sokra. Hogy mégis írok ebbe a könyvbe (*Gimnázium Mátyusföld központjában* – a magam megj.), az a család érdeme. Annyi évet eltöltöttünk a gimnáziumban, hogy az megér egy írást.

Mi szülők 2x4-et, Bence, Verus 2x8-at, Juli ötöt, aztán átlépett a Marianumba (egyházi gimnázium Komáromban), Zsófi eleve a Marianumba akart menni, de Zsuzsu most negyedikes a nyolcévesben. Ez eddig 33 év egy családon belül és Zsuzsu még négy évig gimnazista lesz. Két gyerekkel nehéz lett volna összehozni – öttel viszont többet is lehetett volna. De lehet, hogy így is mi tartjuk a csúcsot? A szülői szövetség vezetőségének tagja vagyok – azóta, hogy a Bence gimibe kezdett járni. Elnök is voltam, épp a mečiarai időkben. Tagja voltam az iskolatanácsnak és a Pro Litteris alapítvány kuratóriumának is, tehát nem csak diákként kötődöm a gimnáziumhoz.

A gimnáziumi évek nagy hatással voltak további életemre, mert a gimiben ismertem meg feleségemet, Lozsi Annát – másodikban a sítanfolyamon kezdtem neki udvarolni, a gim után együtt mentünk Prágába a „matfizre”, ő el is végezte (papírja van róla, hogy több az esze, mint nekem), nyolc év udvarlás után házasodtunk össze. Féltették is tőlem a gimiben – miattam kallódik el a te-

hetsége. Ha az ellenzők tudták volna, hogy rendkívüli tehetsége a gyerekekhez van. Az ő érdeme, hogy a gyerekeink ilyenek lettek.

Benedek fiunk az utolsó szemeszterét tölti a Szlovák Műszaki Egyetem Elektrotechnikai és Informatikai Karán – automatizációt tanul. Nem lesz munkanélküli – egy cég már most alkalmazza, hogy mire végez, meglegyen a szükséges gyakorlata. A munka nyelve angol és német – ezt azoknak írom, akik azt gondolják: elég angolul megtanulni. Bence utazik, olvas, fényképez. Az utazás Európa 26 országát jelenti, az olvasás a világirodalom szisztematikus átolvasását olvasónaplóval, jegyzetekkel, a fényképezés kiállítható képeket – Olasz Zsuzsa volt az osztályfőnöke.

Veronika a nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem bölcsészkarán végzett biológiahittan szakon. A gimiben is volt gyakorlaton – állítólag tud tanítani. Az utolsó két szemesztert Pesten végezte, akkor már a Szociális Testvérek között élt. Kérte felvételét a rendbe, ez év pünkösdjén vették fel a noviciátusba. A Szociális Testvérek imádkoznak és dolgoznak (mint a bencések), de civilben. Ha Verus hazajön, azt érezni a levegőben is. Megtalálta a helyét a világban. Jó helyen van.

Juli öt évig volt a galántai gimi diákja. Saját elhatározásából és saját szervezésében átlépett a Marianumba, Komáromba, vonzotta a színház, a város, az új. Így utólag jó döntés volt. Komáromi hagyomány, hogy a polgármester minden évben fogadást ad a komáromi iskolák legjobb diákjainak. Julit kétszer küldte az iskola erre a fogadásra. Juli szavalóversenyekre járt, tagja volt a szín-

játszó körnek, most a Komenský Egyetem Bölcsészkarán másodéves magyar-angol szakon.

Zsófi a Marianum diákja, másodikos. Ő rajzol – például a családi eseményeket képregény formájában.

Zsuzsu negyedik a nyolcévesben, Galántán, matekversenyekre jár, tagja a bábcsoportnak. Tanul, olvas, gitározik.

Csak ennyi.

Még elmondanék két rövid, de optimista történetet.

Bence óvodásként csendes gyerek volt, hosszú ideig nem is beszélt az óvodában. Teltek az évek, az óvodáskor vége felé megkérdeztem Bence nálunk mindennap megjelenő barátját:

– Gyurika, ki a bandavezér az oviban? – Hát a Bence. – Hogyhogy a Bence? – Hát ő olvassa a mesét lefekvéskor. Talán nem vesszünk el, ha óvodások is többre tartják a tudást az erőnél.

Bence még kiságyban aludt – 2-3 éves lehetett. Valami okból rám maradt az esti mese. Bence verseket is akart hallani, hát elmondtam minden hozzáférhető gyerekverset, de csak mondogatta, hogy mondjál még. Elmondtam neki Radnóti *Nem tudhatom* című versét. Kora miatt nem érthette. Másnap este azt akarta megint hallani, amit előző este az apja mondott. Nagy nehezen rájöttünk, a *Nem tudhatom*-ot követeli. Mikor meghallotta, földerült az arca, nyugtázta, ez az. Nem érthette, de érezhette. Talán itt kezdődik a magyarság. Talán nem vesszünk el, amíg ezt megérik a gyerekek.

Eddig a 2008-as írás, amiből azért sok minden kimaradt. Deáki gyerek vagyok, az

ezeréves deáki templomban ministráltam bencés tanár papoknak. Nem mindegy. Elvárták, hogy jól tanuljak, olvassak, művelődjek és ebben segítettek. Deákin jártam alapiskolába, az osztályfőnökömmel mai napig baráti viszonyban vagyunk, de ezzel nincs egyedül az akkori tantestületből. Galántára jártam gimibe, az osztályfőnökömmel mai napig baráti viszonyban vagyunk, de ezzel nincs egyedül az akkori tantestületből. De látom a különbséget. Például elvittem Mórocz Károlyt, egykori magyar- és emberségtanáromat egy szeli előadásra, sorban álltak a nők – állítólag volt tanítványai –, hogy lenyalhassák. Engem senki. A giminek volt egy esztrádcsoportja, fele műsora folklór volt, úgyhogy nem a Nyitnikékben láttam először táncos csizmát. Igaz, hogy föl még nem húzhattam, mert meglepő módon volt elég fiú táncos. Harmonikás meg nem. Egy évig tűrtek ilyen botfűlűt a zenekarban, aztán fölfelé rúgtak, konferanszié lettem. Persze nem egyedül, párban, mert a hallgatható mellé azért kellett egy nézhető is. Ezzel a csoporttal jártam először Zselízen és Gombaszögön, mert ennek a csoportnak a színvonalát is Takács Bandi bácsi meg Quittner Jancsi emelgették. Tagja voltam a gimi irodalmi színpadának is. Ezek voltak az előzmények, most jönnek az „utolmányok”. Mi történt 2008 óta?

Bence erőműveket automatizál, megnősült, úton van az első unoka is. Nagy örömkre Hosszúfalun, Nusi szülői házában élnek. Verus örökfogadalmas a „szoctesóknál”, normális időben Szombathelyen él és hittant tanít, de lassan egy éve Lengyelországban van, egy EU-s projektben vesz részt,

Magyarországot népszerűsíti a lengyel gyerekeknek lengyelül.

Juli elvégezte a magyar–angolt, közben volt egy évig ösztöndíjas a floridai Ave Maria egyetemen. Pesten tanult drámapedagógiát. Hivatásos idegenvezető. Dolgozott a Tandemben, most a Groupama biztosító igazgatójának az asszisztense.

Zsófi és Zsuzsu még tanulnak, mind a ketten építészetet, Zsófi magasépítészetet és tervezést, Zsuzsu matematikai és számítógépes modellezést. Ők a GGDesign.

Én meg főzök és főzök. A sárga természetesen a sörfőzést jelenti, zöld meg a csütörtöki családi vacsorákat és más ünnepnapokat. Sárga nap ritkábban van, zöld minden héten, már két éve. Még nem untam meg. De ez már a „Hogyan lettem csütörtöki borívó” című történet, állítólag nem vág bele a Nyitnikékes mesefolyamok óceánjába.

Jól élünk, minden évben kétszer vagy háromszor megyünk kirándulni. Vagy háromszor akkor, ha van Nyitnikékes találkozó. Kibírnám minden évben a hármat. Az évi kettőből az egyik az osztálykirándulás a gimis osztálytársakkal – ez a sorozat 2010 óta fut. Elejével én szerveztem, de aztán föltűnt az osztálytársaknak, hogy mindig valami sörfőzde körül sündörgünk. Hiába vették át a szervezést, megint csak sörfőzdés panzióban kötöttünk ki. Meg Egerben, de a bor városában is találtam 23 újabb sört a gyűjteménybe.

Az évi kettőből a másik a sörtúra, ez 2011-től fut. Van egy Sörparti elnevezésű asztaltársaságunk, Pedró és Marika is tagja, ez 2008 óta működik, sörpartikat rendezünk, ezek jó gasztrobulik – sör és ételkóstolók. Meg eszme-csere. Mert a tagok először ba-

rátok, aztán sörbarátok. A Sörparti jár a sör-túrákra.

Hogy ne egyoldalúan szocializálódjunk, szerveztünk író-olvasó találkozókat, elindítottunk egy „Hosszúfalusi gyökerekkel a világban” sorozatot, Verustól örököltünk egy Kivi nevezetű polgári társulást, ennek keretében működik egy íjászkлуб.

Három gyerekünk utazik, három gyerekünk olvas, öt gyerekünk meg a menyecs-kénk jó gyerek, mindegyiknek külön-külön is több esze van, mint az apjuknak. Több a könyvem, mint amit el bírok olvasni, néha-napján főzöm a sört, mindennap legalább kettőt legurítok, a 3773 is több lesz, a mindenféle testi bajoknál több az öröm, érzem magam körül a szeretetet. Nekem ez a „jól él-ünk”. Mostanában már minden napot meg-köszönök a Följebbvalónak.

Nyitnikékes-zöldes kis történetek

Bizonyára emlékeztek a Szent Tamás-béli nagy bulira a zselízi nagydíj után. Jó ma-gyaros vigalom volt. Annyira, hogy a csapat és egyesek mély nyomot hagytak a személy-zet lelkében. Azután sokáig mellőztük a he-lyet, nem mintha nem lett volna kitűnő a sör-rük. Nem a sör volt tartalom nélküli, ha-nem többnyire a diákbuksza.

Azért mégiscsak jártunk ott másodszor is, mert Novák Sanyi is a Szent Tamásban tar-totta a promóciós buliját, amelyre a családja mellett meghívta a suchdoli kemény magot is – ezért lehetek szem- és fültanú. Családias tempóban beindult a buli, anyanyelvi szin-ten társalogtunk magyarul, egyesek csehül is, főleg a rendelésnél, amit könnyű szívvel Sanyira hagytunk. A pincérnő meg mind-

járt a második jelenésnél mondja Sanyinak: „Pane, Vy jste tady byl asi před pěti léty s ma-ďarskou folklorní skupinou, že jo?”⁵²

Akad a sok Nyitnikékes emlék között pri-vát egyszemélyes is – ezekben is jócskán benne van a Nyitnikék, de nem személyesen és csoportosan, hanem inkább szellemében, hatásában, segítőtőleg csatlakozva az Isteni gondviseléshez.

Nyitnikékes pályafutásom befejeztének közvetlen oka az volt, hogy évet ismételtam a „matfizen”. Meg kellett ígérnem édes-anyámnak, hogy a Nyitnikék helyett is ta-nulni fogok. A „matfizes” új csoportomban nem volt rajtam kívül magyar diák, úgy-hogy csehül löktem a rizsát. Új társaim kö-zött akadtak, akik úgy próbáltak bevenni a bandába – főleg egy prágai szóke hölgy – hogy kezdték feszegetni a tevékenységemet az ifjúsági mozgalomban. Nem volt kimu-tatható. Mikor kezdtem unni a noszogatást, megkértem Kozsár Mikit, adjon már valami bumáskát arról, hogy Nyitnikékes vagyok. Az írás megszületett, szép ČVUT-s fejléces papíron írta meg a dékánhelyettes. Volt benne egy mondat: „svazáckou práci vyko-nává v rámcí maďarské folklorní skupiny Nyitnikék”⁵³. Átadtam a szóke hölgynek, el-olvasta és szólt bölcsen: „Pepo, co ty máš s téma Maďarma? Vždyť oni jsou všichni Ci-káni.”⁵⁴ Én meg persze azért annyit csak mondtam, hogy „já jsem Maďar” [én ma-gyar vagyok]. A legyenek megálltak a levegő-ben, nehogy belerepüljenek valamelyik tátott szájba. Jó volt magyarnak lenni Prágában.

Táncélményeimet is a Nyitnikéknek kö-zönhetem. Sütő András írja, az az igazi táncélmény, mikor az ember érzi, hogy ki

kell táncolni magából valamit, táncényszert érez. Háromszor volt ilyen élményem, az igazsághoz hozzátartozik, hogy nem a Nyitnikékes próbákön éltem át őket. Az első talán nem is kellene ideszámítanom, mert tudatformáló szerek hatása alatt követtem el valami táncfélét. Akkor már a távolság is formálta a tudatomat – kb. egy hónapot töltöttem a Novoszibirszk melletti építőtáborban – meg persze a nagy mennyiségű hivatalosan elfogyasztott vodka. Meg sötét is volt, no, nem azért sötétedett el, mert rám jött a tánc, de ott nem volt minden éjszaka villany. A harmadik táncélmény a katonasági búcsúesten esett meg, privát buli volt valahol a hegyek között, egy eperjesi szlovák sorstárrsal egyszerre jött ránk Csehország közepén, ő is járta a magáét olyan Jánošíkfélén, én meg a Nyitnikékeset. A kolléga sem volt éppen képzetlen gyerek, táncolt valamelyik eperjesi csoportban. Idősorrendben a második eset a sikiránduláson történt, valahol a nagy cseh hegyek között. Itt sem volt magyar ember a környéken, úgyhogy inkognitóban maradt legalább a nemzetiségem. Ekkor sem lehettem teljesen józan, persze a környezet is befolyásolt, mert a búcsúesten történt a dolog. Vertem a lábam a talajhoz rendesen, eszembe sem jutott, hogy emeleten vagyunk. Reggelinél megállt az ajtóban a „chatár” és megkérdezte: „Kterej je ten Maďar?”⁵⁵

Köszönöm a Nyitnikéknek. Mindannyiutoknak, főleg azt, hogy volt türelmetek hozzám.

Novák Sanyi megkért, írjak közös visszaemlékezést a Nyitnikékre – írás közben ő is „fogja ceruzámat”.

Egyszerre kezdtünk a Nyitnikékben, egy időben is ért véget táncos karrierünk. Erre emlékszünk mind a ketten, de a részletekre – mikor és miért mentünk el az első próbákra – már nem nagyon. Sanyi esetében leginkább Julika a „beszervezéssel gyanúsított”, az én esetemben Paholics Gabi meg Kanóc Csaba, de azért egymást is húztuk a Nyitnikékbe, „együtt könnyebb lesz”. Az is közös emlék, hogy nem mi voltunk a csúcs-táncosok, én személy szerint már annak is örültem, hogy megtúrtetek magatok között ilyen kétfalábast. Hogy én miért hagytam abba a néptáncot, arra nagyon konkrétan emlékszem. Megbuktam a „matfizen”, édesanyám inkább a Nyitnikék-turnéban meg a próbákban látta ennek okát, mint az én „nem eléggé „matfizes” eszemben, hát meg kellett neki ígérnem, hogy a Nyitnikékes életforma helyett szorgalmasan tanulok. Sanyinál meg nem nagyon fért meg a Nyitnikék a többi akkori tevékenységével – lövészkлуб, diákmunka, stb. Döntésünket azért megkönnyítette, hogy a „nagy öregek” akkorra befejezték az iskolát, volt egy érezhető váltás a Nyitnikékben. Az én életemben is volt akkoriban egy váltás. Két év „matfiz” után léptem át a prágai mezőgazdasági ASŘ szakára – a legelméletibb fakultásról a leggyakorlatibb főiskolára.

Az az egy-másfél éves Nyitnikékes időszak szép volt, élmény volt – köszönjük nektek mind a ketten. Jó volt Prágában magyar közösségbe tartozni. A Nyitnikék szorosabban összefogott minket, mint az Ady-klub. Nagy élmény volt Zselíz, Gombaszög, a fellépés az Egyetemi Színpadon, a turné, a szenci felkészülés, a hétvégi próbák Such-

dolon. Elejétől fogva lehetett érezni, hogy egy hihetetlen és lehetetlen folyamatnak vagyunk a részesei, ami ritkábban fordul elő egy ember életében, mint a február 29-i születésnap. És erre még feltette a koronát a zselízi nagydíj.

Mostanában többet beszélünk Sanyival a Nyitnikékről, keressük az emlékeket. Néha csak töredékek, néha csak egy-egy szó. Mint a „szinkópa” vagy a „tökösen”. (A lányok: hogyan?) Meg az „innen újra”. Hát csodálatos nagy türelem kellett hozzánk, meg egymáshoz.

Meg kell emlékeznünk a Nyitnikéken kívüli prágai életünkről is, hogy próbáljunk valamiféle választ adni a „mit adott nekünk a Nyitnikék – egyetem – Prága” kérdésre. Sanyival erről is beszéltünk, egymástól függetlenül a suchdoli baráti társaságunkban láttuk, látjuk a folyamatos, évekig tartó magyarságélményt Prágában, Prágának is a legszélén – a mindennapi „egy kis hazai levegőt”. Kettőnkön kívül Bubó, a csicsói Nagy Eszti, Laci öcsém, Kisgüzü, Gazsi (Szabó Laci) tartozott a kemény magba. Egy időben tizenöt magyar is volt Suchdolon, nem írhatom, hogy földvidéki, mert volt hat anyaországbeli diák is – ők zetort, saazerhopfent (žateci komló) meg kocsmakultúrát tanultak Prágában. Mesebeli élet folyt Suchdolon, főleg vizsgaidőszakban. Hajnalban tanultam egy keveset, aztán Bubóval (ő volt az egyetlen normális időben kelő ember az egész társaságban) lementünk reggel hatra a Kulatákra, egy kiskocsmában már volt „gulás” meg sör is. Utána tanultunk egy keveset, a déli harangszót már a menzán hallgathattuk volna. Ebédre ösz-

szejött a valahány magyar egy kis eszemizsomra, de főleg eszme-cserére a vacsora időpontját, esti programot és más fontos dolgokat illetően. Az ebédet nem nagyon húzhattuk el, mert fél kettőkor kezdődött (vizsgaidőszakban) a mindennapi foci. Aztán megint tanulás, közös menzai vacsora, esténként meg igazán ránkfért a snapszer nevű relax. Egy kasszába való papírtekercsre írtuk a csomókat, mikor betelt az egyik fele, folytattuk a másikon. Gondoljátok meg, sorstársaim, mennyit kellett ehhez verni a blattot.

Sanyival közös további élményünk a tolmácsolás, bár ezt külön-külön végeztük, Sanyi a gépészfakultáson és Magyarországon, én az „ekón” (provozně-ekonomická fakulta), Ústav řízenín, Jílovéban, meg a gödöllői diákoknak Csehországban. Mindketten tapasztaltuk, sokkal könnyebb annál vizsgázni, akinél tolmácsolgottunk. Rátették a bélyeget a homlokunkra: „Nemůže bejt blbej, když se naučil maďarsky”⁵⁶. A legtöbbnek eszébe sem jutott, hogy fordítva van, őket vagy felvilágosítottuk, vagy nem. Hitetlennel minek vitatkozni.

Mindkettőnk nagy élménye maga az iskola is. A suchdoli mezőgazdasági volt az egyetlen főiskola Prágában, ahol minden egy helyen volt: iskola, kolesz, sportpályák, még a katonai tanszék is a buzerplaccal⁵⁷ együtt. Ez mind Prága legszélén – ki lehetett menni a határba. 2006-tól még sörfőzde is van az iskolában – nem biztos, hogy a legjobbkor jártam oda. Azt viszont merem állítani, hogy ez volt a leggyakorlatibb főiskola. Sanyival mindketten megszereztük a vezetői jogosítványt a traktorra és a teherautóra (egy egész

ötkoronásba került), letették a vadászvizsgát, Sanyi kombájnos is lett, én meg két évig tanultam pedagógiát – matek-ökonómia szakot. Talán mondanom sem kell, hogy ilyen lökött párosítással én voltam az egyetlen az iskola történetében. Matek mezőgazdaságin? (Pedagógusdiplomát végül is Nyitrán kaptam 1989-ben, egy év távutas „diákoskodás” után.)

Mit adott nekünk Prága? Hát saját magát. Persze csak annak, akinek kellett Prága és kis falusi életünkhöz képest már abban az időben is határtalan lehetőségei.

„Pepo, jseš nemocnej? – Proč se ptáš, jak tě to napadlo? – Že přicházíš domů před půlnocí.”⁵⁸ Volt ilyen időszakom is.

Viszont az iskolában az egyik illusztris tanárunk előadásán a következő suchdoli szálóige keletkezett: „Vidím, že pan Gal spí někde jinde než na mý přednášce.”⁵⁹ Állítólag a lyukkártyákra írt jegyzeteiből olvasta ki szokott monoton hangján úgy, hogy rá sem nézett az évfolyamra.

Bejártuk Prágát és környékét, nem csak úgy összevissza, végigutaztuk az összes vilamos vonalat, ahol volt valami érdekes, kiszálltunk, megnéztük, sok mindent nem csak kívülről. Időnk volt, ritkán jártunk haza hétvégre. Végigjártuk a múzeumokat, templomokat, képtárakat, kiállításokat. Sudek⁶⁰ kiállítására Bubó taszigált be, máig tartó élmény, akkor és ott ismertem meg Sudek fényképeit. Voltak közös színházi kalandjaink is. Fialka a Na Zábradlín, Laterna Magica, Divadlo ABC, Ypsilonka akkoriban nem volt máshol a nagyvilágban. Volt Ponrepo és Filmový klub – négy-öt év alatt meg lehetett nézni a filmtörténet nagy alkotá-

sait. Szorgalmasan jártunk a Magyar Kultúra előadásaira és filmvetítéseire is. Megheti rendszerességgel a Národní třídán lévő könyvesboltjukba. Még ma is sajnálom, hogy nem használtuk ki jobban a Prága adta lehetőségeket.

Prága mellett a másik nagy ajándék a cseh nyelv, a cseh irodalom. El kellett tölteni „egy kis” időt Csehországban, hogy ne csak ért-sük, érezzük is.

Jó emlékezni a Nyitnikékre, szép volt, jó volt, de nekem a valamikori Nyitnikék jelenkori találkozói talán még jobban tetszenek. Több van mögöttünk az életből, mint előttünk, de a Nyitnikék talán túlél bennünket. Ritka dolog az ember életében, hogy ilyennek részese lehet. Becsüljük meg.

Személyi adatok

Születés: Komárom – 1958. március 23.
1958-1982 között azonban deáki lakos voltam. 1982-től Vághosszúfalun élek.

Tanulmányok

Alapiskola: Deáki, Magyar Tanítási Nyelvű AI – 1964-1973

Középiskola: Galánta, Magyar Tannyelvű Gimnázium – 1973-1977

Részt vettem mindenféle versenyeken, olimpiákon, tagja voltam a gimnázium esztrád csoportjának és irodalmi színpadának.

Egyetem: 2 év a prágai Károly Egyetem Matematika-fizika Karán (elméleti kibernetika és matematikai informatika) – 1977-1979; Agrártudományi Főiskola Üzemgazdálkodási Kar (az irányítás automatizált rendszerei), agrármérnök – 1977-1983.

Egyidejűleg pedagógiai tanulmányok az Agrártudományi Egyetemen – 1981-1983,

majd Nyitrán ökonómia–matematika szakon – 1988–1989.

Munkahelyek

Vágsellye a nagyszombati mezőgazdaságot és élelmezést észszerűsítő és irányító vállalat számítási központja – 1983–1988; Galánta JNB, AIS részleg – 1988–1996; Duna-szerdahely, Számítástechnikai vállalat – 1992–1996; Galánta, magángimnázium, óradó informatikatanár – 1992–1998; magánvállalkozó 1988-tól.

Egyéb tevékenységek

A rendszerváltás idején a VPN járási vezetőségének a tagja

A vághosszúfalui KIVI Polgári Társulás ügyvezetője (íjásversenyek, író-olvasó találkozó, beszélgetések Vághosszúfalui jeles szülőtteivel)

Elkövettem néhány rövidebb írást, néha néha ki is nyomtatják valamiben (in: Kiút a megmaradásba, Gimnázium Mátyusföld központjában, Terra hírujság)

Család

Feleségem (1982-től az idők végezetéig) szül. Lozsi Anna (Vághosszúfalui) szintén galántai gimnazista, majd prágai diák volt, a „matfizzen” végzett (matematikai statisztika). Főállású anya, volt programozó, könyvtáros, most éppen egyházfi.

Gyerekek

Gaál Benedek, mérnök, a galántai Kodály Zoltán Gimnáziumban érettségizett, a po-

zsonyi Szlovák Műszaki Egyetemen diplomázott, nő, vághosszúfalui, erőműveket automatizál.

Gaál Veronika, a galántai Kodály Zoltán Gimnáziumban érettségizett, a nyitrai Konstantin Egyetem Bölcsészkarán hittan–biológia szakon végzett, apáca a Szociális Testvérek Társaságában – most éppen Lengyelországban. Gaál Julianna, a galántai Kodály Zoltán Gimnáziumban tanult 5 évig, majd a komáromi Marianum Egyházi Gimnáziumban érettségizett, a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészkarán magyar–angol szakon végzett. Drámapedagógus, idegenvezető, igazgatói asszisztens.

Gaál Zsófia a komáromi Marianum Egyházi Gimnáziumban érettségizett, jelenleg a pozsonyi Szlovák Műszaki Egyetem Építészeti Karán tanul (épületek tervezése).

Gaál Zsuzsanna, a galántai Kodály Zoltán Gimnáziumban érettségizett, jelenleg a pozsonyi Szlovák Műszaki Egyetem hallgatója (számítógépes és matematikai modellezés).

Hobbijaim

a „kártya–pia–nők” helyett, -ban, -ben, mellett a család

könyvgyűjtés, olvasás

sörgyűjtés, főzés, ismeretterjesztés, sörirodalom, sörtúrák

főzés – gasztronómiai irodalom, „csütörtöki vacsorák”, sörpartik
fényképezés

GYURICSEK PIROSKA

✱

Kedves Piri!

Nem írtad meg emlékevidet, elmentél idő előtt. Csak úgy, nem tudtad senkivel. Nem értem, nem értjük, keressük a szavakat.

Nem írtad meg, megpróbálom én. Talán szabad.

Látom törekeny, kislányos termetedet, meggyünk az utcán, nevetünk, mesélünk, még a cigire is rágyújtunk, meg egy kávé is jön hozzá. Prága belvárosában, valahol, egyszer, sokszor.

Nézzük a forgatagot, élvezzük a hirtelen kapott „szabad létet”. Gyorsan teltek az egyetem évek, de semmi sem számított, hiszen olyan fiatalok voltunk, teli várakozással, reménnyel.

Előttünk volt az élet.

És ott volt a Nyitnikék.

A tánc, az ének, a közös sors egybeolvasztott táncost és „tánctalant”. Örültünk minden találkozásnak, a próbák utáni sörözeseknek, reggelig tartó viharos beszélgetéseknek. Mert mind a ketten úgymond „jó dumások” voltunk. A turnékon nem számított, hogy néha kalandos körülmények között jutottunk el a fellépés színhelyére, hogy a gyorsvonat nem ott állt meg, ahol ki akartunk szállni, hogy meleg volt vagy hideg, hogy éhesek voltunk vagy éppen volt még egy zsömle a zsebünkben, hogy egy szobában néha 8-12-en aludtunk, hogy meleg víz helyett néha még a hideg sem folyt.

Ott voltunk, ott voltál! Hosszú évekig örömben, bánatban, sikerben, bukásban.

Sok szeretettel

TOLVAJ ANNI (Y) 2016 júniusa

Személyi adatok

Születés: Lakszakállas – 1952. szeptember 28. – négyen voltak lánytestvérek

Tanulmányok

Alapiskola: Lakszakállas, MTNY AI
– 1959–1968

Középiskola: Érsekújvár – 1968–1972

Egyetem: Károly Egyetem, Jogtudományi Kar,
Prága – 1972–1979, itt doktorált

Munkahelyek

Dunaszerdahely – OHES

Somorja – Körzeti Hivatal

Pozsony – Kormányhivatal

Elhunyt: Dunaszerdahely – 2016. április 17.

HARSÁNYINÉ MERVA ILONA

✱

Irány Prága! – a második elszakadás otthonról. Az első akkor volt, amikor szüleim házából, Deákiból a pozsonyi gimibe mentem, a második, amikor négy évvel később Prágába indultam. Idegenben kell a támasz, a kapaszkodó, ezt jelentette számomra az Ady Endre Diákkör. A középiskolában valamennyien kitűntünk valamilyen módon, ha másért nem, mert jobban hittünk önmagunkban, merészebbek voltunk – így a meszszebe, Prágába mentünk tanulni. S ott becsöppentünk a diákok óriási tömegébe, ve-

zérekből, hangadókból, éltanulókból kis jelentéktelen pontokká váltunk. Én legalábbis így éltem meg. S azt hiszem, nem csak én éreztem így. Ha nincs az AED, s ezen belül a Nyitnikék, sokan elveszítettük volna a talajt a lábunk alól. A bizonyítási lehetőséget, az „otthon”, az együvé tartozás érzését adta, itt nyertük vissza megcsappant önbizalmunkat. Nekünk, a Nyitnikékeseknek tartást adott, hogy magunknak, egymásnak, s ez által a többieknek is valami jót, szépet, igazit nyújtunk. Hogy mennyire komolyan vet-

tük a dolgunkat, jól mutatja, hogy 1976-ban a Károly téri esti próbákön kívül jó ideig szombat délelőttönként is gyakoroltuk a rezgő csárdást és társait a „Kulaťákon”^{**} a gépészfakultás épületében – csak akkor kaptunk próbahelyet. Pedig péntek este mi is rendszeren söröztünk...

Mivel 1978 januárjában boldog anyuka lettem, emlékeim az első időkre korlátozódnak. A lelkes tervezgetés 1974 őszén a strahovi 8-as blokkban (Miki, tényleg meg tudsz tanítani néptáncra? a „2 jobbra, 2 balra”-n kívül más nem nagyon megy...), az összerázódás 1975-ben, a 1976-os, keleti biciklitúra, ahol – megint csak bátran, mai fejjel kicsit vakmerően – talán 6-7 faluban, kisvárosban, ahol valamelyikünk otthon volt, önálló műsort adtunk. Az első részben A *kis herceget* játszottuk, Ozogány Ernő átiratában, Szénási Gyuri (Güzü) rendezésében: Balogh Pista, Horti Andris, Szakall Edit, Güzü, Zachariás Pista (Csuki), és én, a kis herceg – valamennyien Nyitnikékesek; szünet után kölcsönruhákban, kölcsöncsizmákban azt a néhány táncot táncoltuk el a Tekergők kíséretével, amit az egy év alatt kezdőkként begyakoroltunk. Táncstudásban, repertoárban, azóta utódaink hál’ Istennek messze előbbre jártak/járnak, de tudtommal ez a túra egyedi maradt a csoport történetében: biciklivel mentünk helyszínről helyszínre – Borsitól Gombaszögig, irodalmi színpaddal mutatkoztunk be, táncoltunk és zenéltünk. Volt hely, ahol csak néhányan néztek meg bennünket, de volt, ahol összejött a falu aprajagya, s az AED Krónika bejegyzése alapján volt olyan cseperedő fiatal lány, aki az előadás hatására lett később prágai diák. S min-

denült a szülők, hozzátartozók szeretete, tördése, büszkesége övezett bennünket. Nagyon jó volt. Visszatekintve melegséggel tölt el az is, hogy a biciklitúra – amit az előző évben mi indítottunk el Prágából, mozgósítva a pozsonyi JAIK-ot is – „Honismereti Kerékpártúrává” nőtt ki magát és sokkal nagyobb méreteket öltve máig évente újraindul. Arról nem is beszélve, hogy a Nyitnikék, amelyet Miki elszántságát követve életre hívtunk, kisebb kihagyásokkal ugyan, de újra és újra erőre kapva még mindig él. Jó csapat voltunk!

Aztán 1978 márciusában a csoport sokak gyakorlás, fejlődés után „nyugati” túrára indult – erről már a többiek tudnak mesélni. Ezen belül Deákiban is felléptek, a két első Nyitnikékes baba, Pedróék Csabikája és a mi Évikénk tiszteletére. Itt már csak közönségtoborzó, néző és vendéglátó voltam, de kimondhatatlanul jó érzés volt, hogy nem hagytak ki a csapatból!!! Köszönöm ezúton is, Nyitnikék. J

Ui. A Sors jó volt hozzám: „nagykoromban” gyermekeim és munkám révén kilenc gyönyörű évre visszatért életembe az AED, bekerült Bakos Katiék, Tóth Petiék Nyitnikéke (lásd alább). Aztán – hogy Mikiék 2016 elején az „alkotócsoportba” beválasztottak – teljes erejével visszatért a mi régi Nyitnikénk. Köszönöm Sors! Köszönöm Fiúk!

Nyitnikék előtt, Nyitnikék után

1955 januárjában születtem. Szülőfalum Deáki, a Mátyusföldön. Gyermekkoromat szüleim tanítása, magyarságtudata, kultúraszeretete és mindennapi művelése, a há-

rom testvéremmel való együttnevelkedés, az utcabeli közösségi élet (libapásztorkodás, rajcsúrozás, kóborlás a határban, bálaépítés a tarlón, tollfosztás, kukoricafosztás, októberi litániák ...), hőn szeretett iskolám és tanítóim határozták meg.

Édesapám Merva Arnold, mozdonyvezető, deáki helytörténész. Édesanyámmal együtt egész életében sokat tett a falu magyarságának megmaradásáért. A rendszerváltás után sokszor készítettek tv- illetve rádióinterjút Édesapámmal (pl. a Duna TV „Mit ér az ember, ha magyar?” műsorába, illetve a deáki templomról, a Halotti beszédről készült műsorokba). Nyugdíjas korában 25 éven át számtalan csoportot vezetett a templomban, kutatta a falu és híres templomunk történetét, a plébánián és a községházán feltehető forrásokból évszázadokra visszamenően több mint 200 családfát készített el. A Fórum Kisebbségkutató Intézet kiadásában 2015-ben megjelent „Muszkaföldön” c. kötetben 100 oldal terjedelemben emlékezik vissza háromévi hadifogságára. Az ő élete mindannyiunk számára a helytállás, a kitartás, a közösséget szolgálás példája.

A pozsonyi, majd a prágai diákeveket követően nemcsak a falumból, hanem szülőföldemről is elszármaztam. Diáktársamhoz, Harsányi Zolihoz mentem feleségül, s mivel ő budapesti, Magyarországra költöztünk. Állandó lakhelyünk Budapest, jelenleg is itt élünk, bár az egyetemi évek után munkánk több ízben Prágához kötött bennünket - 3 ciklusban további 15 évet éltünk diákeveink helyszínén.

Két kislányunk született, Évi (1978) és Kati (1981). Évi cseh szakon tanult az ELTE

BTK-n Budapesten, jelenleg ügyfélszolgálat-vezető, Kati a prágai Közgazdasági Egyetemen végzett, közgazdász-mérnök. Ma mindketten boldog családanyák, eddig három tündéri fiúunokával (Marci, Csabi és Peti) örvendeztettek meg bennünket.

Régi barátainkhoz, a hazaiakhoz, az AED-hoz való kötődésünk nem szakadt meg. Deákira ma is sűrűn hazajárunk. Ha a szűk család összefut, 25-en vagyunk, s még senki miatt nem kell idegenre fordítani a szót. Édesapámnak, s Anyámnak ez adhat némi vigaszt, amiért Jancsi öcsémet korán elvesztették, Laci és én Magyarországra kerültünk, Évi húgom sem otthon, hanem Pozsonyban él.

Igazi AED-család vagyunk, a közvetlen hozzátartozók közül hatan voltunk tevékeny „adysok”, sőt két elnök is kikerült közülünk: bátyám, Laci a mi időnkben, 1974-től 1976-ig, Kati lányunk férje, Héder Zoli 2002–2005 között vezette a diákkört.

Személyes prágai ténykedésem is felújult az évek során. Bár a néptánc a Nyitnikék után kimaradt az életemből, a magyar kultúra, a magyar néphagyomány terjesztésével és népszerűsítésével szívvel-lélekkel foglalkoztam a prágai magyar intézetben töltött kilenc évem alatt, immár a magyar állam küldötteként. 2000–2005, majd 2008–2012 között az intézet (PMKK) igazgatóhelyettesként segíthettem a fiatalokat: ez idő alatt az AED székhelyévé válhatott a PMKK, irodahelyiséget nyitottunk az épületben, a Nyitnikék ott próbálhatott, kitűnő rendezvényeket, fellépéseket szerveztünk közösen – jó volt felnőttként egy megváltozott világban olyan dolgokban javára válni a prágai ma-

gyar diákoknak, ami számukra természetes, de amiről a mi generációnk még álmodni sem mert.

Személyi adatok

Születés: Nyitra, 1955. január 13.

Tanulmányok

Alapiskola: Deáki, Magyar Tannyelvű Alapiskola 1961-1970

Középiskola: Magyar Tannyelvű Gimnázium, Pozsony, Duna utca 1970-1974

Egyetem: Prága, ČVUT, Villamosmérnöki Kar, Elektronikus számítógép szak 1974-1979

Főbb munkahelyek

Software Gyártó Laboratórium, Székesfehérvár, 1979-1984

ČEDOK Utazási Iroda, Budapest 1991-1993

Cseh Nagykövetség, Budapest 1993-1994

Fischer Utazási Iroda, Budapest 1996-2000

Prágai Magyar Kulturális Intézet 2000-2005; 2008 – 2012

Külföldi Magyar Kulturális Intézetek Igazgatósága, Budapest 2005-2007

Balassi Intézet Márton Áron Szakkollégium, Budapest 2012-

**Egy patkó alakú tér népi elnevezése Prága Dejvice negyedében. Hivatalosan Vítězná náměstí (Győzelem tere). 1952-1990 között Náměstí říjnové revoluce (Októberi forradalom tere), 1948-1952 között pedig Náměstí dr. Edvarda Beneše (dr. Edvard Beneš tér) volt a neve.*

HEGYI GYULA

✱

Rövid lesznek, mivel az én visszaemlékezésem valójában egy emlékezés arra az időre mikor én még a néptáncról nagyon keveset tudtam, és amikor ez befejeződött, szintén

ki is „estem” a magyar népzene körforgásából.

Másodikos voltam (1978), amikor Nyitnikékes lettem és a második évem telt a „Stra-

hovan” a „koleszon”, amikor irigykedve és félelemmel tele, önbizalomhiánytól szenvedve néztem az idősebb évfolyamtársaimra. Számomra ugyanis még mindig elérhetetlennek tűnt az előttem álló vizsgákat letenni, és csakis az tartott „életben”, hogy nagyon sportos felfogásom volt az életről (ez a mai napig érvényes rám), s a rendszeres focizásaim révén válhattam kicsit ismertté, mert különben nagyon visszahúzódó voltam, az évfolyamtársaimon kívül az idősebbekkel nem nagyon tartottam a kapcsolatokat.

Kozsár Miki pedig az összes „akadályt” olyan természetességgel vette, hogy csak néztem és azt gondoltam, én ezt soha nem fogom még részben sem megcsinálni. Már készültem a „katonai pályafutásomra”,

amennyiben nem fogom megcsinálni a vizsgákat.

Mivel ennyire felnéztem a „nagyokra”, nem kellett sokáig győzködni, hogy menjek el az Ady-klubba és a heti táncgyakorlatokra a „Karlákra”. Igazából nem lettem nagyon jó táncos, de jó volt együtt lenni és ez biztosan sokat segített nekem „fel nőnem”, és mindig jó visszagondolni azokra a szép időkre, s az izgalmas fellépésekre: Komárom, Gombaszög, Budapest stb.

A Nyitnikék fegyelmezett, és már abban az időben is profi „csapat” volt. Miki vezetése alatt tartást adott azoknak is, akik táncoltak, de azoknak is, akik részt vettek az Ady-klub gólyabáljain és összejövetelein.

Örülök, hogy ebben részt vehettem.

HÓKA LÁSZLÓ, vagyis QYAPOT⁶²

✱

1976-ban még igen népes elsős társaság jött a gépészkarra Prágába. Hamar összerázódtunk, pedig több „műhelyből” jöttünk – kas-

sai Ipari, komáromi Ipari és a gimnazisták. Mint már korábban írtam, a Nyitnikék nagy integráló közösség volt, így a strahovi ko-

leszről is minden kedden népes társaság indult a gépészklubba táncpróbára. 1977-ben a Gombaszögről indult és Kalondán sikeresen befejezett turnéről együtt mentünk haza, két motoron. Emlékezetes út volt, mivel végig szakadt az eső. Pozbára érvén elbúcsúztunk, mivel Gyapotnak még 60 km út volt hátra, így kiöntöttük a vizet a csizmánkból s ment tovább.

A gépésztalálkozók szervezésekor találkoztunk újra – 2006-ban. 2008-ban aztán jött az újsághír, hogy tragikus hirtelenséggel elhunyt, a temetésén cigányzenekar játszott, de valahogy nem vidultunk.⁶³

Laci, Gyapot, nyugodj békében!

Özv. Hóka Lászlóné visszaemlékezése

Nem ismertem nála tisztességesebb, becsületesebb embert, mondom ezt most, és mondtam életében is. Megbízható volt és pontos minden munkájában. Egész élete szolgálat volt, a közösség szolgálata, mindig távlatokban gondolkodott, és biztos érzékkel tudta megtenni azokat az apró lépéseket, amelyekkel a távlati cél elérhetővé vált. Polgármestersége ideje alatt épült és szépült szeretett szülőfalunk (én is itt születtem, Lacival egy osztályba jártunk az alapiskolában, az iskola igazgatója voltam, erről a tisztségről Laci halála után lemondtam).

Parlamenti képviselőként is nemzeti kisebbségünket szolgálta, de úgy láttam, kitűnő kapcsolatokat ápolt szlovák képviselőtársaival is, mert azt vallotta, hogy nem egymás ellen, hanem együtt kell az egész ország javát akarni.

A néptáncsal Prága és a Nyitnikék után már aktívan nem foglalkozott, de fontosnak tartotta népi hagyományaink megtartását, azt hiszem a Nyitnikékben töltött idő meghatározta emberi tartását is. Polgármesterként és parlamenti képviselőként nemcsak erkölcsileg, hanem lehetősége szerint anyagilag is támogatta a Csemadokot. Azt hiszem, sokan szerették. Én hála vagyok a Teremtőnek, hogy 25 évig részese lehettem életének, sorsának – ebbe a 25 évbe nem számítottam bele a gyermekkort – két gyermekünk van, Annamária és László. Anna kozmetikus, édesapja halála után ment férjhez, van egy kislánya, az unokánk már hatéves. László építészmérnök, Münchenben él, és szabadidejében egy ottani magyar néptáncegyüttesben táncol.

Személyi adatok

Születés: Érsekújvár – 1957. szeptember 20.

Tanulmányok

Alapiskola: Kürt, MTNY AI – 1963–1972

Középiskola: Komárom, Gépipari szakközépiskola – 1972–1976

Egyetem: Cseh Műszaki Egyetem (ČVUT), Prága – 1976–1979; Műszaki Egyetem, Brünn – 1980–1985, kohómérnök

Munkahelyek

Gépgyár, Jászfalu – 1985–1987; Szerszámkutató Intézet (VUNAR), Érsekújvár – 1987–1993; MKDM⁶⁴ országos titkára – 1993–1998; az MKP parlamenti képviselője – 1998–2002; Kürt polgármestere – 1998–2008

Elhunyt: 2008. július 6.

HORTI ANDRÁS ÉS HORTI EDIT

✱

Életünk legszebb éveit töltöttük Prágában ösztöndíjas egyetemistaként. A szép emlékek között kiemelkedik a Nyitnikékben táncal töltött két év. Vidámak voltunk, ügyesek, szépek és nagyon élveztük a táncot. Az első nyári fellépésen vettünk részt, ahol

nemcsak táncoltunk, de szerepeltünk is *A kis herceg* előadásában. Edit volt a rózsza, András a róka. Sok vidám percet töltöttünk együtt, kettőnk kapcsolata is akkor teljesedett ki, azóta is együtt vagyunk, boldogan. 1955. május 22-én születtem Budapesten.

HORTI EDIT (SZAKALL)

Az általános iskolát, illetve a gimnáziumot is Szencen végeztem, ahol a nagyszüleimnél éltem. A gimnáziumban matematika–fizika tagozatos osztályba jártam. Magyarországi állampolgárként az egyetemre Magyarországon felvételiztem, sikeres felvételi vizsga után államközi egyezmény keretében, állami ösztöndíjjal kerültem Prágába 1973-ban a Vegyipari Egyetemre (VŠChT), ahol 1978-ban végeztem élelmiszervegyészként, erjesztés-technológia szakon. Az egyetem elvégzése után 1978-tól 3 évig dolgoztam a Phylaxia Oltóanyag és Tápszergyárban ku-

tatómérnökként, illetve részt vettem a KGST keretében a Szovjetunióval közös kutatás-fejlesztési programban. A munka mellett szültem két gyermeket és elvégeztem a Budapesti Műszaki Egyetemen a mérnök-tanár szakot.

1984-től munkahelyet és pályát változtattam, a gyerekek miatt tanítani kezdtem a budapesti Szlovák Tanítási Nyelvű Gimnáziumban. 1993-ban átmentem a Dobos C. József Vendéglátóipari Szakképző Iskolába matematikát és fizikát tanítani, ezt az iskolát 1997 óta igazgatom. Ma a „Dobos” az egyik

legelismertebb és legkeresettebb középiskola a fővárosban. Szlovák vonalon is dolgozom, több matematika, fizika könyvet fordítottam le szlovákra, máig én készítem a szlovák érettségit matematikából. Ezen kívül szakérték, lektorálok, bírálok, vizsgáztatok.

A Nyitnikék alapító tagja vagyok, a kezdetektől fogva táncoltam, illetve részt vettem az Ozogány Ernő átiratában színpadra vitt *A kis herceg* előadásban. Az egyetemmel a nép-

tánc is véget ért az életemben, mint aktív táncos Szilvia lányom folytatja a hagyományt, aki 11 éves kora óta táncol a Veres Péter Gimnázium táncsoportjában, immár a felnőtt csoport tagjaként. A sort tovább folytatja Izabella unokám, aki második éve foglalkozik néptáncsal.

1998-ben felkértek a Szlovák kisebbségi önkormányzat képviselőjének, meg is választottak előbb a III. kerületben képviselő-

HORTI ANDRÁS

nek, majd fővárosi képviselő lettem, 2014 óta én vagyok a Fővárosi Szlovák Önkormányzat Elnöke.

1998 óta vagyok a Csillaghegyi Evangélikus gyülekezet presbitere, 2004–2012 között a Csillaghegyi Templomépítő Alapítvány kurátora voltam. A Magyar Köznevelési és Szakképzési Szakszervezet alelnökeként próbálok az oktatásban felmerülő problémák megoldásából kivenni a részemet.

A munkám elismeréseként 2003-ban megkaptam az Arany Katedra díjat, 2005-ben a Magyar Köztársaság Arany Érdemkeresztje

kitüntetését, 2012-ben a Bárczy-díjat is.

Még további három felsőfokú diplomát szereztem: köznevelési vezető, oktatási szakértő és minőségirányítási szakértő.

Az egyetem után fejlesztőmérnökként dolgoztam a hajógyárban, majd a Kőbányai Gyógyszertárban. Ez után 1987-ben a Vegyipari Minisztériumtól kimentem 4 évre Tengizbe dolgozni. Alapítója és egyik vezetője voltam a Harcon Zrt. vállalatnak, több fővárosi építmenny felújításában, megépítésben vettem részt (Lurdy Ház, Bálna, Magyar Intézet, minisztériumok). 2012 óta az OLP-TECH vállalat

lat egyik vezetője vagyok, főleg napelem parkok telepítésével foglalkozunk szerte a világban.

Kettőnkről

Az egyetem után összeházasodtunk, két lányunk született, Csilla 1979-ben és Szilvia 1981-ben. Csilla biomérnök, mérnöktanár, analitikus és vegyésztechnikusokat tanít, két kislánya van, most jön a harmadik gyermek,

egy kisfiú. Szilvia a Külkereskedelmi Főiskola után elvégezte a Corvinus Egyetemet és nemzetközi kapcsolatokkal foglalkozik. Férjnél van ő is. Római fürdőn lakunk egy szép családi házban, lányaink 10 percre tőlünk Budakalászcra költöztek. Élvezzük az unokákat, sokat dolgozunk, és amikor tehetjük, utazgatunk. Mindig boldogan veszünk részt a Nyitnikék összejöveteleken, reméljük, még sokáig találkozgatunk.

ILLÉS ISTVÁN

✱

A budapesti Egyetemi Színpadon való fellépéskor a Csillaghegy városrészben laktunk, és este eljött velünk egy budapesti táncos is az ELTE tánckarából. Csak a vezetőkévére emlékszem, úgy hívták, hogy Gyapjas. Szinte egész éjszaka beszélgettünk, és arról panaszkodott, hogy a tánccsoportjának nincs zenekara, magnóra táncolni. Igen meglepődtem, hogy Budapesten mennyi magyar

van, és nem tudnak egy zenekart összehozni, nekünk meg Prágában nemcsak a fellépésen, de még a próbán is húzzák a talpalávalót. Erre azt felelte, hogy „pont azért van zenekarotok, mert Prágában kevés a magyar, és egymásra vagytok utalva”.

Én egyszer voltam Ázsiában, és ezt a Nyitnikéknek köszönhetem. Amikor Taskentbe mentünk, egy éjszakát a Seremetyevói re-

pülötéren töltöttünk. Csak mi voltunk ott, meg a KGB képviselője, aki klasszikus módon állandóan újságot olvasott. Amikor a taskenti fellépésen megjelentünk a bő gatyáinkban, azt hiszem a közönség egy pillanatra lefagyott. Taskentből elvittek bennünket a kb. 300 km-re lévő Szamarkandba. Az út átszeli a Szir-darja folyót, amelyet ugye jól ismerünk földrajzból. Az autóbusz megállt a folyónál pihenőre. Nagyon érdekes halakat árultak a parton: igen nagyok voltak két irányban, de a vastagságuk elenyésző volt, alig egy centi. A lányok nevetve jöttek az illemhelyről, mert csak három lapos kő volt egymás mellé téve, háromszögletű lyukat formázva, és abba kellett belecélozniuk.

Hazafelé volt egy kis időnk Moszkvában, és elmentünk a GUM-ba⁶⁵ is.

Miután megnyertük a zselízi fesztivált, ősszel volt a rendezvény bővebb kiértékelése Pozsonyban, a Csemadokban. Ott voltak a hazai néptánc kultúra legkiemelkedőbb képviselői, és ott volt Vásárhelyi László is. Miki már akkor, gondolom, mundérban szolgálta a szocialista hazát, így én voltam a pozsonyi kiértékelésen. Jó volt akkor és ott prágainak lenni. Értékeltek az egyes tánc csoportokat, és amikor utolsónak a Nyitnikékhez értek, Vásárhelyi László azt mondta, hogy „...és most sokáig semmi, aztán jön a Nyitnikék”. Fantasztikus volt hallani azt a sok dicséretet, amelyet a Nyitnikékről és a Tekergőkről mondott.

*

Valamikor ötödikes koromban táncoltam először néptáncszerű táncot Gesztetén, az

egyik kedves tanító nénim által koreografált csoportos fellépés keretében. Fehér ingben, fekete sínadrágban és gumicsizmában roptuk a „Nagy a feje, búsuljon a ló” című nótára.

A hajdani május elsejére is szívesen emlékszem. Reggel bementünk apuval Péterfaláról Szombatba, délelőtt megnéztük a felvonulást, délután pedig mindig fellépett a Gömör néptáncegyüttes a Május kertben. Irigykedve néztem őket, milyen ügyesen táncolnak. Egyszer, már nem is tudom, milyen alkalommal, együtt utaztam velük az autóbuszon. Ádám Lajos, a vezetőjük végigviccelte az utat, és látszott, hogy a táncosok nemcsak tánc közben, hanem azon kívül is megértik egymást, és nagyon jó társaságot alkotnak.

Amikor fölkerültem Szombatba, a gimnáziumba, az osztályomból ketten is táncoltak a Gömörben. Az egyikük Forgón Jancsi volt, a másik pedig Kálosi Sanyi. Harmadikos voltam, amikor engedtem a rábeszélésüknek, és én is elmentem az Ádám Lajos vezette Gömörbe táncolni. Az elején sok volt a munka, hiszen meg kellett tanulni az egész repertoárt, ami nem volt kevés, hiszen egy egész estét betöltő műsorról volt szó. Szerencsére a táncosok igen segítőkészek voltak, és a próbákon kívül is gyakoroltak az újjal. Az év végén Dunaszerdahelyre többnapos fellépéssorozatra mentünk, amelyen igen jól éreztem magam.

Ugorjunk most vissza két évet, 1975-ben volt a Szpartakiád. Másodikos gimnazistaként én is eljutottam Prágába, és felléptem a Strahovon. Ekkor voltam először Prágában, és teljesen megigézett.

Amikor arról kellett dönteni, hogy hol folytassam a tanulást a gimnázium után, két város került szóba, a gyönyörű Prága és Pozsony, ahol a Szóttas volt. Negyedik koromra már igen nagy súlya volt a néptáncnak az értékrendemben, ezért inkább Pozsony felé hajlottam. Ekkor állt meg az osztályunkban Hízsnyan Géza, hogy némi betekintést nyújtson a prágai diákéletbe. Többek közt említette a Nyitnikék létezését is. Azt hiszem, hogy ez volt az a momentum, amelynek hatására Prága mellett döntöttem.

Prágába kerülve alig vártam, hogy végre megismerkedhessem a táncosokkal. Ez is eljött, és nem tudom, hogy kölcsönös volt-e, de én nagyon örültem a találkozásnak. Volt egy kis szerencsém is, mert Csöpi [Jesso Mária] is akkor jött a csoportba, így ő lett a párom, és mindig szívesen táncoltam vele. A másik szerencsés dolog az volt, hogy még egy évig Kozsár Miki vezetése alatt táncolhattam. Miki született vezető, aki át tudta adni a lelkesedését egy bizonyos cél iránt. Ha történetesen nem a néptánc iránt érdeklődik, hanem a bonszaj iránt, most a „Hogyan lettem a bonszaj bolondja” címmel íránk ezt a fogalmazást.

A táncosok itt is segítőkészek voltak. Volt is mit segíteni, amíg az összes táncot megtanultuk, hiszen a próbákon a fő téma a következő évi zselízi műsor előkészítése volt. Tavasszal, főpróba gyanánt pár napos turnén vettünk részt, amelynek az utolsó állomása egy budapesti fellépés volt, az Egyetemi Színpadon.

Júniusban megnyertük Zselízt. Az előző év után most másodszor voltam a nyertes

csoport tagja. Azt hiszem, a zselízi első díjak mellett a taskenti turné volt táncos életem csúcspontja. Ebben csak az a szomorú, hogy Mikiék korosztálya már nem vehetett részt rajta, mert befejezte a tanulmányait. Szerencsére volt velünk pár fiatalabb „öreg”, mint például Benčíkék, de az alapítók zöme már nem.

Ezek után a Nyitnikék fénye egyre halványabb lett, nem volt olyan karizmatikus vezetője, mint az alapító Miki. Volt még pár helyi fellépésünk Prágában, én utoljára az 1982-es nagytalálkozón táncoltam, amely az AED megalakulásának 25. évfordulója jegyében zajlott. Ezenkívül Miki néhányszor rábeszélte, hogy én is táncoljak egy-egy retró fellépésen az AED negyedszázados évfordulóján.

Személyi adatok

Születés: Rimaszombat – 1958. június 16.

Tanulmányok

Általános iskola: Péterfala – 1964-1966;
Gesztete – 1966-1973

Középiskola: Rimaszombat, gimnázium –
1973-1977

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem (ČVUT FJFI) – 1977-1979; Cseh Műegyetem (ČVUT FEL) – 1979-1982; Pozsony, Szlovák Műszaki Főiskola (SVŠT Sjf) – 1984-1989

Munkahelyek

Pozsony, Siemens Healthcare Kft. szoftverfejlesztés – terméktulajdonos

Család

Két lányom van, ők még tanulnak. Ligetfalun élünk.

IVANEGA IVÁN

✱

Prágába 1975-ben kerültem, mivel felvettek a Cseh Műszaki Egyetem Magfizikai Karára. Értelemszerűen a strahovi 5. számú blokkban kaptam kollégiumi szállást. Mivel már részt vettem egy rövid előkészítő kurzuson Poděbradyban, és az ifjúsági szervezet által rendezett kötelező brigádon, nem volt teljesen vadidegen a társaság, heten-nyolcan voltunk magyarok az első szemeszterben. Az atomosoknál szokás volt, hogy az idősebb diákok patronálják a kezdőket, így ismertem meg Lukács Lacit, akiről ráadásul kiderült, ő is keleti.

Az első szemeszter az iskolával és persze a Prágával való ismerkedéssel telt el. A vizsgáimat így-úgy megcsináltam, de bevallom őszintén, sokkal több időt töltöttem a város felfedezésével, ami aztán megbosszulta magát az év végi vizsgákon, ahol a legutálatosabb tantárgyból – a matematikai algebrából – megbuktam. 1976 őszén újrakezdtam, eléggé el voltam kanászkodva, kocsmázások, nagy kártya partik a kollégiumban, szóval zabolátlan diákélet.

Voltak persze nagy dumálások, parázs viták, míg egyszer egy este, lehetett úgy október vége, amikor Kocsis Ernő rendesen megszidott, mondván, pocskéolom, pocskéoljuk az életünket, nem csinálunk semmit, nem érdekel semmi. A válaszom az volt, mondjon, mutasson valami mást, valami értelmeset. Mondta, menjek vele egy délután, majd meglátom.

Ez a délután megváltoztatta az életemet.

A Károly téren, a gépészeti kar épületében bemutatott az éppen próbát tartó néptáncsoport tagjainak. Nem tudnám megmondani, ki mindenki volt ott – Miklós, Mónika, Piroska, Benčík Gyula, Kati, Székely Pista, meglepetésemre Lukács Laci és még néhányan.

Maradtam. Én, aki addig azt sem tudtam, hogy a csárdást eszik-e vagy isszák, a népzeneről sohasem hallottam, még a nóták is távol álltak tőlem. Maradtam. És sokat bécéztam, gondolom, a lányok még most is fájó emlékként gondolhatnak megtaposott

lábukra. És tanultam, akartam tanulni. Hogy sikerült-e, nektek kellene megítélni. Minden esetre, a próbák rendszeressége, meg a társaság jól tett velem.

A gondok az iskolában voltak, kedvenc matematikai algebra tanárom több tanú előtt kijelentette, akármit is csinállok, nála a vizsgát nem teszem le, még a dékáni terminus sem segített, így fájó szívvel és sértett hiúsággal kénytelen voltam Prágát elhagyni. Hazajöttem, azonnal munkába álltam a királyhalmeci bútorgyár építkezésén, mint munkás. És azon frissiben az éppen fénykorát élő Bodroghközi Néptáncgyűttesnek is a táncosa lettem.

A bodroghközis táncos párom megkért, segítsen neki felkészülni matematikából egy felvételi vizsgára. A prágai Közgazdasági Egyetem (abban az időben még csak főiskola) Külkereskedelmi Karán akart tanulni. A felkészítés során sikerült neki rászednie, menjek felvételizni vele együtt. Mit ad Isten, őt nem vették fel, de engem igen, így mint a Közgazdasági Egyetem Informatikai Karának a diákja kerültem 1978 őszén ismét Prágába. Természetesen rögtön kerestem a Nyitnikéket, és az egész prágai létemet a néptánc is végigkísérte.

Milyen is volt? Nem tudok tökéletes időrendi emlékeket előhozni, csak bennem maradt pillanatok tudok felidézni. Emlékszem, a próbákön – bár tudtam, hogy fontos és kell – mindig utáltam a bemelegítő balettózást...

Emlékszem, amikor felkeresett bennünket Varga Ervin, és betanította a *Kéméndit*, emlékszem a zselízi fellépésre és a meglepetésszerű második helyünkre... Emlékszem,

hogy azon a zselízi fesztiválon táncoltam még a bodroghköziekkel is, akik csizmákat adtak kölcsön és hogy Margita-Ilonán együtt buliztunk...

Emlékszem az első csallóközi turnéra, a nagy izgulásra, ahogy vártuk, talán Tardos-kedden, a Szóttos rozoga Roburját, amelynek a ruhákat kellett volna elhoznia a fellépésre. Emlékszem, hogyan próbálta Pölhös Árpi és Ursula, az egész zenekar szórakoztatni a közönséget és arra a nagy megkönnyebbülésre, amikor majd háromnegyed óra késéssel végre megérkezett... Emlékszem a budapesti Egyetemi Színpadra, ahol egy fergeteges fellépés sikeredett...

Emlékszem, Pozsonyban, már talán nem is a városban léptünk fel egy kultúrházban, mégis teltház volt...

Emlékszem a próbák utáni sörözésekre, a Černý pivovarra, a Pod Strahovem kocsmára, a Kockára és az ezzel járó nagy beszélgetésekre...

Emlékszem a nagytalálkozókra, melyeken felléptünk. Ami különösen megmaradt bennem, a Náměstí Kubánské revoluce-i jubileumi nagytalálkozó, ahol, mivel nem jött meg a Szóttestől kölcsönkért ruha, farmerben és fehér ingben táncoltak a fiúk... Ez még egy okból maradandó élmény: először itt lépett fel velem táncolva Anikó, szívem szerelme...

Emlékszem, gyakran meghívtak bennünket fellépni más nemzetiségű diákok találkozójára. Táncoltunk például a bolgároknál a Žižkovon, vagy a görögöknél a Rádiopalácban...

Emlékszem, feledhetetlen élmény volt a tászkenti út, ott is sikeres fellépések voltak, bárátkozás a budapesti modern bábszínházak-

kal, a lengyel táncosokkal, a sok liter zöld teára, az útra Szamarkandba, ahol félúton a Szir-darja folyó partján egy öreg, saslikot sütő bácsi, hallván a magyar szót, eldicsekedett, hogy ő Debrecent szabadította fel...

Emlékszem, egyszer izgatottan keresett Angyal Béla, hogy a Máj áruházban találkozott egy széki gatyás emberrel, akiről kiderült, hogy Budapestről jött át, és a Nyitnikéket keresi. János bácsi Jobbágytelkéről jött, a majd százéves hagyományőrző együttes vezetője, és megtanítja nekünk a jobbágytelki csárdást. És érdekes módon, habár még mobiltelefonok nem voltak, mégis két órán belül összejött a tánccsoport és a strahovi hetes blokk pincéjében tanultuk a táncot...

Emlékszem a második turnéra, amit Páholics Gabi és Pöhlös szerveztek. Emlékszem a sági diákszállásra, a fellépésekre, meg a sági Kálváriára...

Emlékszem, amikor a Magyar Kulturális Hetek egyik műsora, a Téka együttes fellépése volt a fénypont, és másnap az egyik, már nem is tudom melyik diákszállón táncházat muzsikáltak; a táncvezetők Dócs Ildikó és én voltam és egy fergeteges szatmárit táncoltunk kedvcsinálónak...

Emlékszem egy Mikulás-esti nagytalálkozóra, melynek díszvendége Szörényi Levente volt, és a Nyitnikék adott egy háromnegyed órás műsort, ahol Lojzival táncoltam egy nagyon jó kalotaszegi pontozót. Ami pedig a tánccsoportot illeti, Leventétől óriási dicsőretet kaptunk...

Emlékszem, egy fellépésen Csöpivel a széki csalogatóst táncoltuk, és amikor kiforogtunk a színpadról, hirtelen nem tudtunk

megállni. Nekivágódtunk a falnak, de úgy, hogy kiment belőlem a szusz...

Hát ennyi. Zavaros az egész, tudom jól, de olyan régen volt...

Személyi adatok

Születés

1956 április 2., Tiszacsernő (Čierna nad Ti-sou)

Tanulmányok

1971-1975: gimnázium Királyhelmec

1975-1977: ČVUT Prága, FJFI, három szemeszter

1979-1982: Közgazdasági Főiskola (most egyetem) Prága, Irányítási tanszék, Automatizált Irányítási Rendszerek Szaka, záró államvizsga, mérnöki titulus

Munkahelyek

1982-től több helyen dolgoztam.

Prága – számítóközpont TESLA ELTOS

Tőketerebes, Járási Kórház – informatikus

Tiszacsernő, AŽD – informatikus

Királyhelmec, körzeti Hivatal, Közgazdász és informatikus

Királyhelmec, alapítvány igazgató

Királyhelmec, gimnázium, óraadó informatika tanár

jelenleg munkanélküli

Család

Jelenleg elvált, volt feleségem Anikó orvos a királyhelmei kórházban, táncolt a Nyitnikékben

Lányom, Boglárka, 26 éves, jelenleg Rómában szerzi második diplomáját

Néptánc

1977 – a Nyitnyikékben kezdtem el táncolni, de csak egy évig, miel kellett szakítanom az atomfizikai tanulmányaimat. Királyhelmeceen táncolam a Bodroglközli Néptáncgyűtesben, majd visszatérve Prágába ismet táncoltam a Nyitnyikékben. Az iskola befejezéséig párhuzamosan tagja voltam mindkét csoportnak. A katonaság után, 1983-1986-ig ismét a Nyitnyikékben táncoltam, ez idő tájt talán, mert én voltam a legidősebb, vezettem is a csoportot. 1986-ban visszaköltöztünk Királyhelmece, itt az 1990-ben szétesett Bodroglközibe táncoltam. Az 1990-évek masodik felében meg-

próbáltuk feléleszteni a csoportot, de kkb. másfél év után a táncscsoport végleg szétesett.

Egyéb

1986-tól aktívan részt vettem a királyhelmecei székhelyű TICCE képzőművészeti csoport tevékenységében – itt kiállítások szervezése, installálása, továbbá alkotótáborok és műhelyek szervezése volt a feladatom, máig csinálom. A 1990-es években több helytörténeti könyv valamint két verses kötet kiadásában vettem részt mint szerkesztő. Majd hat éven keresztül a regionális sajtóban rendszeresen megjelentek cikkeim.

JANKÓ ALAJOS

✱

Egyszer a gimiből – valamikor úgy az első félidő harmadik negyedében – osztálykiránduláson voltunk Csehországban. A macochai idegenvezető magyarázata – jó, ha a felét értettem – eldöntötte bennem a kérdést,

hogy nekem meg kell tanulnom csehül. Értelemszerűen a főváros mutatkozott a leglogikusabb megoldásnak, így amikor arra került a sor, be is adtam Prágába a jelentkezésemet. Az más dolog, hogy biofizikára

akartam menni, aztán végül geofizikát végeztem, viszont a lényeg az, hogy '78 májusában szerencsésen le is érettségiztem, majd rövidesen a felvételit is sikeresen vettem, és ekkor találtam rá az *Új Szó* címlapján a prágai magyar diákok sikeréről közölt cikke. Először tény volt számomra, hogy ott a helyem. Azelőtt soha nem táncoltam, bár pár évvel ezelőtt végigkínlódtam egy „kötelező” tánciskolát akáclobos kislalumban, de a múlt fájó emlékeit inkább ne feszegetsem. Abszolút zöldfülként mentem ősszel föl Prágába, és éppen azon filozofáltam, hogy a bűbáratba tudnám fölvenni a kapcsolatot a Nyitnikékkal, mikor az a korszakalkotó gondolatom támadt, leszállván a vonatról a Masaryčká⁶⁶, hogy az állomás melletti étteremben bederiválok parciálisan egy „nagy-pívó” nevű söritalt. Mit sem sejtve beültem hát az Arcóba... a szomszéd asztalnál meg Ilés Pistáék söröztek. Ennyi.

Magamról

Geofizikai kutatásokkal foglalkozó cégeknél dolgoztam: Geofizika Brno – többek között Szenegálban és Kamerunban mértünk, majd Geofizika Kraków – velük a Mezőségben dolgoztam, végül Geofizikai Szolgáltató Budapest – velük Kelet-Szlovákiában kutattuk. Jelenleg a DMT-nél (Deutsche Montan Tech-

nologie) dolgozom, velük Franciaországban, Németországban és Ausztriában (a „sógoroknál”) mértünk. Sajnos most van folyamatban a cseh telephely felszámolása, így kissé bizonytalan időszaknak nézek elébe, na de ez legyen a legnagyobb gondom.

Cseh állampolgárként Podivínben élek, gyakran járok haza Medvére az üresen álló családi házba. 21 év házasság után 6 éve elváltam, fiam Tamás 26 éves, egyedül él és számítógépes grafikát tanít Jihláván, a Hugica (Michaela) 23 évesen cseh-francia szakos hallgató Olomoucban.

Van 25 plusz kilométer, ha esetleg valakit érdekelne...

Személyi adatok

Születés: Dunaszerdahely – 1960. április 24.
Gyermekkorát Medvén töltötte

Tanulmányok

Alapiskola: Medve – 1966–1970; Csilizradvány – 1970–1974

Középiskola: Somorja – MTNY Gimnázium – 1974–1978

Egyetem: Prága, Károly Egyetem TTK, geofizika – 1978–1985

Munkahely

Geofizika Brno, Geofizika Krakow, Geofizikai Szolgáltató Budapest, jelenleg DMT Geosurvey Kft. Praha telephelyvezető

KOLESZÁR BÉLA

✱

Már a szülőfalumban, Tornaújfaluban kapcsolatba kerültem a néptáncsal, bő gatyában, bő ujjú ingekben táncoltuk a botos kánasztáncot („*Túr a disznó...*”) – dr. Mázik Mihály volt a tanítónk. Felsős alapiskolásként Tornán, Szalacsyné Nagy Flóra (Aranka néni) vezetése alatt a néptánc mellett palotás táncot is tanultunk, komolyabb versenyekre is eljutottunk.

Középiskolás koromban (a kassai magyar ipariban) az Új Nemzedék tánckara számomra elérhetetlennek tűnt. Viszont az énekkarából alakult Csermely kórus agilis karnagya, Havasi József a kollégiumokat is felkeresve toborozta az új tagjait – így érettségig ott énekeltam, az 1978-as galántai Kodály Napokon kapta meg a kórusunk az első aranykoszorús minősítését.

Egyetemre Prágába kerültem, itt nem is volt kérdés, hogy a Nyitnikékben próbálkozzam, hiszen akkor már országos hírűek (Zselíz, Gombaszög) voltak. A közösség itt is kitűnő volt, segített a kezdeti honvágy (a

nagy távolság miatt csak ritkán utazhattunk haza) „kezelésében”. A sok „öreg” türelmesen foglalkozott velünk, viszont nem volt olyan próba, hogy ne került volna szóba Kozsár Miki. „Ő ezt mondta”, „Ő így mutatta”, stb. Pár hónap rendszeres táncpróbái után egyszer valaki jött a hírrel: „Jön a Miki!”. Az újak örültünk, hogy végre megismerhetjük és találkozhatunk a NAGY Kozsár Miklóssal! Kicsit csalódtam, amikor nagy komolyan megjelent a próbánkon, nem is volt olyan daliásan magas, előírászerű katonai „kimenő” öltözetben volt, rövidre nyírt frizúrával (akkor még a nagy haj volt a divat). Aztán persze feloldódott ő is, mi is, ezzel a hangulat is, a próba is nagyon jól sikerült! Közelebbről aztán csak jóval később, a Nyitnikéses, illetve a „gépésztalálkozókon” ismerkedtünk össze.

A taskenti turnéra való felkészülés próbáit ugyan már átéltem, de oda – kezdő táncosként, elsőként – már csak tanulmányi okokból sem utazhattam. 1980 tavaszán vi-

szont már aktívan vettem részt az ipolysági turnénkon.

Ipolyságon, emlékszem, hogy a délutáni fellépésünk után – külön felkérésre – meglepően sok diák maradt ott a teremben, akikkel beszélgettünk a prágai továbbtanulási lehetőségekről, az ottani diákéletéről. Ezek az alkalmak is nagyon fontosak voltak, mert hivatalosan nem lehetett „toborozni” a csehországi, prágai egyetemekre. Sőt! Kijelenthetjük, hogy egy nyílt „ellenpropaganda” volt érvényben, az oda készülő diákokat igyekeztek elbizonytalanítani: „olyan szakra nem vesznek fel, ami Szlovákiában is létezik; nincs elég kvóta”, stb. kijelentésekkel. Amikor anno’ én kerestem továbbtanulási lehetőséget, a végső lökést nekem is az alma materünkbe visszalátogató régi kassai magyar iparisták adták meg. Szintén szervezett formában, az osztályunkban prágai magyar gépészek beszéltek az ottani életükről, válaszoltak a feltett kérdéseinkre. A felvételikor már az állomáson vártak minket, szállást biztosítottak a strahovi kollégiumban (én konkrétan Boros Ferinél laktam), majd tovább segítették kezdeti nehézségeink leküzdését.

Az, hogy új turné, vagy más felvidéki fellépések, megmérettetések később nem kerültek szóba, egyáltalán nem függ össze az ipolysági körutunkkal. Nem biztos, hogy értelme lenne az okokat taglalni, talán hiányzott egy átütő személyiség, de az is szerepet játszhatott, hogy az egyre erősödő „ellenpropaganda” azért megtette a hatását. Tudtommal a nyolcvanas években (a 70-es évekkel összehasonlítva) lecsökkent a Prágába került felvidéki magyar diákok száma, így

lecsökkent a potenciális táncosok, zenészek, énekesek száma is. Volt például egy (eperjesi?) szlovák táncosnőnk is, Jarka, aki ízes kelet-szlovákiai nyelvjárásban beszélt. Csehországban a szlovákok – maguk is kisebbségbe kerülve – sokkal barátságosabb, toleránsabb viszonyultak hozzánk, magyarokhoz.

Később a „nagy generáció” több táncosa, zenésze – tanulmányai befejeztével – új életszakaszába lépett, s akik maradtunk, igyekeztünk életben tartani a lángot. Nagyobb turnét már nem tudtunk szervezni, de kisebb fellépéseink Prágában gyakran voltak. Nagyon szép emlékeim vannak például a ciprusi görögökkel való közös fellépéseinkről.

Talán egy klasszikus – a szó legnemesebb értelmében vett – tánc házi tevékenységhez lehetne hasonlítani azokat a „lecsengő” éveket, amikor még én is aktívan vettem ki a részemet a táncsoprt munkájából. 1983-ban végeztem, addig én tartottam a kapcsolatot a ČVUT gépészeti fakultása melletti ifjúsági szervezettel (Kopřiva tanársegéden keresztül).

Őszülő, majd már teljesen ősz fejjel egyáltalán nem gondoltam, hogy még egyszer komolyabb kapcsolatba kerülök a néptáncal. Nagy öröömre a nagyobbik fiam, Balázs (1988-as születésű) kb. 5 évvel ezelőtt tagja lett a bécsi amatőr, Napraforgó együttesnek. Természetesen támogattam „ezerrel”, eljár-tam a fellépései(k)re, a budapesti és bécsi tánc háztalálkozókra, tánc házakba. Amikor megkérdezték tőlem, hogy nem akarok-e én is táncolni, azt hittem viccelnek... De ezzel elültettek bennem valamit, ami nem hagyott nyugodni. Amikor (félve feltett) kérdésemre Balázs is igent mondott, döntöttem, hogy megpróbálom! Ha nem léptünk volna fel (is-

mét Kozsár Miki szervezésében és vezetésével) Prágában 2012-ben a Nyitnikék-találkozón, biztosan nem lett volna merszem.

A kondimmal nem volt baj, mert szeretek biciklizni, sokáig fociztam is, de az egyre gyakoribb sérülések miatt pár éve abba hagytam. 2015 elején, 56 évesen kezdtem ismét (heti egy alkalommal) próbákra járni, aztán egy hétvégi összprobán (Felvidéken, Deákiban volt) is részt vettem. Az elején térd- és derékproblémáim azért voltak (már évekel előtte is), de aztán lassan belejöttem. Felcsíki (csíkszentdomokosi) táncot tanultunk, 2015 őszén aztán megvolt az „ősz”-premierem is a bécsi táncház találkozóán. Különösen az töltött el büszkeséggel, hogy a fiammal együtt szerepeltünk.

Azóta ezzel a tánccal még háromszor léptünk fel (egyszer az osztrák televízió kismartoni nemzetiségi stúdiójában is). 2016 tavaszára (férfi híján van a csoportunk) „felzárkóztam” a többiek mellé a magyarbódi begyakorolásával is – itt az első fellépésnél azért még elkélt a gyakorlott partnernőm segítsége...

Sérülésem eddig még hál’ Istennek nem volt, az évek óta vissza-visszatérő gerincproblémáim (ülőmunkát végzek) megszűntek. Mindenkinek csak javasolni tudom a néptáncot, „érettebb fiatalembert” is! Gyakran találkozunk a soproniakkal, az ott a táncoló gyerekek szülei is kedvet kaptak a közös táncchoz, már ők is több fellépésen vannak túl.

2016. április 2-án Budapesten, a Papp László Arénában az országos táncház találkozón én is felléptem a „Minden magyarok táncában” (a Kárpát-medencén kívüli amatőr táncosokkal), a vasvári verbunkkal, illetve a

magyarbódivel. Összel pálpataki táncokkal léptünk fel, most pedig – nagy örömmre – Vág-Garam közit tanulunk.

Önéletrajz

Név: Koleszár Béla

Születési idő: 1959. április. 11.

Születési hely: Kassa, de Tornaújfaluban éltam

Lakhely: Schwechat, Ausztria

Tanulmányok

1965-1969: általános iskola alsó tagozat: Tornaújfalu

1969-1974: általános iskola felső tagozat: Torna

1974-1978: Magyar Tannyelvű Középfokú Ipariskola, Kassa

1978-1983: Műszaki Egyetem, Prága

1983 gépészmérnöki oklevél, végzett szak: automatizációs technika

Párhuzamos képzés

1982–1983: 4 szemeszter pedagógia-pszichológia

PhD képzés

2007–2011: Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Budapest; Katonai Műszaki Doktori Iskola; Értekezés címe: „Földi robottechnikai eszközök konstrukciós és alkalmazási kérdései, különös tekintettel a békefenntartó missziók biztonságának növelésére”

Szakmai pályafutás

1983/0-1985/08: TESLA Fénycső- és Izzólámpagyár, Szepsi (Moldava nad Bodvou) – tervezőmérnök

1985/08–1991/05: ZTS Komáromi Hajógyár

– tervezőmérnök (fedélzeti mechanizmusok tervezése)

1991/06/03–1991/10/11: Werkstatt Sport-Hebart, Bécs – kerékpár- és motorkerékpár-javító segédmunkás (+ intenzív német nyelvtanulás)

1991/10/15–1996/08/31: Steyr-Daimler-Puch Spezialfahrzeug GmbH, Bécs – szakmunkás (sebességszekrények szerelése, ill. ellenőrzése)

1996/09/01 – jelenleg Steyr-Daimler-Puch Spezialfahrzeug GmbH, Bécs – fejlesztőmérnök (harcjárművek)

Mivel foglalkozom?

Járműrész-egységek tervezése és fejlesztése, műszaki rajzok készítése

Részvétel teszteken és próbautakon.

Rendszeresen fordítok műszaki dokumentációkat német, cseh, szlovák és magyar nyelvre/ből.

Több újítás értelmi szerzője és egy nemzetközileg védett találmány társszerzője vagyok.

Érdeklődési kör: sport, természet, tánc, zene. Több évtizede a felvidéki honismereti kerékpártúra (HKT) résztvevője, időnként (többedmagammal) szervezője vagyok. Egy éve, amatőrként ismét aktívan táncolok a bécsi Napraforgó néptáncsoportban. A CSEMA-DOK tagságomat Tornaújfaluban pár éve megújítottam. Vezetőségi tagja vagyok a bécsi „Europa Club” kultúregyesületnek.

Családi állapot: elvált vagyok, három gyermekem van: Balázs 31, Virág 28, Gergely 16 éves. Mindhárman a soproni Berzsenyi Dániel Gimnázium diákjai voltak. Balázs Bécsben végzett szak-főiskolát, Virág Budapesten

egyetemet. Itt élnek Ausztriában, mindhárom gyermekem és a vőm (Dávid) is a Bécsi Magyar Cserkészcsapat vezetői.

26 éve élek Schwechatban, Bécs mellett. A gyermekeken keresztül Sopronhoz is kötődöm (rendszeresen ott vagyok, színház- és hangversenybérletünk van, stb.). A barátnőm révén ismét észak-komáromi lakos (is) lettem.

„Cvicski”

Ha egy cseh, osztrák (vagy más) pszichológus azt hiszi, hogy egyáltalán megérthet egy magyar pszichét, akkor maga is kezelésre szorul...

Leírok erre egy példát: Prágában táncoltam a Kozsár Miklós által alapított Nyitnikék táncsoportban. Mivel a magyar tánctanárokkoreográfusok a távolság miatt csak ritkán jutottak el hozzánk, az akkori vezetőnk (Illés Pista) „ha ló nincs, jó a szamár is” alapon talált egy cseh tánctanárnőt. Ő segített volna a táncgimnasztikában, tehát az alaplépések elsajátításában, a bemelegítésben. Ez a nő egy törekeny, érzéki teremtes volt, aki egyszerű balett lépések gyakorlásával kezdte a tanítást. Már itt is problémák merültek fel, mert keményszárú csizmában nem nagyon lehetett a finom mozdulatokat reprodukálni, de igyekeztünk. A bemelegítés után megkért minket, hogy táncoljunk el valamilyen táncot a repertoárunkból. A kál-lai kettősre esett a választás. Itt a fiúk a lassú bevezető zene dallamaira, lehajtott fejjel, apró lépésekkel jöttünk előre, majd a ritmus hirtelen váltására a fejünket, karjainkat felkapva, Hopp, hej hopp! kiáltással „csapásoztunk”. Erre úgy megijedt a tőlünk pár

méterre álló tanárnő, hogy majd' összecusklott! Eltáncoltuk a többi táncot is, tele magyar temperamentummal és virtussal, fergeteges csárdásokkal. A végén a megszeppent tanárnő félelemmel vegyült tisztelettel őszintén elmondta, hogy ő addig még nem találkozott ezzel az elemi erővel feltörő, számára szinte barbáran ősi kifejezőmóddal... Pedig színpadon, tévében már biztosan sok hasonlót láthatott, de így, Csehország szívében egyedüli csehként, körülvéve egy hordányi magyarral, ráadásul egy (szombaton) bezárt iskolakomplexum (Kar-

lák⁶⁷) egyik kis termében sokkolóan hatottunk rá! Ezek után, egymásnak kölcsönösen sok sikert kívánva, közös megegyezéssel szét is váltak az útjaink: Ő maradt a „cvicskinél”⁶⁸, mi pedig a csizmánál...

Hát igen. Mi mások vagyunk! Nem jobbak, nem rosszabbak, hanem mások! Ami nekünk még csak a kezdet, az másnak már réggen „debil”... Pedig ez a fékezhetetlen temperamentumunk segít át sokszor minket a mások számára járhatatlan akadályokon, ha viszont kordában akarnak minket tartani, akkor meghalunk!”

LAKATOS PÁL

✱

A nevem Lakatos Pál. Édesapámat is Pálnak hívták, így én lettem a kis Pali.

1956. július 13-án (pénteken) születtem Érsekújvárbán. A 13-as szám azóta is a szerencsés számom, péntekkel összekötve duplán. Tényleg sok fontos és szép dolog történt velem éppen ezeken a napokon.

Naszvadon töltöttem a gyermekéveimet, ahol mindkét szülőm alapiskolai tanító volt, és mindketten tanítottak is. Az iskolaudvaron laktunk 14 éves koromig. Jól nevelt gyerek voltam, 26 tanító (köztük a két szülőm) gondoskodott róla, gyakorlatilag állandóan. Volt előnye is az iskolaudvarban való lakás-

nak. Az igazgató bácsi két gyerekén kívül (szintén ott laktak) volt kb. 800 játszótársam és „féltestvérem”.

A nyarakat jórészt a nagyanyáimnál töltöttem. Fantasztikus emberek voltak és végtelen szabadságot nyújtottak. A nyári szünidőben sátorozni is jártunk a szüleimmel. Balatonföldvárt meg a pati fürdőt jobban ismertem, mint a helybeliek.

Vékonydongájú gyerek voltam (ma már ezt senki sem hinné el), de kb. kilencéves koromtól kezdve kezelésbe vett a tornatanárom és „embert faragott belőlem”. Minden sportágat kipróbáltam, de a végén kézilabdázó lettem. Naszvadon ez volt a menő sportág. Nagyobb volt a táborunk, mint a focistáknak.

Az alapiskola elvégzése után az érsekújvári magyar gimnázium tanulója lettem. Jól tanultam, és szerettem oda járni, mert nagyon aranyos iskolatársaim, jó tanáraink voltak és főleg fantasztikus osztályfőnökünk⁶⁹. Még most is foglalkozik a matematikában tehetséges fiatalokkal, akik közé akkor engem is besorolt. A gyerekeimet (Tamás – 1983 és Klára – 1984) is tanította, és a fiamat is gyakran vitte matematikai versenyekre. Prágában tanultak ők is, és a lányom a mai napig ott él.

De térjünk vissza megint a múltba. A gimiben „provokáltak”, hogy a „prágai atomfizikát” nálamnál tehetségesebb gyerekek sem tudták elvégezni. Én messzire szerettem volna kerülni, ki a szülők gondoskodó felügyeletéből (később már másként gondolkodtam, de nem bántam meg ezt a döntést sem), így aztán jött Prága. Ezt az életet mindannyian ismeritek, nem kell részletezni.

Nagyon sok szép élményem van ebből az időszakból.

Az egyetem után Prágában maradtam, mint kutató a tudományos akadémia fizikai részlegén. Megnősültem, egyetemista szerelmem, Serédi Gerti lett a feleségem. Miután terhes lett, kiutáltak minket az albérletből, így aztán irány haza, amíg meg nem születik a gyerek (Tamás).

Szlovákiában aztán éltük az akkor szokásos életet: munka, család – és ha volt rá egy kis pénz –, szórakozás. Az érsekújvári Teslában dolgoztam kisebb megszakítással egészen 1990-ig.

A rendszerváltás az én életembe is alapvető változást hozott. Külföldre kerültem, Bécsbe. Elváltam, nem vagyok igazán büszke magamra emiatt. A bécsi cégünk (tulajdonosa a mostani élettársam) 1991-ben Morvaországban gyártani kezdett, azóta ennek a cégnek (OTECO CZ) vagyok az igazgatója. Gépeket gyártunk, érdekes munka és itt-ott sikeres is.

Van „4 és fél” unokám. 1 és fél a fiam jóvoltából, 3 meg a mostohalányomtól. Túl keveset látom őket, nem az ő hibájukból.

Sokat utazok, de keveset látok, mert mindig valahová sietni kell. Már régen elhatároztam, hogy lassítok, talán most már sor is kerül rá. Morvaországban Bučovicén lakom, itt van a cég székhelye. A másik otthonom Ausztriában van. Először Bécsben laktunk, de a nagyvárosi élet nem igazán nekem való. Úgy 10-12 évvel ezelőtt Zell am See-be vitt a véletlen. Megragadott az ottani természet szépsége és most ott van a második otthonom. Egyelőre még csak üdülni járok oda. No meg átépíteni a házban a régi dolgokat,

de ha Isten (és az élettársam, aki javíthatatlanul aktív) is úgy akarja, a jövő nyárig minden kész lesz.

Utána már csak a lábamat fogom lógatni, sokat utazni és élvezni az életet. Aki esetleg erre (Bučovice), vagy arra (Zell) jár, szívesen látott vendég nálam.

Legyetek jók, ha tudtok!

A Nyitnikék (ahogy én láttam)

Mielőtt Prágába kerültem, sohasem táncoltam. Legfeljebb teadélutánokon, de azt a mozgást Nyitnikékes szemmel nem nagyon lehetett táncnak minősíteni. Egészen béna azért nem voltam, majdnem minden akkoriban lehetséges sportágat valamilyen szinten, több-kevesebb sikerrel kipróbáltam. De a tánccal (még hozzá a népivel) sohasem kerültem testközelbe. Prágában sem, mindaddig, amíg... Valamikor 1976 tavaszán a Strahovon szembe jött velünk (a magyar „atomosok” kis csoportjával) egy vidám társaság. Az első dolog, ami feltűnt, hogy magyarul beszélnek, a másik meg egy kicsi, de nagyon csinos lány. Kocsis Menyhért kollégámtól megtudtam, hogy a galántai gimibe járt, ismeri (mert a felesége az osztálytársa volt) és Serédi Gerti a neve. A társaság meg valami népi táncos akármí, de ha érdekel a dolog, kérdezzem meg Ivanega Ivánt, úgy tudja, valami köze van hozzájuk.

Nem kérdeztem, jött a vizsgaidőszak és más dolgokra kellett fordítani a figyelmemet, de a „hölgyemény” elég gyakran megfordult a fejemben. A vizsgák nem mind sikerültek, és hogy augusztusban is Prágában lehessen, takarítani kezdtem a koleszon. És a véletlen az egyik emeleten összehozott Ger-

tivel, aki szintén takarítással kereste meg prágai szünidőit kenyerét.

Szó szót követett, és nemsokára olyan szerelmes lettem, mint még soha azelőtt. Így jött először a táncpróbára való kísérés, aztán az első önálló tánclépéseket előhívó sok megjegyzés: „ha már egyszer itt vagy, próbáljuk meg”, „nem valami tökök, de lehet, hogy leszoktatjuk a balettos lépegetésről” és később „ha segít neki a Gyula, talán a sallait megtanulja”.

Megtanultam. Gyulának és főleg Zsónak köszönhetően még színpadi produkció is lett belőle. Igaz, a Laci gatyájában és mellényében, amit a Tekergők produkciója alatt a színpad mögött, rekordidő alatt váltottunk oda meg vissza, az arra járó lányok nagy örömeire (igen, akkor még tetszettünk nekik).

Az utolsó sorban a szélen táncoltunk egészen hátul. És mit hoz a véletlen, az Új Szó fényképezője nem akart a lányok szoknyája alá fényképezni, így a színpadra vezető lépcsőről készítette azt a közeli felvételt, amely végül is a vasárnapi kiadás címlapjára került. Így lett belőlem „híres” népi táncos (édesanyám nagyon büszke volt rám), aki tagja a nagydíjas és világszerte ismert Nyitnikék táncsoportnak. Lelkesedés tekintetében 100 százalékiig igaza is volt. Végigdrukoltam az összes fellépést, néhányon még szerepeltem is, az énekpróbákon dúdoltam a dalokat, mert szövegek megjegyzésére alkalmatlan vagyok mind a mai napig (ha számokból meg rajzokból állnának, sokkal könnyebb lenne).

Akkor egyáltalán nem foglalkoztatott, hogy a nyelvemet beszélő népcsoport érde-

kében dolgozom, cselekszem, vagy hasonló... Egyszerűen jó volt ott lenni, olyan társakkal találkozni, akik ugyanazon tudtak röhögni, amin én, az bántja őket, ami engem, és azt a nyelvet beszélik, ami az anyanyelvem.

Hasonlót mondhatnék az AED-ről is, amely ugyanezt az érzést váltotta ki belőlem. Ma, „felnőtt” fejemmel már látom a dolgok néprajzi, politikai és egyéb vonatkozását is, ami akkor nem igazán foglalkoztatott, de a mi kis európai népünk számára nagyon fontos dolog.

Ezért kívánom a jövő nemzedékének, hogy legyen közöttük sok olyan ember, mint én voltam, akinek ha azt mondták: „gyere velünk”, ment. És remélem, hogy lesznek páran olyanok is, mint Miki (és a többiek, akiket név szerint itt nem említek), akik megszervezik, hogy a „gyere velünk” mögött legyen egy háttér, amely előbbre viszi ezt a kis nemzetet, és valami hasonlót ad a jövő fiataljainak, mint a Nyitnikék nekünk.

Utóirat

Engedjétek meg, hogy Gerti (Serédi, egy ideig aztán Lakatos, akinek sajnos már nem ada-

tott meg, hogy személyesen írja meg az emlékeit), nevében is megköszönjem a Nyitnikéket. Ő szívvel-lélekkel táncolt, és neki, azt hiszem, százszor több emléke volna azokról az időkről, de magával vitte őket, máshová.

Személyi adatok

Születés: Érsekújvár – 1956. július 13.

Tanulmányok

Alapiskola: Naszvad, MTNY AI – 1964–1973
Középiskola: Érsekújvár, MTNY gimnázium – 1973–1977

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem (ČVUT), atomfizika – 1977–1983

Munkahelyek

Érsekújvár Tesla – 1983–1988; Érsekújvár Renokov – 1988–1990; Bécs/Wien OTECO – 1990–1992; jelenleg 1992-től OTECO CZ Bučovice

Család

Első feleségemmel, Serédi Gertrúddal 1982-től 1990-ig éltünk házasságban. Két gyermekünk született: Tamás (1983) és Klára (1984). Mindketten Csehországban élnek. Van egy unokám, Gergely, aki Tamás fia és 2014-ben született.

LUKÁCS LÁSZLÓ

✱

Végre akadt egy kis időm. Vasárnap délután van Tiranában. Az ablakon kinézve a Dajti hegyeket látom, amelyek a lenyugvó nap sugaraiban fürdenek. Maga a Dajti hegy 10 m-rel magasabb (1612 m), mint Csehország legmagasabb csúcsa, a Sněžka.

Arra már nem emlékszem, ki vett rá, hogy a Nyitnikékbe belépjek. Alapiskolás koromban táncoltam iskolai csoportban. De a tánc mindig is vonzott. Ott voltam már a kezdetnél.

Emlékezetes számomra az első nyári vándorlásunk. Szülőfalumból Buzitáról (Szepesitől és az országhatártól nem messze) utaztam a gyülekezőhelyre a Tiszához. Hálózásom sajnos nem volt. Amikor a tűz mellett alváshoz készülődtünk a Kraxner Gyuri megsajnált és felajánlotta a múmia típusú hálózásját egy együttes alváshoz. A lábfejeink a hálózásokban úgy voltak egymásba fonódva, mint a fogaskerékpár. De valahogyan elaludtunk. A probléma mindig akkor volt az éjszaka folyamán, mikor egyikünk

fordulni akart. A fogaskerékpár-effektus miatt fel kellett költenie a másikat. Túlétük.

Emlékezetes még az első próbánk a bolyi fellépés előtt. Izzadó típus vagyok és emlékszem, szakadt rólam a víz. Meleg is volt. Le-roskadtam egy székre az első sorban, levettem a trikómat és figyeltem a következő szám próbáját. Egyszer csak valami csiklandoz a mellem környékén. Szememet a próba szemléléséről átirányítottam magam elé. Egy pici leányka állt előttem, és húzta a mellszőrömet, amely sajnos eléggé dús most is. Mikor rájött, hogy látom, mit csinál, csak ennyit mondott nekem: „Gazdag lesz.” És mint aki jól végezte dolgát, odébbállt.

És ment a turnénk. Esténként fellépéseink voltak, és Szepsiben is volt egy belőle. Úgy neveztük el ezt a fellépést később, mint a Lukács és Orosz család számára adott estét, mivel a közönség majdnem csak az én családom és a jászói Orosz család tagjaiból verbuválódott.

Már kezd sötétedni Tiranában, és a közeli mecset müezzinje most szólítja imára a hí-

veket. Ez is egy kis romantika Tiranában. Ha éberebben alszom, akkor a müezzín napi első imára szólítása hamarabb felébreszt, mint az ébresztőórám.

Visszatérve a Nyitnikékhez. Emlékezetes marad az Egyetemi Színpadon való fellépésünk. A dátum számomra felejthetetlen, mert sajnos nem lehettem a csapattal. Aznap volt ugyanis az esküvőm. Komáromból küldtek nekünk dísztáviratot, és előtte kaptunk a Nyitnikéktől nászajándékot, egy desszertes kristálytálat, amit most is használunk.

Mára ennyit. Sok ám a szép emlék. Remélem, a többiek is küldenek egy-egy sort, és összeáll egy átfogóbb történet.

Életrajz, vagy amit el tudok mondani magmról

A múlt század közepe táján a Cserehát domb-ság északi lejtőjének egyik kis falujában, Buzitán láttam meg a napvilágot. Szüleim, anyai ágon jómódú földművesei voltak a falunk. Akkor, az ötvenes években kulákként tartottak bennünket számon. Nagyanyám soha nem írta alá a szövetkezetbe való önkéntes belépést, ezért vagyonunkat 1958 őszén elko-bozták. Ott sírtam a házunk oldalánál, nézve a teheneink, lovak, disznaink elhajtasát, amit a cséplőgépünk elvontatása követett.

Az '58-as év emlékezetes arról is, hogy falunkba újra bevezették a villanyt. Azt persze csak sokkal később tudtam meg, hogy a faluban már 1942-ben volt áram, amit délről (a mai Magyarországról) vezettek be. A háború után aztán a drótokat elvágták, amikor visszaállították a háború előtti határokat és falunkat visszacsatolták Csehszlovákiához. Úgyhogy kisgyerekként a könyvekkel a pet-

róleumlámpa fényénél ismerkedtem meg. Nagyon szerettem a Bibliát lapozgatni. Több kötetünk is volt, köszönve falunk króniká-sának, Etelközi Ágoston bácsinak, aki anyai nagyanyám testvérének volt a férje. Nagyon szerettem elbeszéléseit a múltból, és sokat tanultam tőle.

Sajnos egyik nagyapámat sem ismertem. Mindkettőt elvitte a háború. Apai nagyapám ugyan megérte falunk „felszabadítását”, de meghalt hastífuszban nem egészen egy hó-napra rá.

Apám zsellércsaládból származott. Csak leventeként szolgált a háborúban, annak is a legvégén, amikor a front elérte a falunkat és a németek elvitték a fiatalokat ágyút von-tatni, lovakat etetni, meg amire szükség volt. A háború vége a morvaországi Svitavy vá-rosnál érte, ahonnan aztán elindultak gyalog hazafelé abban a katonai egyenruhában, amiben voltak. Pozsony előtt a szovjetek azonban elfogták őket és vagonba zárva ha-difogolyként a Szovjetunióba hurcolták, ahol kemény 39 hónapot töltött el. Építette többek között Kalinyin és Sztálingrád városokat is.

Anyám falunk legmódosabb földművelő-jének családjában született második leány-gyermekeként. Nagyapám halála idején ki-lencéves volt. A családban nem maradt férfi, aki a földet művelte volna. Anyám csak arra emlékszik, hogy kiskorától fogva rengeteget kellett dolgoznia a földeken és a ház körül.

Szüleim 1952-ben házasodtak össze, és én 1953 májusában a család elsőszülöttjeként jöttem a világra. Később született még egy húgom, aki most is Buzitán lakik. Apám már nem él, de anyám jó egészségnek örvend és a húgomékkal él.

Alapiskolámat a helyi magyar kilencévesben végeztem. Itt Máté László volt az osztályfőnököm és magyartanárom, de két évet Batta Gyuri is tanított. Nagyon sokat köszönhetek nekik.

Aztán jött a magyar Ipari Kassán. Az első év azzal indult, hogy csak szeptember 9-én kezdtünk, ugyanis 1968-at írtunk és a kassai események sok ember halálát követelték. Egy eltévedt golyó az iskolánkon is keresztülfürödött. Csodálatos tanáraim voltak. Péterffi bácsi tanított kémiára. Többet tudtunk arról, hogy miket és kiket adtak a magyarok a világnak, mint a kémiai folyamatokról. Aztán jött két év magyar irodalom Pazderák Bertalannal. Utána távoznia kellett az iskolából. Soha nem tudtuk meg, hogy '68-as tevékenysége, vagy túlfűtött magyarsága miatt, csak azt tudom, hogy sok olyan dologról beszélgettünk a magyarórákon, amelyeket a tankönyvek nem tárgyaltak. Filozófiára Putankó Emil tanított. Csodálatosak voltak elbeszélései. Sajnos csak két példabeszéd értékű elbeszélésére emlékszem, de a „Hogyan került a csizma az asztalra” vagy a „Kínai kakas” örökké megmarad az emlékezetemben. Említenem sem kell, hogy előadásai nem voltak semmilyen tantervben sem. Sokat köszönhetek matektanáraimnak, Brezniczki Lászlónak és Jančík Béla bácsinak is. Nélkülük egyetemi tanulmányaimat talán be sem tudtam volna fejezni.

Prágai műegyetemi tanulmányaimat 1972-ben kezdtem az atomfizikai karon. Nagyon nehéz volt a kezdet. Annak ellenére, hogy sejtettem a matek fontosságát a tudományágban, a valóság minden képzeletemet felülmultha. Ha dőcögve is, de lassan be-

lejtöttem. A végén még előmeneteli ösztöndíjat is kaptam. Az egyetemet 1978-ban elvégeztem, de magánéletem és karrierem úgy hozta, hogy Csehországban maradtam.

Egyetemi tanulmányaimnak köszönhetően három éven át a Nyitnikékben táncoltam. Én voltam talán az első, aki az iskola elvégzése után elhagyta a csoportot, ami sajnos megakadályozott abban, hogy a taskenti utazásunkon részt vegyek.

Az utolsó egyetemi évben megnősültem. Feleségem Milada Prágában diákoskodó morva lány volt akkoriban. Kapcsolatunk tehát tipikus diákszerelem, amely házassággal végződött és hál' Istennek máig is tart. Van két fiunk, és az idősebb jóvoltából két fiúunokánk. 1984-ben a Fehér Kárpátok Velkánad Veličkou nevű falujában telepedtünk le, ahol a feleségem ma is a helyi gyermekorvos. Én a bársonyos forradalomig az itteni textilgyárban dolgoztam, majd élve a lehetőségekkel vállalkozó lettem. Külkereskedelemmel foglalkoztam, és ezért rengeteget utaztam, de kapcsolatba kerültem a gazdasági diplomácia képviselőivel is. Bevallom, nagyon szimpatikus számomra a diplomataélet. A sors úgy hozta, hogy lehetőségem volt nemcsak kipróbálni, hanem 16 éven át a mai napig gyakorolni is. Kilenc éven át dolgoztam a cseh nagykövetségen, Budapesten. Három évet Albániában töltöttem el, a maradék időt pedig Prágában, a külügyminisztériumunkban.

Ez év májusában elértem a nyugdíjkorhatárt és úgy döntöttem, nyugdíjba vonulok Albániából való visszatérésem után, várhatóan 2016 szeptemberétől. Szeretném a maradék időmet családomnak szentelni, mivel a 16 év távollét miatt sokkal tartozom nekik.

Üdv Lukács László (Luxi, Rézi, Kis Rozsdás) Tiranából

2016. május 28.

Személyi adatok

Születés: Buzita – 1953. május 17.

Tanulmányok

Alapiskola: Buzita, MTNY AI – 1959–1968
Középiskola: Kassa, MTNY Középfokú Ipariskola – 1968–1972

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem (ČVUT),
Atomfizikai és fizikai-mérnöki Kar – 1972–1978

Munkahelyek

Dukovany atomerőmű, üzemirányító – 1978–1979; Kopřivnice, Tatra önálló fejlesztési és kutatási szakember – 1979–1984; Velká nad Veličkou, Kordárna, analitikai és szoftverfejlesztési osztályvezető, később

(1986-tól) a számítóközpont vezetője – 1984–1990; Zlín-Louky Trexim á. v., önálló külkereskedelmi szakember – 1991; a külkereskedelemmel foglalkozó Zoli-trade és Mila Kft. résztulajdonosa, vállalkozó – 1991–1999; A cseh külügyminisztérium hivatásos diplomatája – 1999–2016. Külszolgálatok: Budapest, Csehország Nagykövetsége, kereskedelmi tanácsos – 2000–2005; ugyanott politikai diplomata, konzul – 2007–2011; Tírana Csehország Nagykövetsége, kereskedelmi tanácsos – 2013–2016.

Család

Házasságkötés: 1978. április 8. Feleségem Milada, gyermekorvos
Gyermekek: Márk (két gyermeke van: Alexander – 5 éves, Teodor – 3 éves), László még nőtlen.

MAGDA JÁNOS BUBÓ

✱

1976. június 21-én súlyos motorkerékpár-balesetet szenvedtem, így az év őszén Barák Péter jóvendőbeli villamosmérnök és man-

kóim segítségével felvételizni indultam Prágába, a Cseh Műegyetem Gépészkarára. Felvettek. Az első évet görbebotra támaszkodva

végeztem. Mivel másodikosként a strahovi kollégium 8-as épületének 13-as szobájában laktam Ursulával (Császár László), aki akkor már a Tekergők zenekar oszlopos tagja volt, sokszor találkoztam Kozsár Mikivel (8/29) és sokat beszélgettünk, máriásoztunk éjszákba nyúlóan.

Miki egyszer megszólított, hogy a tánckörben lenne a helyem, de én akkor neki nemet mondtam. Mivel említette, hogy a társaság zöme a próbák után sörözni jár, néhány nap gondolkodás után megkértem őt, invitáljon újra, mert most már biztosan sikerülni fog. Így lett belőlem táncos. Mindez 1978 tavaszán történt. A próbákon, „Magdához” hasonlóan, sokszor csatlakoztam a hölgykoszorúhoz és Kojcsival, Monával, Zsóval, Y-nal, Csöpivel harsányan énekelgettük az „*Add ide a didit*” c. furfangos és pikáns dalocskát. Imádtam próbákra járni.

A próbák után eleinte a Černý pivovar vendéglő (nekünk Fekete ló) volt a bázisunk, később áttettük székhelyünket a Chodské pohostinství (nekünk, az egyszerűség kedvéért Kocka) nevű vendéglőbe. Emlékszem, először Balogh Pista vitt el oda. Ez lett aztán a törzshelyünk – legalább is, amíg Prágában tartózkodtam.

1979-ben lazaságom és bizonyos családi okok elkényszerítettek az egyetemről, és elvonultam az egyik karvinái bányába szemet lapátolni. Egy év munka után újrakezdtém prágai tanulmányaimat az agráregyetemen (viccesen SIPSI – suchdolský institút pro snížení inteligence⁷⁰). Itt sikerrel végeztem. Biztosan azért, mert könnyebb volt. Persze ezt az egyetemet is „végigtáncoltam”, ekkor már Illés Pista vezetésével. A taskenti nemzet-

közi fesztiválon is tagja voltam a csapatnak, Tasakkal (Tóth Laci) sokat fotóztam, csak sajnos idővel ezek a filmek elkeveredtek valahová. Viszont Zselíz és Gombaszög felvételei megmaradtak.

Ezek alatt az évek alatt is nagyon megszerettem az egész csapatot, ekkor ismertem meg Méhes Vilit, Lojzít, a suliban Gaál Jóskát és Novák Sanyit. Viszont a neveket sorolhatnám egész a könyv végéig. Azóta is, ha tehetem, boldogan térek vissza a „tett” színhelyére – az arany Prágába.

Az egyetem(ek) utáni munkálkodásomat a komáromi Agrozet vállalatnál kezdtem Balogh Pista szárnyai alatt, mezőgazdasági géptervező poszton. Komáromban Pistával és családjával ma is aktívan tartjuk a kapcsolatot.

Pillanatnyilag egy kft.-ben dolgozom, egy holland cégnek készítjük a légkondicionáló és szellőztető rendszerek tervezeteit tengerjáró hajókra és nagyobb-nál nagyobb jachtokra. Az évek sajnos elszaladtak, a hajamból a sampon kissé már kimosta a „festéket” és a farmer nadrágom mérete is felment 28-ról 34-re. Viszont mindig csodálatos érzés a Nyitnikék és Tekergők fénykorára visszaemlékezni.

Köszönöm Barátaim, hogy ott lehettem Veletek!

Révkomárom, 2016. április 18.

Személyi adatok

Születés: Nagysurány – 1957. február 24. (ikertestvére halva született)

Tanulmányok

Alapiskola: Barsbaracska, MTNY AI – 1963-1968; Pozba, MTNY AI – 1968-1972

Középiskola: Érsekújvár, MTNY (ma Pázmány Péter) gimnázium – 1972–1976

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem Gépészeti Kar – 1976-1980 (nem befejezett); Prága, Agrártudományi Egyetem, Gépészeti Kar, agrármérnök – 1981-1985

Munkahelyek

Karviná – szénbánya, vágár, tűzvédelmi biztos – 1980-1981; Komárom, Agrozet (később:

Agrokom) n. v. mezőgazdasági géptervező mérnök – 1985-1992; Komáromi Nyomda Kft., a műszaki részleg vezetője – 1992; Komáromi Hajógyár, tengerjáró hajók klímaberendezéseinek tervezője – 1993-2000; Dunaradvány, Lestár Kft., klímaberendezések tervezője – 2001 óta.

Család

Elvált, gyermektelen.

MAJOROSNÉ JESSO MÁRIA

Nagykaposon születtem és itt érettségiztem a gimnáziumban. Az orvosi egyetem elvégzése után hazatértem szülővárosomba, ahol jelenleg is körzeti orvosként praktizálok.

Az egyetemre való bejutásom „csak” második nekifutásra sikerült, így a köztes időt itthon kellett volna töltenem. A „semmittevést” nagyon untam, ezért 1975 novemberében nagybátyámmal felutaztam Prágába az ő ismerőseihez. Nemsokára találtam egy jó „takarítónői” állást a Károly Egyetem kór-

házában és bejelentkeztem az orvosi szak 0-ik évfolyamába.

Az elkövetkező 2-3 hónap életem legnehezebb időszakaként él az emlékeimben – ismeretlen közeg, idegen emberek, nehéz fizikai munka, magány, elfogadtatás és a leginkább hiányzó barátok. Sokat köszönhetek egy cseh kislánynak, Hanának, akivel a 0-ik évfolyamban ismerkedtem meg, barátnőkké váltunk és 6 évig a kollégiumi szobánkat is megosztottuk.

A prágai magyar diákok találkozóiról később szereztem tudomást és Hana barát-nőmmel itt-ott ellátogattunk az összejövetelekre: végre magyarul beszélhettem és meg is értettek. A Nyitnikékről itt szerzetem tudomást, de hogy pontosan ki által, kinek a hívására kerültem az együttesbe, arra nem emlékszem. Az együttes nagy sikereinek az időszakában kapcsolódtam be a munkába: Az 1978-as tavaszi turné (*Vendégként itthon*), fellépés az Egyetemi Színpadon, Zselíz ONF 1. díj, Gombaszög... jó felsorolni. Ez a kis közösség szinte a második családommá vált és végre megtaláltam azokat, akik az első években hiányoztak: a barátokat.

Vezetőnek születni kell: ilyen volt nekünk Kozsár Miki. Néha szigorúbb volt velünk, mint a saját szüleink, főleg a próbákon. Gondolom, hogy fegyelmezettség nélkül ez nem működött volna. Mi nem voltunk profik, de amit műveltünk, azt szívvel-lélekkel tettük, mindent beleadtunk. Még most is a fülembé cseng a karikázóban a hat „üres” lépés után

felhangzó dal: *„Hazám, hazám, édes hazám, bár csak határid láthatnám...”*, pedig már csaknem 40 év telt el.

Azt nagyon sajnálom, hogy az együttes alapító tagjai közül többen nem juthattak el velünk Taskentbe a nemzetközi találkozóra, mert ők 1979-ben már a nagybetűs életet éltek. Igazi nagy élmény volt: első repülőgépes utazásom, szívélyes emberekkel való ismerkedés és Lenin-szobor minden formátumban, kolesz angol WC-vel víz nélkül... stb.

Nem feledkezhetek meg zenekarunkról, a Tekergőkről: Ursula, Kelemen, Pölhös, Tibi, Tasak, Janó. Élőzene, fél siker. Húzták a talpalávalót, volt kitartásuk, főleg a próbákon.

Köszönöm néktek, hogy veletek lehettem:

Miki, Monika, Y, Zsó, Ildi, Kojcsi, Gréti, Szilvi, Gerda, Edit, Illés Pista, Güzü, Gyula, Lojzi, Bubó, Iván, Béla, Pista, Paholicsék, Gálék és természetesen a Tekergők.

Ha Ti nem lettetek volna, akkor most Prágáról csak az jutna az eszembe, hogy milyen sokat kellett tanulni az orvosin.

MÉHES VÍLMOS

✱

1978-ban kerültem Prágába. Nem megszép-
penve, mert fiatal fejvel volt már mögöttem
egy négy éves kassai kitérő. Tulajdonképpen
az akkori viszonyokhoz képest világotazó-
nak számítottam. A gépészek a Strahovon
laktak, többek közt a nyolcas blokkon. Oda
sorolt engem is a jó vagy rossz szerencsém.
Ott lakott Bubó és Ursi, ezzel az én sorsom
el is döntetett. Már nem emlékszem pon-
tosan, de Ők, mivel a harmadik évüket húzták,
pont az ismétlés, megszakítás, menzán mo-
sogató, kolesztakarítás, utcakőrakodás,
építkezésen dolgozós szakaszban voltak. A
sör akkor sem volt ingyen, Az biztos, na-
gyon lazák voltak a mindennapok. Szó sze-
rint minden nap. A Nyitnikék első szakasza
lezárult. Az alapítók szerencsétlenebb fele,
aki időn belül befejezte a tanulmányait, ha-
zament. Sokukkal csak később ismerkedtem
meg, hallomásból persze mindenki megvolt.
Maradtak mutatóba Güzü, Pöhlös, Bencsí-
kék. Volt egy kényszer, a taglétszámot fel
kellett tölteni. Erre a mi kezdős évfolyamunk

automatikusan adta magát. Főleg a ČVUT
berkei voltak a bázis, de más helyekről is to-
borzódtunk. Például Lojzi a geofizikáról. Fő-
leg azok, akik jártak a nagytalálkozókra vagy
a Kockába. Nem a legtanulósabb fajta. Szó-
val orvos, matfizes nem nagyon. Minden el-
ismerés az övék és tisztelet a kivételnek, de
a mag, ami a prágai magyar diákság gerin-
cét adta, máshol kerestetik.

Apropó Kocka (Chodská restaurace). Az
volt a törzshelyünk, az Arco-nak ez a jellege
már megszűnt, a belvárosi elhelyezkedése
sem volt szerencsés. A Kockában mindig
volt valaki közülünk. Szépemlékű Hóka
Laci(mikor vitték vissza a kaszárnyába ott-
honról mert magától nem akarózott) rá-
szedte a kísérőit, hogy van itt egy jó hely és
igyanak meg vele pár sört. Meg akart is-
merősökkel is találkozni. Az iskolában min-
dig hosszasan magyarázni kellett, hogy mi
mifélek vagyunk, hogy is van ez velünk
Szlovákiában? Magyaráztuk, de nem hiszem
hogy értették. Szerencsétlen idők, a törté-

nelem el volt hallgatva, felnőtt egy generáció, aki nem tudta, hogy itt mindig is volt német, lengyel.... magyar. A Kockában ismertek bennünket. Pán Berka akkorát hajolt üdvözlésképp a pult mögött, hogy beverte a fejét a csapba. Dobry den Pánové! A középső asztalsor meg nőtt és nőtt, hogy a WC-től a bejáratig ért néha. A füstöt szó szerint vágni lehetett. Ilyen ma már nincs. Ha látni akartad a másikat, le kellett hajolnod. Egyedüli nemdohányzóként nekem jutott eszembe néha, hogy bekapcsoljam a ventilátort, ami borzasztó morajjal indult, de ideiglenesen megoldotta a problémát.

Ez a táncolás nem tudom hogy alakult. Szóval volt a Bubó és Ursi. És mi is mentünk, elhittük, hogy ez egy jó dolog. Szörnyű kék „tepláky” és „tenisky”, amiben sajgott a talpam a szinkópázástól. Mai napig kopog az agyamban a szinkópa. Meg bögyös lányok. Meg a társaság. A családunk ez lett. Mindig voltunk annyian, hogy érdemes volt próbálni. Néha csak egy hegedűvel. Utána kocsma. Volt egy kis vezetői válság, Miki nehezen volt pótolható, de mindig volt, aki betanította a táncokat, hogy fel lehessen lépni. A repertoár emlékeim szerint nem nagyon bővült. Később alakultak a táncon kívüli együttlétek. Kirándulások, mozi, esti, hétvégi programok. A társasághoz csapódtak csehek, szlovákok, néger, jártunk fellépni a görögökhöz, egyszer felléptünk a vasutas bálban is. A nyarakat is együtt töltöttük. Táborok, turné, meló. Csizmánk kevés volt, cserélgettünk. Aztán mikor Güzü hazaszállt, megörököltem az övét.

Más világ volt. Összejártunk, akartunk valamit, magunknak, másnak örömet szerezni. Néha büszkéek is voltunk arra, amit csinál-

lunk. Segítettünk a másikon, ha másban nem, hogy elviselje a családját, ha épp kirúgták a dékáni vizsgáról. Nem voltunk ott-honülő, számítógépet bámuló zombi. Persze könnyű volt nekünk, nem volt számítógép, illetve ami volt az elfoglalta a ČVUT fél alagsorát.

A kábulatot a sör és hozzá néha „zöld” (peppermint – hogy ezt minek ittuk?) gerjesztette. Egyébként tiszták voltunk. Minden téren. Azóta csak piszkolódunk.

A legnagyobb meglepetés számomra, hogy ez a prágai, Nyitnikék-es dolog a mai napig kitart. Tulajdonképpen nem is vagyok meglepődve.

A Nyéki Méhes család őseit egészen 1500-ig vezeti vissza. Én, ha Méhessel találkoztam eddig, az a felmenőit innen származtatta. Csallóköz lápos, vizenyős részeit nehéz volt megközelíteni, de elhagyni is. Űk-, déd- és nagyapám a falu megbecsült, elismert tagjai, hivatalból bírói is voltak. Harcoltunk a 48-as szabadságharcban, apám a Dontól jött vissza. A háború után voltak fontosabb dolgok is mint a családalapítás, irigyelt és támadott kulákok voltunk, pedig a belünk kiszakadt a sok munkától, védtük, ragaszkodtunk ahhoz, ami a miénk, ha már az országunkat elvették tőlünk. Aztán persze mindenünket, de kitelepítve már nem lettünk. Na, ebbe a családba születtem én bele 1959-ben, 39 éves apám első gyermekeként, nagyagyapám hat lányunokája után első fiúként, harmadik Méhes Vilmosként a sorban. Ezeket azért írom, mert az ember gyökerei nagyon fontosak. Sajnálom akinek nincsenek, meg is értem, ha máshogy látja a világ dolgait, de nem szívlelem, ha olyanról al-

kot véleményt a maga tudatlan aroganciájával, amihez nem ért. Színtiszta magyar környezetből indultam. Nem is volt szükség a szlovák nyelvre. Még szlovák alapiskolák se voltak nagyon felénk, a „hangszóró a vilanyszobron” is csak magyarul szólt. Az emberek a maguk módján önszerveződtek, volt színjátszás, multságok, iskolai énekkar. Ennek az énekkarnak voltam több évig tagja, majd még később a Csermely kórusnak Kassán. Az alapiskola jó alapokat adott. A tanár tisztelt, megbecsült ember volt, ha pofozott, az apám jóváhagyta. Az iskola mellett otthon munkaterápia folyt. Ki kellett vennie mindenkinek a maga részét a munkából, amiből akadt bőven. Szórakozás csak ez után következhetett. Mikor a középiskolaválasztás került sorra, nem volt a szüleimnek a Kassai Ipariskola ellen kifogásuk. Amúgyis az a nézet járta felénk, hogy a gimnázium nem jó semmire. A leendő főiskoláról szó nem esett, nem számított akkor még cikinek, ha valaki nem volt mérnök, orvos vagy tanító. Kemény, de szép évek elé néztem. Többhavonta újralátni a szeretteimet néha szívfacsaró érzés volt. Az Ipariból az irány Prágába vezetett, főleg kizárásos alapon. Egyszerre jártuk az állam és az élet iskoláját. Nálam ez utóbbi messze beelőzte az első. Barátságok alakultak, amik a serdülő és kora felnőtt kor miatt később meghatározóak lettek. Életünk párját is sokat itt találtuk meg és nagy szerencséje volt annak, aki „így járt”. Az ilyen lét egy csomó kódolt problémától mentes. Egy vérből valók voltunk. Vagyunk.

Ma más világot élünk. Mindenki más akar lenni, elhatárolódik, kritizál, panaszkodik, mindenért ellenszolgáltatást vár, a végteleenségig passzív, nem fontos a nyelve, a történelme, a kultúrája, a faluban már rég nem köszön. Nem ássa fel a kertjét, a háza előtt nem söpör, nem keresztelteti meg a gyerekét, a szüleinek gondját nem viseli, a testvére torkának esik. Élettársát, életének, boldogságának, bánatának, önmagának legjobb ismerőjét eldobja magától. Azt hiszi, örökké élni fog. De nem.

Személyi adatok

Születés: Dunaszerdahely – 1959. május 27.

Tanulmányok

Alapiskola: Nyékvárkony, – 1965-1974

Középiskola: Kassa, Középfokú Ipari Szakiskola, gépészeti szak – 1974-1978

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem (ČVUT)

Gépészeti Kar – 1978-1981; Pozsony, Szlovák

Műszaki Egyetem Gépészeti Kar – 1988-1991

Munkahelyek

Sorköteles katonai szolgálat – 1982-1984

Prága, ČKD Kompresory, Komárom Agrozet gépész konstruktőr – 1991-ig

Magánvállalkozó – 1989-től, később 1991-től cégtulajdonos, ügyvezető pl. TONEX Kft.

Család

Feleségem Szócs Anna szintén Prágában tanult a Cseh Műegyetem Építészeti Karán – 1978-1983 között, 1986-ban kötöttünk házasságot. Két gyermekünk van: Zsófia (1988), Vilmos (1992). Komáromban egy családi házban lakunk.

Gombaszög

MEZŐLAKY MARGARÉTA, NOVÁKNÉ – GRÉTI

✱

Már vagy százszor megfogalmazódott bennem, mit is szeretnék írni visszaemlékezés-képpen, de papírra vetnem csak most sikerül, legalábbis remélem.

1977-et írtunk. Egy Garam menti kisvárosban, Zselízen érettségiztem és vártam a felvételi vizsgákat az akkori fővárosban, ahol még sohasem jártam azelőtt. Nem reménykedett senki a családomból, hogy prágai diák leszek, de én hittem magamban, eltökéltem, hogy régész leszek és Prágába kerülök a Károly Egyetemre. Augusztus végén kaptam meg a sokat jelentő választ és rá egy hétre már utaztam is. A Budeč kollégiumban kaptam helyet, ahol orvosok laktak. Már az első napokban a közös konyhában hozzám lépett egy kis, fekete lány, aki magyarul szólt hozzám és megkérdezte, hallottam-e az AED-ről. Persze abban a pillanatban, halvány lila gőzöm sem volt a diákklubról. A golyabálra már együtt mentem Fazekas Katival, aki másodikos volt és egy folyosón laktunk az ötödiken. A bálon be kellett mutatkoznunk és

én nagyon lámpalázás voltam, de nem voltam egyedül. A nem hagyományos „diszkón” aztán a talpalávalót egy – csupa szimpatikus srácból álló „népi zenekar” húzta. Egyiküket sem ismertem – Bögös, Pöhlös, Kanóc, Ursula, Tasak. Hosszú ideig nem tudtam, valójában, mi az igazi nevük, igaz nem is hiányzott, mert mindenki csak így nevezte őket.

Ettől kezdve szinte minden eseményen ott voltam és hamarosan megtudtam, hogy működik egy tánckar meg egy zenekar is. Ott-hon, az alapiskolában néptáncoskodtam, úgyhogy nem kellett sokat gyözködni, hogy „beálljak” én is. Fokozatosan megtanultam szinte az egész repertoárt, kitartó, türelmes tanítónak – Ivanegának – köszönhetően, akiről később kiderült, hogy nem becenév az Ivanega. Ahogy Pöhlösről is, akinek a nevét majd harminc évig viseltem. Nagyon sokat jelentett számomra a tánckar, hisz ritkán jártam haza, így a családom helyett családom volt a nehéz időszakokban is. Felnéztem

az idősebbekre, tiszteltem a tapasztaltabb „kollégákat” és megtaláltam első nagy szerelmemet is.

Nem volt hiány sikerélményekben, és ha magamra ölthettem a táncos ruhákat, mindig valami elmondhatatlan büszkeség fogott el. Az első fellépéskor – a Rádió palácban – jobban izgultam, mint egy vizsgán. Mindvégig bennem volt, hogy nem szabad elvesztenem Kozsár bizalmát, mert az egyenlő lett volna egy óriási csalódással. Mindenáron meg akartam felelni és ehhez tartottam magam mindvégig, amíg a Nyitnikék tagja voltam. Kialakult bennem egy nagy adag felelősség tudat is, és bántott, valahányszor kihagytam – persze nyomos ok miatt – egy-egy próbát. Nagyon jó volt érezni, hogy tartozok valahová, ahol anyanyelvemen beszélhetek és sok cseh osztálytársamnak még egyfajta egzotikumnak is számítottam, amikor rázendítettem egy izes magyar népdalra.

Nem lehetett az embernek rossz hangulata a próbák után sem, hisz a sörözés nálam a második felvonásnak számított egy nagyszerű előadásban, amelynek én is fontos szereplője voltam. A harmadik pedig nálam játszódott le, amikor nagy „vagányon” átvonultam a porta előtt Pölhös brácsájának tokjával, hogy ő probléma és pakk nélkül felmászhasson a folyosó erkélyén át a kollégiumi szobámba. Ez Nyitnikékes életem nagyon szép szakaszának számít, és szívesen emlékezem egy-egy pillanatára.

Rengeteg apró emlék kering most a fejemben, nem is tudom, mivel folytassam. Minden fellépés óriási élmény volt és még

tökéletesebb teljesítményre buzdított. Persze volt kritika is, s nem kevés, de a cél érdekében lenyeltük a letolást is. Most már nyugodtam állíthatom ennyi év után is, hogy a Nyitnikék nélkül nagyon silány lett volna a Prágában eltöltött időszakom. Ha Prágát említem, egyszerűen nem lehet kihagyni a tánckart, meg persze a zenekart és azt a sok nagyszerű felejthetetlen embert, akik nélkül nem lett volna Nyitnikék és Tekergők, és az a megszámlálhatatlan apró emlék, amiből tovább építgetem életem mozaikját. Köszönöm.

Személyi adatok

Születés: Zselíz-Szódó – 1958. október 22.

Tanulmányok

Alapiskola: Zselíz, MTNY AI – 1964-1973

Középiskola: Zselíz, MTNY gimnázium – 1973-1977

Egyetem: Prága, Károly Egyetem BTK ókortörténet-régészet – 1977-1982

Munkahely

Léva Barsi Múzeum, régész-történész – 1983, 2014-től igazgatóhelyettes

Család

Első férjem Pölhös Árpád volt; 3 lányunk van: Ágota, Eszter és Éva. Unokánk még nincs. Később elváltunk. Másodszor 2011-ben mentem férjhez Novák Gézához, aki szintén Prágában tanult és atomfizikusként végzett.

A néptáncsal még az alapiskolában ismerkedtem meg, a hagyományörző csoport tagja voltam. Prágából hazatérve három évig (1986-ig) a lévai Garam Menti Néptáncsoporthoz is táncoltam.

MÉSZÁROS PÉTER

✱

Valamikor, harmadéves egyetemista koromban, már nem emlékszem, hogy hol, valószínű, hogy egy AED nagytalálkozón, Miki aláíratott velem és még néhányunkkal egy alapító nyilatkozatot. Én úgy emlékszem, hogy így alapítottuk meg a Nyitnikéket. Mikivel évfolyamtársak voltunk már a kassai Ipariban is, így jól ismertük egymást. A fiú aláírók közül még volt több iparista évfolyamtársam is. Miki mesteri húzása volt az aláírás. Azt hiszem tudta, hogy így majd nem fogom tudni magam kibeszélni a próbák kezdetekor.

A próbák eleinte a strahovi kollégium pinchelyiségében, később Dejvicén a Műszaki Egyetem tantermeiben voltak, míg végül a Károly téri gépész klubban lett az állandó próbaterem.

Néptáncot előtte sosem táncoltam (de nem csak én), ezért azt hiszem, Mikinek nem volt könnyű minket megtanítania az alaplépésekre, majd később táncolni. Izzasztó kemény próbákra emlékszem.

Szünidőre már tudtunk annyi táncot, hogy ezzel esténként a Bodroghözben szórakoztassuk a falvak apraját-nagyját. Történt mindez az évi biciklitúra keretében. Napközben tapostuk a pedált, este előadtuk a táncokat, éjjel a helyiekkel mulattunk. Ezen az estén éreztem úgy, hogy érdemes volt végigizzadni a próbákat. Azóta sem felejtettem el, hogy Kelecsényben még virágot is kaptam egy cigánylánytól. Budapesten, az Egyetemi Színpadon táncoltam utoljára. Ez 1978 tavaszán volt. Számomra a néptánc és vele a Nyitnikék az egyetemi évekhez kötődött. A diploma átvételével mind az egyetem, mind a néptánc befejeződött számomra.

Személyi adatok

Születés: Vághosszúfalu – 1954. január 1.

Tanulmányok

Alapiskola: Vághosszúfalu – Vágsellye, MTNY AI– 1961-1969

Középiskola: Kassa, Középfokú Ipari Szakiskola – elektrotechnikai szak – 1969-1973

Egyetem: Prága, Cseh Műszaki Egyetem
elektrotechnika – 1973-1978

Munkahelyek

Vágsellye, Duslo n.v. energetikus, közben egy
év a hadseregben – 1978-1980

Galánta, TOS programozó – 1980-1983

Nagyszombat Agris, programozó – 1983-1994
1989-től számítógépes programozó vállalkozó

Család

1977 óta nő vagyok (Marcsi), egy fiam

(Csaba – 1977) és egy lányom (Éva – 1982)
van. Mindketten Prágában végeztek, „matfiz”
(Cs) ill. közgazdaság (É) szakon.

Két lányunokám (a 8 éves Dóra és a 6 éves
Réka) Németországban, Frankfurtban (Cs),
kettő pedig (a 4 éves Zsófia és 2 éves Letícia)
Olaszországban, Arezzóban él (É). A me-
nyem galántai származású, a vőm olasz.

Feleségemmel Vágsellyén laktunk, 1991-től
Vághosszúfalun élünk.

NOVÁK SÁNDOR

✱

A Galántához közeli Hidaskürtön születtem,
itt kezdtem iskolába járni. Az alapiskola ki-
lenc osztályát, úgymond gondok nélkül elvé-
geztem. Nem voltam túl lelkes diák, iskolás
koromban legjobban a szünidőt szerettem.
Az iskola utáni időt nyáron játékkal, focival,
fürdéssel, télen korcsolyázással meg hokival
„csaptuk el”. Az iskolában olyan tantárgyak
érdekeltek, mint a természetrajz, földrajz, tör-
ténelem, rajzolás. A számtan meg a fizika is
ment, de ezeket különösebben nem szeret-

tem. Az alapiskola után a galántai gimnázium négy évét is sikeresen befejeztem. Itt is inkább a biológia, a kémia, a földrajz, a német nyelv meg egyéb tárgyak érdekeltek. A fizikát meg a matematikát leginkább akkor kedveltem, mikor valami okból elmaradtak. Sokat sportoltunk, már eléggé szervezeten, a testnevelésórán kívül még sportkörökben, nem csúcsszinten ugyan, de a feltételekhez képest elég jól. A gimnázium négy éve alatt az osztállyal több hazai és külföldi nyári „brigád-

munkán”, kirándulásokon, színházlátogatáson, sportversenyen, sátorozásokon, szívesen vettünk részt. Ezek az alkalmak az iskola egyik legjobb osztályává kovácsoltak bennünket egy kiváló osztályfőnök vezetése alatt. Mindemellett, vagy inkább mindenekelőtt a gimnáziumban azért a tanuláson volt a hangsúly. Még hozzáteszem, hogy a régi osztályunk a mai napig összetart, évente rendszeresen találkozik, kirándulásokra is jár.

A gimnázium befejeztével dönteni kellett, merrefelé is induljon az ember. Mivel mindig is elsősorban a természet, a biológia és a „kézfoghatóbb” dolgok érdekelték, és természetesen a környezet is, ahonnan származom, szerepet játszott abban, hogy a mezőgazdasági főiskolára esett a választás. Sikeres felvételi után a prágai Mezőgazdasági Főiskola diákja lettem. Azért döntöttem a prágai főiskola mellett, mert a nyitrai túl közelinek tűnt. Az is meghatározó volt számomra, hogy a gimn. 4. C osztályából mindjárt öten jelentkezünk és jutottunk el prágai egyetemekre, főiskolákra. Eljutunk a „nagyvilágba”, és emellett nem leszünk egyedül – ez volt a jelszó. A Prágában eltöltött öt év a szabadság és a diákelet időszaka volt. Annyira így volt ez, hogy néha még most is megizzadva ébredek fel arra a rémálomra, hogy egész évben nem volt időm elmenni az iskolába, így nem tudom megcsinálni a vizsgákat. A valóság azonban mégiscsak más volt, ha lehetett, azért eljártunk az iskolába is; de honnan merül fel ilyen álom!? A diákeimhez szervesen hozzátartozott a tanulás, a diákmunka a fakultáson, a tolmácsolás, a sport, a várossal való ismerkedés, a kultúra, a találkozók és természetesen a Nyitnikék is. Ha jól emlékszem, talán másfél évig voltunk tagjai

ennek a lelkes csoportnak. Idővel nagyon jó baráti körünk alakult ki a Suchdolon is az idesoródott magyar (és cseh) diákokból. Így aztán egyre több időt szenteltünk ennek megerősítésére és bővítésére. És végül itt ismertem meg későbbi feleségemet is.

A főiskola sikeres befejezése és a katonai szolgálat letöltése után Csehországban megnősültem és ide is költöztem 1983-ban. A mezőgazdasági nagytermelésben helyezkedtem el, 1993 óta pedig magángazdaként vezetem saját gazdaságunkat. 1999-ig Lovosicén laktunk, utána átköltöztünk a Pardubicéhez közel fekvő Přelouč kisvárosba, ahol eper (szamóca), szilva, gabona termesztésével foglalkozunk és igyekszünk minél jobban megállni a helyünket. Fiunk és lányunk is Prágában él, nem a szüleik nyomában járnak. Pár évig mellékállásban tolmácsolással is foglalkoztam, de idő hiányában ezt abbahagytam.

Személyi adatok

Születés: Hidaskürt – 1958. február 9.

Tanulmányok

Alapiskola: Hidaskürt, MTNY AI – 1964-1973

Középiskola: Galánta, MTNY (ma Kodály Zoltán) gimnázium – 1973-1977

Egyetem: Prága, Agrártudományi Egyetem – 1977-1982

Munkahelyek

Diószeg, Állami Gazdaság – 1982-1983; Lovosice Agrokémiái üzem – 1983-1991; 1992-től magángazda. 2000-ben Pardubice közelében, Přelouč városában telepedtünk le és saját gazdaságunkat fejlesztjük. Fiunk 33 éves, feleségével Prágában él, mindketten közgazdászok. Lányunk 31 éves, tanárnő, jelenleg Angliában tanít.

OROSZ SAROLTA (TÜCSÖK)

✱

Hogyan lettem prágai diák, hogyan kerültem a Nyitnikék táncegyüttesbe?

Történt 1978-ban, amikor is harmadikos gimnazista voltam, hogy a Nyitnikék néptáncsoport és az AED akkori elnöke Salamon (Banai-Tóth) Lívia iskolánkba látogattak. Amolyan ismeretterjesztő előadás volt ez, egybekötve a Nyitnikék fellépésével. Megtudtuk azt, hogy Prága milyen lehetőségeket nyújt, amik csodássá és felejthetlenné teszik az ott tanuló magyar diákok életét.

Ezután pedig következett a Nyitnikék előadása. A tánckar és a zenekar olyan hangulatot varázsoltak a gimnázium aulájába, hogy az jobb verbuváló eszköz volt minden kimonodott szónál.

Akkor onnan úgy mentem haza, hogy márpedig én Prágában szeretnék továbbtanulni. Soha nem felejttem el édesapám tekintetét, aki gondolta, hogy bolond ez a lány, olyan messzire akar menni, egy év alatt majd megváltozik az elhatározása. Tévedett.

Nemsokára ugyanis jött a Zselízi Népművészeti Fesztivál, ahol a Nyitnikék nívódíjas lett. A fellépés után a mellettünk lévő asztalnál nótáztak a táncsoport tagjai, a Tekerők pedig húzta a talpalávalót. Fantasztikus volt látni és hallani őket. Ez volt az a pont, amikor az elhatározásból döntés született, hogy mindent megteszek azért, hogy Prágában tanulhassak és egyszer talán a Nyitnikékben is táncolhassak.

Ezután gyorsan peregtek az események: tanulás, érettségi, felvételi és 1979 októberében prágai diák lettem. Öröm az örömben, hogy a vegyészhallgatók Neratovicén (Prágától 25 km) kaptak kollégiumot. Így majd két évig maradt a napi ingázás, ami nem volt egyszerű.

Két gimis osztálytársammal együtt kerülünk Prágába, így a gólyabálba sem mentem egyedül. Ott találkoztam idősebb vegyészhallgatókkal, akikkel nemsokára ismét összefutottam immár a kollégium folyosóján. Éppen táncpróbára indultak és a szinkópát

gyakorolták nagy hangoskodás közepette. Nem lehetett őket nem észrevenni: Vida Éva Csilizradványból, Vida Piri Balonyról és Tóth Ildikó Zselízáról való volt, – közülük Éva később a szobatársam lett.

Sokat köszönhetek nekik, az önzetlen segítségért és a barátságot. Azt vettem észre, hogy az ő hívó szavukra a kisklubban vagyok a Nyitnikék egyik próbáján és botladozva tanulgom a számomra még idegen tánclepeket. Ha visszagondolok arra, hogy hány-szor, de hány-szor utaztunk az éjjeli vonattal Vysočanyból Neratovicére, szinte hihetetlennek tűnik, hogy mit bírtunk fiatakként. De bírtuk, mert akartuk, mert nem tudtunk ellenállni a közösség hívó szavának és tettük a magunkét. Másfél év után már szerencsére mi is bekerültünk Prágába. Először az Opletal-kára, majd a Jižní městora. De szép is volt!

Igaz, hogy a Nyitnikék „hőskorában” nem táncoltam, de emlékezetes fellépéseink nekünk is voltak: így a ciprusi görögöknél és a Podolín vagy az AED 40-esen. Mennyi minden előjön ilyenkor az ember emlékezetében, a próbák utáni sörözések, a Kocka, a közös éneklések, hógolyózás a Károly hídon, mind egész életre szóló emlék, amelyből ma is töltekezni tudunk.

Azt is tudtuk, hogy ez a kötelék örökre szól, s hogy valahol mi mindig összetartozunk. És hogy ez mennyire így van, bizonyítja ennek a könyvnek a létrejötte is. Köszönöm a sorsnak, hogy veletek lehettem, egyszerűen csodálatos volt!

Magamról

Komáromban születtem 1960-ban. Születésem óta Dunamocson élek. Ez a Duna-parti

község egész életem alakulására nagy hatással volt. Jelentette és jelenti most is a szülőföldet, az otthonát és a családot.

A helyi alapiskolába jártam, itt kerültem először kapcsolatba a néptáncsal, ahol Szabó tanító néni (aki Martosról származik) betanította velünk a *Martosi lakodalmast*. Két évig táncoltam és nagyon sok alkalommal léptünk fel ezzel a műsorral.

Ezután a Komáromi Magyar Tannyelvű Gimnáziumba (mai Selye János Gimnázium) kerültem, ahol 1979-ben érettségiztem, majd felvételt nyertem a Prágai Vegyészeti Főiskolára, ahol 1983-ban szereztem diplomát.

Egy évvel később kötöttem házasságot. Férjemmel Dunamocson telepedtünk le. Két gyermekünk született.

Iskoláim befejeztével a párkányi papírgyárban dolgoztam 12 évig, majd szinte ugyanennyi ideig vállalkoztunk, zöldségtermesztéssel és szállítással foglalkoztunk. Jelenleg külföldön dolgozom.

Mindkét fiam a Selye János Gimnázium elvégzése után a Károly Egyetemen tanult, de talán ami számomra a legfontosabb, hogy ezután mindketten hazatértek szülőföldjükre. Őrs biológia-földrajz szakon szerzte meg a tanári képesítést, majd politikai geográfia szakon diplomázott. Aktív AED-es, egy ideig a diákkör elnök is volt. Ebben az időben ünnepeltük az AED létrejöttének 50. évfordulóját, ami azért is nagyon emlékezetes számomra, mert ismét magamra ölthettem a táncos ruhát és felléphettem a Nyitnikékkel Kozsár Miklós szervezésében.

Előd fiunk analitikai közgazdaságtant tanul. Ő a diplomamunka megvédése és az

államvizsga előtt áll, mindeközben idehaza vállalkozik. Az AED munkájából ő is kivette a részét.

Személyi adatok

Születés: Komárom – 1960. május 21.

Tanulmányok

Alapiskola: Dunamocs, MTNY AI –1965-1974

Középiskola: Komárom, MTNY gimnázium – 1974-1979

Egyetem: Prága, Vegyipari Egyetem, vegyészmérnök – 1979-1983

Munkahelyek

Párkány, papírgyár, értékesítési osztály, főtervező – 1983–1993; vállalkozó, zöldségtermelés és szállítás – 1993-2004; jelenleg (2004-től) Ausztriában dolgozom.

Család

Férjem, Orosz Jenő gépészmérnök, két fiunk van: Orosz Örs, aki politikai geográfiát végzett a prágai Károly Egyetem TTK-n; Orosz Előd, ő a Károly Egyetemen analitikai közgazdaságtant tanult. Unokámat Nimródnek hívják.

PAHOLICS GÁBOR

✱

Amikor Prágába kerültem Paholič Gabriel néven – szlovák gimnáziumból, bár magyar gyökerekkel, de nulla magyar öntudattal –, akkor még nem gondoltam, hogy a Nyitnikék táncsoportban szerzett élmények és tapasztalatok meghatározóak lesznek életem alakulására.

Nem volt semmilyen táncos előképzésem (nem táncoltam néptáncsoportban, nem

szerepeltem színpadon), így csak Kozsár Miklós lelkesedése és elragadottsága vitt el az első próbára. Amikor láttam, hogy vagyunk ilyenek többen is, akkor már bátrabb lettem és nagy lelkesedéssel próbáltam elsajátítani a tánclépéseket és megtanulni az énekeket. Nagyon kellemes és – most már látom – hasznos időtöltés volt ez. Addig nem tudtam, hogy az apám magyar nótáin és

operett dalain kívül van még más is: autentikus magyar népzene, tájegységek, népviseletek, hagyományok.

Az 1978-as tavaszi turnén újoncként léptem fel a budapesti Egyetemi Színpadon és utána ott voltam a zselízi fesztivál díjazottjai között is. A fellépések utáni „buszénéklésre” még most is szívesen emlékszem vissza, valószínűleg sok faluban okoztunk álmatlan éjszakákat, amikor áthaladtunk rajtuk.

A következő évben már tapasztalt „harcosként” segítettem szervezni az ipolysági turnét, melynek egyik állomása Ipolynyék, anyám szülőfaluja volt. A taskenti utunk legnagyobb élményei közé tartozik a hosszú repülőút, Buhara és Szamarkand városok meglátogatása, a bárányhús rizzsel és a gránátalma fogyasztása. A fejünkre a helyi férfiak által viselt kis szögletes fekete sapkát tettük, a lányok színeseket választottak. Állítólag a színeknek meghatározott jelentése volt, így a mai napig nem tudom, hogy némely lányunkat a helyiek nem nézték-e utcalánynak, vagy férjhez menni kívánó hölgynek...

Amikor 1980-ban én lettem a rangidős (ilyen gyorsan múlnak az egyetemi évek), rám hárultak a próbavezetési és fellépésszervezési feladatok, de a „nagy generáció” búcsúja, és a mind kevesebb magyar diák érkezése rányomta a bélyegét a csoport működésére. Örültünk, hogy az újoncoknak legalább az általunk ismert táncanyagot át tudtuk adni, de már komolyabb szakmai munkát nem végeztünk.

Önéletrajz

1956-ban születtem Ipolyságon. Apám egy ipolybalogi szegény családból származott;

kitanult bányamérnök. Anyám egy ipolynyéki kulák család érettségizettje, akinek származása miatt nem engedélyezték az egyetemi tanulmányokat. Anyai nagyapám reszlovakizált, mert nem akarta, hogy kitelepítsék. Apám belépett a kommunista pártba, mert nem akarta, hogy pártalapon ostoba főnökei legyenek. Amíg nagyapám a PTP-ben (fekete bárók⁷⁴) raboskodott, addig nagyanyámtól mindent elvettek. Apám Alsósajón kapott állást, onnan Rozsnyóra – pontosabban Sajóházára – költöztünk. A szüleim szlovák iskolába íratnak (hogy jobban érvényesüljek). Az iskolában sok osztálytársammal együtt magyarul beszéltünk a szünetekben, de tanultuk a szlovák történelmet, irodalmat. A diák olimpiákon sorra nyertük a versenyeket járási, kerületi szinten, dicsőséget, hírnevet szerezve ezzel az iskolánknak. Anyámat egy nappal a gimnáziumi belépésem előtt temették el, apámat kidobták a pártból, mert rokonszenvezett a prágai tavasszal.

A gimnáziumi éveimet tanulással és csatangolással töltöttem, nem érdekelt sem a kultúra, sem a történelem, a politikától félttem. Bár jók voltak a tanulmányi eredményeim, mégis félő volt, hogy Szlovákiában sehová sem vesznek fel egyetemre. Így kerültem Prágába a „matfizre”. Két hétig kerestem a prágai szlovákokat, akikhez elméletileg tartoztam, de ők addigra csehek lettek. Megtaláltam viszont az Arcóban a prágai magyarokat, akik „idegen földön” felidézték bennem a nagyanyáimnál töltött nyarakat. Lassan kezdtem felfogni, mi az, hogy gyökerek. Amikor Gaál Jóska kezembe nyomta a *Magyar Versek Könyve* című ver-

sekötetet, a harmadik vers után elsírtam magam. Akkor jöttem rá, hogy mit vesztettem az által, hogy szlovák iskolába jártam. Hiszen már az első három magyar vers is szebb és mélyrehatóbb volt, mint az addig tanult világ- és szlovák irodalom együttvéve. Akkor éreztem először azt, hogy aki tollat ragad, az nem engem akar bosszantani, hanem van a lelkében valami, ami nem maradhat ott. Ja, lélek. Akkor az is lehet, hogy nagyanyáim nem megszokásból jártak templomba?

Foglalkozni kezdtem filozófiával, magyar irodalommal, magyar kultúrával, hitérettel. Apámnak a leveleket magyarul írtam, ő meg úgy válaszolt, hogy az én leveletem is viszsza küldte (pirossal kijavítva a helyesírást). Milyen jó érzés volt látni, hogy mind kevesebb a piros, és érezni, hogy apám örül a változásnak. Egy diákcsere program alkalmával magyarországi diákokkal kerültem kapcsolatba. Nagyon tetszett nekik palóc tájszólásom, így megkértek, hogy mondjak fel valamit hangszalagra. Mivel fejből magyar verset nem tudtam, az egyszerűen mondtam. A felvétel után azt kérdezték, miért mondtam ilyen lassan. Akkor jöttem rá, hogy én az egyszerűen csak úgy tudom magyarul elmondani, hogy „nyolcszor hét az ötvenhat (osem krát sedem je päťdesiatšesť)”. Aki ezt átélte, az már nem írhatja magyar gyerekeit szlovák iskolába! Amikor „félúton” voltam a magyarság felé, Ildikó (azóta a feleségem) azt kérdezte: „Melyik nagyszülőd tud szlovákul, hogy te félig szlováknak tartod magad?!” Erre a kérdésre nagyon egyszerű volt válaszolni: „Egyik sem.” Az AED-találkozón Kozsár Miki állandóan valami Nyitni-

kékbe hívta a Prágában tanuló diákokat – elmentem, megszerettem és otthagadtam.

A tanulmányaim befejezése után Kassára kerültem, megpróbáltam feléleszteni az Új Nemzedék táncsoportot, bekapcsolódni a kassai magyar kulturális életbe. Tudományos munkatársként doktori címet is szereztem, lassan kezdtem „értvényesülni”. Az első magyar nyelven írott szakmai munkámat még sajnos le kellett fordítani magyarról magyarra...

Amikor Ildikóval már a negyedik gyermekünket próbáltuk nevelni az ötödik emeleti háromszobás lakásunkban, miközben ott állt kihasználatlanul a falusi ház portával, kerttel, szőlővel, pincével, távol a nagyváros porától és zajától, akkor jöttünk rá, hogy az „értvényesülésnek” ezer formája van, nemcsak a diploma, a munkahely, a tudományos fokozatok halmozása, az ún. „megfelelés az elvárásoknak”, hanem ugyanolyan fontos az értelmiségi lét megteremtése és megélése a családban, szűkebb környezetünkben. Így lett mind az öt gyermekünk falusi magyar kisiskolás, cserkész, egyházi iskola diákja, egyetemista, diplomás, három pedig már családalapító. Belőlem meg boldog nagypapa, aki az unokáival magyarul beszélhet.

Személyi adatok

Születés: Ipolyság – 1956. szeptember 27.

Tanulmányok

Alapiskola: Sajóháza, SZTNY AI – 1962-1963;

Rozsnyó, SZNYT AI – 1963-1971

Középiskola: Rozsnyó, SZTNY (ma: P. J. Ša-fárik) gimnázium – 1971-1975

Egyetem: Prága, Károly Egyetem Matematikai-fizikai Kar, numerikus matematika – 1975-1980, kisdoktori – 1983

Munkahelyek

Kassa, Műszaki Főiskola, számítástechnikai intézet, rendszerszimulálás – 1980-1983; Kassa, a SZTA Bányászati Intézete doktori képzés – 1983-1986, tudományos-műszaki munkatárs – 1986-1994, PhD vizsga: 1994; Nagykapos, gimnáziumi tanár, matematika-informatika – 1994-1999; Királyhelmece, gimnáziumi tanár, matematika-informatika – 1999-2000; Töketerebes, Járási hivatal szervezési főosztály vezetője – 2000-2002; Királyhelmece, Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem (ma: Corvinus Egyetem) kihe-lyezett képzés, megbízott igazgató – 2002-2007; Kisgéres, Micro-WS-KLT Kft. ügyve-zető – 2007-2008; Királyhelmece, Koopera-tíva Biztosító, Groupama Biztosító, biztosí-tási ügynök, tanácsadó – 2008-2012; Kisgé-res, községi hivatal, informatika, weblap, tu-rizmus, kultúra – 2012-től.

Család

Feleségem dr. Paholicsné Dócs Ildikó (szül.: Kisgéres – 1959. április 2.) a kassai gimnáziumban tanult (1974-1978), majd Prágában, a Károly Egyetem Matematika-fizika Karán alkalmazott matematika szakon vég-zett – 1978-1983. 1996-ban doktori címet szerzett a budapesti Közgazdaságtudomá-nyai Egyetemen. Öt gyermekünk született és már hat unokánk van.

Gyerekek: ifj. Paholics Gábor (Királyhelmece – 1983. május 14.). A sárospataki református gimnáziumban érettségizett 2001-ben, a Budapesti Műszaki Egyetem Gépészmérnöki Karán 2006-ban szerzett közlekedésmérnöki oklevelet. Jelenleg magánvállalkozó (Micro WS-KLT Kft. tulajdonosa, Balatonfüreden él, három gyermeke (Rozi, Mihály, Hédi) van.

Hiblárné Paholics Eszter (Királyhelmece – 1985. június 30.). A sárospataki református gimnáziumban érettségizett 2004-ben, a Debreceni Egyetem BTK-n magyar-lengyel szakon végzett 2009-ben. A budapesti Kürt Alapítványi Gimnáziumban tanít. Két gyer-meke (Benedek, Flóra) van.

Paholics Zsófia (Kassa – 1987. március 6.). A Miskolci Jezsuita Gimnáziumban érettségi-zett 2006-ban, a budapesti ELTE TTK-n szer-zett matematika-magyar szakos tanári ok-levelet 2013-ban. A budapesti Ward Mária Egyházi Gimnázium tanára.

Paholics Máté (Kassa – 1988. október 27.). A Miskolci Jezsuita Gimnáziumban érettségi-zett 2008-ban. A budapesti ELTE TTK-n al-kalmazott matematikából szerzett Bc. okle-velet 2012-ben, a Budapesti Műszaki Egye-temen alkalmazott matematikából MSc. ok-levelet 2014-ben. A Thyssen Krupp Hungary Kft. szoftverfejlesztője. Nős, egy gyermeke (Orsolya) van.

Paholics Erzsébet (Királyhelmece – 1992. áp-rilis 16.) A Miskolci Jezsuita Gimnáziumban érettségizett 2010-ben. A budapesti ELTE BTK-n magyar szakon szerzett Bc. oklevelet 2014-ben, jelenleg a BTK magyar-gyermek-védelem szakán MSc-hallgató.

Megjegyzések

– tagja vagyok a Csemadoknak, azon belül a kisgéresi Szőlőfűrt citerazenekarnak. Szer-vezői vagyunk a Bodrogekői Magyar Bálók-nak Kisgéresen és bekapcsolódunk a bod-rogekői kulturális élet szervezésébe is

– tagja vagyok az MKP -nak, a kisgéresi he-lyi szervezet elnökeként működtem 23 éven keresztül, tagja voltam egy évig az Országos Tanácsnak is

– cserkésztszti képzésben vettem részt 1992-ben, csapatparancsnokként segítettem a cserkészlet megszervezését Királyhelmecen és Leleszen, Zsófia lányom segédtiszti, Erzsébet lányom őrsvezetői képzésben részesült

– tagja vagyok a Polyhos szőlészek és borászok társulásának; ennek révén szervezzük a kiskései gasztronómiai és borászati rendezvényeinket, mint az Újborkóstoló, Nyitott Pincék Napja, Nyárbúcsúztató, és a vadashalas–szárnyas–disznótoros napokat

– személyes kudarcként élem meg, hogy nem sikerült Királyhelmecen megtartani a főiskolai képzést, amelyet a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem indított és a Selye

Egyetem kinkeservesen folytatott. Sajnálatos nézem a megélhetéssel küszködő ifjú nemzedék elvándorlását a szülőföldről és bosszant a gazdasági és politikai tehetetlenség és tétlenség ezen a téren

– büszke vagyok a nagycsaládos életformára, amit sikerült Isten segítségével kialakítani és megélni. Hiszek abban, hogy gyerekeink számára a legjobb befektetés a keresztény családi háttér, a színvonalas iskoláztatás, és az értelmes szabadidő eltöltésének példája és lehetősége. Bizakodom abban, hogy van még a magyarságnak jövője a Felvidéken.

U. i.: Hiszen mi (Nyitnikékesek) is hazajöttünk Prágából, remélhetőleg a gyerekeink (unokáink?!) is haza fognak jönni egyszer...

PÁSZTOR MÁRTA

✱

Nyitnikékes emléktöredékek

1975 végét írjuk. A Prága belvárosában levő S. K. Neumann kollégiumban, a szobámban ülök az asztalomnál. Kozsár Miki van itt látogatóban. Nagyon ráér, kényelmesen ül a

heverőn és arra próbál rávenni, álljak be az alakulóban levő táncsoportba. Szó sem lehet róla, engem a matematika és fizika tanulása nagyon lefoglal, különben is, én vezetem az Ady Endre Diákkör (AED) króni-

káját, táncolásra nincs időm. Addig azonban el sem megy, amíg meg nem ígérem, hogy benézek egy próbára, hogy legalább esélyt adjak a dolognak.

A strahovi kollégium egyik épületének pincehelységében valaki zongorázik, néhány fiú és néhány lány próbál forogni, holmi tánclépésekkel előre haladni. Továbbra is úgy gondolom, ez nem nekem való, ennek ellenére mégiscsak megpróbálom a lépéseket. Nagyon gyorsan a táncsoport nagyon lelkes, nagyon aktív tagjává válok. 1976 április elején édesanyám szerez nekem otthon egy puffos ujjú fehér blúzt a táncsoport első fellépéséhez. Így indulunk. Még fehér blúzunk sincs.

Szívvél-lélekkel Nyitnikékes vagyok. Osztom Miki lelkesedését a csoporttal kapcsolatban. Talán én javasolom a táncsoport nevét. Szabó Lőrincnek van egy verse, aminek *Nyitnikék* a címe. Elképzelhető, hogy innen jön az ötlet. Mindenesetre nagyon ránk illik a név.

Sokat énekelünk, ha együtt a csapat. Egy zöld, keménykötésű füzetbe írom az általam/általunk ismert népdalokat. Csak találmokra felütjük valahol, és azt a dalt énekeljük, amit épp látunk. A füzetben 347 népdal található.

Közvetlen segítséget kapunk a Szótttestől. Quittner Jancsi és Varga Ervin feljönnek Prágába táncot tanítani. Ervin rám bízta a lányok karikázójának betanítását, begyakorlását. Eközben a fiúk Miki vezetésével próbálnak. Őrzök egy jegyzetlapot Quittner Jancsi kézírásával. Az 1978-as versenyen bemutatandó táncrendünk vázlata van rajta.

1978 koratavasán ott vagyok Pozsonyban, amikor Mérynével, a Csemadok néprajzosával találkozunk. Azt próbáljuk megtervezni, milyen ruhában táncoljanak a lányok a Zselízi Országos Népművészeti Fesztiválon (a fiúk egyszerű fehér bőgatyát kapnak). Mivel több tájegység táncaihoz kell a viselet és nincs pénz többféle ruhára, univerzális fekete szoknya, fehér blúz, színes (zöld, kék, piros) csillogó anyagból varrott mellény mellett döntünk. A hajunk kontyköttő alá lesz rejtve.

A *Divadelní Služba* színházi ruha- és kélműhely raktárait járjuk Mikivel Prága óvárosában, hogy megtaláljuk a megfelelő anyagot a lányok ruháihoz, hogy megvarathassuk a viseletet.

1978. április 5-9. A „Vendégként itthon” turnén Komáromban az egyik rokonunk, Cséplő Laci bácsi (fia, Péter is az AED tagja), házi kolbászt hoz a csoportnak, Barsbaracsán pedig ott van a fellépésünkön a két szomszéd falu, Pozba és Baracska aprajagya, hiszen rajtam kívül Császár Laci, a hegedűsünk is pozbai, Magda Jani, a táncosunk baracscai. 1978 tavaszán a húgom, Pásztor Szilvia, negyedikes gimnazista Érsekújvárott, és a Szóttos szőlőénekes. Velünk énekel a turnén (a következő évben már ő is Prágában tanul és hivatalosan is tagja lesz a csoportnak). Számomra külön öröm, hogy a budapesti Egyetemi Színpadi fellépésünk kapcsán az *Esti Hírlap* cikke név szerint is megemlíti őt. A fellépésünket reklámozó kis piros plakátot és a turné eredeti nagy plakátját ma is féltve őrzöm.

1978. június 10. A Zselízi Országos Népművészeti Fesztivál versenynapja. Állok a

színpad közepén a lévai Družba kultúrházban, és szólót énekelek: *„Megütik a dobot falu közepébe / Kiteszik a zászlót torony tetejébe”* és azt, hogy *„Be van a falu kerítve / Mégis kivisznek belőle.”* A zsűri nagyon közel ül. Magamon érzem Vásárhelyi Laci bácsi biztató tekintetét – ő a zsűri elnöke. Száll a dalom és egy cseppnyi izgalom sincs bennem. Nagyon együtt lélegzik a társaság, nagyon lelkesek vagyunk, nagyon beleadunk mindent a produkcióba. Meg is van az eredménye: Miénk az első hely!

Negyven év távlatából szinte hihetetlen számomra, mire volt képes ez a lelkes csapat, ez a mi Nyitnikénkünk. Az a kicsivel több, mint két év, amit az eredeti Nyitnikék tagok együtt töltöttek, és mindaz, amit ez alatt a rövid idő alatt fiatalos lendületünknek és akarásunknak köszönhetően elértünk, mindnyájunk számára valamilyen módon meghatározó és maradandó élményt jelentett és jelent. Szerencsés vagyok, hogy mindennek részese lehettem.

Életrajz

Egy dombokkal övezett kis faluból, Pozbáról származom. 1955-ben születtem. Falunk az Érsekújvári és Lévai járás határán zömmel szlovák és vegyes lakosságú falvak szomszédja. A '60-as évek elején épült alapiskolában a környékbeli falvak magyar gyerekei tanultak. Édesapám, Pásztor Béla, hosszú évtizedeken át ennek az iskolának volt a tanítója, miközben szervezte a falu kulturális és sportéletét is. Édesanyám, Tóth Márta, kezdetben háztartásbeli volt, később nyaranként a helyi kertészetben vállalt idénymunkát. Nagyon szépen tudott énekelni.

Húgommal, Szilviával a falusi gyerekek életét éltük. Volt szőlőnk, kertünk, háziállataink – megtanultuk a kétkezi munka becsületét, s azt, hogy mindent mindig a lehető legjobban végezzünk el. Neveltetésünkre erősen rányomta bélyegét, hogy édesapánk tanító volt. Tanítógyerekként illett jól viselkednünk. Szüleink mertek elengedni a nagyvilágba. Otthonunkból nem hiányzott a könyv, a tudás értéknek számított. Iskolai rendezvényeken mindketten gyakran szerepeltünk – szavaltunk, énekeltünk, táncoltunk. Hatodikos korom óta hegedültem.

A Pozbai Kilencéves Alapiskola elvégzése után az Érsekújvári Általános Műveltséget Nyújtó Középiskola bejáró diákja lettem. Kitűnően tanultam, különösen a magyar irodalmat és a matematikát szerettem. Az érettségit követően 1973-ban a prágai Károly Egyetem matematika-fizika karára nyertem felvételt. Már hetedikos korom táján tudtam, tanító leszek (emlékszem, édesapám kezdetben kicsit féltett ettől a teljes embert kívánó hivatástól). 1978-ban szereztem meg a középiskolai matematika-fizika szakos tanári diplomát, majd 1985-ben a természet-tudományok doktora címet (RNDr).

Az egyetem után a Dunaszerdahelyi Magyar Gimnáziumba kerültem és itt tanítottam matematikát és fizikát 18 éven át. 1982-ben ebben a csallóközi kisvárosban született Dávid fiam, akit egyedül neveltem. Kezdő tanárként egy évig (1978–79-ben) Pozsonyban a Szóttasban táncoltam.

A rendszerváltás után, 1993 nyarán az amerikai Peace Corps (Békeszolgálat) egy csoportja Dunaszerdahelyen készült a két éves szlovákiai szolgálatra. A magyar vá-

rosban tanultak szlovákul. Egyikük egy kórombeli biológus volt, Steve Shipe – a későbbi férjem. 1995-ben házasodtunk össze, majd 1996 nyarán kiköltöztünk az Amerikai Egyesült Államokba, a Csendes-óceán partján található Seattle-be. Dávid azon az őszön itt kezdett középiskolába járni, s én egy évvel később jutottam tanári álláshoz. Azóta, immár 20 éve, egy egyetemi előkészítőben, a jezsuita Seattle Preparatory School-ban tanítok matematikát, s jelenleg a matematika tantárgyközösséget is én vezetem. Nagyon sok tanítványom – mindkét kontinensről – sikeres ember lett. Fiam számítógépes mérnök, Kaliforniában él a feleségével.

Szeretek utazni. Számomra Prága az a hely, ahová mindig örömmel térek vissza, ahol önállóságot és tudást szereztem, életre szóló barátságokat kaptam, magyarságtudatom is erősödött az Ady Endre Diákkör és a Nyitnikék táncsoport tagjaként. Az elmúlt 21 év alatt tudatosan alakítottam ki az anyanyelvemhez és a kultúrámhöz való ragaszkodást. Az irodalom szeretete egy életre megmaradt, az olvasás, írás számomra napi szükséglet (természetesen magyarul is). Igyekszem rendszeresen hazalátogatni.

Személyi adatok

Születés: Nagysurány – 1955. május 18.

Tanulmányok

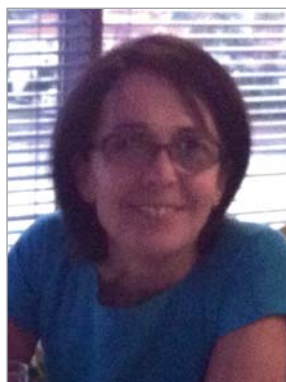
Alapiskola: Pozba, MTNY AI – 1961-1970
Középiskola: Érsekújvár, MTNY általános műveltséget nyújtó középiskola (jelenleg Pázmány Péter gimnázium) – 1970-1973
Egyetem: Prága, Károly Egyetem Matematika-fizikai Kar, matematika-fizika szakos tanár – 1973-1978; ugyanitt kisdoktori cím 1985-ben

Munkahelyek

Dunaszerdahely, MTNY gimnázium, matematika-fizika szakos tanár – 1978-1996; Seattle (USA, Washington állam), Seattle Preparatory School, matematika tanár – 1997 óta

Család

Férjem, Steve Shipe biológus, Washington állam Közlekedésügyi Minisztériumának északnyugati részlegén dolgozik Seattleben (Washington State Department of Transportation, Northwest Region), a bennszülött törzsek környezetvédelmi koordinátora (Environmental Tribal Coordinator). Fiam, Dávid számítógépes mérnök, Kaliforniában a Micron cég munkatársa. Menyem, Jolene Pásztor ügyvéd Kalifornia

PÁSZTOR SZILVIA

✱

A zene szeretetét édesanyámnak köszönhetem. Gyönyörűen énekelt.

Már kisiskolás koromban gyakran álltam a színpadon. A gimnáziumban az egyik földrajzórán debütáltam énekből: egy kitűnő osztályzatért elénekeltam a francia himnusz. 1977-ben, amikor harmadikos gimisek voltunk, barátnőm, Kuruc Mari elhatározta, hogy bemutat a Szóttas énekesének, Pereszlényi Irénnek (Csilinek), aki a falujukban, Kürtön tanított. Nem emlékszem, mit énekeltam, csak azt tudom, Csili nagyon lelkes volt. Aztán Quittner Jancsi is meghallgatott, és én szólóénekes lettem. Nehéz, de csodálatos év következett: próbák Pozsonyban, fellépések országszerte, mellette felkészülés az érettségire. Bár imádtam a Szótttest, érettségi után én mégis Prágát és a Nyitnikéket választottam. El sem tudtam képzelni, hogy ne tapasztaljam meg mindazt a sok szépet és jó, amit nővérem, Pásztor Márta mesélt a városról, a diákéletről és a tánccsoportról.

Prágában a Nyitnikékesek már régi ismerősként fogadtak, hiszen együtt szerepeltünk Budapesten, az Egyetemi Színpadon (pici színpad, vakító fények!), és ott voltam Zselízen is. Kitüntetésnek éreztem, hogy én is elutazhattam Taskentbe. Az útról még ma is a következők jutnak eszembe: félelem a repüléstől, de a fiúk állandóan mókáznak, igyekeznek oldani a feszültséget; elcsigázottan várunk Moszkvában a belföldi járatra; rágógumit adunk el a taskenti piacon; hatalmas színpad és hatalmas nézőtér és hatalmas taps; lengyel fiatalokkal barátkozunk; szörnyű hideg van Moszkvában, de olcsón vásárolunk könyveket és lexikonokat a rágógumiért kapott pénzből.

A találkozások, a szereplések, az együtt eltöltött idő nekem az örömet, a vidámságot, az egymásra figyelmet, a lelkes fiatalságot, és nem utolsósorban a népzene szeretetét jelentette – és jelenti még ma is.

Személyi adatok

Születés: Nagysurány – 1959. február 26.

Származási hely: Pozba

Szülők: édesapám a falu tanítója, édesanyám háztartásbeli

Tanulmányok

Alapiskola: Pozba, MTNY AI – 1965-1974

Középiskola: Érsekújvár, MTNY gimnázium – 1974-1978

Egyetem: Prága, Vegyipari Egyetem (VŠCHT) vegyész-mérnök – 1978-1983

Munkahelyek

Prága, VŠCHT, radiokémiai tanszék – 1983-1985
1985-től a budapesti Kőbányai Sörgyár (jogutódja a mai Dreher Sörgyárak Zrt.) munkatársa.

Magyarországon, Érden élek. Minőségbiztosítási mérnökként dolgozom (elsősorban élelmiszer-biztonsággal és termékfejlesztéssel foglalkozom). Két gyermekem van. Lányom pszichológus, fiam építőmérnök. Mindhárman életének szerves része a zene.

SERÉDI GERTRÚD, LAKATOSNÉ, GERTI

✱

Gerti Deákiból, a galántai gimnáziumból jött az „elektróra”⁷⁵. Ő is a strahovi népes csapattal járt próbára, meg persze az örömteli fellépésekre, turnékra, versenyekre. Az élet úgy hozta, hogy korábban elhagyta Prágát, de folyamatosan tudtunk róla, tartottuk a kapcsolatot vele. Iskolás korában is táncolt már, de Prágából visszatérve már nem nyílt erre alkalma.

Sajnos a 2015-ös komáromi találkozóra már nem tudott eljönni, nemsokára jött a hír, hogy elment.

A többiek képviselőjében ott voltam a temetésén, nagyon rossz érzés volt. De hát ez az itt maradtak kötelessége.

Emlékezzünk Rá!

Lejegyezte: Ursula, 2016. április 19.

Személyi adatok

Születés: Vágsellye – 1957. augusztus 4.

Tanulmányok

Alapiskola: Deáki, MTNY AI – 1963-1972

Középiskola: Galánta, MTNY gimnázium (jelenleg: Kodály Zoltán Gimnázium) – 1972-1976

Egyetem: Prága Cseh Műszaki Egyetem

(ČVUT), Villamosmérnöki Kar, 6 szemeszter (1976-1979)

Munkahelyek

Tesla, Érsekújvár – 1985-1990

Új Szó, PETIT Press, SME, Pozsony – 1991-2015

Elhunyt: Pozsony – 2015

SERES LAJOS

✱

Évtizedekkel előbb kellett volna kezdeni leporolni az emlékeket, mert bárhogy is igyekszem, hogy ráarakódott emlékek alól előszedjem a prágai diákélet kedves mozzanatainak – Nyitnikék tagságomnak – emlékmorzsáit, nem sok minden gyűlt össze. A mértékegységül használt évtized, magában is árulkodó, hátha még leírom az ijesztő évszámot, sokadmagammal együtt – egy évnyi Poděbrady-i kitérő után – 1979-ben kerültem álmaim városába. Pillanatfelvételhez elégséges hosszúságú táncos pályafutásom elle-

nére felkérést kaptam, hát megosztom Veletek, mire jutottam...

Első nekifutásra a Cseh Műszaki Egyetem Gépészeti Karának Károly-téri próbatermét sem sikerült megtalálnom – azt hiszem, ellenkező irányba induló villamosra szálltam fel – amikor pedig odaértem, így visszagondolva, magamat keresgéltem a sok lelkes fiú és lány között. Pedig volt „népi” előéletem, ugyan nem táncos, hanem énekes, a galántai gimnázium – néhai Pukkai tanár úr vezette – „esztrádcsoportjában” lehúztam négy

szép évet. Ebbéli minőségemben szem-, és fültanúja voltam a szenzációnak: a prágai Nyitnikék Csemadok nagydíjat kapott a Zselízi Népművészeti Fesztiválon. Ez volt az egyik első találkozásom prágai magyar egyetemistákkal, és segített a döntésben, hogy oda jelentkezzem egyetemre... A néptánchoz nem volt bennem elég tehetség, vagy a kitartás hiányzott – ez már nem fog kiderülni. Járogattam, gyakorolgattam, de ahogy az „öregeket” – Paholics Gabit, Ivánt, Benkő Pétert, Tolvajt, Csöpit – láttam virtuóz módon táncolni, meg a velem korabeliek – Jankó Lojzi, Koleszár Béla, Méhes Vili, Szabó Ildi – gyors előrehaladását, elment a kedvem. A táncról igen, de a csoporttól, a társaságtól semmiképpen. Vég nélkül hallgattuk a színesebbnél színesebb beszámolókat az akkor éppen friss élményekkel tele taskenti útról, a próbák utáni csapatépítő tréningekről (jóízű sörözésekről), a régebbi turnékról. Az Ipolyság környéki turnénak azért én is résztvevője lehettem, és itt született a legnagyobb sikerem – majdnem színpadra is léptem a kanásztáncban. Arra nem emlékszem, hogy miért nem került erre sor, talán mert sosem volt megfelelő méretű csizma a lábamra...

Az viszont máig emlékezetes, ahogy a falvakban a fellépéseink délutánján – hírverést tartva az esti fellépésnek – csoportosan, éne-

kelve végigvonultunk az utcákon. Felvertük a szundikáló kis magyar falvak csendjét, élveztük a rögtönzött – és akkortájt aligha gyakran ismétlődő – utcai produkció hatását, az emberek csodálkozva simogató, emitt-amott elutasító tekintetét.

A továbbiakról még annyit, hogy csaknem minden prágai magyar megmozdulásnak – előadásoknak a „kisklubban”, nagytalálkozóknak a „Rigrákban”, autóbuszos kirándulásoknak, sőt az öt-tíz évenként megrendezett AED találkozónak is – nagyrészt a táncscsoport tagjai alkották a magját. Későbbi AED tisztségviselőként gyakran fordultam hozzájuk, műsort adtak a fenti akciókon, segítettek értesíteni, mozgósítani a tagságot. A nyolcvanas években aztán egyre inkább éreztette hatását a szlovákiai – így a magyar – egyetemisták csehországi létszámának adminisztratív korlátozása. Ez a csoport létszámán is megmutatkozott, de voltak, táncoltak, mert ha valami kis hír megjelent a prágaiakról az internet előtti világban, a táncscsoportról általában szó volt benne. Örök emlékem marad, már csak e szösszenet révén is, hogy a Nyitnikék „aranykorát” követő időszakban, ha csak egy kis időre is, tagja lehettem ennek a nagyszerű csapatnak...

Alsószele, 2017. január 29-én

SZÁRAZ GÍZZELLA

✱

Nagykén, a Nyitra folyó melléki faluban születtem 1955. október 30-án. Itt végeztem el az alapiskola kilenc évfolyamát, majd az érsekújvári gimnázium reálszakán folytattam tanulmányaimat. A gimnáziumban 1975-ben érettségiztem. Szüleimtől minden támogatást és biztatást megkaptam a továbbtanuláshoz. Érsekújvár után egyenes úttal vezetett Prágába, a Cseh Műszaki Egyetem építésmérnöki karára. A prágai évek életem meghatározó időszakává váltak, és maga a város is elvarázsolt.

A diploma megszerzése után 1980-ban hazatértem és tervezőmérnöként dolgoztam előbb Galántán, majd a vágsselyei Duslo vállalatnál egészen 1993-ig. Ezután az eredeti szakmámnál maradva önállósodtam, és saját tervezőirodát alapítottam, ahol a mai napig is dolgozom.

Családommal, férjemmel és két gyermekemmel Vágssellyén laktunk, ahol gyermekeim az alapiskolába jártak. A gimnáziumot Galántán végezték, majd fiam a pozsonyi Mű-

szaki Egyetem villamosmérnöki karán szerzett diplomát, lányom pedig jelenleg végzi a brünni Masaryk Egyetem bölcsészkarának utolsó évfolyamát. Időközben visszaköltöztünk szülőfalumba, a Nyitra partjának festői környezetébe, amely mára végleges lakhelyünké vált.

Nyitnikék-töredékek

Nyitnikék. Erről a szóról sok embernek az egyik legismertebb madarunk, a cinege jut eszébe. Számunkra, prágai AED-es diákok számára azonban egészen más a mondanivalója. Nyitnikék – ez a szó jelenti nekem Prágát, a Táncot. Felidézi a Tekergőket, az izzadságszagú esti próbákat, Miki vezényszavait, a prágai fellépéseket, a zötykölődéseket a buszon, a falusi kultúrházakat, a családtagokat, rokonokat, ismerősöket, akik összejöttek, hogy megnézzék, mit tudnak ezek a prágai gyerekek. Pesten az Egyetemi Színpadot, a gombaszögi fellépést, a tévéközvetítést, az izgulást a fellépések

előtt, majd a tapsot, a sikert a fellépés után, a boldog mosolyt, hogy na, látod, mégiscsak sikerült!

Boldog vagyok, hogy egy időre én is a Nyitnikék részévé váltam. Új életérzéseket,

barátokat szereztem, a prágai lét kitágult számomra. Ennyi év távlatából is úgy érzem, ez volt a legjobb, ami történhetett velem.

Köszönöm neked Nyitnikék!

SZÉKELY ISTVÁN

✱

Kistárkányban a család minden tagja emlékszik életem kezdetére, mert a téli hófúvások több mint 2 métereseek voltak. Iskoláimat is itt kezdtem, de 1968-ban édesapámat valamilyen politikai okokból áthelyezték a csernyői vasutállomásra Kassára. Egy-két évig bírta a napi ingázást, de aztán elköltöztünk Kassára és a 8-9. osztályt már itt végeztem. Itt a magyar alapiskolában (Kuzmányi utca) azonnal elkezdtem táncolni, mert Lukács néinek volt egy kis tánccsoportja. Iskolába az ipariba, táncolásban az Illés Sanyi vezette Új Nemzedékbe léptem tovább, ahol ekkor itt táncolt Varga Ervin, Tóth Tibor és Szitás Pista. A Balettintézet elvégzése után 1974-ben került Kassára Katona Pista és változá-

sok következtek: az Új Nemzedék megszűnt és Regós lett belőle és ott folytattam a táncolást. Prágába léptem tovább egyetemre, de a villamosmérnöki kar első két évét Poděbradyban végeztük. Amikor hírért vettem a Nyitnikék megalakulásának azonnal mentem és innen jártam fel Prágába a próbákra. Az első próbák kitörölhetetlen emléke, hogy nagyon nagy szeretettel fogadtak.

Az egyetemet nem fejeztem be, megnősültem és munkába álltam, hogy a családomat el tudjam tartani. Kladnóban kezdtem az acélműben és innen jártam tovább táncolni, de aztán ez is abbamaradt.

A számos emlék közül a Taskent-i út számomra emlékezetesen alakult. Az indulásnál

a prágai repülőtéren pici feltűnést keltettünk, mert mi fiúk a táncos fekete kalappal a fejünkön szálltunk be. Megérkeztünk Moszkvába, ahol elkezdett a fogam fájni, így elmentünk egy fogorvoshoz, aki rendbe tette a fogam és repültünk tovább Taskentba. Ott egy koleszon laktunk és nem tudom, hogy miért, kezdtem magam nagyon rosszul érezni. Magas lázam volt, elvitték a kórházba és ez egy nagyon nagy élmény volt, mert ebben az időben az akkori Csehszlovákiában ilyen kórház biztosan nem volt. Az egész úgy nézett ki, hogy a szoba fala 1,5 m magasságban le volt festve zöld festéssel, volt egy ágy, egy takaró, párna lepedő és semmi más. Már nem emlékszem pontosan arra, hogy milyen kezeléseken mentem keresztül, de arra emlékszem, hogy mindig a hátamra rakták a „garjascsikot”, ami szépen melegítette az egész hátamat. Lehúzták a lázamat, kezdtem jobban lenni, de az étellel nagyon nehezen kötöttem barátságot. A többiek eközben elmentek Szamarkandba, Buharába, én meg a kórházban, így csak a képeken láttam, hogy hogyan teáznak nélkülem és rám gondolnak. Y jött értem a kórházba és vitt vissza a koleszra, ahol egy emeleten laktunk a bolgárokkal és a lengyelekkel és két ór vigyázott ránk, akik elcsodálkoztak a sok üres vodkás és a pezsgős üveg láttán. A következő emlék Ivanegának a repülőgépre való felsegítése, mert mindenkinek a saját lábán kellett felszállni. A repülőgépen aztán rosszul is lett és ébresztés közben eltörtük a fülét, ami teljesen kék lett: fiatalok és bohémek voltunk.

Az élet tele van fordulatokkal és nem szabad elkeseredni a legrosszabb pillanatokban

sem, mert nem tudjuk, hogy mit hoz a sors. Pečkyben 9,5 évet dolgoztam egy kovácsműhelyben ahonnan azért kellett elmennem, mert nem voltam hajlandó belépni a pártba. Kidobásom után nem vártam az autóbust hazafelé, így stopoltam. Fel is vett egy autót és a sofőr azonnal munkát is kínált nekem egy közeli szövetkezet mellékági üzemében, ahol villámhárítókát szereltek. Elmentem, és a főnök azonnal fel is vett. Mint kiderült, lelki társak vagyunk, hiszen nekem a nagyapám, neki pedig az apja volt lelkész (az életrajzomba ezt is be kellett írnom). Villámhárítókát szereltem, és azt hiszem, hogy ebben az időben voltam a leggazdagabb ember, mert itt akkora pénzeket kaptunk, hogy abban az időben erről senki nem is álmodott.

A változások után magánvállalkozóként folytattam a villámhárítók szerelését, és ahogyan ez lenni szokott, voltam fent és lent is. Jelenleg csempekályhák és kandallók árusításával és építésével foglalkozom és az egyetem elvégzése után a két lányom is segít a cég vezetésében. A 90-es években rally autóversenyzéssel is foglalkoztam hobbi szinten.

Kassán vagy Prágában is szívesen tettem a magyar kultúráért és erre szívesen emlékszek vissza. Ennek köszönhetően mind a mai napig a magyar kultúrához való tartozónak érzem magam, mert ez az, ami az emberben megmarad. Ha itt-ott a kezembe kerül egy fénykép és mutatom a gyerekeimnek, elcsodálkoznak, hogy Csehországban az egyetemen mit voltunk képesek művelni. Ők is egyetemre jártak, de semmi ilyesmi még csak az eszükbe sem jutott. A sikert mi Mi-

kinek köszönhetjük és a kítűnő szakembereknek, mint Quittner Jancsi, Varga Ervin. A néptánc számomra nagyon sokat adott, mert még mélyebbre rakta az ember a magyarságát, mint amit a szülőktől kapott.

Sajnos a lányaim nem beszélnek jól magyarul, az idősebbnek a konyhanyelv elsajátítása már nem okozna nagyobb gondot, a fiatalabbikra nem jutott idő a részemről és

sajnos nem tud magyarul. Nem beszélnek ugyan a magyar nyelvet, de az egész családban megvan a kötődés a magyar kultúrához és gyakran utazunk Magyarországra.

Fontosnak tartom a Nyitnikéket, a kapcsolattartást, és eddig csak egy találkozón nem tudtam részt venni.

Choťánky, 2017.1.7.

SZÉNÁSI GYÖRGY

✱

Ha valaki, nekem, érettségi idején, vagy később a Poděbrady-i futballcsaták, az ezeket megszakító kocsmázások, a nyári vizsgaidőszak alatti strandolások („Pane, vy jste jen akurát hezky vopálenej!”⁷⁶ – a vizsgáztató tanár értékelése a mágnesesség elmélete tantárgyból mutatott fergeteges felkészültségem láttán és nem hallatán) és persze a havonként ismétlődő prágai adyörös látogatások alatt, tehát ha akkoriban azt mondta volna valaki, hogy én néptáncolni fogok, hát

úgy körberöhögöm, hogy kikaput kell rá tenni. De talán éppen ez a gondtalanság, a felhőtlen optimizmus, a fiatalos magamutogatás hajlama és a dolgok komolytalanul vétele eredményezte azt, hogy amikor Miki másodszor is elhatározta, hogy néptáncsoprotot alakít, egy gyenge pillanatomban és figyelmem sokirányú eltereltsége okán, igent mondtam hívására. Sőt! Felelőtlenségem megkérdőjelezhetetlen bizonyítékaként, illetve pillanatnyi illuminált állapotom eufó-

riájának hatása alatt kijelentetem, hogy ne aggódj Miki, másodszor a siker már nem marad el. Ha nem lesznek más táncosok, én akkor is leszek és műsor is lesz. Legfeljebb le-tolom a nadrágomat és meztelen hátsó fel-emet fogom mutogatni. (Már bocsássanak meg a prűdérebb olvasók, de az ilyen kijelentések akkori közegünkben nem számí-tottak illetlennek.) Nehéz elhinni, hogy ilyen teljesen komolytalan kezdet után indult el velem is a történet, amit Nyitnikéknek ne-vezünk.

Apropó Nyitnikék. Mindjárt az elején konfliktusba kerültem a tánckarvezetővel – most nem írom ide, hogy kicsodával – aki először arról papolt nekünk, hogy néptán-cosokként csak tiszta forrásból, az autenti-kus folklórból merítünk majd, és messze el-kerüljük a gyerekes vagy művésziesen át-kreált, bugyuta koreográfiákat. Aztán felve-tette, hogy adjunk nevet magunknak és én azonnal kifejtettem, hogy egy tiszta pa-rasztkultúrát ápoló, színre vivő néptáncso-port legelfogadhatóbb elnevezése nem lehet más, mint Kutytej. Vártam a hatást. Azon-nal lehülyéztek. A tánckör vezetője – akit még mindig nem akarok megnevezni – má-sodszor is megmutatta manipuláló tehetsé-gét. (Az első az volt, amikor engem elbolon-dított a folklór felé.) Most keresztülvitte, hogy úgy hívjanak bennünket, mint a Ma-gyar Rádió kisiskolásoknak szóló akkori mű-sorát. Persze megideologizálta, megpoliti-zálta, miért kéne nyitni, és tekintettel az ak-kori társadalmi viszonyokra, volt a szavai-ban ráció, de én mégsem értettem, hogy a tö-bbiek miért lelkesedtek a Nyitnikékért. Talán szégyelltek volna egy közönséges „falusi

gyom” égisze alatt hódítani a közönséget.

Persze a hódítás még jóval odébb volt. Elő-ször meg kellett tanulni táncolni. Miki, aki már előtte is táncolt – gyanús is volt nekem ezzel a dologgal még az Ipariban – előtán-colta nekünk, amit tudott, s mi mozdultunk is. No nem lábbal, hanem kétségbeesett égre-pillantással: ezt kellene nekünk utánacsi-nálni? Aztán jött a módszer és megkezdődött a jamtá-rajtá-tamtá-rajtá hónapokig tartó ütemezése. A fene tudta azt előtte, hogy a táncot először darabokra kell szedni és utána kell újból összerakni. Egyet, kettőt, háromat, négyet, ötöt, hatot, hetet „hétet”. Ez ment őstől tavaszig – a többit már mások biztos megírták – de tavaszra megszületett a csoda. Felmentünk a placra és ha megszóllalt a zene, lábunk, kezünk beindult. S ami a leg-nagyobb meglepetés volt: jól éreztük ma-gunkat, amikor táncoltunk. Az is, aki minden szellemi erejét arra öszpontosította, hogy va-lamit el ne rontson és az is, aki már nem gondolt magára a táncra, hanem szárnyalt benne. Hát ezt csinálta velünk az a, korábban igen gyanúsan aktív, és lelkesedő alak, akinek én egy elgörbült téridejű este eladtam a lel-kemet. De hát az adott szót – még ha az elektrós egy-egy gépésznek adja is –, be kell tartani. Innen visszanézve, megérte.

Apropó! Összpontosítok, hogy el ne ront-sam.

A koreográfián alapuló társastánc alap-eleme, hogy tudni kell milyen lépés után mi-lyen lépés, milyen forgás után milyen for-gás, milyen váltás után milyen váltás követ-kezik. Ez először nekem is gondot okozott, mert a mi következikre való összpontosítás elvitte a tánc önfeledtségét. Memorizálni kel-

lett, és én memorizáltam. Talán néha észrevették a cseh főváros siető polgárai, hogy egy valószínűleg kissé ütődött fiatalember villamos- vagy buszmegálló- sziget végén a szerelvényt várva furcsa lépéskombinációkat ismételt, és lépegetés közben önmagában mormol vagy dúdol valami ismeretlen, bárbar melódiát. A tömegközlekedés akkor is foghíjas volt, tehát memorizálni volt idő elég.

Végül tehát ki így, ki más módszerrel megtanultuk, amit kellett és végre előadtuk. Csak úgy magunk között, a többieknek. Mit mondjak, meglepődtem. Tetszett nekik. S ha nekik tetszett, akkor most hurrá, ki a nagyvilágba. Többit már feljegyezték a kort velem együtt megélt további krónikásaink.

Ami számomra a fent leírtakból fontos, hogy táncos lettem és élveztem. Az élvezet tart a mai napig. Nemcsak a néptánc, hiszen ezt a Nyitnikék ritka, alkalmankénti összefüvetlein, vagy a falusi bálók – hát ma egyet jót mulatok – elhatározású vigadalmain kívül nincs nagyon hol ropnom. Meg veszélyes is. Ma már, ha ilyen alkalmanként elfeledkezem magamról, és valami ugrálósra vagy forgatósra vetemedem, néhány perc után, a fáradtság köde vesz körül, amelyben nem is olyan távoli perspektívaként a szívinfarktus integet felém. A néptánc azonban táncost csinál az emberből a folklór határain kívül is. Soha nem jártam társastánciskolába, de ha lehet, ott vagyok a pozsonyi swing estéken és minden 30-as évekbeli táncot, charlestont, foxtrotot vagy klasszikus polkát, keringőt, tangót végigszárnyalok a parketten. Húzza már a lakkcipőm talpa alá a Bergendi Szalonzenekear, a pozsonyi Hot Serenaders vagy Ondřej Havelka Melody Makers-e. Ha nem

lettem volna „Nyitnikék”, valószínűleg parkettáncos sem lennék. (Lehet, hogy csak kutyatej maradtam volna? Miki, megbocsátom a névadást!) Persze rockkoncertekre, diszkóba is járok, még ma is. És nem tudok nyugton maradni. Az hajt, ami a Nyitnikékes időkben: az ember beengedi magába a zenét és az már elvégezteti a kezekkel, a lábakkal azt, amit kell.

Apropó társastánc. A Nyitnikék az első szerelmek fóruma is volt. Hiszen kik táncoltak ott? Lányok és fiúk, akik éppen társaságot, társat, valakit kerestek az idegen fővárosban. Az első alapelv, hogy minden fiú, minden táncot más lánnyal táncol. Aszerint, ahogyan Miki leosztja. Ez működött is, az elején aztán meg már nem is. Mert akik beleszerettek egymásba például akár az első tánc betanulás idején, s már csak együtt akartak lenni, kivételt kaptak. Kivételből volt néhány. Vannak olyanok, amelyek még ma is működnek. A másik oldalon mindig jót tett, ha a korábban gyengébben táncoló fiú vagy leány egy szilajabban ugró, gyorsabbn forgató, hangosabban éneklő partnert kapott egy következő fordulóban. Mindjárt neki is jobban ment, kinyílt, megszépült. Mert a tánc, a jó zenére járt örömteli tánc szépít.

Apropó zene! A Tekergők. Nagyon szerették magukat, ahogy zenélnek. Annyira, hogy néha eltekeregtek, még talpalávaló húzása közben is. A fene tudja, hol járt az eszük a századik Bunda, bunda, bunda, csipkés bunda... fűrészelése közben, de ha felemeltem az ujjamat és kimutattam Ursulának, hogy gyorsíts, mert forr a közönség, vagy lassíts, mert nem tudom hol felejtettem a bal

lábamat, mindig odafigyelt és tette, amit egy primásnak tennie kell. Szép volt fiúk. S akkor most „nouta”!!!

Így lettünk tehát igazi „mívíszek”, ahogyan azt a zselízi, a második zselízi szereplésünk, s az országos versenyen elért győzelem alkalmából megtudtuk. Valahol a város egyik ideiglenes vedéglőhely padján ültünk, talán vártuk a hivatalos eredményhirdetést, vagy hogy kezdődjön az ünnepélyes felvonulás a város utcáin, vagy talán összpontosítottunk a délutáni fellépésre és egy szintén fellépő társaság, roma zenészek telepedtek le mellénk, szívesen elbeszélgetve a népviseletbe öltözött fiatalokkal. Sok-sok éves tapasztalat szólt belőlük az éppen véget ért versenyt értékelve. Kifejtették, hogy mindannyian nagyon jók voltunk, ti is fiatalok, de a győztes prágaiak, azok igazi „mívíszek” a fővárosból. Voltam én az életemben azóta mindenféle figura, de ilyen magasra értékelve már sohasem. És ez a szint elvitt bennünket Taskentbe is.

Aprópó Taskent.

Az egész történet nem volt éppen fair play játék. Akkor jött a lehetőség, amikor azok, akik a Nyitnikékért a legtöbbet tették, az alapító tagok nem lehettek ott. Éppen (és viszonylag épen) befejezték a mindenféle egyetemeket és tiszteletreméltó magiszterek, doktorok, inzsellérek lettek. A művészvilág csalfa fényei számukra már kialudtak – hittek ezt akkor. Mi néhányan, sikertelenebb tudósok vagy egyéb műszaki élcsapat, viszont néha jól megbuktunk vizsgáinkon, esetleg évfolyamot ismételtünk, maradtunk még táncolni a fiatalabbakkal, és léhaságunk büntetéseként részt vehettünk a szovjet if-

júság nemzetközivé feldúsított találkozóján az üzbegisztáni Taskentben. Mit mondjak, már az utazás felülmúlta várakozásunkat. A vnukovói repülőtérén késve landoltunk, így a Taskentbe készülő gép a prágai Klicper színház társulatát vitte helyettünk, gondolkodván Prága – Prága egyre megy. Mi csak vagy hat óras várkozás után indultunk utánuk, így a húsvétot a reptéren ünnepeltük. Az évet ne kérdezzétek, nem akarok az ujjaimon utána számolni, mikor volt, de valamikor 70-es évek végén. A várakozás viszont alkalmat adott arra, hogy Székely Pistát bekísérjem Moszkvába fogorvoshoz, mert igen-csak szenvedett. Kapott valami csillapítást és folytattuk az utat Taskentbe, ahol helyettünk az első gálaesten már fellépett a korábban érkező Klicper társulat. Ám a következő napokban – a szervezett műsor keretében – még jónéhányszor felléphettünk, nagy sikerrel. Sőt bizonyítást nyert az üzbég-magyar rokonság is, mert amikor valamilyen baráti találkozó keretében, ha jól emlékszem az Üzbég Írószövetség székházában, Pöhlös Árpi furulyán eljátszotta a „Kerek a szőlő leve...” kezdetű magyar népdalt, megjegyzem enyhe keleti stílusjegyekkel cifrázva, a helyi írók azonnal lelkesedve kérdezték, honnan ismerjük az ő kedves népdalukat.

Az üzbegisztáni kalandozásokból egyedül Székely Pista maradt ki. Elmúlt ugyan a fogfájása, de ha nem megy, akkor nem megy, valamilyen más betegség támadta meg, így ő a taskenti kórház mindennapjaiban kalandozott. Ez sem lehetett unalmas. Ha jól emlékszem egy vagy két nappal az elutazás előtt adták vissza nekünk, de tisztelettel legyen mondvá: meggyógyítva.

És ez a turné volt hosszú ideig az én utolsó Nyitnikékes fejezetem is. Vendégként itthon, ez volt a plakáton, amit szünidei, hazai turnéinkon használtunk. Akkor valóban vendégek voltunk, s most újra hazajöttünk. Magunkkal hoztuk a Nyitnikéket is, amely az én életemet teljesen meghatározta. Nem tudom milyen lettem volna Nyitnikék nélkül.

Nyitnikékkal viszont tudom és üzenhetem az önmagukat keresőknek: táncolni kell. Néptáncot. Ez megmutatja, ki vagyok, honnan jövök és az lehetek-e, aki lenni szeretnék.

Életem helyszínei

Bősön születtem 1953. szeptember 22-én.

Tanulmányok

Alapiskolás Bősön, középiskolás Kassán a magyar ipariban, egyetemista Prágában a Cseh Műszaki Egyetem villamosmérnöki karán,

Munkahelyek

szerkesztő-újságíró Pozsonyban a Szlovák Rádió magyar adásában, az Új Szó magyar napilapban, a Szlovák Televízió magyar adásában és a Dunaszerdahelyi Városi Televízióban voltam.

Most nyugdíjasként pedellus vagyok egy pozsonyi magángimnáziumban.

Család

Házasember vagyok, három gyermekem van.

TOLVAJ ANNA (Y)

✱

Üdék, frissek és kíváncsiak voltunk a '75-ös Mikulás-esti klubösszejevetelen. Itt találkoztam az Ady Endre Diákkör tagjaival. Arra emlékszem, hogy a földön is ültek a diákok, a terem megtelt. A hangulat azonnal elra-

gadott, itt vagyok hát Prágában. Egy poros kelet-szlovákiai kisváros után ez nagy lépés.

A táncot, a zenét mindig is szerettem, így lelkesen léptem be a Nyitnikék csapatába. Micsoda banda volt (van, lesz). Persze, ezt

abban a pillanatban még nem tudtam. Csak azt tudtam, hogy ott kell lenni. S tudtam ezt akkor is, amikor kirúgtak a vizsgáról s fenyegetett, hogy el kell hagynom Prágát. Hát ezt aztán nem! Innen elmenni? Soha!

És jöttek az események, táncpróbák, fellépések, kirándulások, sörözések, nagy zabálások, reggelekbe nyúló beszélgetések vörösbőr kíséretében. Boldog világot éltünk egy sarkából kifordított bolond világban. Másnap azért megcsináltuk a vizsgákat. Életre szóló barátságok, szerelmek születtek.

Emlékeztek még a „*Képzelt riport egy amerikai popfesztiválról*” prágai előadására? Meg a zselízi első díjra, a gombaszögi fellépésre, a taskenti kalandra, a budapesti előadásra? A strahovi szilveszterre? No, akkor csontig dermedtünk, nagyon fáztunk – vagy inkább melegedtünk?

Kaptam egy lelkes, mindenre elszánt csapatot, s ennek része lehettem. A sors játszadozott velem, valahogy mindig máshova vetett, de az emlékek 40 év múltával is csodákkal bírnak.

Miki – a „nagyvezér”, aki testét-lelkét tette fel a tánccsoport érdekében. Szétszakíthatatlanul forrasztotta egybe a csapatot: egy mindenkiért, mindenki egyért. Tanított minket táncra, kitartásra, a magyar tudat megőrzésére, ott a távolban. Buktatók jöttek, mentek, de soha nem adtuk fel, és ez az érzés örökre megmaradt.

Güzü – az eszmei „vezér”. Sok vitát folytattunk együtt, néha mások számára érthetetlen összefüggésekben. Évek múlva is, ha találkozunk, ott folytatjuk, ahol korábban abbahagytuk nagy hahotázások közepette.

Valahol egy húron pendültünk, cinikus humor, csipkelődése különös barátságot hozott létre kettőnk között. Valami vibrált a levegőben. Ki tudja, Ő hogyan van ezzel? Majd legközelebb megkérdezem.

Ursula – a zenei „vezér”, a nemes lelkű, mindig segítőkész, igaz humorú őszinte barát. Még azon is túl. Ott van mélyen a tudatomban, lelkemben a mai napig, talán én is ott vagyok valahol? A színpadon szakadt húrú hegedűvel is tudott játszani... Hol van már az a ballonkabát, amit egyszer bevarrtam neki, valamikor a szenci tó partján, egy forró nyári estén.

Pöhlös – a lelki „vezér”, tiszta gondolkodású, mély érzésű furulyás. Sok közös mondanivalónk volt, az éjszakai beszélgetések vele is hajnalban fejeződtek be. Ha egyáltalán befejeződtek valaha... Tartanak ma is. Sokat tanultam tőle. Talán én is adtam neki valamit.

A fiúk: Csaba, Bubó, Rézi, Gyuszi, Lojzi, Tasak, Vili, Pityu... nem tudok mindenkit felsorolni, ez már egy könyvet tenne ki. Megannyi élmény, történet fűz hozzájuk. Mindannyiukra nagy szeretettel gondolok.

És persze a lányok: Zsó, Kojcsi, Piri, Csöpi, Mona, Ica, Márti... és megint csak a teljeség igénye nélkül. *Hazám, hazám, édes hazám* – énekeltük teli torokkal és forogtunk, forogtunk. Meg csipkelődtünk, nevettünk, meghánytuk-vetettük örömeinket, csalódásainkat. De jó volt!

„Nem a győzelem a fontos, hanem a részvétel”. Nekünk a győzelem is sikerült. Közös akarattal, meggyőződéssel, magyar hitünk megtartásával.

Köszönöm Nyitnikék!

PS: Vidám történeteket szerettem volna írni a „forgatásról” – ez lett belőle. Őrizzétek meg!

Y

2016. február 24., Európa

A kastélyból a várig, meg ami közte volt

A Bodrogközben, Ágcsernyőn születtem 1956-ban. Kisgyermekkoromat a perbenyiki kastélyban éltem meg, ahol abban az időben magyar nyelvű gimnázium működött; édesapám itt tanított. Nagyon sokat hancúrozunk a kastély gyönyörű kertjében. Máig emlékszem arra a fára, amelynek a tetején ültem. Nem tudom megvan-e még.

Később, második koromban Királyhelmece költöztünk, ahol az általános iskolát és gimnáziumot végeztem.

Szerettem iskolába járni, mert ott mindig történt valami. Szerettem, amikor az egész család összejött az ebédnél és elmondtuk az aznapi élményeinket. Volt mit mesélni, mert „tevékeny” diák voltam. A legtöbb diákcsinynén az én „kézjegyem” volt rajta.

A nyári szüneteket nagyon gyakran a folyó partján töltöttük, gitározunk, énekelünk, jókat pancsoltunk az aranylós Tiszában. Ha ma hazalátogatok, mindig megnézem, merre folyik a víz.

Édesapám, Tolvaj Bertalan tanító, író volt, közéleti emberként vált ismertté. Szívügye volt a magyar iskola fenntartása és magas szintre való emelése. Rengeteg könyv közegette az irodalom, a magyar nyelv szerete-

tére tanított. Édesanyám a család melegét biztosította nagyon hosszú évekig, édesapám korai halála után is. A bátyámmal imádtuk a Beatles zenéjét, amit akkor csak különleges rádióadásokon tudtunk hallgatni. Meg az Illést, Koncz Zsuzsát, Omegát, az akkori és azóta is „nagyokat”. Meghatározó és örökre megmaradt határvökök az életemben.

Aztán jött Prága. 1975-ben kezdtem az egyetemi éveket. Magyar-cseh szakon végeztem, Rákos Péter tanár úr csodálatos, emberi vezetése alatt. Nagy tisztelettel őrzöm emlékeimben.

Közben pedig a Nyitnikék... A Prágában tanuló magyar diákok néptáncgyűttese. A semmiből kerültünk fel az évek során a legmagasabb „dobogóra”. Nagy kitartással próbáltunk, léptünk fel, terjesztve a magyar néptánc és népdal szeretetét. A csapat nagyon sokszor adott erőt ahhoz, hogy ott a távolban megálljam a helyem.

Prágában maradtam, magyar és cseh cégeknél dolgoztam. Tolmácsoltam, fordítottam, „ügyvezettem”. Később aztán tanultam könyvelést is, amivel hosszú évekig foglalkoztam. Ennek köszönhetően jutottam el dolgozni a prágai várba.

Férjem elektromérnök, két fiút neveltünk fel, akik az egyetem elvégzése után már önálló életet élnek.

Legnagyobb örömeinkre két unokával bővült a család, így főállású nagymama lettem.

2016 áprilisa

VÁLSAMI SZEMÁN VALÉRIA

✱

1959 január 19-én születtem, édesanyám azt mondta, olyan hideg volt azon a napon, hogy valaki megfagyott a buszmegállóban. Szüleim fiút vártak, amiben édesapám annyira biztos volt, hogy nevet sem választottak, ha leány születne. Így a nevemet az akkori tévésorozatokból kaptam. Szerencsém volt, hogy akkor még nem adták pl. Rosalindát... Édesapám 1968 közepén 8 éves koromban balesetet szenvedett és örökre eltávozott az életünkből.

Az alapiskolát Bodrogszentesben kezdtem a régi temető melletti iskolában. A szünetben a vaskorláton csúszkáltunk, pedig ezért mindig biztos büntetés járt, ahogy mondtuk, nádpálcával jól elnászárgolták az ülepünket. Úgy kikaptunk, hogy hurkás lett a fenekünk, napokig ülni sem tudtunk, úgy fájt. A tanárok nem akarták, hogy tönkretegyük a szép fényes korlátot, ami tulajdonképpen a csúszkálástól volt fényes. Amikor utoljára láttam, az iskolából már csak pár lépcső és két szomorú rozsdás korlát bámult

némán a temető felé. Ma már ugyanis temető van a helyén.

Nagyapám harmonikán játszott, én meg énekeltem. Sok fellépésünk volt, nagyon sok szép népdalt és nótát tanultam meg tőle. Mi nem osztottuk be csoportokba, csak a dallam volt a fontos, a szöveg és az, hogy felvidítsuk az embereket. Az alapiskolában táncfellépést, esztrádműsort szerveztem és faluról falura jártunk vele. A belépődíjért egy lemezjátszót vettünk a falu részére, de „elvezett” a nemzeti bizottság és kulturház közt.

Az alapiskolát Királyhelmeceen folytattam, s mivel jól ment a matika és fizika a kassai ipariskolába jelentkeztem. Amikor felmentem a kassai magyar Ipariba, osztályommal a 4. D-vel újból megszerveztük a hanyatlásban lévő híres iparista táncdalfesztivált. Tagja voltam a kassai Csemadok énekkarának. Sok helyen léptünk fel, Magyarországon is voltunk, ami abban az időben nagy dolognak számított.

Az érettségi után a prágai műegyetmre jelentkeztem. Tagja voltam a Nyitnikék együttesnek is. Az első próbán Ivanega Iván forgatott meg, akit a királyhalmeci alapiskolából ismertem. A táncsoportban kb. 2 évet táncoltam, azután megszakítottam a tanulást és férjhez mentem. Férjemet, Nikoszt a ciprusi és görög diákok által szervezett felépés alkalmával ismertem meg.

Két lányunk van Jolika (1982) és Timike (1985). Mindketten tudnak magyarul, görögül, csehül, angolul, németül. Jolika ezen kívül még spanyolul, franciául és katalán nyelven is beszél. A férjem magyarul nem tud, de tökéletesen ki tudja magát fejezni egy szóval is, pl. mindenki érti a családban, hogy tiltakozik, ha Orbánnak nevez, vagy Hungornak, ha fékez.

1982-től 1991-ig Ostraván laktunk, Görögországban – Athénban összesen 17 évet. 1988-ban munkába léptem az ostravai áramszolgáltatási vállalatához, ahol összesen 15 évet dolgoztam, mint projektáns. Villamos berendezéseket és elosztóállomásokat terveztem egész Morvaország területén.

Ostraván fejeztem be a főiskolát, újból 5 évet tanultam a munka mellett. Néhány év törekvésbe, szervezésbe került míg megnyitották kapuikat, de megérte a fáradságot, mivel több mint 30 kollégám fejezhette be tanulmányait. Abban az időben, mikor én már a legmodernebb számítógépen dolgoztam, az ostravai főiskola elavult épületekben, számítógép technológia nélkül tengődött. A titkárnő elárulta, hogy csak a professzor úrnak van számítógépe, de senkit sem enged hozzá – még önmagát sem.

Ez a helyzet jövetelünkkel radikálisan megváltozott, a munkahelyen már nem használt számítógépeket ajándékozták a főiskolának, megnyílt az együttműködés, a munkaadóm (SME –Ostrava) dotációja segítségével felújították és kibővítették az egész areált. Ma Csehország egyik legmodernebb főiskolájává alakult, amit megérdemeltek, mert itt olyan tanárookra bukkantam, akikről a prágai egyetem csak álmodozhat. Csak páran tudják, hogy e mögött a görög közös szellem és egy magyar lány állt a Bodroghöz, Attila földjéről.

2006-ban, azután, hogy harmadszor szervezték át a Csehországi áramszolgáltató vállalatot és CEZ lett belőle, Görögországba menekültem, közel 10 évre. Jelenleg az ostravai Demos trade, nemzetközi ügyfélszolgálat magyar részlegén dolgozom, azonkívül alternatív medicinával foglalkozom.

Az életben többször voltam lenn, mint fenn, bár a férjem a fordítottját állítja. Egy nyughatatlan, depressziós magyar lélek valószínűleg nagyon jól szórakozik bennem, és sohasem vágytam külföldre.

A gyerekeimet két dologra tanítottam meg. A egyik, hogy a bocsánat csak egy szó, mielőtt szólsz, gondolkodj, mielőtt lépsz, nézzél széjjel, mert ha valakinek fájdalmat vagy bánatot okozol, már nem veheted vissza. Ezt jól megjegyezték, ahogy nőttek folyamatosan vissza is kaptam. A másik dolog, hogy nem a kakas, az ember mondja, hogy kukurikú, amikor eszembe jut a rozsdás korlát.

Sohasem erőltettem a magyar kultúrát, nálunk minden természetesen működik. Ami jó, az anyuka, ami rossz, az apuka J.

Ostrava, 2017. január 28.

Személyi adatok

születés: 1959. január.19, Bodrogszentes

Tanulmányok

Általános iskola Szentes, 1967-70; Királyhelme, 1970-74

Középfokú Ipari Szakközépiskola Kassa, elektrotechnika: 1974-1978

Cseh Műszaki Egyetem Villamosmérnöki Kar, Prága: 1978-82,

VŠB - Bányászati Főiskola Villamosmérnöki Kar

Munkahelyek

ČEZ-SME-ENPRO, Ostrava

Demos-trade, Ostrava

Család

Férjem Nikolaos

Gyerekek: Jolika (1982) és Tímea (1985)

Lakóhelyek: Görögország – Athén; Csehország – Ostrava

Társadalmi aktivitás, hobbi

Természetgyógyász

ZAJÍČEKNE SZABÓ ILDIKÓ

✱

1959-ben születtem Érsekújvárbán. Itt jártam az elektrotechnikai szakközépiskolába, utána pedig Prágában a Cseh Műegyetem (ČVUT) erősáramú karán végeztem, mint villamosmérnök.

Az iskola befejezése után visszatértem szülővárosomba, ahol azóta is élek a családommal. Három fiunk született, akik már felnőttek, kettőnek már saját családja van, a

harmadik Prágában él. Van már egy kis-lányunkánk.

Az egyetem után villamossági tervező-mérnökként kezdtem el dolgozni, majd a rendszerváltás óta magánvállalkozóként végzem ugyanezt mindmáig.

A Nyitnikékben

A néptáncal még az érsekújvári alapiskolá-

ban ismerkedtem meg, középiskolásként pedig az újbáti Csemadok szervezetbe jártunk táncolni. Amikor jött a felkérés, hogy írjunk pár mondatot a régi időről, hirtelen beugrott az a kép, amikor 1978-ban Prágában a gólyabálon, senkit sem ismerve, nagyon megilletődve lestem a többieket. Akkor ott bejelentették, hogy most a Nyitnikék táncsoport fog fellépni.

Ez volt az első találkozásunk és én már akkor úgy éreztem, hogy nekik nagyon jó, mert valahol, valamiben nagyon együtt vannak, összetartoznak. Ezt érezni lehetett. Mivel én már itthon is néptáncoltam, úgy gondoltam megpróbálhatnám én is. Máig örülök ennek az elhatározásomnak, mert prágai éveim legjobb és legszebb emlékei közé tartoznak az izzadságszagú próbák, a próba utáni sörözések, a fellépések. A hétvégi közös főzések a koleszon. A sok új ismerős, barát, akikkel most is kapcsolatban vagyok. Azt hiszem, hogy ritka az ilyen آدمány az életben, hogy ennyi év után is, ha összejövünk, olyan mintha el sem váltunk volna. Ott tudjuk folytatni a megkezdett beszélgetést, ahol megszakadt. A 2015-ös komáromi találkozó után a videót és a képeket látva megjegyezte a barátnőm, hogy de jó neked, hogy ennyi év után is tartozol valahová, valakikhez. Ez a legjobb érzés szerintem is.

Személyi adatok

Születés: Érsekújvár – 1959. augusztus 25.

Tanulmányok

Alapiskola: Párkány, MTNY AI – 1965-1972,
Érsekújvár, MTNY AI – 1972-1974

Középiskola: Érsekújvár, Elektrotechnikai
Szakközépiskola (ma: Jedlik Ányos ESZKI) –
1974-1978

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem Villamos-
mérnöki Kar, villamossági energetika és ipari
elektrotechnika – 1978-1982

Munkahelyek

Érsekújvár, Agrostav, villamossági tervező-
mérnök – 1982-1990. Jelenleg magánvállal-
kozóként végzem ugyanezt.

Család

1982-ben mentem férjhez egyetemi csoporttársamhoz, aki Prága mellől származik. Három fiunk született, Péter a legidősebb, utána az ikrek József és Tamás. Ma már mindhárman befejezték az egyetemet, Péter Prágában él, ott is tanult, Tamás és József, hazajöttek, ők Brnóban tanultak, most itt élnek Érsekújvárban a családjukkal. Van már egy kislányunkánk, Júlia, és várjuk a második unoka érkezését.

Sajnos az egyetem után már sehol nem táncoltam. Nem volt hol, nem volt kikkel. Annak viszont mindig nagyon örülök, ha az egykori prágai csapat egy kis örömtáncra összegyűlik.

A TEKERGŐK

„A” PÖLHÖS

✱

Taps, meghajlás – ráadás, taps, meghajlás – anyámnak, apámnak, nagymamának, nagypapámnak. Mosolyok, dicséret, öröm, büszkeség...

Hamis hang, tévesztés, szégyénérzet, a kevés vagyok én ehhez...

Zenészek kerestettek a táncosokhoz. Kíváncsi lettem, jelentkeztem, ottmaradtam. Ha dögögve is, de elindult a zene, hogy a táncosok valamire ugrabugrálhassanak (talán nem fognak ezért kitagadni a Nyitnikés-Tekergős múltból).

Az előzmények, az én történetem, a meghatározó események a hatvanas évekre nyúlnak vissza. Az új iskola (Ipolybalog) nyúj-

totta „minden” (apám volt az igazgató...): a zeneterem – még cimbalom is volt –, a zenekola, az énekkar, a néptánc, a műsoros estek, az iskolai bálók, mind-mind a népzene-sz-jövőben felértékelődtek. Az Ipoly mente a hatvanas években még a tiszta kultúra élettere volt – nyelvével, hagyományaival, a változó – maradék szokásaival, palóc beszédével, énekeivel. Ebben az erős, de szellemiségében nyitott közegben ragadt rám – a későbbiekben tudatosuló, meghatározó értékrend, tudás.

A Duna utcai gimnázium „szelleme” más ajtókkal tárta rám a világot. A nagyváros, az elszakadás, „bátyuban” a tanítógyereki múlt, az

elkülönítettségéből (az iskola kerítése mögül) jövő ifjú ember – tétován talált magára. A rajzolás, a gitár, a furulya, a népdalos füzetek segítettek, meg József Attila a megzenésíthető verseivel, meg a nyiladozó értelműek társasága. Jó „iskola” volt. A szép, az esztétikum (formák, épületek) felé fordulás is itt erősödött, a hely szelleme megérintett. Megszületett a döntés, irány Prága, az építészeti műgyetem.

Prága – a nyitott, a befogadó, az elfogadó, a közvetlen, a szépségre mutató, a száztornyú, a városok szülőanyja lett az életterem és élettere sokunknak; a Nyitnikék és a Tekerők történetének a színtere is.

Visszakanyarodva a zenéhez. Az alternatív „népi” együttes (furulya – Pölhös az indító, a kezdő, citera – Zachariás, köcsögduda) fokozatosan átalakult. Jött Ursula – a Császár, a hegedűs, három Tóth – magyar népzenei játszani – János, Janó a bőgős, László, Tasak a gordonkás, Tibor, Tibike a bőgős, Csaba, Kelemen, rendes vezetékeve Kanóc... közülünk ő égett legtovább és tartotta életben a népzene tüzét. Egy rövid ideig volt egy Hegedűsünk is, a hegedűs.

Fő feladatunk volt: húzni a talpalávalót. A táncok közötti „rés” volt a miénk, zeneszeké. Míg a táncok zenéje hozott anyag volt, a mi összeállításunk csak rajtunk múlt. A „rakjuk össze” azért volt jó, mert vissza lehetett, kellett nyúlni ahhoz, ami már bennünk élt. Ehhez társult a keresés – a népdalos füzetekből. A gyűjtésre nem volt mód, de nem is volt rá szükség, meg volt már példa is – a Sebő együttes. Egyre több dal mutatta magát – játsszatok engem is, engem is...

A dallam mellett a mondanivalóval való mélyebb ismerkedés „maradandó” épüléssé vált, formálódott. A „betéteknél” előre jöttünk és egy vonalba álltunk – demokratikus felállás –, mindenki megteremthette saját kapcsolatát a közösséggel. Ez is lehetett sikerünk egyik titka. Mindannyian mások voltunk, és ennek a „tarkaságnak” a varázsa, hogy ennyire „benne voltunk” a zenében, a játszásban, ami megfogta a közönséget.

Én a furulya „neveltje” voltam, a brácsával, a húrokkal nem volt jó viszonyom. Ha a táncot kellett kiszolgálni – ugyanazt ötször, hatszor. Ursula, a prímás figyelt, tudta, tudnia kellett a váltást, együtt élt a táncosokkal. Én nem. Mindig máshol voltam. A brácsáshoz könyörületes a sors, a melléfogásokat elnyomja a bőgő, a gordonka, a táncosok dobogása. Jól elvoltam így, a takarásban... Kinézhettem a zenéből, lestem a rezgő-ringó csípőket, melleket, kivillanó combokat – álomvilág. Egymáséi voltunk, még ha a táncos lány, a táncos fiú, a zenész egy másé volt is. A tánc, a zene nagy erő – a múlt és a jövő egyidejűsége – megfoghatatlan. Vonzó, megtartó, csábító, kábító és szerethető.

Jöttek a fellépések, turnék, vendégként voltunk itthon. Számomra a legnagyobb dicséret az volt, amikor Léván, az országos versenyen lejöve függöny mögül megkérdezték, milyen lemezről szólt a zene...

Persze mindannyiunknak megvolt a saját „diákkálváriája”. Néhányunknak, mint a dalokban az ismétlés – ez is megadatott. Megélni nehéz volt, de innen, idő – messziről csak a hegy látszik. Az egyetem „oltárán” is

fel kellett áldozni valamit. Azt, hogy milyen „szépen” furulyázok, brácsázok, énekelek, műsort vezetek, ott nem értékelték.

Táncoltunk, zenéltünk, jól éreztük magunkat, nem is sejtettük, hogy mindez, az „áldozat esőt hoz”, lesz termés és a termés be is érik.

Prága után a nagybetűs Életben maradni „üzemmód” kevés teret hagyott számomra, hogy valamit még átmentsek a zenész múltból; a zenés, az megmaradt. A prágai KÖZÖSSÉG hazajöve, itthon, egyre erősödő, tudatosuló szemlélet- és értékrendformáló forrássá és erővé vált.

Személyi adatok

Születés: Ipolybalog – 1955

Tanulmányok

Alapiskola: Ipolybalog, MTNY AI – 1961-1970

Középiskola: Pozsony, Duna utcai gimnázium – 1970-1974

Egyetem: Prága, ČVUT, Fakulta architektúry (Cseh Műegyetem, Műépítészeti Kar) – 1974-1980

Munkahelyek

Léva, Járási Területfejlesztési Hivatal – 1980-1990

Ardi Projekt, magán tervezőiroda – 1990-től

„AZ” ÚRSULA – CSÁSZÁR LÁSZLÓ

✱

Az érsekújvári gimnáziumban osztályunkból hárman eldöntöttük, hogy ha már továbbtanulni, akkor Prágában. Barák Peti elektrós lett, Magda János, azaz Bubó és jómagam pedig a gépészetet választottuk. Az őszi folyamán a másodikosoktól, főleg pedig Hegedűs

Gézától sokat hallottunk az előző nyári Kis herceg és tánckör turnéről. Mivel akaratom ellenére a szüleim 8 évig zeneiskolába jártattak, hegedűre, adódott az alkalom, hogy azt innen kezdve örömből és önként műveljem. Az első őszi hazalátogatás során ma-

gammal is hoztam hegedűmet, ami azután az elkövetkező években állandó kísérőm lett.

Nagy izgalommal mentünk Bubóval az első próbára, a Károly térre, de az izgalom hamar elmúlt és egy csodálatos társaságnak lettünk részei, részesei. A próbák utáni beszélgetések a Černý pivovar vendéglő hatalmas külön bokszában szintén sokat adtak és feledhetetlenek.

A téli vizsgaidőszak simán lement, de a nyári az épp a zselízi versennyel (1977) esett egybe. A Fizika 1 vizsgán múltott, hogy el tudjak menni Zselíze, persze ezt senki sem tudta, mivel addigra a 3 hegedűs – Hegedűs Géza, Vizard Gábor (Vá) és magam – nélkülözhetetlen tagjaivá váltunk a zenekarnak. Mindent egy lapra téve alapon – életemben először – puszkázáshoz folyamodtam. Bejött, onnan kezdve az emberi hülyeség egységeként az 1 Sameket emlegettük, mivel doc. Sameknál volt a vizsga, akit nagyon nem kedveltünk.

Zselíz és Gombaszög – mint egy álom – persze rengeteg munka előzte meg.

Utazás Gombaszögre, szállás Pelsőcön a Korona fogadóban, a műsor, majd édesapámtól a szemrehányás „a híveim dicsekedtek, hogy láttak a tévében, és a vizsgáid?” – akkorra már rendben voltak.

A következő évben – még több munka és próba után – beképzeltség nélkül mondhatom, nem én találtam ki, hanem az értelmi szerzők – Miki és a főideológus Güzü jóváhagyásával – nyerni mentünk. Addigra már édesapám is engedékenyebb lett – lásd a roccka (értsd: vödör) számocát Léván.

Hatalmas eufóriával utaztunk vissza Prágába, majd 2 hét múlva Gombaszögre, de Kassán már a *Vasárnapi Újszó* címlapján

viszontláthattuk a gömöri viseletes lányainkat.

A nagy „öregek” elmentek, maradtunk ott mi, akik idővel szintén „öregekké” váltunk. Ekkor volt az ipolysági turné – életem egyik meghatározó helye, valamint Taskent.

Eljött a búcsúzás ideje Prágától, hiszen ezért mentünk oda, hogy hazajöjünk. Itthon még egy alkalommal volt szerencsénk, már feleségemmel, Magdival a zselízi fesztiválon zenélni, a helyi magyar iskola gyermekcsoportját kísértük, Kanóc Csaba is beállt hozzánk zenélni – ez valamikor 1987-ben lehetett.

Most is aktívak vagyunk, de már nem hangszeresen, hanem a galántai Kodály Zoltán Daloskörben énekelünk immár 21 éve. Örömmel tölt el, hogy Dávid fiam volt az egyik elindítója a Nyitnikék újrászervezésének – ennek gyümölcsét láthattuk 2007-ben az AED megalapításának 50. évfordulóján. Hamarjában ezek a gondolatok jöttek elő – jó munka, jó mulatság volt.

Szeretettel Ursula – a végére még a könyveim is kijöttek...

Zsigárdon, 2016. év április hava 19. napján

Vágsellyén születtem 1957. július 7-én. Gyermekkoromat az Érsekújvári és Lévai járás határán fekvő Pozba községben töltöttem, ahol édesapám református lelkészként szolgált, édesanyám elvégezte Kecskeméten a tanítóképzőt, de mivel a rendszer „ellenségei” voltunk, így nem taníthatott.

Alapiskolai tanulmányaimat Pozbán, a helyi magyar alapiskolában végeztem.

Középiskolába 1972–1976 között Érsekújvárban jártam, a magyar tanítási nyelvű gimnáziumba.

Egyetemi tanulmányaimat 1976 – 1982 között Prágában, a ČVUT Gépészmérnöki Karán, a műszer és szabályozástechnika szakon végeztem.

Az egyetem után egy év katonaság, majd rövid ideig a galántai TOS szerszámgépgyárban gyakornok (1 hónap), a DUSLO vegyiművekben Vágsellyén – vegyészetiberendezés-tervező – 1983-1986.

1986 – 2004 között a galántai mezőgazdasági szaktanintézetben először szakok-

tató, majd 1990 – 2004 között szakoktatás-vezető.

2004 – 2008 között magánvállalkozó – Idtech Kft. Gúta – ipari automatizáció, vonalkódos azonosítás és beléptető rendszerek.

2008-tól napjainkig az érsekújvári Szolgáltató és Közlekedési Szakközépiskolában szaktanár.

Emellett, mint magánvállalkozó, tolmács és szakfordító vagyok – magyar, szlovák és cseh nyelvkörnyezetben.

FARNBAUER PÉTER

✱

Soha nem táncoltam a Nyitnikékben, csak a zenélés miatt kerültem kapcsolatba a táncsoporttal, illetve a Tekergőkkel. Rádásul úgy kezdődött, hogy az AED 25. évfordulójára készülve (1982), kiesett a bőgős és egy héttel az akció előtt Kanócék odahozták nekem a kolleszre a nagybőgőt, hogy szombatra tanuljam meg az anyagot. Azért hozták hozzám, mert

előzőleg elárultam, hogy én a gimiben baszusgitároztam. Komolyan vettem a dolgot, gyakoroltam, mint az őrült, pár nap alatt le is ment a bőr az ujjaimról. Nagy szerencsémre a téli cuccok már ott voltak velem a szobán, így aztán bőrkesztyűvel pótolva a kezemen a bőrt, úgy-ahogy le tudtam játszani a műsort. Legalábbis ennyi év elteltével így emlékszem.

Személyi adatok

Születés: Komárom – 1959. február 14.

Tanulmányok

Alapiskola: Komárom Marianum AI – 1965-1974

Középiskola: Komárom Magyar Tannyelvű Gimnázium (ma: Selye János Gimnázium) – 1974-1978

Egyetem: Prága, Károly Egyetem Matematika-fizika Kar, elektronika és vákuumfizika – 1978-1983

Munkahelyek

Komárom, Szlovák Hajógyár, a konstrukció villamossági részlege – 1983-1986

Oto Waiter zenekara; Marian Grexa DEMI-

KÁT zenekara – 1986-1987; Peter Nagy INDIGO zenekara – 1987-1990

1990-től a mai napig az ELÁN (billentyűs hangszerek, gitár, basszusgitár) tagja, ezenkívül néhány évig a GHYMES, a Metalinda, a Queenmania, a Jókai Színház kötelékében. 2003-tól saját hangstúdióm van, ahol megfordult többek között a GHYMES, a TWEENS, a KOR-ZÁR, Robo Grigorov, Katka Hasprová, Töröcsik Mari, Vadkerti Imre, a Noga-Skrúcaný páros, Peter Marcin, Andy Kraus, Écsi Gyöngyi, Dráfi Mátyás, Stohl András, Pápai Erika.

Család: Két fiam van – Tamás (19) és Krisztián. Ma is Komáromban élek.

„A” HEGEDŰS – HEGEDŰS GÉZA

✱

Töredékek, amik megmaradtak az agyvérzés után...

Már nem is emlékszem, hány embernek ígértem meg, hogy írok én is valamit az emlé-

keimről. Az a jó szokás megmaradt még az Ipariból meg a főiskoláról is, hogy a rajzot az utolsó éjszakán készítettük el a leadás határideje előtt. Most hát rávettem magam, hogy ilyen utolsó éjszaka van.

Egy kis gömöri zsákfaluból, Kecsből származom. Jelenlegi lélekszáma 340 lakos. A trianoni szerződés szerint Magyarországhoz kellett volna tartoznia a falunak a vízválasztó határok szerint, de a lakosok népszavazás után inkább Csehszlovákiát választották. A csehszlovák járási székhely Tornalja ugyanis közelebb és jobban megközelíthető volt, mint a magyarországi Putnok.

Az alapiskola 3. osztályától új tanító, Scsuka József került a faluba, akitől hegedülni is tanultam a szülők nyomására, már csak a nevem miatt is. Az alapiskola elvégzése után Pelsőcről Kassára a magyar Ipariba kerültem, követve az unokatestvéreimet: Hegedűs Etát és Czakó Lajost.

A főiskolára való jelentkezés is az előttünk járó évfolyamok hatására történt. A szaktantárgyakból jó jegyeim voltak, így felvételi nélkül kerültem be. Szlovák nyelvtudásom a nullához közelített, így csehül tanultam meg, főleg a szombati brigádmunkák alatt, amikor kenyeret és péksüteményt fuvaroztam az üzletekbe a smíchovi pékségből, mint sofőr.

A Nyitnikékbe, illetve a Tekergőkbe jutás szintén az öregebbek követése volt. Csináltuk, mert tetszett, meg jól szórakoztunk. Én is ismételtam egy évet, ahogy illik, de megérte.

A zselízi második hely után emlékszem, hogyan akarta a riporter magyarul szóra bírni az egyedüli cseh kislányt, aki a csoportban táncolt.

A nyári körútról az jut eszembe, amikor a zenekar tagjai akkordban terceltek nekem a Moszkvics differenciáljának a hangjához.

Ajnácskőn a szünetben, amikor az irodalmi színpad szerepelt, mi meg pihentünk, bejött egy férfi az öltözőbe, hogy hol az Is-tenbe tanultatok meg így muzsikálni. Gyertek el hozzám, van még egy kis borom. Mint később kiderült a helyi pap volt az.

Amikor Ursula hozzánk került, Prágában természetesen ő lett a primás, mivel sokkal jobban játszott, én meg a brácsás lettem. Arra emlékszem, hogy a zenekar azon morfondírozott, hogy ki kéne nyomni a bal szememet, hogy igazi brácsás kinézetem legyen.

A gombaszögi fellépés előtt a lámpaláz leküzdésére Ursulával többször is felkerestük a boros bodegát. Amikor végeztünk az előadással, az apám megjegyezte, hogy fiam a zenekarból csak te meg a másik hegedűs táncoltatok.

A főiskolán a specializációra való szétosztáson figyelembe vették, hogy a karborundum cég Rozsnyón akar leányvállalatot létesíteni, így lettem „metalurg”. A negyedik-ötödik évfolyamban a katedrán, ahol tudtak a Karborundumról, már igazgató úrnak szólítottak a tanárok és az asszisztensek. Annál nagyobb volt a pofára esés, amikor a járási higiénikus nem egyezett bele a gyár építésébe a nagy porhatás miatt. Abban az időben csak egy gépgyár volt a környéken, a kuntapolcai, ahol csak pótalkatrészek gyártásával foglalkoztak a magnezit gyárak számára. Ezért 1981 júniusában a szomszédos hosszúsúói Arany Kalász földműves szövetkezetben kezdtem dolgozni, ahol az elnök szabad kezet adott egy melléküzemág beindítására a gépipar berkein belül. Kaptam egy új istállót azzal, hogy szerezzek oda megmunkáló gépeket és gyártási progra-

mot. Pótalkatrészeket gyártottunk mezőgazdasági gépekhez. Később a melléküzemág vezetője lettem. 1983-ban megnősültem, feleségem szintén Prágában tanult a Károly Egyetem Orvosi Karán. Mivel Rozsnyón dolgozott a járási közegészségügyi állomáson, naponta ingázott Rozsnyó és Hosszúsó között, ezért amikor a járási mezőgazdasági igazgatóságra hívtak, csak egy feltételem volt: lakás Rozsnyón. Az itt eltöltött három év alatt (1985–1988 között) a járásban megháromszorozódott a melléküzemágak teljesítménye. Majdnem minden évben a melléküzemágak nyeresége húzta ki a járást a fő mezőgazdasági ágak veszteségéből. Én közben feldolgoztam magam a műszaki igazgatóhelyettesi szintre. A rendszerváltás a mezőgazdaság területén már 1988 végén kezdődött: 50 százalékkal csökkentették a létszámot és mi, fiatalok lapátra kerültünk.

1989 áprilisában kezdtem dolgozni az Agrostroj gépgyártó vállalatnál, mint mester. Elég nagy pofon a sorstól az igazgatóhelyettség után. Két év meg egy rendszer-

váltás kellett hozzá, hogy újra a műszaki igazgató posztjára kerüljek. Közel 4000 kistraktort gyártottunk le, míg a bank elvitte a céget.

A feleségem 2010-ben elhunyt, és mivel a házasságunk gyermektelen volt, egyedül maradtam. Édesanyám 2016 októberében hunyt el.

Jelenleg rokkant nyugdíjas vagyok, Kecson lakom a felújított szülői házban, és mint a volt prágai szobatársam, a karcagi Kovács Sanyi szokta mondani: „elvagyok, mint a befőtt”!

Üdvözlettel mindenkinek.

Személyi adatok

Születés: Kecő – 1956. január 29.

Tanulmányok

Alapiskola: Kecő 1–5. évfolyam – 1962–1967; Pelsőc 6–9. évfolyam – 1967–1971

Középiskola: Kassa Magyar Tannyelvű Középfokú Ipariskola, gépészet – 1971–1975
Egyetem: Prága Cseh Műegyetem Gépipari technológiai Kar, metallurgia szak – 1975–1981.

„A” KANÓC VAGY KELEMEN – KANÓC CSABA

✱

Nyitnikékesség

Sokat jelent az ember életében egy jó kollektíva. Hát még ha olyan helyzetben van, hogy kiszakad régi, megszokott környezetéből, és messze otthonától, sokszorosan idegen létet kell megszoknia. Ezért engedtessek meg nekem, hogy feltételezzem, miszerint nemcsak szerény személyemnek jelentett a Nyitnikék egyfajta azilumot az idegen tengerben, ahol elengedve magunkat (elfeledve problémáinkat) jól szórakoztunk, amellet még hagyományt is ápoltunk. (Bevallom, nekem akkor a hagyományápolás nem volt a legfontosabb szempont. Tudatosítása csak később jött.) Annyira jól éreztük magunkat, hogy még a dologgal együtt járó gyötrődést – gyakorlást – is vállaltuk. Nem is szólva a próbák utáni sörözésekről. Igazán akkor kezdtem érezni, hogy ennek a valaminek

eredménye is lesz különböző fellépések formájában, amikor Miki, a főnök, egyre idegesebben kezdte vezetni a próbákat, és ezzel mások is rezonáltak – én pedig megkaptam az ukázt, hogy gyakoroljak, mert halom „exkrementum”, amit csinállok.

Aztán gyakoroltunk, gyakoroltunk és gyakoroltunk.

Már nem emlékszem az első fellépésre, de biztosan nagyon meg voltam illetődve, és nem tudtam kiadni magamból még azt sem, amit addig megtanultam, de hogy utána jól éreztem magam, az biztos. Aztán jött a többi: turné, Budapest, Zselíz országos verseny (első helyezés), Gombaszög – mint egy megvalósult álom.

Még emlékszem Richtarčík Misi képére (aki Kassán, gimnáziumi éveink alatt végig hívott táncolni az Új Nemzedékbe, de nem

mentem), amikor meglátott a zselízi színpadon, ráadásul a győztes csapatban...

Az évek múltak, a tagok cserélődtek, volt, hogy magam képviseltem a zenekart a próbán, de a sok közös siker (Taskent, turnék, stb.) és közös kudarc (ezeket inkább nem írom ide) mindig úgy összehozta az embereket, hogy a Nyitnikék életképes maradt. Ez a közösségi érzés olyan erős volt, hogy még most, X évvel a prágai történetünk után is össze tud hozni bennünket (persze azért Mikinek köszönhetően – mert mindig kell egy jó szervező).

Nagyon örültem, amikor hallottam, hogy a Nyitnikék az utánunk következő generációk alatt is működött (-getett), nem is azért, hogy mit-tudom-milyen eredményeket érjen el, hanem pusztán a közösségteremtő szolgálata miatt.

Hát ezt adta nekem a Nyitnikék közvetlenül.

És közvetetten?

Megszerettem, és megtanultam értékelni a népi kultúrát, megbecsülni a valamire ráfordított munkát, tisztelni a barátokat, közösségben élni. Egyszóval nevelődtem.

Ez adta a töltést ahhoz is, amikor hazakerültem Kaposra az egy év katonaság után, hogy megcsináljam a kísérezzenekart a táncsoporthoz, amit Miki ott is létrehozott. S mivel tudtam, hogy nagyon keveset tudok, elkezdtem járni népzenei táborokba tanulni, tanulni... (Ebben mondjuk Leninnek kivételesen igaza volt.) Ennek aztán végül is az lett az eredménye, hogy három évre professzionális zenész lettem.

Hát ezeket (is) adta nekem a Nyitnikék.

Köszönöm!

Mivel elrendeltetett, hogy az életünkről is írjunk valamit, hát tessék:

Születtem 1959-ben Nagykaposon, tizen-nyolc éves koromig egy nyelvhatáron fekvő kis faluban laktunk, Hegyiben. Vajánba jártam alapiskolába, szüleim ott tanítottak, tehát nem lazálhattam. Zeneiskolába – hegedűre – csak négy évig jártam, mert megutáltam a tanárom zenetanítási módszereit. A faluban zenekar alakult (kellett a bálókba), itt-ott doboltam nekik. A gimnáziumot Kassán végeztem, ott tovább tolódott az érdeklődésem a reáltárgyak irányába, ezért az érettségi után jelentkeztem Prágába, a Károlyi Egyetemre, a Matematika–fizika Karra, rendszerelmélet szakra. Fel is vettek, és a Nyitnikék mellett mellékesen becsülettel le is diplomáztam 1982-ben. Ezután már nyáron beléptem a vajáni villanyerőmű számítógézpontjába dolgozni, onnan vittek katonának egy teljesen felesleges évre. Katonaság után visszamentem dolgozni oda, ahonnan elszólítottak, amellet egyre többet kezdtem foglalkozni a népzenevel. Mint fentebb írtam, zenekarom volt, táborokba jártam, tanultam, gyakoroltam.

Aztán, 1988-ban megnősültem, és munkahelyet változtatva elkerültem Kassára, és ott a táborokból való ismeretségeim folytán bekerültem a Csámborgó zenekarba. Itt már szakmai szempontból is komoly munka folyt, több táncsoportot is kísértünk, táncházakban muzsikáltunk. A hegedű mellett meg kellett tanulnom cimbalmozni, néha más hangszeren is egy-két szám erejéig. Eljött az idő, amikor választani kellett a zene és munka között. Professzionális zenekar lettünk. Ebbe persze az

is belejátszott, hogy a „cucilista” éra be-
fuccsolt, tehát a zeneszolgáltatásainkért
pénzt kérhettünk, és Szvorák Katinak, aki
akkor már elismert énekes volt, a kísé-
zenekara lettünk. Sok-sok fellépés, koncert,
stúdiófelvétel, a Népművészet Ifjú Mestere
cím a zenekarnak – élmény dögivel. Csak a
pénz volt kevés. Ha a nyugati útjainkon
nem szedtünk volna össze valamivel többet,
nem élünk meg belőle. 1991-ben megszü-
letett a lányom. Jött a sok fellépés, Kati ter-
hessége alatt iskolai nevelő koncertek, néha
három egy nap alatt, hű az nagyon fárasztó
volt. Nem is bírtuk. 1992-ben a zenekar
felbomlott.

Akkor viszont már Szvorák Katiék egy új
zenekart kezdtek létrehozni Budapesten,
amibe másodmagammal átléptünk. Ez volt
a Bekecs zenekar kezdete. A kassai társam
idővel abbahagyta, így magam jártam Bu-
dapestre. Ezzel a bandával is bejártam Ma-
gyarországot, Felvidéket, egy pár nyugati út
is volt, de aztán törvényszerűen jött a fel-
szólítás a fiúktól, hogy vagy pesti (esetleg
budai) srác lesz belőlem, vagy vége, mert ezt
így tovább nem lehet csinálni. Ebben iga-
zuk is volt. Ez volt az a pillanat, amikor ki-
csit „szegre akasztottam” a hangszereket, és
visszatértem az eredeti foglalkozásomhoz,
a szoftverhez.

Kassán élek, egy szoftvercégben dolgozom.
Feleségem a magyar iskolában tanít, lányom
az ELTE bölcsészkarán művészettörténetet
tanult és ezért most Brünnben az IBM-nél
dolgozik.

Köszönöm a kérdést, többnyire jól vagyok.
Ennyi.

Kassa, 2016 márciusa

Nyitnikék-matematika Kanóc módra

Állapot = + 25 év (+ emlékek) + sok tapasztalat + család (1 gyerek) + szakáll – haj – illúziók

Múlt

1983 < évek < 1989

Megélhetés = programozás

Kedvtelés = zenélés

Zenélés = gyakorlás + tanulás + táborokba járás – pénz

1989 < évek < 1993

Megélhetés = Kedvtelés = zenélés

Zenélés = 2* zenekar + gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás, gyakorlás + n* fellépés + felvételek (stúdió) + utazás + éjszakázás + utcazenélés + kitekintés a világra (Nyugat-, Észak-Európa) – rendszeres (élet, kaja, alvás)

Befolyó pénz 0 (Közeledik a 0-hoz)

1993 < évek < 2004

Megélhetés = szoftver

Kedvtelés = barkácsolás

Zenélés 0 (Közeledik a 0-hoz)

Jelen

Megélhetés = szoftver

Kedvtelés = (majd megkérdezem az asszonyt, mihez kell, hogy kedvem legyen)

Jövő

2026 = Nyugdíj

A Nyitnikék jelentősége

Múltban = ösztönzés + alapok (népzene) + csoportbeli élet szabályai

Jelenben = emlékek + (néhány ember, akikkel szeretek találkozni)

Jövőben = hirtelen felindulás (hej, amikor én még fiatal voltam!)

Nyitnikék-találkozók

Deáki = egymásra csodálkozás + együttmulatás + kulturális intermezzo + fogadkozások

Nagykapos = egymásra borulás + szervezettség + programok

Szervezettség = Kozsár Miki

Programok = múltba nézés + mulatás + beszélgetés + táncház + kultúra +

csónakázás + futball + táncpróba Miki módra + piknik + búcsú

Táncház = zenélés a régi haverokkal (helmeci zenekar) + rádánolás +

Barkó Attila táncot tanít és fizeti a zenekart

Kultúra = templomnézés, politikai kultúra (átjárhatatlan kishatár egy falu volt közepén)

Csónakázás = Latorca + Laborc + 2* motorcsónak

Futball = 3:2 (ha jól emlékszem)

Táncpróba Miki módra = 125* Dunna-dunna + lépéskeresések

Piknik = jó ételek + jó borok + jó beszélgetések

Búcsú = megbeszélés + fogadkozások + búcsú puszik + szentesi pincék + finom borok + jó szalonna – józan ész

Személyi adatok

Születés: Nagykapos – 1959. augusztus 24.

Tanulmányok

Alapiskola: Vaján – 1965-1973

Középiskola: Kassa, MTNY gimnázium – 1973-1977

Egyetem: Prága, Károly Egyetem Matematika-fizika Kar, rendszerelméleti szak – 1977-1982

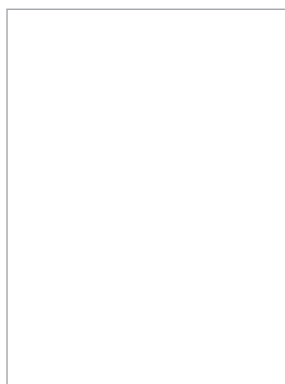
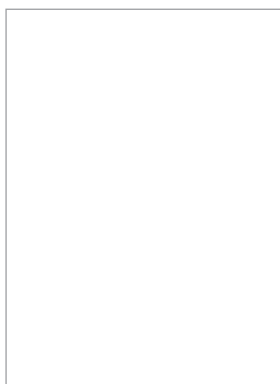
Munkahelyek

Vajáni Villanyerőmű, programozó – 1982-1988; INORGA Praha, kassai fiók, analitikus programozó – 1988-1990; Csámborgó

Együttes, Bekecs Együttes, zenész – 1990-1993; Kassai ACASE, analitikus programozó – 1993-2012; jelenleg (2012-től) Kassa Novitech RT., analitikus programozó

Család

Feleségem Urbán Judit, 1988-ban házasodtunk. Lányunk Ildikó 1991-ben született.

SIMON JÁNOS

✱

Emlékfoslányok 40 év távlatából

A zene iránti érdeklődést a szó szoros értelmében az anyatejjel szívtam magamba. Hála édesanyám hatalmas lemezgyűjteményének, illetve az ezek hallgatásával töltött vasárnap-délutánoknak. A zeneiskolában Bartók *Gyermekeknek* c. füzetéből első emlékeim a „Kis kece lányom”, és a rádió esti meséiből ismert „Csillagok csillagok” kezdetű népdalok voltak. A népzenevel való tudatos foglalkozásra a Csemadok Losonci járási bizottsága (melynek édesapám is tagja volt) által szervezett járási folklórfesztiválok különös hangulata adta meg a kezdő impulzust. Egy alkalommal Ág Tibor tartott nekünk előadást a magyar népzeneről. Alig pár évvel később már én is jártam a falvakat B70-es 10 kg-os asztali magnómmal a Csemadok Központi Bizottsága – Méry Margit által vezetett – néprajzi szakbizottságának tagjaként. A „Tavaszi szél vizet áraszt” népzenei versenyen előbb versenyzőként, később már zsűritagként kerülhettem kö-

zelebb a „tisztá forráshoz”. Elsős gimnazistaként Füleken zongorán kísértem a Kátona Pista (ottani gimnazistaként kezdte, majd egy évvel később átlépett az Állami Ballettintézetbe) által a volt osztálytársaknak betanított „Ecseri lakodalmas”-t. Másodiktól azt a gimnáziumi kamarakórust vezettem, melynek tagja volt későbbi életem párja és Szvorák Kati is.

Ilyen előzmények után kerültem diákként Prágába, ami első távolmaradásom volt a szülői háztól, és bevallom, nagyon nehezen viseltem az első 2-3 hetet. Aztán tudomást szereztem az Arcóról, ahonnan már egyes útvonalon a gépészkлубba, illetve a gólyabálra. Nem lehetett nem kipróbálnom a Petroff szárnyas zongorát, és innentől már lényegtelen, hogy ki kit keresett és talált meg. Aztán egyre több barátra és ismerősre tettem szert, és ez megszépítette a diákkori küzdelmemet. A kedd esti próbák, a péntek esti kis- és nagytalálkozók hangulata tudatossá tette bennem azt, amihez már koráb-

ban is vonzódtam: a magyarság megtartását. Ebben segített a lévai országos megmérettetést megelőző egész napos próba (Suchdol), Kóka Rozália és a Mákvirág zenekar és koncertje (Szíjártó Csaba vezetésével), Budai Ilona és a Forrás irodalmi kör fellépése, vagy Halász Péter (*Honismeret* c. lap főszerkesztője) előadása a csángókról. Az említett személy(isé)g(ek) voltak azok, akik hozzásegítettek Szvorák Katit a magyarországi elismertséghez, és büszke vagyok, hogy ebből én is kivehettem a részemet.

Mivel egyidős vagyok az AED-del, emlékezetes számomra a 20. szülinapi Nyitnikék-fellépés, amelyre nem érkezett meg a Szőtestől kölcsönkért fellépő ruha, a Vasutasok Központi Kultúrházában a seprútánchoz kényszerből használt műanyag partvis „fejvesztése”, valamint a lévai verseny hangulata, ill. a gombaszögi fellépés egész életre szóló élménye. Küldetésünk legjobb igazolása a nyári kerékpártúra keretében, szülőfalumban, Kalondán megtartott „gálaműsor”, illetve a felkészülés minden mozzanata. Akkor tudtam meg pl., hogy Székelyföldön is van Kalonda nevezetű település (Korond mellett), és akkor ismerte fel nagymamám a fülekpilisi Sándor Gyula unokáját, Benčík Gyulát.

Amit Prágában megéltünk, később – úgy gondolom – életstílusunkká vált. Fülekre való visszatérésem után azonnal beléptem a füleki férfikarba, itt is létrehoztam az AED mintájára a művelődési klubot, és sorra hívtam meg a Prágában megismert magyarországi előadókat. A népzene terén elért legnagyobb sikeremnek az 1983-ban a Losonci járás magyar falvaiban végzett gyűjtés alap-

ján készített népdalgyűjteményt és az ebből a zselízi parkban 1984-ben előadott 70 perces folklórműsort tartom.

A „bársonyos módszerváltás” után nagyobb intenzitással kezdtem művelni azt, amit 11 éves korom óta folytattam, a kántorkodást, ami minden szabad időmet a mai napig leköti. Vezettem ifjúsági énekegyüttest (Vox Cordis), készítettem számtalan zeneti feldolgozást, és a 2004. december 5-i népszavazás eredménye okozta csalódás megszült bennem egy kórusművet is (*Hűség-himnusz*). Azóta a füleki Pro Kultúra Férfikar házi zenésze is vagyok.

Vallom, hogy sok hitét hagyott felvidéki magyarnak ismernie kellene a hetvenes évek nagy AED-es és Nyitnikékes (JAIK-os, KAFEDIK-os...) generációjának fura illegalitásában – akkor még fiatalon, nem küzdelemléte megélt – tevékenységét, és akkor nagyobb lenne az összetartás, az őseink kultúrájának megtartása utáni vágy.

Magamról

Feleségemmel 12 éven keresztül vezettük a Vox Cordis egyházi ifjúsági énekegyüttest, melynek gitárosként a fiunk is tagja volt. Népzenevel 1973 óta foglalkoztam. Mint a Csemadok országos néprajzi szakbizottságának tagja jártam zsűrizni a *Tavaszi szél vizet áraszt...* versenyekre, és többször részt vettem a bizottság nyári gyűjtéseiben, melyeken 10-14 napon keresztül próbáltuk feltérképezni és összegyűjteni egyes járások néprajzi és népzenei kincseit (Kassa-vidék, Komárom, Érsekújvár, Léva, Losonc).

1984-ben Zselízen az Országos Néprajzi Fesztiválon bemutattunk egy Duray Évával

közösen rendezett 70 perces nógrádi lakodalmas műsort 105 szereplővel.

A Nyitnikékkal 1976-tól működtem együtt, mint korrepetitor. Részt vettem több fellépésén (Léva, Gombaszög, Ragyolc, Tajti, Kalonda) és szervezője voltam az együttes 1977-es kalondai „táborozásának” a nyári kerékpártúra keretében.

1986 óta kántorkodom, utóbbi működési helyeim: 1990 óta Fülekpüspöki, 1994 óta Füleken is. Orgona felújítással és rekonstrukciással is foglalkoztam.

1983 és 1994 között, majd 2012-től napjainkig a füleki Pro Kultúra férfikar tagja, kísérője, időnként szólamvezetője vagyok. A Vox Cordis Énekegyüttes zenei vezetőjeként több mint 140 keresztyén ifjúsági dalt hangszereltem, dolgoztam fel és tanítottam be.

Társadalmi aktivitás

1972-től a Csemadok tagja, a 80-as években a járási bizottság néprajzi szakbizottságának a tagja voltam. Az Ady Endre Diákkör elnöke voltam 1978–1980-ban. A Csemadok füleki helyi szervezetének művelődési klubját vezettem 1983–1987 között (az AED mintájára előadásokat szerveztünk, vendégünk volt többek között Popély Gyula, Dinnyés József, a Forrás Irodalmi Kör, Medvigy Endre és mások).

1990-ban az Együttélés füleki helyi csoportjának alapítója és elnöke voltam, vezettem az önkormányzati képviselőcsoportot, tagja voltam az Országos Tanácsnak is.

Legjelentősebb zenei művem: Hűség-himnusz, többszólamú kórusmű. (Letölthető itt: https://www.youtube.com/watch?v=mURO-OU_4DJg)

Személyi adatok

Születés: Kalonda – 1957. április 23.

Tanulmányok

Alapiskola: Kalonda, egyosztályos AI alsó tagozata – 1963-1968; Losonc, AI felső tagozat – 1968-1972

Középiskola: Fülek, MTNY gimnázium – 1972-1976

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem Villamosmérnöki Kar, híradástechnikai szak – 1976-1981

Munkahelyek

Fülek, Kovosmalt n. v. konstruktőr – 1981-1992; magánvállalkozó, műszerész, ipari automatizálás – 1992-1994; Fülek, Műszaki Szaktanintézet és Szakközépiskola mérnök-tanár (elektrotechnikai tárgyak, informatika) – 1995-2012; Losonc, Asseco Central Europe (kirendeltség), szoftverelemző és szoftverfejlesztő kórházi, gyógyszerári és egészségbiztosítói információs rendszerek számára; Feled Szombathy Viktor Alapiskola, tanító.

Család

Feleségem Bálint Ágnes, akivel 1981-ben kötöttem házasságot. Fiam Simon Péter (1983) villamosmérnök, nő, van egy lánya (Simon Lili, 2014).

„A” JANÓ – TÓTH JÁNOS

✱

Azzal kezdeném a mondandómat, hogy egyszer régen lementem a Suchdoli klubba egy kicsit zongorázni. Oldalra néztem és megláttam egy nagybögőt. Mondtam magamnak, te bögő én felhangollak. Sikerült. Utána már ment minden szinte magától. Jött egy Tisza melléki körút, én, a sátor, a nagybögő, meg egy hátizsák. Jó hecc volt, csak egy kicsit sok volt a cucc. Azután jött egy pár falusi kultúrház, Zselíz, alvó buszsofőr, Vivaldi-szóló, az ajnácskői katolikus pap, Ursula szétszedett Škodájának a begyűjtása. Gombaszögi esőzések. Taskenti szanatórium, Tobe, a sok zöld tea. Ez mind egy életre való élmény, amit Nyitnikék nélkül nem éltem volna át. Sokat kaptam. és talán egy kis vidámságot én is adtam. Tanultam egy kicsit magyarnak lenni. Már sokat felejtettem, főleg a neveket és az arcokat.

Sorry. Ez is én vagyok. Jelenleg a Proletársz szabad zenei társulásban („OLD BOYS”)

én vagyok a legjobb billentyűs (csak magam vagyok). Sok-sok szép zenét sikerült megbuherálnom, csak hát nincs energia felvenni őket. Szerdánként dől a rock and roll a pincékből és utána, ahogy rendes zenészhez illik, elmegyünk sörözni. A zenekar főnöke azt mondja, hogy aggkoromra értem be. Zenei keresgetésemben találtam sok olyan dolgot, amit Bartók apánk nem dolgozott fel. Például a Gyetvai magyar verbunkosokat. A *Gyetvai hídon kék ibolya nyílik* (biztosan rájöjtetek, hogy mi ez) vagy „žltý je koník, žlté je sedlo na ňom⁷⁷”. Kapásból kell szórnom a hülyeségeket, és szórom is. Ehhez segített a Nyitnikék is. Jó volt, szép volt, ahogy annak idején Koncz Zsuzsa énekelt.

Személyi adatok

Születés: Losonc – 1955. július 20.

Tanulmányok

Alapiskola: Kalonda, Losonc MTNY AI – 1961-1970

Középiskola: Mezőgazdasági szakközépiskola, növénytermesztői szak – 1970–1974
Egyetem: Prága, Agrártudományi Egyetem
Közgazdasági Kar – 1974–1979

Munkahelyek

Rapp, EFSZ, gépesítő – 1980–1985; Ipolygalsa, EFSZ, szolgáltatási ágazatvezető – 1985–1990; temetkezési vállalkozó – 1991-től.

Család

1979-től Losoncon élek. Feleségem, Katalin (1958-ban született) gyermekorvos. 1984-ben született Katalin lányunk, aki a Syngenta agrokémiai konszern közép-keleti és dél-európai logisztikai képviselője. Magamról még annyit, hogy szponzorálom a losonci Kármán József Színházat, elég gyakran szidom a rendszert és szeretek az EU-ban élni.

„A” TASAK – TÓTH LÁSZLÓ

✱

Őszintén szólva, azt sem tudom mikor, miért és kik ragasztották rám a Tasak becenevet. Ságon vagy Kassán szerintem még nem, ezért szinte biztosra vehetem, hogy a prágai első hetek, hónapok szerzeménye lehet – amennyiben valaki emlékszik rá, hálás lennék, ha megírná, ki is a második keresztapám. Mindenesetre annyira megszoktam, hogy prágai vonatkozásban el sem tudom képzelni, hogy valaki másként hívjon. Ezt is köszönöm!

Nehezen kezdem el a visszaemlékezéseimet papírra vetni, a sok beszéd soha nem volt a kenyerem, sőt, mindig is utáltam nagy nyilvánosság előtt szerepelni, szavalni, zeneiskolai tangóharmonikás korszakom koncertdarabjait előadni – ma is kiráz tőle a hideg. Ezért váltottam hatodikos koromban harmonikáról német magánórákra – köszönet Somogyi Katinka grófnőnek, aki akkoriban németet, franciát, angolt tanított Ipolyságon. Imádtam az óráit, eddig

nem volt alkalmam megköszönni, most megteszem!

A fellépések a Nyitnikékkel és a Tekergőkkel – valami teljesen más volt. Egy olyan őszinte, felszabadult társaságnak lehettem öt évig a tagja Prágában, ami óriási erőt adott az egyetem elvégzéséhez, ugyanakkor Prága meghatározó korszaka lett életemnek, a városnak annyi mindent köszönhetek. Még egy feleséget is – pedig a nagymenyi Németh Gabika se nem zenélt, se nem táncolt velünk, csak ugyanazokban az években tanult és végzett a prágai vegyipari egyetemen (ČVUT-VŠCHT) vegyészmérnökként. Az AED rendezvényei tökéletes alkalmat biztosítottak a prágai magyar diákok találkozásaira, ahol barátságok, szerelmek szövődtek – tartósak és kevésbé kitartóak. Függetlenül attól, hogy ki-k melyik egyetem padjait koptatta, ott mindenki egyformán érezte a magyarságtudat és az összetartozás fontosságát. Szép idők voltak, és Gabika negyedikben végre elfogadta a meghívásomat egy finom Earl grey teára a 8-as blokkba, pedig a 9-es, ahol lakott, a szomszédban volt.

Ipolyságon születtem 1956. november 12-én – a skorpió jegyében. A családukban sok sztori kering, de csak két dolgot említek, ami ide kapcsolódik: a gépészet és a zene. Szeretete és gyakorlása mindig is nagy szerepet játszott. Nagyapám a saját kedvtelésére hegedült és 35 inasa volt autószerelő műhelyében. Apu gyönyörűen tangóharmonikázott, zongorázott, a felső ipariskolás tablóján saját készítésű gőzgépe látható. Bátyámnak komoly dobos hírneve volt Ságón, öcsém szintén dobos, emellett mindenki a gépész szakma „holdudvarában” kereste az

érvényesülést, így szinte természetes volt számomra, hogy a kassai Ipari gépészdíákja lettem. Az Ipariban eltöltött négy év tökéletes ugródeszka volt Prágához – gondolom, sokan vagyunk, akik tudjuk, mit jelent ez...

Gépész létemre az érettségi előtt még megkockáztattam egy tehetségvizsgát a prágai Művészeti Főiskola ipari formatervezés szakán, ami kellemes és hasznos tapasztalatszerzésnek bizonyult, megerősítve bennem főleg azt a meggyőződést, hogy azért a gépészet és a reáltárgyak mellett mindig fontos volt számomra egy jelentős humán orientálódás, kacsingatás. Az pedig egyértelművé vált, hogy mindenképp Prágában folytatam a továbbtanulást. És hogy ebbe az akkori iskolarendszer semmiképp ne tudjon belekötni – mert ilyen is volt – olyan szakot választottam, ami akkor Szlovákiában még nem volt: ASŘ (Automatizované systémy řízení)⁷⁸ természetesen a ČVUT gépészfakultásán. Felvételizni nem kellett, stréberként még a matekot és az oroszot is hozzávettem választott érettségi tantárgyként – akkor nem is sejtettem, hogy a hajókon, ahová a munkám fog kötni, többnyire orosz és ukrán legénység dolgozik majd.

Hogy miképpen kerültem a Tekergők körébe, pontosan már nem emlékszem. Az viszont tény, hogy harmonikás múltamnak és zeneszeretetemnek köszönhetően soha nem volt számomra probléma, hogy amatőr szinten zongorán, gitáron vagy ha éppen citerán ezt-azt eljátsszak. Mivel a kezdeteknél Császár Laci / Ursula személyében hegedűs már volt, Pölhös Árpi furulyásként és alkalmanként brácsásként töltötte be posztját, Kanóc Csaba szintén brácsás és másodhegedűs volt,

Tóth Janó a nagybőgőt cipelte, mindenesetre a Sebő együtttestől a stílust elvesve, az akkori felálláshoz egy kisbőgős még illett volna a bandába. Kozsár Miki kifacsart egy kis anyagi támogatást a gépészfakultás illetékeseitől, és elindultunk hangszert venni... A Máj áruházhoz közel (most My-nak hívják, ahogy Márk unokámmal arrafele járva látuk) volt egy hangszerbazár, oda mentünk be. Találtunk egy gordonkát, megrepedt felsőtesttel, azt hiszem 3000 Kcs volt. Ez jó lesz, mondtam, áthúrozzuk vastag húrokra, úgy komolyabb „népi hangja” lesz. Kötöttem rá egy fehér sodort zsinórt a végén kirojtozva, hogy még népibb legyen, és a válamra tudjam akasztani. A felsőtest repedése közepére pedig ragasztottam, jobb híján, egy mackófejet ábrázoló kb. 4 cm átmérőjű öntapadó emblémát, hogy ne repedjen jobban szét. Így született meg a gordonkából Göndörke, hűséges zeneszerszámom, melyen élvezet volt kísérni a talpalávalót, Prágától Taskentig, Gombaszögtől Zselízig... Mivel leltári jegyzékben volt, sajnos Prágában maradt, nem tudom, mi lett a sorsa, ezért is fájó, hogy a mostani találkozókkor már nem játszhatok rajta, mint akkoriban...

Ha már megemlítettem Márk unokámat, 12 éves, és van még egy, Martin, akit én csak Marcinak hívok, 1 éves múlt. Mindkettő a lányomnak köszönhető. Ágnes 32 éves és egészségügyi nővér a komáromi belgyógyászatban. A fiam, Gábor 33 éves, még keresi az igazit, pedig Prágában is tanult, persze a műegyetemen a gépészen, aztán végül is Győrben a Széchenyi Egyetemen lett – no mi? – gépészmérnök, járműgépész. Gabika a komáromi környezetvédelmi hiva-

tal vízgazdálkodási részlegének lelkes és hű alkalmazottja, még reméljük 2-3 (?) évig. Aztán talán több idő marad a közös utazásokra, amit imádok, a következők miatt:

Prága után úgy hozta a sors, hogy közös kompromisszumként – meg főleg a munkalehetőség miatt – Gabikával Ipolyság és Nagymegyer között, Komáromban kezdjük építeni közös jövőnket. Én (és akkoriban még kb. 4000 ember), a komáromi hajógyárban dolgoztam, a fejlesztési osztályon önálló tervezőként próbáltam 1981 augusztusától kamatoztatni mindazt, amit az iskolák adtak. Szeptemberben esküvő, októbertől pedig egy év katonaság Turócszentmártonban. Ezt csak azért említem, mert az egy évet szintén végigmuzsikáltam a kaszárnyában alapított beat együttesben, én orgonán, az öcsém dobon, meg volt egy szólósunk, meg basszusgitar – csak ott már nem kalotaszegit meg Dunna-dunnát játszottunk, hanem Olympic-ot, *Jasná správa*, *Slzy tvé mámy* és hasonló, a szívemhez közelálló cseh csemegéket...

A komáromi kultúrélet hamar rám talált Stubendek Laci mostani polgármester (egykori iparista) személyében. A helyi Csemadok mellett működő Concordia vegyeskar tenorista sorait sikerült „erősíteni” a Tekerőkben meg Martinban és a közeli faluk hétvégi báljaiban „kicsiszolódott” hangszálaimmal, azt hiszem 7 vagy 8 évig. Itt újabb témaváltás következett, Händel *Hallelujájá*tól kezdve egyházi és kamaraművek, Aranykoszorú, fellépések stb., de az akkori rohanásban már nem jutott rá idő és energia...

A hajógyári éveim alatt sikerült kb. 6 évenként pozíciót váltani, hogy annyira ne

unjak bele, végül 17 évig bírtam ki, de csak annak köszönhetően, hogy az utolsó 6 évben többet töltöttem a világban futó komáromi tengerjáró hajók fedélzetén és különböző kikötőkben, mint a gyárban. 1993. január 3-án, folyamatos fordítói mellékállásomnak köszönhetően, rászántam magam, hogy 3 hónapra fizetetlen szabadságot vegyek ki a hajógyárból és meglátogassam „a nagy vízen túl” élő nagynénimét és unokatestvéreimet. A chicagói Triton Collage-ba sikerült bekerülnöm, angol továbbképzésre. Aztán az utolsó 3 hét alatt egy Bob Johnson nevű, korábban 2 évig Komáromban angolt tanító, önkéntes, amerikai 65 éves gépészmérnökkel egy öreg VW lakókocsin bejártuk a keleti part 19 szövetségi államát Minnesotától Floridáig, Memphistől Washingtonig. Az utazás és az élmények olyan dolgokat adnak, amit senki nem tud elvenni. Viszont számomra két dolog marad mindig fontos: a gyökerek és a szárnyak...

Visszatérésem után 1993 áprilisában lettem osztályvezetője a reklamációs és garanciális javításokat szervező osztálynak, ettől kezdve rendszeren betáblázták az életemet. A hajók és kikötők életem további szakaszára ezután már jelentősen rányomták bélyegüket. 2001 októberében döntöttem úgy, hogy TLcon néven magánvállalkozóként folytatom azt a rohanást, amit a hajógyárban 6 év alatt megszoktam, és amit további 3 évig egy hajófestéssel foglalkozó német/szlovák kft. ügyvezetőjeként a német fél elvárt tőlem. Ez a német hajótársaság kb. 40 hajóból álló, főleg Európában, de a Karib-tengeren is közlekedő flottát felügyelt, ezekre jártam hol egyedül, hol más szakik-

kal, rengetegszer az öcsémmel. És ha én nem mentem, akkor közvetítettem és koordináltam. Sok érdekes helyre eljutottunk, ez a munka már csak ilyen. Panama-csatorna, Costa Rica, a Karib-szigetek, Jamaica, Dominika, Haiti, Holland Antillák ABC szigetei, Trinidad és Tobago, a kolumbiai őserdőben a Magdalena folyó, Európa keresztül-kasul, fel és alá, norvég fjordok, Egyiptom, Algéria, Kaszpi-tenger és Türkmenisztán. Mind-mind olyan emlék, mely minden rozsdás ballaszttartályt és süllyedő gépházat széppé varázsol... És ezért bárhol is járok (járunk) a világban, a tenger, a hajók, a kikötők mindig vonzók maradnak. Most viszont már oda megyek (megyünk), ahová éppen a kalandvágyam hajt, nem pedig a javításra szoruló hajók...

A végére hagytam a fotózást. A régi, kifakult, újra szkennelt és a Nyitnikék tagoktól visszaköszönő képek is bizonyítják, valamilyen fényképezőgép mindig lógott a nyakamban. Így van ez középiskolás koromtól. Akkoriban számoltuk a kockákat, mennyi maradt még a 36 kockás filmen, izgultunk, hogy előhívás után lesz-e használható képkocka, hosszú éjszakákat töltöttünk Bubóval a strahovi sötétkamrában órákat exponálva egy-egy nagyítás felett, vagy a nyers képek hátlapjára írt nevek szerint elkészíteni a másolatokat, hogy aki rajta van, évek múlva is előszedhesse, visszaemlékezve a közösen eltöltött időkre, élményekre. Taskentben volt, hogy buszból múzeumba, múzeumból buszba szálltunk, elfogyott a filmem. Mondtam, hogy addig egy lépést sem teszek, amíg nem jutok filmhez. Két „komszomolec” elvtárs aztán elkísért valami vegyesboltba, ahol

végre hozzájuthattam az áhított filmtekercsekhez. Azt hiszem egy szovjet rendőr Szamarkandban vetette ki velem a gépből, mert olyat fotózhattam, ami az ottani viszonyokat vagy embereket kompromittálhatta? Ilyen is volt. De azért remélem maradt elég nézegetni, böngészni való.

Méhes Vilinek átadtam szkennelésre kb. 50 negatívot az 5 prágai évből, ezt még át kell válogatni, 2 színes negatívot Taskentről, Szamarkandról, kb. 100 diaképet ugyanonnan. Maradt még egy doboz nem leszkenelt papírkép, megvárom mi lesz használható a negatívokról. Örülök, hogy a komáromi találkozóról videót is sikerült közzétennem. Örülök, ha Ti is örültök és köszönöm, hogy Veletek lehettem.

Révkomárom, 2016. április 23.

Személyi adatok

Születés: Ipolyság – 1956. november 12.

Tanulmányok

Alapiskola: Ipolyság, MTNY AI –1963/1972

Középiskola: Kassa Középfokú Ipari Szakiskola gépész szak – 1972-1976

Egyetem: Prága, Cseh Műegyetem Gépészeti

Kar (ČVUT-FSI), automatizált irányítási rendszerek – 1976-1981

Munkahelyek

Komárom, Hajógyár, fejlesztő mérnök (5 évig), a készülék- és szerszámtervezési osztály vezetője (5 év), marketing specialista (2 év), reklamációk és garanciák (6 év) – 1981-1998; ICaPS (International Cleaning and Painting Systems, német-szlovák vegyes kft.), ügyvezető igazgató – 1998-2001; TLcon magánvállalkozó, tengeri hajók építése, szervizelése – 2001-től napjainkig.

Család

Feleségem Tóthné Németh Gabriella szintén Prágában végzett a Vegyipari Egyetemen (VŠCHT), a komáromi Környezetvédelmi Hivatal vízgazdálkodási részlegének munkatársa. Fiam, Tóth Gábor (szül. 1983) a győri Széchenyi Egyetem járműgépészeti szakán szerzett jármű gépészmérnöki oklevelet. Lányom Tóth Ágnes (szül. 1984) a dunaszerdahelyi egészségügyi középiskolában végzett, jelenleg nővér. Két unokám van: Tóth Márk (szül. 2004) és Farkas Martin (szül. 2015). Valamennyien Komáromban lakunk.

„A” TIBIKE – TÓTH TIBOR

✱

Beismerő vallomás

Alulírott Tóth Tibor, későbbi tetteestársai, úgymint Császár László és Pöhlös Árpád unszolására és többrendbeli Pilsner Urquell nevű serital elfogyasztásának hatására (hogy erre az italra hol szokhattam rá?) teszem ezt a töredelmes vallomást.

Kérem tisztelettel, engem Kanóc Csaba szervezett be 1980 tavaszán!

A dolog így történt.

Koholt vádak alapján a prágai közlekedési vállalat 193-as számú autóbuszán utaztam gyanútlanul, amikor is hóna alatt egy 4 húros hegedűvel (persze tokba rejtve, de ez engem nem tévesztett meg) mellém telepedett Kanóc Csaba. A kölcsönös üdvözlések után fesztelenül megkérdeztem a hegedűre mutatva (ami persze tokba volt rejtve, de ez engem nem tévesztett meg):

– Hogy’ ityeg a fityeg?

– Lebőgtünk – válaszolta hegedűs Kanóc Csaba.

– Hát ez meg, hogy lehet? – kérdeztem őszinte érdeklődést színélve.

– Janó kilépett a zenekarból (a szervezet fedőneve), így bögös nélkül maradtunk – kesergett Csaba, de közben vigyorgott és ez roppant gyanús volt nekem.

– Ugyan már, bögözni akárki tud – mondtam vigasztalóan.

– Akkor gyere és próbáld meg velünk – mondta Csaba (na, ezért volt az a vigyor).

Leszálltunk a Fidlíkant pod stolem-hez⁷⁹ címzett vendéglátóipari egység előtt, hogy egy-két-tíz sör mellett tisztázzuk a dolgot.

– Nem próbáltátok a Janót rávenni, hogy maradjon? – kérdeztem.

– Ötszörös gázsit (értsd 5×0,- Kcs), söröket, borokat és utopeneceteket⁸⁰ ígértünk, fűvel, fával eleve nem is próbálkoztunk, de hiába, a szíve hazahúzza – mondta Csaba, miközben a hegedűtokból elővarázsolt egy darab házi kolbászt és nagyot sóhajtvá beleharapott.

Talán a házikolbász és a nagy mennyiségű sör elfogyasztásának hatására, másnap a Strahovon találkoztunk.

Ursula, ill. Lajosom (Császár László fedőnevei), aki akkoriban koholt vádak és néhány bagatell műszaki rajz időben való le nem adásából kifolyólag a földalatti mozgalom és a strahovi menza oszlopos tagjaként a 10-es számú diákszálló alagsorában lakott, biztosított gyakorló helyiséget a zenekarnak.

Tekergők – már a név is szimpatikus volt, hát még a fiúk, Árpi, Ursula és Csaba. Természetesen azonnal kiderült, hogy gőzöm sincs a nagybőgőzésről, de már nem volt menekvés. A repertoárt felvettük magnetofonra és én a szobatársam Angyal Béla (szerencsére Nyitnikék táncos volt) legnagyobb öröme szorgalmasan gyakoroltam. Később a szomszédos szobák lakói összegyűjtöttek

számunkra némi készpénzt, hogy menjünk már le a Kockába sörözni. Na, ezért gyakoroltam még akkor is, amikor már a könyökömön jött ki az egész repertoár.

Persze megvolt az első fellépés a Nyitnikékkel és talán nem vallottam szégyent, így a Tekergő mozgalom oszlopos tagja maradtam egészen a felszabadulásig (1982).

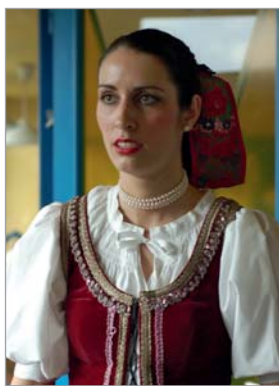
Hát így történt kérem. Az vesse rám az első dobozos sört, aki ellen tudott volna állni Kanóc Csaba unszolásának és a magyar népzene varázsának!

P.S.: Kubában még él a mozgalom. Úgy tudom a Buena Vista bőgőst keres. A *Lemegek a cukornádas földemre* című nótát már vágom. Don Kozsár, Juan (Ursi) José (Csaba) és Carlos (Árpi) már ott vannak. Buenos Tekergos e Nyitnikos!

Kelt: Töböréte, Szlovákia, 2016. ápr. 18.

AZ ÚJ NEMZEDÉKRŐL

PULEN ANIKÓ

1984. május 30-án születtem Vágsellyén. 1990–1998 között a Széchenyi István Magyar Tanítási Nyelvű Alapiskolába jártam Felsőszeliben, majd a galántai Kodály Zoltán Gimnáziumba 1998–2002 között. A tanulmányaimat a Budapesti Corvinus Egyetem (korábban Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem) révkomáromi kihelyezett tagozatán folytattam, 2007-ben avattak közgazdász mérnökké Budapesten. Az egyetem elvégzése után Budapesten dolgoztam 2008 decemberéig, amikor is elfogadtam egy prágai munkaaajánlatot és 2009. január 7-én Prágába költöztem. Nem ismer-

tem Prágában senkit, tudatosan kerestem a magyar közeget, kifejezetten énekkart vagy tánccsoportot, hiszen iskolás koromban tagja voltam az alapiskolai és gimnáziumi énekkarnak is, és táncoltam is Felsőszeliben a Mátyus tánccsoportban. Nem tudtam a Nyitnikék létezéséről, nem hittem benne, hogy talállok ilyen jellegű csoportot – és mégis! Interneten találtam meg a csoport honlapját, az ott feltüntetett személynek jeleztem, hogy elmennék próbára, de az első három! alkalommal nem találtam ott senkit. Mégsem adtam fel. Kiderült, hogy kicsi szünetet tartottak, közösen elmentek koncertre, sörözni.

Ekkor a tánccsoport vezetője Tóth Peti volt, ő 2012 januárjában költözött haza Szlovákiába, Dunaszerdahelyre a családjával. Ekkor különösebb felkérés vagy tanácskozás nélkül önként elkezdtem szervezni a próbákat, pontosabban koordinálni, termet foglalni, értesíteni a táncosokat. Gyakorlatilag ennyiben merült ki az én szerepem, különösebb érdembeli munkát nem végeztem, csak híd voltam Tóth Peti és a jelenlegi vezető, Bohuniczky Ami között. 2013 májusában, egy hónappal a 10 éves jubileumi műsor bemutatása előtt volt az esküvőnk Pulen Nándival, ahova az egész tánccsoport hivatalos volt. Az esküvő szervezése miatt is háttérbe vonultam, nem tudtam vállalni a műsor szervezését. Ezt a szerepet Bohuniczky Ami vette át, aki akkor is, és azóta is folyamatosan rengeteg energiát fektet a szervezésbe, a rá jellemző precizitással, észszerű maximalizmussal. Nem esett még szó Paál Sanyiról, aki mindvégig (2009–2016) oktatott bennünket, ő vezette a próbákat, ő készítette a koreográfiáinkat (egy-két kivétellel), és a jubileumi műsor szervezésében

szintén oroszlánrészt vállalt – gyakorlatilag az egész műsort ő állította össze. Sanyi néha rövidebb, néha hosszabb időkre „elhagyta” a Nyitnikéket, munkája miatt gyakran utazott külföldre, vagy tartózkodott Prágán kívül hét közben. De eddig még mindig visszatért és az olyan volt, mint mikor a kissé szétszéledt nyáját este körbefutja, öszszetereli a juhászkutya.

10 hónappal az esküvő után megszületett a kislányunk Boglárka, így én már gyakorlatilag a jubileumi bemutató (2013. június)⁸¹ óta nem járok rendszeresen táncpróbákra. Jelenleg is a kislányommal vagyok otthon, Prágában, és bár rendszertelenül, de azért igyekszem eljárni a próbákra. Hiányzik a tánc, hiányoznak az emberek, a barátok. Nekem Prága egyet jelent a Nyitnikékkel. Valami olyan ívet, vonalat ad, adott a prágai létemnek, amibe tudtam kapaszkodni. Azt éreztem, otthon vagyok, számomra kedves emberekkel értékes dolgokat műveltünk: táncoltunk, énekeltünk, beszélgettünk, szórakoztunk – Prágában magyarul.

UTÓSZÓ

Az olvasó, mire eljut idáig, bizonyára kialakít valamiféle véleményt erről a szövegfolyamról, amelynek a műfaját viszont nehezen tudná egyértelműen meghatározni. Ám ennél sokkal fontosabb maga a történet, amelynek szereplői túlnyomórészt olyan felvidéki magyarok, akik a múlt század hetvenes-nyolcvanas éveiben diákoskodtak az egykori Csehszlovákia fővárosában, Prágában. Persze, Prága-élménye sok ezer magyar egyetemistának volt, van és feltehetően lesz is, de azt a többletet, amelyet a Nyitnikék adott a tagjainak, aligha lehet pótolni. E sorok írója is prágai egyetemista volt 1967–1972 között, ezért sem csodálkozik, amikor a visszaemlékezésekben rendre a „száztornyú” várost dicsérik, hangsúlyozzák kultúráltságát, épületeinek nagyszerűségét és a csehek kedvességét. Nem titok, sok Szlovákiában élő magyar azért választotta egyetemi tanulmányai színhelyül Prágát, Brünnt vagy más csehországi várost, mert nem szeretne volna magát kitenni a szlovák nacionalizmus megalázó jelenségeinek, amelyek olykor még a felsőoktatási intézményekben is megnyilvánultak. Prágában tanulni ezért „menekülés” volt, ugyanakkor egyfajta bizonyítási lehetőség is, hogy nem vagyunk sem kevesebbek, sem tehetségtelenebbek a többségi nemzet tagjainál. Igaz, ez sok lemondással és többletmunkával is járt, ugyanakkor mindez erősítette az öntudatot és a magyarsághoz való tartozás érzését is.

A prágai magyar egyetemisták immár 60 éves szervezete, az Ady Endre Diákkör (AED) volt az első magyar egyetemista csoportosulás az egykori szocialista Csehszlovákiában. Már indulásakor megfogalmazta azt a programot, hogy tömöríti a Prágában diákoskodó felvidéki magyarokat, segíti őket a tanulásban, elmélyíti magyarságtudatukat és erősíti a magyar kultúrához való kötődésüket. Mivel a diákok a város különböző részeiben laktak, hetente szerveztek egy-egy törzshelyen összejöveteleket (az 1970-es évek végéig általában a belvárosi Arco kávézóban) és havonta ún. nagytalálkozókat, ahol általában azok is megjelentek, akik a heti kávéházi vagy sörözői beszélgetéseket kihagyták.

Az AED-ben kezdettől fogva fontos szerepet játszott a magyar irodalom ápolása, nem véletlenül kapta egy költőről a nevét. Évente legalább 1-2 irodalmi estet rendeztek, ahol a diákkör irodalmi színpadának tagjai vagy tehetséges vers- és prózamondók léptek fel. Egy időben irodalmi folyóirata is volt (*Homokóra*), amely a szárnyaikat próbálgató költő- és írójeleltet zsengeit közölte. Mindez azonban megmaradt a műkedvelés szintjén. A Nyitnikék in-

dulása azonban az addigi tevékenységet egy új minőségi szintre emelte. Akik Kozsár Miklós hívó szavára úgy döntöttek, hogy valóban komolyan veszik a néptáncot és megtanulják a különböző felvidéki magyar tájegységek táncait, eleinte nem is sejtették, milyen fontos, egész életüket meghatározó lépésre szánták el magukat. Voltak, akik már korábban is táncoltak, de sokan inkább Miki meggyőző rábeszélésének engedelmeskedtek és kezdőként vágtak bele ebbe a „kalandba”. Azt se felejtjük el, hogy elsősorban a kassai Ipariból Prágába került egykori osztály- és diáktársak körében volt sikeres ez a kezdeményezés. Mindez természetesen a nagyhírű középiskola szellemiségéről, az ott folyó magas szintű oktatásról is tanúskodik. Túl azon, hogy remek műszaki szakembereket képezett és sokukat elindította az egyetemre is, felvértezte őket megingathatatlan magyar öntudattal és a kisebbségi magyarság sorsa iránti elkötelezettséggel.

Ha megkíséreljük elhelyezni az „ős” Nyitnikéket a felvidéki magyar néptánc mozgalomban, túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy egyedülálló jelenség volt. Távol a magyar nyelvtörüllettől, csak néhány segítőkész szakember tanácsaira hagyatkozva alig másfél év alatt jutott az amatőr felvidéki magyar néptáncegyüttesek elitjébe, sőt 1978-ban fődíjas lett Zselizén. Az együttes üzbegisztáni útja erre még rátett egy lapáttal, hiszen nemcsak önmagukat, hanem a prágai Cseh Műegytemet és végeredményben Csehszlovákiát képviselték a taskenti fesztiválon.

Akik nem táncoltak abban a Nyitnikékben az 1970-es évek második felében, valószínűleg értetlenül olvassák majd ezeket a visszaemlékezéseket és vallomásokat. Vajon mi az az erő, amely még annyi év elteltével is összetartja az együttes egykori tagjait és szinte természetes számukra, hogy a 2000-es évektől rendszeressé vált találkozókön jelen legyenek? Egy szóval, de még egy mondatban is nehéz lenne erre válaszolni. A Nyitnikék élményének összetevői annyira sokrétűek, hogy aki meg akarja fejteni, egyszerre kell pszichológusnak, szociológusnak, történésznek és mindenekelőtt szülőföldjét szerető magyarnak lennie. Meggyőződésem, hogy ez a könyv nemcsak egy nagyszerű elképzelés sikeres megvalósításának a krónikája, hanem fontos üzenete is van a mai és a jövőbeni felvidéki magyarok számára.

LACZA TIHAMÉR

JEGYZETEK

- ¹ A II. világháborút követő lakosságcsere keretében Csehszlovákiába áttelepített szlovákok egyik gúnyneve, elsősorban Gömörben
- ² A „kassai ipari” a múlt század második felétől az egyik legrangosabb magyar szakközépiskola volt a Felvidéken. Mai neve: Szakkay József Szakközépiskola.
- ³ Kassán a Csemadok Városi Szervezete mellett működő néptáncsoport.
- ⁴ A Csemadok KB mellett működő Szóttas Kamara Néptáncgyűttes alapítója és vezetője 1983-ig. Akkor családjával Ausztráliába emigrált. 1990-ben visszatért Európa, Magyarországon, a Mosonmagyaróvárhoz közeli Sérfenyőszigeten telepedett le. 1991–1993 között az Ifjú Szívek Magyar Táncgyűttes igazgatója volt.
- ⁵ A Csemadok KB mellett Pozsonyban működő amatőr néptáncsoport.
- ⁶ České vysoké učení technické, Fakulta strojní
- ⁷ A Krónikát 1980-ban kezdtem el írni és könyvünk írásakor (2016) bővítettem (K. M.).
- ⁸ Humoros elírás. Az AED nagytalálkozóinak helyszíne éveken át a Moldva jobb partja és a Károly-tér között található épületben, az építésügyi minisztérium klubtermében volt.
- ⁹ A strahovi domboldalban található (ma már nem létező) kocsmá megnevezése
- ¹⁰ Az 1950-es évektől a kommunista vezetés „országos mozgalom” keretében sportoltatta a tömegeket korosztályok és nemek szerint. Az ún. szpartakiádoknak voltak helyi, járási és végül országos rendezvényei. A központi szpartakiádot Prágában, a Strahovon rendezték ötvenként.
- ¹¹ Lacza Tihamér (2012) *Sziget a szárazföldön. A prágai Ady Endre Diákkör története. Kalligram, Pozsony* (a továbbiakban: *Sziget...*) 130. o. A Krónikában egy fiú és egy lány stilizált rajza helyettesíti a pecsétet
- ¹² Szénási György beceneve.
- ¹³ Prága egyik városrésze.
- ¹⁴ Galgóczi Tibor beceneve.
- ¹⁵ Ugyanis csak 3 párral adtuk elő.
- ¹⁶ Kozsár Miklós visszaemlékezésében további részletek is olvashatók az indulásról
- ¹⁷ *Sziget...* 134. o.
- ¹⁸ Antoine de Saint-Exupéry (1900–1944) francia író legismertebb művének, *A kis herceg*-nek a feldolgozása.
- ¹⁹ Pásztor Márta
- ²⁰ Jakub Erzsébet
- ²¹ Jakubcsík Mónika

- ²² Merva Ilona
- ²³ Mészáros Péter beceneve
- ²⁴ Balogh István
- ²⁵ Horti András
- ²⁶ Tóth János
- ²⁷ Zachariás István beceneve
- ²⁸ Gyuricsek Piroska
- ²⁹ A református papképzés ugyanis Prágában folyt.
- ³⁰ Demeter Ágnes orvostanhallgató
- ³¹ Vészkijárat.
- ³² Összesen hét előadás valósítottunk meg.
- ³³ *Sziget...* 140. o.
- ³⁴ Császár László beceneve
- ³⁵ A nyakon visszatekeredő húrok inspirálták az elnevezést.
- ³⁶ 1973-1977 között volt a JAIK elnöke.
- ³⁷ Molnár László (1989): *Honismeret – önismeret. Fejezetek a honismereti kerékpártúrák történetéből.* In: Lacza Tihamér (szerk.): *Csemadok évkönyv. Csemadok Központi Bizottsága, Bratislava)*
- ³⁸ *Sziget ...* 154.o.
- ³⁹ LT: Hagyomány és korszerűség. Jegyzetek a XXII. Zselizi Országos Népművészeti Fesztiválról. *Hét*, 28. szám, 1977. VII. 16.
- ⁴⁰ Tóth László beceneve
- ⁴¹ Sparta Praha – Prága egyik neves futball klubja.
- ⁴² Dopravní podnik města Prahy – a prágai fővárosi közlekedési vállalat nevének rövidítése.
- ⁴³ Jellemzőképpen Bencsik Gyula így kommentálta a saját táncát: „Na nézz ide Vásárhelyi! Bencsik ezt a csapást így táncolja!”
- ⁴⁴ *Tiszta forrás*, *Hét* 29. szám, 1978. VII. 15
- ⁴⁵ *Hét* 26. szám, 1978.VI.
- ⁴⁶ Molnár Imre beceneve. Az AED elnöke volt 1973–1974 között.
- ⁴⁷ Mészáros Béla beceneve
- ⁴⁸ Nyári gyakorlat
- ⁴⁹ A kollégium kedvelt beceneve
- ⁵⁰ A matematika–fizika szak rövidítése a diákok szlengjében
- ⁵¹ A Károly téren
- ⁵² Uram, ön vagy öt évvel ezelőtt járt itt egy magyar folklórcsoporttal, ugye?
- ⁵³ A SZISZ-es munkát a Nyitnikék magyar folklóregyüttes keretében végezte.
- ⁵⁴ Pepo, mi közöd azokhoz a magyarokhoz? Hiszen ők valamennyien cigányok.

„Ha megkíséreljük elhelyezni az »ős« Nyitnikéket a felvidéki magyar néptánc mozgalomban, túlzás nélkül elmondhatjuk, hogy egyedülálló jelenség volt. Távol a magyar nyelvterülettől, csak néhány segítőkész szakember tanácsaira hagyatkozva alig másfél év alatt jutott az amatőr felvidéki magyar néptáncegyüttesek elitjébe, sőt 1978-ban fődíjas lett Zselízen. Az együttes üzbegisztáni útja erre még rátett egy lapáttal, hiszen nemcsak önmagukat, hanem a prágai Cseh Műegyetemet és végeredményben Csehszlovákiát képviselték a taskenti fesztiválon.

Akik nem táncoltak abban a Nyitnikékben az 1970-es évek második felében, valószínűleg értetlenül olvassák majd ezeket a visszaemlékezéseket és vallomásokat. Vajon mi az az erő, amely még annyi év elteltével is összetartja az együttes egykori tagjait és szinte természetes számukra, hogy a 2000-es évektől rendszeressé vált találkozókön jelen legyenek? Egy szóval, de még egy mondatban is nehéz lenne erre válaszolni. A Nyitnikék élményének összetevői annyira sokrétűek, hogy aki meg akarja fejteni, egyszerre kell pszichológusnak, szociológusnak, történésznek és mindenekelőtt szülőföldjét szerető magyarnak lennie. Meggyőződésem, hogy ez a könyv nemcsak egy nagyszerű elképzelés sikeres megvalósításának a krónikája, hanem fontos üzenete is van a mai és a jövőbeni felvidéki magyarok számára.”

LACZA TIHAMÉR

